est hoc fit vt ipsos in amicitia reti neant. Et si quertur. cur eos inimicis non noceant. Respondetur. quia bonus angelus ex altera parte hoc maleficium impedit Juxta illud Danielis Princeps persarum restitit mihi viginti vna diebus. Vide doctores in secundo sententiarum. an inter bonos angelos sit pugna et qualiter. Ad tertium dicitur quod ideo. nec inquisitoribus aut alijs officialibus nocere possunt. quia publica iusticia vtuntur. Exempla varia ad hoc possent adduci. sed temporis prolixitas non patitur.

Incipit secunda pars huius operis.

Ecunda

pars principalis huius opis. qre ē d mō pcedēdi ad maleficij p maleficijs iferēdis obfuat. Et p decē et octo capla distinguit cum duabus dūtaxat difficultatibus. quarum vna in principio sup remedia pseruatiua vt vicz ds maleficiari nō possit. altera i fine sup remedia a mouētia maleficia. et p que maleficiati curari pnt cum fm phm in iij. phisicorum remouēs et phibens coincidūt. et sunt cause p accns Jō vt p hec totale fundamētū huius horrēde heresis habeat. Circa duo principaliter insistēdum erit Prio circa introitū earum et pfessionē sacrilegā. Scdo circa pgressum in mō opandi et horrendā obseruātiam. Tertio impedimenta salubria contra earum maleficia et remedia pseruatiua. Et qr in moali iā laboram materia. Vñ argumētis varijs et declarationibus vbicqs insistere opus nō est. cum ea que per capitula sequētur sint p precedentes questiones sufficiēter discussa. Ideo pcamur in deo lectorem ne demonstratōem in oibus

q̃rat vbi accõmodata sufficit pro
babilitas ea deducendo que con/
stant aut visus vel auditus pro/
pria experientia aut fide dignorũ
relatibus esse vera. Circa primuz
autẽ duo principaliter tangentur.
Primo diuersi mõstrij̃ pius demo
nis innoxios alliciendi. Secũdo
diuersi modi ipam heresim profi
tendi. Circa secũdum vero sex per
ordinem tangentur quo ad mo/
dum procedẽdi ⁊ curandi. Quia
primo de his que a maleficis pro
se ⁊ suis corporibꝫ practicãtur.
Secũdo de his q̃ erga alios ho/
mines opantur. Tertio de his q̃
erga bestias. Et quarto de his q̃/
bus terre frugibus nocent. Quin
to de maleficio tantũmodo viro
rum q̃bus viez maleficijs tantũ/
modo viri ⁊ nõ mulieres insistũt
Sexto de questione sup malefi/
cia amouenda. ⁊ q̃bus modis cu
rantur maleficiati. Est ergo pri/
ma questio p decem ⁊ octo capla
distincta. cũ totidẽ modis in suis
ritibꝫ variãtur ⁊ multiplicãtur

Trũ quis

possit p bonos angelos
ita beneficiari. q̃ a male
ficis p quoscũez infra scriptos mo
dos nõ valeat maleficiari. Et vi/
detur q̃ nõ. Eo q̃ per p̃cedentia
declaratum est etiam innoxios ⁊
innocentes ⁊ iustos pluries a de/
monibus affligi. vt Job ⁊ plures
pueri innocẽtes qui cernũtur ma/
leficiati cum multis alijs iustis. li
cet non equaliter vt peccatores.
eo q̃ nõ in perditõem suarũ ani/
marum. quãuis bonis fortune ⁊
corporꝫ affligantur. In contrari
um est maleficarũ fassio q̃ videlz
non omnes ledere valeant. sed tan
tũmodo illos quos cernũt ex in/
formatõne demonũ diuino auxi/
lio destitutos. Responsio. Tria
sũt genera hoim beneficiati a dõ.
quibus illud pessimũ genus suis
maleficijs nocere non potest. Et
primi sunt q̃ publicaz contra eos
iusticiam exercent. aut officio ali/
quo publico adusus eos insistũt.
Secũdi qui de ritibus ecclesie ser
uatis ⁊ veneratis vt p aque bene
dicte aspersionẽ per salis consecra
ti sumptõnem. per candelaruz in
die purificatõnis. ⁊ frondium in
die palmarum consecratorꝫ vsuz
licitum. cum ad hoc talia ecclesia
exorcisat. vt vires demonis imi/
nuant se muniunt. de q̃bus mo/
dis patebit. Tercij sunt qui p san
ctos ãgelos varijs ⁊ infinitis mo
dis beneficiantur. De primis ra/
tio datur ⁊ per varia acta ⁊ gesta
comprobat. quia eim omnis pote/
stas a deo est ⁊ gladium portat.
Juxta apostolum. In vindictaz
malorum ⁊ retributõnem bono/
rum non mirum q̃ tũc angelica
potestate demones arcentur. q̃n
do iusticia in vindictaz illius hor
rendi criminis exercetur. Notãt
ad idem doctores. q̃ quia pote/
stas demonis quinqꝫ modis im/
peditur. in toto vel in parte. Pri
mo p terminũ sue potestati a deo

impositum. sicut de iob primo et secūdo tāgit. Et de illo de quo in fornicario nider legitur q̄ iudici fassus fuerat. q̄ dum q̄dam ipm inuocasset vt inimicū suū vita priuaret aut in corpe lederet. vl' ictu fulmis interimeret. cum vocasset demonē ait vt eius auxilio talia perpetrarē. Respōdit mihi. q̄ neutrum facere posset. habet inq̄t fidem bonam ⁊ diligenter se signo crucis munit. idcirco nō in corpe. sed in vndecima pte fructuū suorum in cāpo si libet ei nocere possum. Secūdo impeditur p impedimētum exterius adhibitum. vt in asina balaam Nūeri. xxij. Tertio p miraculum impossibilitatis exterius factum. Et sunt q̄ ex singulari priuilegio beneficiātur De quo tertiū genus hoīm q̄ maleficiari non pñt iam inferius patebit. Quarto p dei iudicium singulariter disponentis p obstaculum boni angeli. vt de asmodeo interficiēte sponsos sare ꝗginis. nō autem thobiam. Quinto interdum p cautelam suipius. quia nō vult interdū dyabolus ledere vt peius inde sequat. vt cum excōicatos vexare posset. sicut ⁊ corinthū quem vexauit excōicatum. Corinth. v. tamē nō facit vt fidem ecclesie in clauiū potestate eneruat. Ideo a simili etiā dicere possumus. q̄ etiam si dīna ꝗtute nō arcerētur q̄ndo publica iusticia exercetur. adhuc tamē sepe manū seu ꝓtectōem a maleficis volūtarie retrahunt. q̄ vel timent earum cōuersionem. vel q̄ desiderant ⁊ accelerant earum dānatōnem. Actis deniq̄ ⁊ gestis hec cōprobantur. Nam ⁊ prefatus doctor refert q̄ malefici verbo ⁊ experientia testimoniū dederunt. q̄ eo ipo quo p reipublice iusticie officiales capiūtur. stati omis maleficorum eneruat potestas Ulm ⁊ q̄dam iudex petrus noie de quo ⁊ supra mentio facta est. cum quendā maleficū stadlin noie p suos famulos capere voluisset. tantus tremor eorum manibus incussus fuit ⁊ nanibus tam malus fetor illapsus. vt se fere desperent an maleficum inuadere auderēt. Quib dū iudex imperasset. Secure miserum inuadite. q̄ publica tactus iusticia omnes vires perdet sue nequitie. Et ita rei probauit effectus. nā captus ⁊ incineratus fuit. ꝓpter plurima ab eo perpetrata maleficia que sparsim hic inde posita sūt ⁊ accōmodata diuersis materijs Sed ⁊ plura que nobis inq̄sitoribus in officio inq̄sitōnis laborantibus contigerūt si recitare expediret vtiq̄ animum lectoris in āmiratōnem ꝗterent. Sed q̄ laus in ore ꝓprio sordescit potius expedit silentio ꝑtenere. q̄ nota inanis g'e incurrere. illis dūtaxat exceptis q̄ a deo in lucem ꝓdierūt q̄ celari nō pñt. In oppido nēpe rauenspurg dū a ꝓsuliby malefice incinerāde interrogarentur. cur nobis inq̄sitoribus aliq̄ maleficia sicut alijs hoibus ñ intulissent. Responderūt. Licet pluries hoc facere attentassent. non tamē

ꝓdet nocet malefi
ꝓpt iusticia publica

potuerũt. Et de causa inq̃rentibꝫ
respondebãt se nescire nisi q̃ sic a
demonibus informate fuissent. q̃
tiens eẽ nocturnis ⁊ diurnis tẽ/
poribus nobis infesti fuerũt enar
rare nõ sufficimus. iam vt symee
cum iam vt canes aut capre suis
clamoribus ⁊ insultibus nos in/
quietarent. de nocte ad orõnes lz
indeuotas surgentibus extra fene
stram loci que tñ in tanta altitu/
dine erat q̃ nisi p longissimas sca
las quis adire potuisset. ictu vali
dissimo quasi ad caput de directo
pcutiebat. acus lintheo quo ca/
put tegebatur inserentes. sic etiaz
a nobis surgentibꝫ repiebantur q̃
si illos capiti nostro ĩmittere arte
magica voluissent. Sed laus al/
tissimo q̃ sua pietate absq̃z meritis
nostris nos tanq̃z publicos iusti/
cie fidei indignos famulos pser/
uauit. De secũdis vero rõ in se pa
tet. Nam ad hoc exorcizãtur ab
eccl'ia ⁊ oĩno sunt efficacissima re/
media ad pseruanduz se ab insul
tibus maleficaꝝ. Quod si querit
p quem modum q̃s se munire de
bet. Dicẽdum prio de his q̃ absq̃z
alligatõnibus sacroꝝ verboꝝ fu
erit. ⁊ demuz de ipis sacris carmi
nibus. Nam de primis licitũ est
aqua benedicta. etiaz quecũq̃z ho
nesta loca hoĩm ⁊ iumentoꝝ cuz
inuocatõne sanctissime trinitatis
⁊ orõne dominica i saluatõez ho/
minũ ⁊ iumentoꝝ aspgere. sic eẽ
in exorcismo'or. vt vbicũq̃z asper
sa fuerit careat omni ĩmundicia li/
beretur a noxia non illic resideat
spus pestilens ⁊c. Nomies eẽ ⁊
iumenta saluat dominus iuxta p
phetam vnũquodq̃z pro modu/
lo suo Secũdo sicut primũ de ne
cessitate ita hoc secũdum licet ce/
reum benedictũ accendere est de
congruitate aspergere. vicz cum
tali cereo loca inhabitantia. Ter
tio herbas consecratas adũgere
vel fumigare cum illis habitabi/
lis in aliquo loco occulto cõiun/
gere plurimũ expedit. Sic eẽ in
ciuitate Spirensi anno eodem q̃
hic liber est inchoatus contigit q̃
dum quedam deuota mulier cuz
quadã suspecta malefica ꝗba ha/
buisset iuxta morem mulierula/
rum mutuo brigantũ rixosa. de
nocte tamẽ cum puulum laten/
tem cunis ĩponere voluisset. ⁊ mẽ
te reuoluens ea que de die cum su
specta malefica pegisset. timẽs de
periculo pueri herbas bñdictas
puero suppositit aqua simili asper
sit. sal exorcizatum ori paꝝ immi
sit. signo crucis muniuit ⁊ cuna/
bulo diligenter alligauit. Et ecce
circa medium noctis vagientem
pueruz auduit. ⁊ dum iuxta mo
rem pueꝝ contrectare ⁊ cunabu/
lum in alto ꝓpe lectuz positũ mo
uere voluisset cunabulũ q̃dẽ mo
uit. sed pueꝝ cõtrectare q̃ aberat
nõ potuit. tremens paupcula ⁊ d̃
pueri amissione vehementer do/
lens lumĩe accenso paruulũ vagi
entem sub lectica ⁊ in angulo sine
tamẽ lesione reperit. Qua in re

Herbe bndcte ⁊ sal bndcm ẋpistus malefic

perpendi potest quanta insit eorum
cimis ecclesie aduersus insidias
dyaboli ꝗtus. Liquet insup omni
potentis dei clementia ⁊ sapiēcia
que attingit a fine vsqꝫ ad finē for
iter disponit etiaꝫ istorꝫ pessimo/
rum hoīm ⁊ demonuꝫ maleficia
suauiter. vt vbi querūt fidem im/
minuere ⁊ infirmare. eandem in
multorꝫ cordibus firmant ⁊ radi
cent validius. Utilitates eīm plu
rime fidelibus ex hmōi malis p/
ueniūt. vbi sic fides roboratur. de
monis malicia inspicitur. dei mi/
sericordia ⁊ potestas manifestat.
boīes ad sui custodiam actuātur.
⁊ ad reuerendum christi passionē
⁊ cerimonias ecclesie accendūtur.
Illis etiam diebus scultetus cu/
iusdam ville ꝛ visental. dum gra/
uissimis doloribus ⁊ torsionibus
corporis esset maleficatus. ⁊ q̄ p
maleficia sibi contigisset non tam
ab alijs maleficis ēxtum ⁊ p expe
rientiam edoctus fuit. dixit eīm q̄
singulis dñicis diebus se munire
cum sumptōne salis ⁊ aque bene/
dicte solebat ⁊ qꝛ vno die propter
cuiusdam' celebrandas obmise/
rat nuptias eodem etiam die ma
leficatus fuit. Quid deniq̄ de il/
lo in rauenspurg cum a dyabolo
in forma vnius mulieris ad car/
nalem actū sollicitaretur. ille plu
rimum antius dum desistere nol
let dyabolus. illi pauperi in men
te venit vt sumptōne salis prout
in predicatōne audierat se muni/
re deberet. vnde cum ad introitū
stube sal benedictum sumpsisset.
mulier torno vultu eum inspexit.
⁊ q̄s dyabolorum ipm de hoc do
cuisset ipropernando subito dispa
ruit. vbi dyabolus per se in effi/
gie malef. ce. aut cuꝫ presentia cor
porali malefice affuerat cuꝫ vtrū
q̄ꝫ facere deo permittente potest.
Sed ⁊ illi tres socij p viam am/
bulantes: duo eorum ictu fulmi
nis percussi fuerant. ⁊ tertius terri
tus cum voces in aere clamantes
audisset: percutiamus ⁊ illum. al
tera vox cum respondisset nō pos
sumus. qꝛ hodie verbum caro fa
ctuꝫ est audiuit. intellexerat q̄ ea
de causa qꝛ missam audierat. ⁊ in
fine misse euangelium iohānis
In principio erat verbum ⁊c. audi
uisset. ideo preseruat' fuisset. Sꝫ
⁊ per sacra verba corpori alliga/
ta q̄ miro modo sunt pseruatiua
dummodo septem conditōnes ī
ipis seruentur. De q̄bus ⁊ in vlti
ma questione huius secūde partꝫ
mentio fiet. eo q̄ ibi de remedijs
sanatiuis sicut hic ō remedijs pre
seruatis tractabitur. Et illa sacra
verba non solum ad pseruanduꝫ
sed etiam ad curandum malefici
atos tendunt. Plurimū autem
sunt preseruatia locorum homi/
num ⁊ iumentorꝫ verba tituli tri/
umphalis nostri saluatoris. duꝫ
scꝫ per quattuor partes loci i mo
dum crucis inscribuntur. Jhesus
X Nazarenus X Rex X Judeo
rum X vel etiā iūgēdo nomē ꝗgi
nis marie. aut euāgelistaꝫ. aut eē

audiuo misse ꝗstit

Ouipro aq̄ bridie ⁊ sal' defendunt
sumētes

verba Johānis. Verbuz caro factum est. Tertium vero genꝰ qō a maleficis ledi nō potest est singularissimū vtpote pcipua angelica custodia munitum interius ⁊ exterius. Interius per gratie infusionem. Exterius p celestium frutum id est p motores orbiuz celestium ptectōnem. Et hoc quidem genus in duabus spēbus electorum diuersificat. qz vel muniſtur cōtra omnia genera maleficorum. ita q̄ in nullo ledi possunt. vl q̄ precipue circa generatiuā potentiam ita castificētur ab ipis bonis angelis. sicut mali spūs quosdam malos homies. vel inflammant circa vnam vel infrigidant circa aliam p sua maleficia. Primum de interiori ⁊ exteriori protectōne quo ad grām ⁊ quo ad influentias corporꝭ celestium sic declaratur. Nam lz deus p se gratiam infundat menti nostre. ita q̄ nulli creature potestas ad talem infusionem se extendere potest.

Juxta illud. Grām ⁊ gloriaz dabit dominus. tamē dispositiue vt tradit sanctus Tho. in quodā loco sup tertium sententiaꝝ quādo deus aliquā notabilē grām vult infundere angelus bonus cooperatur. Et hoc est quod Dyonisiꝰ ptendit quarto ca. de di. noibus. Hec est lex ditatis immutabiliter stabilita. vt ima a sūmis per media pficiantur. ita q̄ quicq̄d boni a fonte totius bonitatis in nos emanat totum p ministerium bonorum angelorꝭ habemus. Demus exempla cum ratōnibus.

Nam lz ad verbi dei conceptōez in virgine beatissima p quam deus homo factus est sola diuina virtus efficienter affuerit. tamē angelico ministerio mens virginis p salutatōem ⁊ pintellectus consoratōnem ⁊ informatōem multuz excitata ⁊ ad bonū pdispōta fuit. Ratōne naz ⁊ pfati doctoris sentētia est. q̄ in hoie sunt tria vt videmus. scz voluntas. intellectus. ⁊ potentie alie interiores ⁊ exteriores affixe mēbris ⁊ organis corporalibus. In primū solus deus agere valet. quia cor regis in manu domini. dispositie angelus bonus inquātum intellectum ad veri ⁊ boni agnitōnem amplius illumiat ita q̄ in secūdum ⁊ deus ⁊ angelus bonus agere possunt illumiando. Et in tertium similiter bonus angelus ad bonum. et malus angelus licet deo pmittente īmissiones malas imprimere potest. Tamē in potestate humane voluntatis est tales īmissiones factas acceptare vel refutare. q̄s etiam semp homo cum dei iuocata gratia potest ꝓpulsare. De exteriori etiam custodia: que p motores orbium a deo cōmunicatur ē cōmunis traditio ⁊ magis consona tam sacre pagine, q̄ philosophie naturali. q̄ omnia corpa celestia mouentur virtute angelica ⁊ dicūtur motores orbium. ⁊ a christo ⁊ ab ecclesia frutes celorū vocantur. ⁊ consequenter a celestibꝰ influentijs. omnia huius mūdi cor

poralia regũtur. teste phō primo metheorōr. Quare ⁊ dicere possumus cum deus singularem habet prouidentiam de suis electis. licet quosdã malis huius vite sicut licet penalitatibus subijcit. quosdam tamẽ ita preseruat q̃ in nullo ledi possunt. Et hoc donum recipiunt vel ab angelis bonis ipis ad custodiam a deo deputatis. Uel ex influentijs celestium corporum seu a motoribus ipōrũ orbium. Insuper notandum. q̃ licet aliqui contra oĩa maleficia muniũtur. Aliqui vero contra aliqua ⁊ nõ contra oĩa. sunt tamẽ aliqui qui singulariter a bonis angelis super vim generatiuam ita castificãtur q̃ nullo modo a malis maleficiari circa illam potentiam possunt. sed de his scribere videtur in parte foret necessarium ꝓpter hoc q̃ isti qui circa potentiam generatiuam maleficiũtur. ideo destituũtur angelica custodia q̃ vel semp sunt in mortali peccato. vel nimis libidinoso affectu illis spurcitijs ĩsistunt. vnde etiam vt in prima pte operis tactum est. deus amplius permittit potentiã illam maleficiari ne dum propter eius turpitudinem quantum ⁊ propter hō q̃ corruptio primi parentis sub originali contagione in totum genus humanum traducitur. Dicamus tamen pauca qualiter bonꝰ interdum viros iustos ⁊ sanctos beneficiet ⁊ precipue circa vim generatiuam. Nam ita factum est de sancto Sereno abbate. ō quo refert cassia. in colla. patrũ. colla. abbatis sereni prima. Hinc inq̃t pro interna cordis atq̃ anime castitate nocturnis diurnisq̃ precibus. ieiunijs quoq̃ atq̃ vigilijs ĩfatigabiliter insistens cũctos estus carnalis cõcupiscentie tandem p diuinam grãm in se extinxisse percepit. Deinde maiori zelo castitatis succensus prefatis vsus remedijs a deo petijt vt interioris hominis castitas in corpus redũdaret dei dono. Postremo autem veniens ad eum angelus in visione nocturna. eiusq̃ velut aperiens ventrem quandam ignitam carnis strumam de eius visceribꝫ euellens suisq̃ oĩa vt fuerãt locis intestina restituens. Ecce inquit incentiua carnis tue abscisa sunt ⁊ obtinuisse te noueris hodierna die perpetuam corpis puritatem iuxta votum quo poposcisti vt ne ipe ꝗdem naturali motu qui etiam in paruulis atq̃ lactentibus excitatur vlterius pulseris. Sic etiam de beato equicio abbate dicit beatus Gregorius primo libro dyalogorꝫ. Hũc inquit cum iuuentutis iue tempore acri certamen carnis incentiua fatigarent. ipe sue tentatõis angustie ad orationis studium sollertiorẽ fecerunt. Cunq̃ hac in re ab oĩpotenti deo remedium continuis precibus quereret. nocte quadam assistente angelo eunuchari se vidit. eiusq̃ visione apparuit q̃ omnẽ motũ ex genitalibꝫ mẽbris ab

l

seideret. atq; ex eo tpe ita fuit alienus a tentatōne ac si sexuz nō haberet in corpe. ecce quale bñficiuz castitatis catōnis. Quia ꝟtute fretus ex dei oipotentis auxilio vt viris ante pōerat ita cepit post modū feminis pōesse. Ita in vitaspatrū illorum qs sanctus Heraclides vir religiosissimus collegit in libro suo quē padilium noiat. meminit cuiusdā sancti pātis ⁊ monachi quez helyam vocat. Hic miscēdia motus trecētas feminas in monasteriū collegit ⁊ regere cepit. Trāslato aūt biēnio iam trigintaq;nq; ānos habēs vite tentatus a carne in heremū fugit vbi biduo ieiunus orās ait. Dñe deus aut occide me aut libera me ab hac tentatōne Uespere igitur somnus ei irrepsit. ⁊ tres angelos ad se venire vidit. q; bus querētibus. Cur a monasterio ꝟginuz fugisset. nec ille pre verecūdia respondere auderet. dixerunt angeli. Si liberaberis numeridus curaz feminarum gerēdo Respondit ille q; libens. Tūc illi iuramētum ab eo excipiētes qd exegerant eum eunucharūt. Naz vnus manus alter pedes teraus nouacula testiculos eius visus est abscindere. nō q; ita vere esset. sed qz ita esse videbatur querentibus qz an ne remedium sentiret. Respondit ille se plurimū exoneratū Uñ q;nta die ad lugentes feminas redūt ⁊ p quadraginta ānos quibus supuixit nec pristine tētatōis deinceps scintillā sensit. Non minus beneficiū collatum eē legimus beato Thome doctore nri ordinis q; a cōsanguineis ꝓpter ingressum dicti ordinis incarceratus. vt p meretricem seduceret ad seculū tentatus est. que p consanguineos ēmissa veste ⁊ ornatu cōptissimo. cum doctor eam intuitus fuisset ⁊ materialē ignem concurrit titionem ignitū arripuit ⁊ suggestricē ignite libidinis e carcere fugauit. ⁊ orōni statim pro castitatis dono prostratus obdormiuit. Ubi duo angeli ei apparuerūt dicētes. Ecce dei ex pte te cingimus cingulo castitatis q; nulla possit de cetero impugnatōe dissolui Et q; humana ꝟtute meritis non acquirit ex parte dei confertur ex dono.

Sensit igitur cincturā sez tactuz cincture ⁊ exclamādo euigilauit. Deinceps qz tanto munere castitatis se dotatū sensit. vt ab eodē tēpore oēm abhorreret luxuriā. vt nec sine necessitate femīs colloqui posset. sed pfecta castitate polleret hec ex formicario nider. His igitur tribus generibus hominū demptis nemo securus a maleficis. q; ex decem ⁊ octo modis infrascriptis aut maleficiat aut ad maleficium tentatur ⁊ incitatur. De q; bus p ordinē primo ē disserendū vt post eo clarius q; bus remediis maleficiati possint releuari discutiatur ⁊ vt eo clarius pateant ipsi decē ⁊ octo mōi p totidē capla deducētur. vt primo circa maleficarū introitū pateant diuisi modi p quos ipe malefice innoxios iuuē culas in augmētū illius pfidie ac

habūt. Secūdo de mō sacrilege
pfessionis earum vbi ⁊ quedā de/
claratio omagū prestandi ipi dia
bolo inducitur. Tertio de modo
quo localiter transferūtur in cor/
pore vel in spū. Et quarto quo se
incubis demonib⁹ subijciūt. Qui
to de modo generali put p sacra
menta ecclesie sua maleficia exer/
cent Et in spēali de modo q̄ dem
ptis corpib⁹ celestib⁹ quascūq⁹
creaturas deo pmittente inficere
solent. Sexto de modo quo vim
generatiuā impedire solent. Se/
ptimo sup moduz quo membra
virilia auferre prestigiosa arte so
lent. Octauo sup moduz q̄ hoies
in bestiales formas transmutare
solent. Nono sup modum quo
demones intra capita sine lesione
existūt quando pstigiosas appari
tiones opantur. Decimo sup mo
dum quo demones opatōne ma
leficaz hoies interdū substātiali/
ter inhabitāt. Undecimo quo oē
genus infirmitatis inferre solent
⁊ hoc in generali. Duodecimo de
q̄busdam infirmitatib⁹ in spēali
Terciodecimo sup modum quo
obstetrices malefice maiora dam
na inferūt dum infantes aut inte
rimūt. aut demonib⁹ execrādo of
ferūt. Quartodecimo sup modū
quo iumentis varia nocumēta in
ferunt. Quītodecimo sup modū
quo grandines ⁊ tēpestates con/
citare ⁊ fulgura fulminare super
hoies ⁊ iumenta solent. Sedecī/
mo decimoseptimo ⁊ decimocta
uo super tres modos quo tantuz
viri ⁊ nō mulieres maleficijs sunt
intenti. Post hec sequetur q̄stio
sup modos tollendi hmōi male/
ficia. Nec estimat quis funditus
hoz noticiaz capz pro eo q̄ bi va
rij modi sup varia maleficia infe
renda recitātur. Hoc eēm ⁊ modi
cum vtile imo forrassis ⁊ nocere
posset nec⁹ eēm prohibiti libri ni/
gromantie hic inferūtur. cuz hoc
genus supstitōnis nō libris aut a
doctis sed oino ab imperitis pra
cticatur. vnū habens fundamētū
dum illud nō exprimūt aut practi
catur impossibile sit aliquē male
ficijs vt maleficum insistere. Re
citantur autem hic modi in super
ficie vt eorū opera non incredibi
lia videantur sicut hucusq⁹ in ma
gnam fidei contumeliā ⁊ ipoz
maleficorum augmentum actuz
est. Q⁹ si aliquis ex pbabitis cum
dictum est aliquos pseruari p in/
fluentias corpm celestiuz vt ma/
leficiari nullo modo possint. ve/
lit hoc etiam attribuere illis influ
entijs dum aliq̄ maleficiant qua
si q̄dam necessitas ibi sit siue ad p
seruandū a maleficijs siue ad infi
ciendū ab illis. talis nō recte men
tem doctoz saperet varijs respe/
ctibus. Primo quia eēm tria sūt
que a trib⁹ celestib⁹ causis dirigi
possunt scz volūtatis actus intel
lectus actus ⁊ corporalia Et pri
mum vt supra tactum est a so/
lo deo ⁊ immediate dirigitur.

Secundum vero ab angelo.

Tercium a celesti corpe. licet di/
rigitur nō tamē necessitatur. Se
cūdo qz eñ ex dictis manifestum
est q electōnes ⁊ volūtates īme/
diate a deo dirigūtur. Juxta apo
stolum. Deus est q̄ opatur in no
bis velle ⁊ perficere pro bona vo
luntate. ⁊ cognitio humana intel
lectiua a deo mediantib̄ angelis
ordinat. Jō etiaz corpalia qcūqz
siue sint interiora vt virtutes ⁊ scię
tie acquisite p corpales potentias
interiores. siue sint exteriora vt sa
nitates ⁊ egritudines a celestibus
corporib̄ mediantib̄ angelis di
spensant. quod ⁊ Dyonisius tan/
git iiij ca. de di. noibus q corpo/
ra celestia sunt cause eoz que in h̄
mundo fiūt tamē hec sunt intelli
genda quo ad sanitates ⁊ egritu/
dines naturales. De autez egri/
tudines cum sint supnaturales p
pter demonis potentiā que illas
deo pmittente infert. ideo nō pos
sumus dicere q ex influentijs cor
porū celestium pstingat q aliqs
maleficiat. sicut bene dici pt q ex
influentijs corpoz celestiuz est q
aliqs maleficiari nō potest. Et si
dicitur q oppos ta habent fieri cir
ca idem ⁊ sicut ppositū in pposito
ita oppositū in opposito. Respon
detur q vbi aliqs pseruatur virtu
te corpoz celestiū ab infirmitati/
bus his supnaturalib̄ hoc non
fit virtute corpoz celestium īmedi
ate: sed virtute angelica que illam
influentiā confortare pōt. vt inī/
micus suis maleficijs nō possit su
per eaz pualere. ⁊ virtus illa ange/
lica pōt deriuari vel a motore or/
bis celestis vt si iam in pūcto qs
mori deberet sup periodo natura
li deus sua potentia q semp per
medias causas hmōi operatur h̄
īmutare potest virtutem cōseruati
uam. p defectiua nature īmitten/
do ⁊ eius influētie ita ⁊ dicere pos
sumus de eo q maleficiari posset.
q etiam tali mō a maleficijs pre
seruatur. vel fit talis pseruatio ab
angelo ad custodiam deputato.
que etiam pcipua est inter oñes
custodias. Et quod ōz Jere. xxij.
Scribe virum iustuz sterilē q in
diebus suis nō prospatur. Hoc i
telligitur q̄tum ad electōnes vo
luntatis in qbus homo vnus p/
sperat. alius nō. qō etiā pstinge
re pōt ex influentijs corpoz cele/
stium. verbi grā. aliqs inclinatur
ex impssione corpm celestium ad
aliqs electōes vtiles. vt de ingres
su religionis: vel huius. Et cū ex
lumīe angeli illumīatur eius intel
lectus ad eadē agenda. ⁊ ex dīna
opatōne inclinatur eius volūtas
ad hoc psequendū talis ōz bene
psperari. vel etiam. qñ qs inclinat
ad aliquā artē vel ad aliqd vtile
practicādum. Ecōtra dicet male
fortunat⁹. qñ ex supioriib̄ causis
ad pstraria eius electio inclinatur
De qbus sentētijs ⁊ multis alijs
loqtur sanctus Tho. in sūma cō
tra genti. lib. iij. ⁊ in pleriscz alijs
locis quō differt dicere aliquē esse
bñ vel male natum. bene vel ma
le fortunatum. bene vel male gu
bernatum ⁊ custodituz. Quia ex

dispositone relicta a corpe celesti dicitur aliqs bene vel male nat⁹ ⁊ sic etiam fortunatus. Fm vero q̃ ab angelo illumiatur dicit̃ bene custoditus ⁊ non male. vbi sequitur illumiatones. Sed fm q̃ deo in bonum ⁊ illud prosequitur ꝺr bene gubernatus. Que tamen electones hic non habet̃ locum. qr de his non intendimus. sicut de pseruatone a maleficijs inferendis. De qua ad psens sufficiat. aggrediedo earū ceremonialia que ab eis practicant̃. Et prio quibus modis innoxios ad earū perfidiam allicit̃.

De diuersis medijs q̃bus demones attrahūt ⁊ allicit̃ innoxios p maleficas ad augmentuꝫ illius perfidie.

Capitulum. i.

Vnt autem

tres modi pre ceteris quibus demones p maleficas innoxios subuertūt. Et ex quibus continue illa perfidia augmentatur. Et primus est p tediuꝫ ex importuna tepoꝛalium dānificatone. Nam sicut sanct⁹ Gregorius dicit. Diabolus frequēter tentat vt saltim tedio vincat. Intelligas tamen hoc infra vires tentati. vt super diuinā pmissionem declara. q̃ deus pmittit ne homes ignauia corpeant. In cuius figura Judicum. ij. Has gentes non deleuit deus vt eruditet israel in eis. ⁊ loquitur de finitimis natiōibus cananeoꝝ. Jebuseis ⁊ alijs. Et iam hussite ⁊ alij heretici permittūtur vt deleri nō valeant. Ita ⁊ demones p maleficas tantis afficiūt dānis in tepoꝛalib⁹ vicinos ⁊ innoxios vt quasi coacti maleficarum suffragia primo habeant implorare ⁊ demū earū consilijs se submittere. Experientia sepe nos edocuit. Nouimus in dyocesi Augustiensi hospitem cui infra annum xliij. equi successiue dum fuissent maleficiati vꝛoꝛ tedio affecta maleficas consuluit ⁊ iuxta earū consilia vtiq̃ nō salubria alios quos ex post emeratq̃ vectoꝛ erat a maleficijs pseruauit. q̃nte denicq̃ mulieres in officio inq̃sitionis nobis existentib⁹ cōqueste fuerūt. q̃ duꝫ propter dāna vaccis ex priuatione lactis ⁊ alijs iumentis illatis suspectas maleficas cōsuluissent. etiam remedia oblata pcepissent. dūmodo aliq̃d vni spiritui pmittere voluissent. ⁊ illis inq̃rentib⁹ quid nam pmittēduꝫ foꝛet respōdebant parum hoc esse dūmodo informatōnib⁹ illius magistri assentirent sup certas obseruātias tpe diuinoꝝ in ecclesia aut in confessionibus sacerdotibus faciendum aliqua subticendo assentirēt Ubi notandum. q̃ vt supra tactum est mulle ille artifex a minimis ⁊ paucis inchoat vt q̃ tepore eleuatōnis corporis christi in terrā spumāt aut oculos claudāt aut q̃ aliqua verba inutilia proferant sicut ⁊ nouim⁹ eam q̃ adhuc superest seciari brachio defensa q̃n-

l iij

Melesim sacdoti
vidē solita fuit

do infra missarum solennia sacer
dos populum salutat dicendo.
Dñs vobiscum. Ita semp subiũ/
git vulgari sermone. Ler myr die
zung im arß vmb. Aut q̃ in con
fessione post absolutõem factam
etiam similia pferant. aut q̃ nũq̃
ex integro confiteantur precipue
mortalia peccata. sicq̃ ad oĩmo/
dam fidei abnegatõem ⁊ sacrile/
gam professionẽ paulatim pdu/
cũtur. Et hic modus seu etiam q̃
cũq̃ cõsimilis obseruatur a male
ficis erga honestas matronas vi
cijs carnalibꝫ minus deditas ma
gis autez terrenis comodis inhiã
tibus. Sed erga iuuẽculas ambi
tioni ⁊ voluptatibꝫ corporis ma
gis deditas alium modũ obser/
uant scz per carnalia desideria ⁊
voluptates corporis. Ubi notã/
dum q̃ sicut intentio ⁊ appetitus
diaboli maior est ad tentandum
bonos q̃ malos. licet ex parte tẽ/
tatorum magis tentat malos q̃
bonos. id est q̃ amplior abilitas
reperitur in malis ad recipiẽdum
tentatõem demonis q̃ sit in bo/
nis. Ita ⁊ diabolus sanctiores q̃s
q̃ ỷgines ⁊ puellas magis sedu/
cere conatur cui experientia supest.
⁊ etiam ratio. Nam cũ malos iã
possideat nõ autez bonos. iõ ma/
gis conatur seducere ad sui domi
nium iustos quos non habet q̃
possessos malos. Sicut etiam a
liquis princeps terrenus magis
insurgit contra illuz qui plus au/
fert de iure suo q̃ contra alios q̃
non sibi contrariãtur. Experiẽtia

Naz in oppido rauenspurg e du
abus incineratis prout etiam in/
ferius patebit vbi de modo quez
obseruant concitãdo tẽp estates
tangetur vna illa balneatrix inter
alia que fassa fuerat etiam hoc re
citauit se multas a diabolo fuisse
perpessas iniurias ea de causa q̃
ỷginem quandã deuotam ⁊ filiã
cuiusdã preduitis quẽ noiare o/
pus nõ est cum ⁊ ipa iam defun/
cta sit disponente diuina clemen/
tia ne malicia deprauaret cor eius
seducere deberet taliter vt ipaz se
stiuo aliquo die inuitaret vt ipe
demon in spẽ iuuenis cum ea sua
colloquia habere posset. Addi/
derat etiam q̃ lz sepissime hoc fa
cere attentasset semp tamen vbi
iuuenculã fuisset allocuta illa si/
gno sancte crucis se muniuit. Et
hoc vtiq̃ ex instinctu sancti ãgeli
ad effugandũ opera diaboli pces
sisse nemo dubitat. Est ⁊ alia vir
go in dyocesi argentinensi cõstitu
ta que ⁊ vni ex nostris cõfessa al/
seruit q̃ die quadã dñica dũ soli/
taria in domo paterna incederet
vetula quedaz illius oppidi ipaz
visitandi gratia accessit ⁊ intera/
lia scurrilia verba que ptulerat.
hec vltimatim subintulit vt eam
si placeret ad locum. vbi iuuenes
oĩbus hoĩbus oppidi incogniti
morarẽtur deduceret. Et duz ait
virgo assensum pbuissem ⁊ ipaz
subsecuta ad domũ venissem. ve
tula subintulit. Ecce per gradus
ad cameram supiorem ascenda/
mus vbi iuuenes morantur. sed

* Iuuẽcula sup̃ crucis ꝓtegat
X Alia sup̃ crucis se defendit

caueas ne signo crucis te munias
qd̄ dum me facturam asseruisses
illa p̄cedente ego per gradus se/
quendo occulte me signo crucis
munui. Unde contigit q̄ in sum
mitate graduū ⁊ ante camerā pa
riter constitute. illa vetula horri/
bili vultu ⁊ stomachato animo
se vertendo ⁊ me aspiciendo dixit
En maledicaris signo crucis cur
te signasti. abi hinc in noīe diabo
li recedas. sicq̄ ad ꝓpria redij ille/
sa. Qua ex re colligit quātis ver/
sutijs antiquus ille hostis in sedu
ctionem aiarū debachatur. Pre/
fata denicq̄ balneatrix incinera/
ta p hunc modum asseruit ab a/
lia quadam vetula se seductaz cū
tamē eius consodalis differenti
modo. quia vicz demonez in via
in specie hūana inuenisset cum et
ipa intētōnis fuisset amasium su/
um fornicatōnis causa visitare. ⁊
vbi a demōe incubo cognita fuis
set ⁊ interrogata an eum agnosce
ret ⁊ ipa se eum minime agnosce/
re assereret. Ille respōdit. Demō
sum: ⁊ si volueris ad tuū benepla
citum semp ero paratus. nec in q̄
buscūq̄ necessitatibz te deseram.
Ad que illa dum ānuisset decem
⁊ octo annis vsqz vicz ad vltimū
vite spurcitijs illis dyabolicis in
seruuit cum fidei tamen oīmoda
abnegatōne. Et est tercius mod⁹
alliciendi p viaz mesticie ⁊ paup
tatis. Nam corruptis iuuenculis
⁊ spretis ab amatoribz quib⁹ se nu
bendi gratia ad eoz̄ premissa im
pudicitie compulauerant vbi isz
oīmi frustrantur confidentia ⁊ se
vndicq̄ infamatas. considerant e
tiam ad quecūq̄ diabolica p̄sidia
se cōuertūt. aut rōne vindicte illū
maleficiando amatorē seu illam
cui se cōiunxit aut alias omnibus
spurcitijs se submittendo machi/
nantur. Et sicut taliū iuuencula/
rum nō est nūerus vt heu experiē
tia docet. ita nec numerus male/
ficarum ex eis insurgentium. pau
ca ex multis referamus. Est loc⁹
in dyocesi Brixiñ. vbi iuuenis su
per vxorem sibi maleficatā talez
casum deposuit. Ne eīm tēpore
iuuentutis quandā ait adaman
do dum ipa iugiter instaret vt eā
matrimonio copularē. ⁊ ego eaz
spernendo aliaz ex alio dominio
duxissem in vxorem. volēs tamē
amicitie gra ei complacere ipam
ad nuptias inuitabā. Qua veniē
te dū alie mulieres hoēste suas p
pinas seu oblatōnes p̄sentarent.
illa que inuitata fuerat manum
eleuās ceteris mulierbz q̄ circūsta
bant audientibz dixit. paucos di/
es sanos post hanc diem habebis
Et sponsa territa cum eam nō a/
gnosceret eo vt p̄missum est ex a/
lio dominio copulata fuerat. duz
interrogaret circūstātes que naz
esset que ei hmōi minas intulisset
Alie ipam vagam ⁊ dissolutam
mulierem existere affirmabant. ñ
minus tamē ea que p̄dixit ⁊ eo or
dine subsecuta fuerūt. Nam post
paucos dies adeo maleficata fuit
⁊ oīmbus membris distituta q̄ e
tiam vsqz in p̄sens vltra ānos de.

De comite q̃dã ãnis ꝛc
signo vxoꝛis

cem in suo corpore maleficia cer/
nũtur. si ea que i vno dũtaxat op/
pido illius dyocesis reperta sunt.
iferẽda eẽnt liber integer forꝛet ꝓfi/
ciẽd⁹ ꝓscripta ãt sũt ꝛ repõita sũt
apud eũdem epm brixiũ. ꝛ vticq̃
stupenda ꝛ inaudita vt testis idẽ
existit. Nec silentio pretereũdum
putamus rem stupendaz ꝛ inau
ditam. Nam comes q̃dam p̃cla
rus genere ꝛvestrauiensis territo
rij in confinibus argẽtinensis dio
cesis iuuenculaz simili genere pre
claram duxit vxorem quã tamẽ
post celebratas nuptias vsqz ad
terciũ annũ carnaliter cognosce/
re non poterat maleficiali impe/
dimento vt rei probauit euentus
prepeditus Anxius ꝛ quid agere
ignorans. ꝛ sanctos dei iugiter in
terpellans. Accidit vt ad ciuitatẽ
metẽsem ob negociozq̃ quorũdaz
expeditõnem aplicaret. In qua
dum p vicos ꝛ plateas seruis ꝛ fa
milia vallatus incederet q̃ndam
mulierem que ante illos ãnos cõ
cubina sua fuerat obuiam habe/
ret. qua visa dum sup maleficia si
bi illata minime cogitaret impro
uise eam blande ex antiqua ami/
citia cõtracta alloquitur ꝛ quali/
ter se haberet ꝛ valeret inuestigat
At illa cernens comitis pietatez
viceuersa comitem de valitudine
sui corporis ꝛ status diligẽter in/
uestigauit. Quo respõdente q̃ be
ne ꝛ prospere cuncta sibi succede/
rent. Illa attonita paululum si/
luit. Et comes cernens eam atto
nitam amplius verbis blandis e
am aggreditur ad collatõem iui
tando. At illa de statu vxoris in
uestigando. simile responsum ac/
cepit. q̃ bene in omibus se habe/
ret. Tunc illa an ne pueros gene
rasset inquisiuit. ꝛ comes. tres mi
hi ait sunt pueri masculi. quolibz
anno vnum genuit Tunc ampli
us illa stupefacta paululum siluit
Et comes. Rogo te charissima.
cur tam diligenter inquiris indi/
ca. nec eẽm dubito q̃n mee felicita
ti congratularis. Tunc illa. Ue/
re congratulor. sed maledicatur il
la vetula que obtulit se corpus ve
strum velle maleficare vt carnalẽ
actum cum vxore vestra exercere
minime haberetis. In cuius si/
gnum puteus qui est in medio cu
rie vestre continet in fundo ollaz
certas res maleficiales continen
tem. que ea de causa ibidem posi/
ta fuit. vt q̃diu ibidem continere
tur. tamdiu coeundi impotentia
vobis adessz. sed ecce omia vana
sunt de quibus gaudeo ꝛc. Nec
comes diu distulit ad domum re
gressus puteum exhaurire fecit. ol
lam reperit. ꝛ cuncta concremã/
do potentiã illam perditam subi/
to recupauit. Unde cometissa de
nuo nobiles quasqz ad nuptias
nouas iuitauit affirmans se iam
dominã illius castri ꝛ dominũ. q̃
tanto tempore virgo ꝑmansisse.
Castrum ꝛ dominũ propter ho
norem comitis non expedit no/
minatim exprimere. hoc eẽm ipm
recta rõ persuadet. ꝛ vt substãtia
facti in detestarõem tanti criminis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

detegatur. Et ḋbus patent varij modi a maleficis vsitati in augmentum sue perfidie. Prefata enim mulier quia ab vxore comitis expulsa: hoc maleficium comiti ex alterius malefice informatone intulerat. Qua de causa innueri effectus maleficiales sequuntur

Sectur de modo sacrilege professionis. Capitulū.ij.

Qdus autē

sacrilege professionis sup expssum pactum fidelitatis cum demonib varius existit. vtpote cum ⁊ ipe malefice varijs exercitijs circa maleficia inferenda insistunt. Pro cuius intellectu ē primo aduertendum. q sicut in genere triplices apparent malefice vt in prima pte tractatus tactum est scz ledentes, sed curare nō valetes. Curantes ⁊ ex aliquo singulari pacto cum demone inito nō ledentes. ledentes ⁊ curantes ita ⁊ inter ledentes vnum genus existit suprēmū in quo genere exitēs oia alia maleficia q̄ alie sparsim exercent ppetrare valent. Vnde p fitendi vbi describitur satis declarat de alijs spēbus inferioribus

Sūt autem he que cōtra hūane nature inclinatōem imo oim ferarum lupina tantūmodo exceēp proprie spēi infantes vorant ⁊ comedere solent. Et hec ē suprema spēs in maleficijs exercendis sūt enim que ad innumera nocumēta alia tendūt. Ne enim grandines ⁊ suras lesiuas cum fulminib exagitant sterelitatem in hoibus et iumentis procurant. Infantes quos nō deuorant demonib vt supra patuit offerunt aut alias occidunt. Sed hoc circa infantes ñ renatos fonte baptismatis. quos autem deuorāt renati sunt vt patebit sed nō nisi deo pmittente.

Scūt ⁊ infantes prope aquas ambulantes in ipas nullo videntе in aspectu parentū proijcere eos sub insessoribb freneticos facere de loco ad locum p aera vel corpaliter vel imaginarie trāsimeare iudicū ⁊ pīsidentū animos ne eis nocere valeant imutare taciturnitatem sibi ⁊ alijs in tormentis procurare. in se capientū manus ⁊ animos tremorez magnū incutere occulta alijs manifestare. ⁊ quedam futura ex demonuz informatōne que vicz aliquam causam possunt habere naturalē pdicere. vide questionē an demones valeant futura pcognoscere. in.ij. senten. dist. xij. absentia velut pnītia conspicere ad amorem vel odium inordinatum mentes hominū imutare ictu fulminis non nunqꝫ quē volūt seu etiā aliquos hoies ⁊ iumēta interimere. vim generatiuam aut etiam potētiam coeūdi auferre. abortsum pcurare. infantes in vtero matris solo exterior tactu interimere. solo etiaz visu absqz tactu interdum homines ⁊ iumenta maleficiare ⁊ mortem inferre proprios infantes demonibus dedicare ⁊ breuiter omnia vt pmissum est pestifera que

alie malefice sparsim, pcurare sci/
unt quãdo dei iusticia talia fieri p
mittit. Heu in illo genere supmo
existentes perpetrare scuũt. nõ au/
tem ecõuerso. hoc tamẽ est cõmu
ne oim spurcitias carnales cũ de
mombus exercere. ideo ⁊ ex illoꝝ
modo profitendi qui in suprемо
genere existunt alia ꝝ maleficaꝝ
moduꝫ faciliter q̃s capere potest.
Fuerũt autẽ tales dudum añ tri/
ginta annos in confiniby sybau/
die versus dominiũ bernẽsium.
vt recitat nider in suo formicario
nũc autem in confiniby lombar/
die versus dominũ ducis austrie
vbi ⁊ inquisitor cumanꝰ vt in pce
denti parte tactum est vno anno
quadraginta ⁊ vnam maleficas i
cineran fecit. ⁊ fuit ãnus dñi. ⁊c.
Lxxxv. qui etiam adhuc cõtinue in
quirendo laborat. Modus autẽ
profitendi duplex est. Vnus solẽ
nis per simile ad votum solenne.
Alius priuatus qui seorsum de/
moni quacũq̃ hora fieri potest
Solennis inter eos fit vbi male
fice in certam cõtionem statuto
die venũt ⁊ demonem in assum/
pta effigie vident hois. qui dũ su
per seruanda sibi fidelitate cuꝫ tẽ/
poral ũ prosperitate ⁊ longitudi/
ne vite hortatur ille q̃ assunt no/
uiciam iusciptẽdam sibi ꝓmẽdãt
Et demon si de abnegãda fide et
cultu xpianismo. ⁊ de extensa mu
liere sc eẽ ⁊ beatissimã ꝗgunem
mariam nũcupant. ⁊ de sacramẽ
tis nũquam venerandis inuene/
rit nouiciam seu discipulum vo/
luntariũ. Tunc demon manum
extẽdit. ⁊ viceuersa discipulus seu
nouicia stipulata manu illa serua
re promittit. Et demon habitis
illis pmissis statim subiungit hec
nõ sufficere. Et vbi discipulus q̃
nam vlterius sint facienda inq̃rit
Demon omagium petit qõ con/
tinet vt in aia ⁊ corpore sibi eter/
naliter pertineat ⁊ pro posse alios
quoscũq̃ vtrusq̃ sexus sibi asso/
ciare velit. Adũgit denicq̃ vt cer
ta vnguenta ex ossibus ⁊ mẽbris
puerorũ ⁊ precipue renatoꝝ fon/
te baptismatis sibi conficiant per
que cũctas suas volũtates exple/
re cum sua assistentia poterit.
Nũc modum nos inquisitores
expientia teste pcepimus in opi/
do brisiaco basillensis dyocesis.
plenam informatõem capiendo
ab vna iuuencula malefica. iz cõ/
uersa. cui⁹ ⁊ matertera in dyocesi
argẽtinẽsi incinerata fuerat. que
etiam addiderat q̃ p moduꝫ quo
eius matertera ipam primitus se
ducere tentasset talis erat. Qua/
dam eñ die secum p gradus asce
dere habebat ⁊ eius iussu camerã
intrare. vbi cum vidisset q̃ndecim
iuuenes in vestimentis viridi co/
loris ad modum quo rutheri in/
cedere solent. matertera sibi dixit.
Elige ex his iuueniby ⁊ eum quẽ
volueris tibi tradam. ⁊ ipe te sibi
in sponsam assumet ⁊ cũ illa nul/
lum se velit habere asseruisset gra
uiter vulnerata tandem acq̃uit
modum exprimens premissum.
asseruit etiam q̃ sepius per lon/

Pfessio malefcaꝝ

ga terrarum spacia de nocte secū
translata fuerat etiam ab argen/
tina vsqz coloniam. Nec ē illa cu
ius occasione in prima questiōe
promissum est nos velle declara
re an malefice vere ⁊ corpaliter a
demonib⁹ transferantur de loco
ad locum. Et hoc ꝓpter verba ca
nonis .xxvi.q.v.ēpi. vbi tex⁹ sen/
tit q̄ solūmodo imaginarie. cum
tamen interdum etiaz vere ⁊ cor
poraliter transferantur. Interro
gata ēm an soluz imagiarie ⁊ fan
tastice sic incederēt p demones il
luse. Respondit q̄ vtroqz mō. p/
ut etiam veritas se habet vt infe/
rius de mō transferendi localiter
declarabitur. Asseruit etiā q̄ ma
iora damna ab obstetricib⁹ infe/
rūtur. qz vt plurimū infantes aut
habēt interimere aut demonibus
offerre. ab ipa etiam matertera as
seruit se grauiter fuisse semel ꝓbe
ratam. eo q̄ ollam q̄ndam occul
tatam discooriendo plurimorum
infantiū capita reperisset Et plu
ra alia retulit prius pstito pro di/
cēda veritate iuramēto vt decuit
et⁹ denicq̄ verbis sup modū pro/
fitendi fides indubia accomodat
etiam p ea que in suo formicario
pfatus Jo. nider doctor pcipuus
qui etiam nostris tēporibus mi/
ris claruit scripturis recitat. ⁊ hoc
ex relatu inq̄sitoris eduenſ dyoce
sis q̄ etiam in ipa dyocesi multos
de maleficijs reos inq̄sierat ⁊ inci
nerari fecerat. Dicit ēm pfato in/
quisitore mihi referente percepi q̄
in lausanensi ducatu q̄dam male
fici ꝓpros natos infantes coxerāt
⁊ comederāt. Modus aūt discē/
di talem artē fuit vt dixit q̄ male
fici in certam contōem venerūt ⁊
ope eorū verisiliter demonē in as/
sumpta imagine viderēt homis
cui discipulus habebat necessario
dare fidē de abnegando xpianis/
mo de eucharistia nūquā adorā/
da ⁊ de calcādo sup crucē vbi la/
tenter valeret. Seq̄tur aliud exē/
plu⁹ ab eodē. Fuit insup fama cō
munis petro iudice in boltingem
referente q̄ in terra bernēsiuz. xiij
infantes deuorati eēnt a malefic⁹
q̄obrem etiā publica iusticia sat⁹
dure exercerat in tales paricidas
Cum aūt petrus q̄siuisset a q̄daz
capta malefica p quē modum in/
fantes comederēt. Illa respōdit.
Modus iste ē. Nam infantibus
nōdum baptisatis pcipue insidia
mur. vel etiaz baptisatis pserim
qn signo crucis nō muniūtur ⁊ o/
ratōnib⁹. Lector aduerte q̄ ideo
nō baptisatis pcipue insidiant in
stinctu dyaboli vt nō baptisetur.
seq̄tur hos in cunabulis vl' ad la
tera iacentes parētuz ceremonijs
nris occidimus quos postq̄ puta
tur oppressi esse. vl' aliūde mortui
de tumulo clam furto recipimus
⁊ in caldari decoq̄mus quousqz e
uulsis ossibus tota caro efficat pe
ne potabilis. de solidiore materia
vnguētum facim⁹ nris volūtati/
bus ⁊ artib⁹. ac trāsuectōib⁹ acco
modis. de liquidiori vero humo
re flasconē vt vtrem replemus.
de quo is qui potatus fuerit addi
tis paucis ceremonijs stati ꝓsciuſ

Mod⁹ discēdi artē malefiande

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

efficitur ⁊ magister nostre secte.
Sequitur ad idem modus alius ma
gis distinctus ⁊ clarus. Nam iu
uenis quidam cum vxore malefica
captus in bernensium iudicio se
orsum ab eadem ⁊ in distinctam
turrim repositus dixit. Si meor
facinorum veniam consequi possem
oia que de maleficijs scio libens
patefacerem: mori enim video me
oportebit. Cunq; per litteratos
circumstantes audisset oimodam pos
se consequi veniam si vere penite
ret. tunc lete se morti obtulit: ⁊ mo
dos primeue infectionis disseruit.
Ordo inquit talis est quo etam se
ductus sum. Oportet primo vt
dnico die antequam aqua benedicta
consecrat discipulum futurum cum
magistris ecclesiam introire ⁊ ibi
dem abnegare coram eis christum
eius fidem. baptisma ⁊ vniuersalem
ecclesiam. Deinde omagium presta
re magisterulo. i paruo magistro
ita enim demonem ⁊ non aliter vocat
Vbi notandum. q; iste modus cum
alijs recitatis concordat. Nec ob
stet q; demon interdum presens est
vbi omagium sibi prestatur. inter
dum vero non. Dolose enim tunc ope
ratur cernens dispositionem futuri
discipuli. que fortassis ab eius pre
sentia tanquam nouitius retraheret
timoris causa. cum tamen alias p
sibi notos ⁊ familiares facilius e
stimat eum assentire. Ideoq; eum
⁊ tunc magisterulum vocant cum
absens est vt minore terrore ex p
ua estimatione magistri concutia
tur. Sequitur postremo. De vtre
bibit supdicto. quo facto statim
se interioribus sentit imagines no
stre artis concipere ⁊ retinere sup
principales ritus huius secte. In
hunc modum ait seductus sum.
Et vxor mea quam tante pertina
cie credo vt potius incendium su
stineat: quam minam fateri velit veri
tatem. sed heu ambo rei sumus. si
cut dixit iuuenis ita veritas p oia
reperta est. Nam pconfessus iu
uenis in magna contritione mori
visus est. Vxor vero testibus con
uicta nihil veritatis. nec in ipa tor
tura fateri voluit. nec in morte q;
incendio preparato per lictores ei
dem verbis pessimis maledixit. ⁊
sic incinerata fuit. Ex quibus liquet
modus profitendi earum solen
nis. Alius vero modus priuatus
fit diuersis medijs. Interduq; enim
viris aut mulieribus. aut aliqua
alia corporali seu temporali affli
ctione inuolutis demon astat. in
terdum visibiliter. interdum per
medias alloquitur personas. ⁊ si
fm eius consilia agere velint om
nia profutura pollicitetur ad nu
tum. a paruis tamen vt in primo
capitulo tactum est inchoando vt
ad maiora paulatim perducat.
Uaria possent adhuc deduci ac
cta ⁊ gesta p nos in inquisitione re
perta. sed quia difficultatem hec
materia non patitur breuitati stu
dendum est cum vlteriori decla
ratione.

Pro declaratione omagij pre
standi aliqua sunt aduertenda.

Pnda in
uicib vnam
vxoe mpty

Eruz super

hoc q̃ dyabolus omagiũ recipit aliqua sunt aduertenda. q̃ vicz de causa ⁊ q̃z differenter hoc faciat. ⁊ primo. Nam licet hoc faciat principaliter ad maiorẽ offensionem diuine maiestatis creatu/ram ei dicatam sibi vsurpando. ⁊ ob maiorem certitudinẽ future illius damnatõnis quã summe affectat. Tamẽ sepe repertum est a nobis tale omagiuz ad certos ac cepisse annos simul cum profes/sione. Interdum ꝓfessionem tm̃ ⁊ omagium ad certos annos di/stulisse. Et dicamus professionez consistere in fidei totali aut parti/ali abnegatõne. Totali vt supra tactum est cũ fides ex integro ab negatur. Partiali cum ex pacto inito habet cerimonialia quedã contra statuta ecclesie obseruare. vt dñicis diebus ieunare aut sex/tis feriis carnibus vesci aut certa crimina in confessione celare vel aliquod simile ꝑpetrare. Magi/um vero dicamus consistere i corꝑoris ⁊ aĩe traditõne qua de causa autẽ talia ꝓtestantur. possu/mus assignare q̃tuor causas ex ꝑte demonis. Cum em̃ vt s̃ in pri/ma parte tractatus declaratur circa secũdum principale. An demo/nes ad odium vl' amorem mẽtes hoim possint immutare patuit q̃ ĩtima cordis non possit penetrare cum hoc soli deo cõueniat. Ex cõiecturis tamẽ in illoz cognitõem deuenit. vt etiã ũ inferui patebit. Jõ versutus ille hostis si ꝓsideraret nouiciã in aggressu difficilem ad ꝓsenium tũc blãde eã aggredi/tur. pauca exigẽs vt paulatim ad maiora ꝓducat. Secũda causa. nã cũ inter abnegantes fidẽ diuisitas credẽda est cũ quedã ore. sed non corde q̃dam ore ⁊ corde dyabolꝰ exprire volens an corde sicut ore sibi profiteat. certos ãnos deputat vt eo in tpe ex operibꝫ ⁊ ꝓuersatõne mentẽ eius inuestiget. Tercia cã. naz si ꝑ tm̃ tpis spaciũ cognoscet ipam ad q̃cũq̃z exequẽda mi/nus volũtariã. ⁊ q̃ iã ore ⁊ nõ corde sibi adhereat. plũmitq̃z dĩnam miscõiam ei ꝓpter angeli boni custodiã quã demõ in multis expi/ri põt profutuz tũc ipam abiicere ⁊ tpalibus afflictõnibus exponere conatur vt vel sic ex despatõne eius lucrũ habere valeat. Huius veritas ptz. nam si cã queritur. vñ sit q̃ certe malefice sub q̃buscunq̃z tormẽtis etiã maximis nec minimã veritatem fateri volũt. vbi tm̃ alie facilit ad quecũq̃z interrogata sua crimina fatẽtur. Jtez vñ hoc q̃ sibiꝑis postẽq̃z fasse sũt vitam auferre suspendio conãtur. Reuera em̃ dici põt q̃ vbi diuia coactio ꝑ sanctũ angelum ad hoc nõ concurrit vt malefica cogatur fateri veritatẽ ⁊ maleficiũ tacitur/n tatis abscedere q̃ tũc ope dõmonũ fit q̃dcũq̃z euenit siue tacitumitas siue criminũ ꝓfessio. Primũ fit sup illas q̃s ore ⁊ corde nouit fidẽ abnegasse. ⁊ s̃l' mõ omagiuz ꝑstitisse. De quaz etiã ꝑseueran/

m

tia certus ē vbi p oppositum alias relinquet nō tuendo eo q̄ nouit illas sibi mime proficuas. Experientia nos sepe docuit cum oēs quas incinerari fecimus ex eaꝝ confessionibus patuit ipas fuisse inuolutarias circa maleficia inferenda

Nec hoc sub spe euadēdi dicebāt cum ex plagis ⁊ verberibꝫ eis a demonibꝫ illatis. vbi ad eoꝝ nutuꝫ nō seruiebāt veritas constabat. sepissime vise cum faciebꝫ tumidis ⁊ liuidis. Et s̄ir q̄ post cōfessionē criminū sub tortura sp seipas vita priuare laqueo satagūt. Veritas ex nostra practica habet. cuꝫ semp post criminū confessionem custodes deputātur singulis horis sup talia attendētes. vbi etiaꝫ ex negligentia interdū custodum ad corrigeas vel peplas repiebātur suspense. Inuenico vtiqꝫ vt dicum est hoc, pcurantene p cōtritionem aut sacramētalē cōfessionem veniam cōsequerētur. Et q̄s corde allicere nunq̄ poterat q̄ etiam facilime gratiā apud deū inuenissent. Jā vltimo p tpalez cōfusionem ⁊ horribilē mortem in desperatōez deducere conatur. q̄uis ⁊ p dei grām maior vt pie est credendū veniā p veram ꝓtritiōem ⁊ puram confessionē cōsecuta fit. vbi nō volūtarie illis spurcitijs ūbeserūt. Patent ex his que p dyoceses argentinensez cōstantiēsem ⁊ oppidū hagenoue ⁊ rauēspurg acta sunt vix annis triby euolutis In primo nāq̄ oppido vna vili peplo ⁊ fragili se suspendit. Alterra noie walpurgis de maleficio taciturnitatis miro mō fuit notata alias mulierculas informādo qualiter talem taciturnitatē p puerum masculū ⁊ primogenitum in fornace decoctū, pcurare deberent. Acta ⁊ gesta adhuc pre manibus habent. ⁊ similiter de alijs in secūdo oppido incineratis sparsim hincinde deducent. Et est q̄rta causa. cur demones omagium recipere sup certas differūt. sup alias vero minime eo vicz q̄ cum periodum hois cognoscere subtilius q̄z astronomi possunt facilꝰ eis terminum vite vl' prefigere vl' terminū naturalem. per casualez modo quo dictū est preuenire pt. Nec breuiter p acta ⁊ gesta maleficarum declarantur. Primo demonis astuciam in talibꝫ deducēdo. Naz q̄ fm Aug⁹. in li. de natura ōmonū assignātur septē cause. vnde etiā, pbabiliter ꝓiecturāt futura ꝓtingentia. Non q̄ illa scire certitudinaliter valeant. Pria est. q̄a vigent subtilitate naturali quo ad opatōnem intellect⁹ ipōrum. Unde ⁊ sine discursu q̄ necessarius est in nobis rōnis intelligūt. Secūda q̄ propter experientiam tpm ⁊ reuelationē supnoū spirituū plura sciūt q̄z nos. Unde ex Jsidoro allegat sepius a doctoribꝫ triplici acumie scire vigēt demones. Subtilitate nature. Experientia tpm. Et reuelatōe superno spirituū. Quarta est propter celeritatē motus. vñ que in oriēte fieri bīt p̄dicere pt mira, sce/

lentate in occidẽte.' Quinta qꝛ si/
cut sua potẽtia cum deus ꝓmittit
ꝓñt inducere morbos. auarũ infi
cere. ⁊ famẽ inducere. ita possunt
⁊ illa ꝑdicere. Sexta ḋa ꝑ signa
possunt subtilius ꝑdicere mortez
q̃ medicus videndo vrinã ⁊ pul
sum. Nam sicut ille ꝑ signa videt
aliqua in infirmo que simplex ñ
considerat. Ita ⁊ demõ ea q̃ null⁹
homo videt naturaliter. Septia
quia ex signis que procedũt ab a/
nimo hois cõiecturant ea que sũt
vl' erũt in anima astutius prudẽ/
ti viro. Sciũt eñ qui instinctus
sunt veritl' secuturi ⁊ consequen/
ter cuiusmõi opera. Octaua qꝛ a/
cta ꝓphetarum ⁊ scripta noscunt
melius q̃ hoies. ⁊ ex illis multa
futura dependẽt. Ideo ex illis ml'
ta futura ꝑdicere possunt. Hec e/
tiam tangũtur. xxvi. q. iiij. sciẽdus
Uñ nõ mirum si periodũ homis
scire põt naturalem lꝛ secus sit de
termino casuali qui fieret ꝑ incire
ratõem quam demon finaliter ꝓ
curat. quãdo vt dictũ est ipas in/
uolũtarias reperit timens de ea
rum reditu ⁊ ꝓuersione cum tñ a
lias quas nouit volũtarias etiaꝛ
ad naturalẽ vt sic vsqꝛ mortẽ de/
fendit. Demus ex vtraqꝛ pte exẽ/
pla que a nobis reperta sunt ⁊ a/
cta. Nam in basiliẽsi dyocesi vil/
la supra rhenũ situata noĩe ober/
ꝛvyler. plebanũ cõuersatõne hõe/
stum habuit illius tñ opionis seu
potius erroris q̃ maleficiũ nihil
esꝛ in mũdo sed tm̃ in opione ho
minũ qui hmõi effectus mulieru
lis atribuebãt. quẽ taliter a suo er/
rore deus purgare voluit. qõ eti
am ⁊ alia demonũ sup ꝑfigendũ
terminis vite maleficis ꝓmertia
patefierẽt. Nam dũ festine pon/
tem ob cuiusdã negocij expeditõ
ne ꝑtransire vellet obuiam sili im
portunitate q̃ndam vetulam ha/
buit cui dum in pontis accessu lo
cum vt ꝑiret dare nolusset sed ĩ/
portune incederet casu vetulã lu/
to intrusit. vñ indignata in verba
contumeliosa prorupit eiqꝛ dixit.
pfaff. impune nõ transibis. Sed
ille ꝛz verba parum aduerteret de
nocte se infra cingulum vbi surge
re e lecto volebat se maleficiatum
sensit. ita vt brachijs hominũ a/
liorũ sustentari semp habuit vbi
ecclesiam visitare volebat. sicqꝛ ꝑ
triẽnium mansit: sub cura tamen
domestica mñis carnalis. Quib⁹
expletis dũ vetula illa egrotaret.
quã etiam ꝑ verba ꝓtumeliosa q̃
bus minata fuerat semp suspectã
de maleficio sibi illato habuerat.
accidit tamẽ vt pro ꝓfessionis au
dientia infirmata ad eũ mitteret.
Et sacerdos licet importune dice
ret: ꝓfiteatur dyabolo suo mgro.
Ad instantiaꝛ tñ matris ꝑ duos
villanos sustẽtatus inter brachia
domũ accessit. ⁊ ad caput lecti in
qua malefica iacebat sedendo.
Duo illi villani ab extra ausculta
re volebãt ꝓpe fenestrã. sc eñ stu
ba in plano erat situata an male/
ficũ illatuꝛ plebano ꝓfiteret. vñ
ꝓtigit vt lꝛ infra ꝓfessionẽ mẽtio
nem nullã de maleficio illato fe/
cisset Ipa tamen ꝓfessione gracia

Vetula minat sacerdoti

dixit Scis me tu pfaff quis te malefecerit. Et dū blande ille respō/derer se nescire illa subintulit Tu habes me suspectā ⁊ bene Scias me tibi intulisse tali de causa vt sacrum est. Et dum ille pro suā li/beratōne instaret dixit Ecce tempus statutum aduenit ⁊ mori habeo. sed ita disponam vt paucis diebus euolutis post mortem meam sanaberis. ⁊ ita euenit. Nam illa iuxta statutū a demone terminum obijt. ⁊ infra triginta dies q̄dam nocte sacerdos ex integro se sanum reperit. Nomē sacerdo/tis ōr pfaff heslin. iam in dyocesi argentinensi. Simile in dyocesi basiliensi villa buchel ꝓpe oppi/dum gerwyle contigit. Mulier q̄dam capta ⁊ tandē incinerata. sex annis incubū demonem habuerat etiam in latere viri dormientis in lecto. Et hoc ter in septimana Sabbatis q̄ntis ⁊ tercijs ferijs. aut alijs noctibus sacratōribus. Tale autem omagiū prestiterat dyabolo vt post septimū annum in corpore ⁊ aia perpetue sibi dedicata esset. Pie tamen dispensauit deus. Nam in sexto capta ⁊ igni adiudicata vere ⁊ integre cōfessa veniam creditur a deo pcepisse. Plurimū ei volūtaria ad mortem extitit asserens q̄ ⁊ si liberari posset mortem tamē amplꝰ p̄eligeret dūmodo ptātem demonis euaderet.

De mō quo localiter trāsferū/tur de loco ad locū.

Capitulum.iij.

Am autem

aggrediedū est de earū ceremonijs ⁊ q̄bus in suis operibus procedūt modis Et primo ō his que erga se ⁊ ꝓprias psonas operātur. Et qr trāsferri ō loco ad locum corpaliter est de p̄cipuis earum actōibus carnalibꝫ etiā spuritijs cum incubis demonibꝫ insistere. De singulis aliqua deducemus ⁊ prio de eaꝝ corporali trāsuectōne. Ubi notandū est. q̄ hec transuectio patitur difficultatem vt sepius tactum est ex vno dūtaxat processu scripture puta xxvi. q.v. Episcopi. Ubi ōr ex consilio acquirensi. Illud nō est obmittēdum q̄ quedā scelerate mulieres post sathan retro cōuerse demonum illusionibꝫ ⁊ fantasmatibꝫ seducte credent se ⁊ pfitentur cum dyana horis nocturnis dea paganorꝫ vel cum herodiade ⁊ inumera multitudine mulierꝫ equitare supꝫ quasdam bestias ⁊ multa terrarū spacia in tempestate noctis silentio ptransire eiqꝫ tanq̄ꝫ dñe i oibus obedire ⁊c. Quapropter sacerdotes dei p̄dicare debent populo vt nouerint oīno hec falsa ⁊ non a dīno sed maligno spū talia fantasmata mentibꝫ fidelium irrogari. sicq̄dem ipse sathanas trāsformat se in diuersarū psonarum spēs atq̄ s l' tudines. Et mentem quā captiuā tenet in somnis deludendo p denia queqꝫ deducit ⁊c. Et ad hoc p̄dicātur interdum a q̄busdaꝫ exempla publice de san

Nota p septimum ānū corpe et aia se dilo dederat

cto germano. ⁊ de quodam alio
qui filiam suā super hoc obseruauit quasi oīno hec sint impossibi/
lia fieri. Et indiscrete applicātur
ad maleficas ⁊ eorū opera tanq̄ꝫ
vt ⁊ singula eorū facta in lesionib⁹
boīm. iumentorū. terre frugum.
non sint eis applicāda. eo q̄ sicut
fantastice in transuectōnibus. ita
⁊ circa creaturarū lesiones illudū/
tur. que q̄dem opinio cum in pri/
ma questione tanq̄ꝫ heretica sit re
probata vtpote contra diuinam
pmissionem sup dyaboli potenti
am que ad maiora vt sic se exten/
dere potest. militans silr ⁊ contra
sacre scripture intentōem ⁊ ad ec/
clesie sancte intolerabile dānum.
vbi iam multis annis impune ex
hac pestifera opinione pmansert
secularī brachio punīēdi facultā
tem amputando. Uñ ⁊ in imen/
sum sic creuerūt. vt iam nō sit pos
sibile eas eradicare. Ideo diligēs
lector ea que ibi posita sunt in de
structōem illius opinionis consi/
derabit ⁊ ad p̄sens qualiter trans
ferantur. ⁊ quibus modis hoc sit
possibile aduertet cū responsiōib⁹
super exempla que ab eis in me/
dium deducūtur. Q̄ igitur cor/
poraliter possint transferri varijs
modis ostenditur. Et primo ex a
lijs magorū operatōnibus. Nam
si non possent transferri hoc esset.
vel qz deus non pmitteret. aut qz
dyabolus hoc facere non posset.
eo q̄ creature repugnaret. Non
primus. quia vbi maiora vtiq̄ꝫ et
minora dei permissione fieri pos
sunt. Sed maiora tam in pueris
q̄ꝫ in hominib⁹ sepissime facta sūt
vtpote iustis ⁊ in gratia constitu
tis. patet. Nam vbi querūt. an cā
psiones puerorū opere demonum
fieri possunt. Et an demon locali
ter possit transferre aliquem ho/
minem de loco ad locū etiam in
uitum. Ad primum respondens
q̄ sic. Nam ⁊ Guilhelmus pa/
risiensis in vltima parte de vniū
so dicit. Campsiones puerorū fieri
possunt. ita q̄ deo pmittente de/
mon vicē infantis gerere potest
vel etiam translatiōem facere.
Tales etiam pueri semp sunt mi
seri eculantes. Et licet quattuor
aut quinq̄ matres vix sufficerent
ad lactandum nunq̄ꝫ tamē impi
guantur. sed vltra modum pōde
rosi existunt. Mulieribus tamē p
pter nimiū terrorem quē concipe
possent. nec affirmanda sunt nec
neganda. instruende sunt vt lra/
torum iudicia querant. Permit
tit eīm deus ꝓpter peccata parentū
cum interdum viri impregnatis
vxoribus maledicūt. Uellem in
quiūt vt dyabolum portares vel
similia. Et silr impatientes mu/
lieres sepe similia proferūt. De a/
lijs etiam hoībus interdum iust
exempla plurima reperūtur. Nā
Uincentius in speculo hysto. lib.
xxvi. c. xliij. ex recitatōne Petri
damiani refert de puero q̄nquen
nij cuiusdā nobilissimi viri. q̄ pu/
er pro tunc monachus factus a
monasterio nocte illatus est pi/
strino clauso vbi mane repert⁹ ⁊

m iij

interrogatus dixit se p quosdam
ad magnum cõuiuium delatum
⁊ vt comederet iussum. Et post p
superiora pistrino imissuz. Quid
deniq; de his magis qui vsitato
vocabulo a nobis nigromantici
vocantur nũcupantur ⁊ p aera se
pe a demonibus ad longinqua
terrarum spacia vehũtur. Qui et
iam alijs interduz hoc idem sua
dentes eos secum super caballuz
qui vtiq; non verus equus sed de
mon in tali forma existit vehũt.
⁊ vt loquãtur nec vt signo crucis
se muniant hortãtur Et licz duo
simus hũc tractatum scribentes.
vnus tamen ex nostris sepissime
tales vidit ⁊ repperit. Nam scho
laris q̃dam pro tũc: nũc vero sa
cerdos frisingen̄. dyocesis adhuc
supesse creditur qui ⁊ referre soli
tus est semel se corpaliter a demo
ne fuisse p aera subuectum ⁊ ad re
motas partes illatum Supest
sacerdos alius in oberdorff oppi
do propelantzhutaz qui pro tũc
consodalis illius existens oculis
proprijs illam subuectõem vidit
Et qualiter extensis brachijs in
altum clamando ⁊ nõ eulando
translatus fuit. Causa autẽ vt idẽ
retulit hec erat. Nam conuenienti
bus quadã die multis scholariby
in potagijs ceruisie omnes in hoc
cõsenserant vt ille qui ceruisiaz af
ferret nil exponere haberet. ⁊ sic
vnus ex socijs dum p ceruisia ap
portanda exire volebat hostium
aperiendo nebulam densam an
te hostium intuitus fuit. vnde ter
ritus redijt ⁊ q̃ potuz affere nol
let causam aperiendo eis insinua
uit. Tũc idem q̃ illatus fuerat in
dignatus dixit. Et si dyabolꝰ ad
esset potum apportabo. Et sic exi
ens alijs oibus videntibus p aera
subuectus fuit. Verum q̃dem
q̃ non solũ vigilantibu sed ⁊ dor
mientibus talia accidere possint.
fateri necesse est vt vicz dormiẽ
do per aera localiter ⁊ corpaliter
transferantur. Patet ⁊ de q̃busq̃
dam qui sup tegulas domorum
⁊ edificia altissima somniando ij
cedũt. Nec quicq̃ eis obstare po
test ad eorũ transitum tam in alti
uz q̃ in profundũ. Et si proprijs
noibus ab alijs circũstãtibus vo
cantur statim ad terraz quasi col
lisi ruũt. Nec vtiq; opere demo
num fieri plures arbitrãtur ⁊ nõ
absq; rõne. Nam cum demones
sint in multiplici differẽtia. Alicq̃
de inferiori choro angelorũ qui e
tiam exiguis penis vltra penam
damni quã eternaliter patiuntur
tanq̃ pro paruis delictis crucia
tur. qui etiam neminem possunt
ledere saltim grauiter: sed solum
principaliter ioculatõnes exercere
Vbi etiã alij incubi sunt vel suc
cubi punientes nocturno tẽpore
hoies vel peccato luxurie coinq̃
nantes eos. Non miz si etiã his
trufis insistũt. Põt deduci veri
tas ex dictis Cassiani. colla. i. vbi
dicit tot esse imũdos spũs quot ĩ
hoibus studia non dubie cõpro
batur. Nam nõnullos eorz quos
etiam paganos vulgus appellat

Scholaris a demone ad remotas tres partes transfertur

nos vero trollen. ⁊ abūdant in re
gno noziveye. aut schzetel. Ita se
ductozes ⁊ ioculatozes esse mani
festum est vt certa queqz loca vi
ss iugiter obsidentes. Nequaqz
tormentis ptereātes ledere pos
sunt densu tantūmodo ⁊ illusio
ne contenti fatigare eos poti⁹ stu
deant qz nocere. Quosdā vero so
lūmodo in nociuis incubatōnib⁹
hominū pernoctare. Alios ita eē
furozi ac truculentie deditos vt ñ
sint contenti illozuz tantūmodo
corpora quos suppleuerint attro
ci dilatōne vexare. sed etiam irru
ere supeminus transeūtes atqz af
fligere illos seuissima cede festi
nent. vult dicere q̄ non tantū ob
sident imo horribiliter cruciant q̄
les illi in euangelio. Matth. viij
describūtur. Ex q̄bus concludere
possumus primū q̄ nō est dicen
dum maleficas nō transferri lo
caliter eo q̄ deus non pmittat
Si eñ super iustos ⁊ innocētes.
aut etiam sup magos permittit q̄
modo nō super illas ex toto se di
abolo deuouentes Et vt cū timo
re loquamur. Nonne dyabolus
saluatozez nostz sustulit ⁊ duxit
⁊ statuit hincinde vt euangelium
testatur. Nec etiam secūdum suf
fragatur aduersarijs quasi diabo
lus hoc facere non possit cui vt in
supradictis patuit tanta inest vir
tus naturalis omnia corpalia exce
dens q̄ nulla ei virtus terrena cō
parari potest. Juxta illud. Non
est potestas super terram ⁊c. imo
ipi lucifero tanta naturalis inest
potestas seu virtus qua maioz est
tiam inter angelos bonos in celo
non existit. Sicut enī oēs ange
los in naturalibus excessit ⁊ natu
ralia p casum non sunt iminuta.
sed tantūmodo gratuita. Ideo
adhuc in eo remanent licet obfus
cata ⁊ ligata. Unde glosa ibidez
sup illud. Non ē potestas sup ter
ram ⁊c. Et si omnia superat. meri
tis tamen sanctozz subiacet. Nec
valet si quis duo obijceret. Prio
q̄ aia hominis posset resistere. ⁊
q̄ textus videtur sentire de vno ī
singulari scz lucifero cuz in singu
lari loquatur Et quia hic fuit qui
christum in deserto tentauit Et
primū hominē seduxit iam autez
religatus sit ⁊ alij angeli non sint
tante strutis cum ipe omnes exce
dat. Ideo alij mali homies trans
ferre localiter p aera nō possunt.
Non valent instantie. Prio dij
camus de angelis. Nam mini
mus angelus oēm humanā vir
tutez incōparabiliter excedit. Ra
tiones sumūtur ex pluribus Pri
mo qz virtus spūalis fortioz vir
tuti corporali. sicut virtus angeli
aut etiam anime superioz qz vir
tus corpalis. Secūdo quo ad a
nimam. Quia cum omnis forma
corporalis est forma indiuidua
ta p materiam. ⁊ determiata per
hec ⁊ nunc prout iam anima nra
existit. Forme autem imateriales
sunt absolute ⁊ intelligibiles.
Unde etiam potestatem habent
absolutam ⁊ vniuersaliozem. Jō
anima ꝓiuncta nō potest ita sibi

to transferre corpus suū localiter
nec in altum eleuare. Bene autez
faceret cum esset separata deo p/
mittente. que omnia a fortiori po/
test spūs omno ĩmaterialis prout
est angelus tam bonus q̄z malus
sicut etiam angelus bonus tran/
stulit habacuc in momento a iu
dea in caldeam. ⁊ ex hac ratōne e
tiam concluditur. q̄ illi qui de no
cte in somnis per alta edificia ve/
huntur non ferūtur a proprijs a/
nimabus. nec ex influentijs cor/
porum celestiuz. sed ab aliqua ex
cellētiori virtute vt supra patuit.
Tertio. quia sicut natura corpo/
ralis nata est moueri ĩmediate a
natura spirituali fm locum. tum
quia motus localis est prim⁹ mo
tuū. viij. physicorz. tum etiam quia
perfectior est inter omnes motus
corporeos vt ibidem probat phi
losophus. ea rōne. qz mobile fm
locum non est in potentia ad ali
quid intrinsecum inquātum hu/
ius. sed solum ad aliquid extrin/
secum. vnde etiam nō tam a do/
ctoribus sanctis q̄z ⁊ phylosophis
concluditur. q̄ suprema corpora
supple celestia mouētur a substā/
tijs spiritualibus ⁊ separatis bo/
nis ⁊ fm naturam ⁊ volūtatem.
tum etiam qz videmus q̄ anima
primo ⁊ principaliter mouet cor/
pus motu locali. Ideo dicere o/
portet. q̄ ratio corporis humani
nec quantū ad ipm corpus nec q̄z
tum ad ipam animā obstare po
test qn vtrūq̄z moueri possit subi
to deo pmittente de loco ad locū
a spirituali substantia bona fm
volūtatem ⁊ naturam quādo bo
ni ⁊ in gratia constituti transferū
tur. aut bona fm naturam nō au
tem fm volūtatem quando ma/
li transferūtur Si cui placet vide
re sanctum Thomā in prima p/
te. q. cc. per tres ibidem articulos
aut etiam questionib⁹ de malo.
seu etiam in. ij. senten dist. vij de
potestate demonum sup effectus
corporales. Modus autem trās
ferendi talis est. Nam vt ex pre/
cedentibus patuit. vnguentuz ex
membris puerorz precipue inte/
remptorum ab eis ante baptismū
conficere habent ad demonis in/
structōnem sedile aliquod aut li/
gnum inūgere. quo facto statim i
aera ferūtur. ⁊ hoc siue de die siue
de nocte visibiliter. seu etiam si id
volunt inuisibiliter fm q̄ demon
⁊ obstaculum alicuius corporis
alterum corpus occultare potest
vt in prima pte tractatus de pre/
stigiosa apparitōne operum de/
monū patuit. Verum licet demō
per tale vnguentū vt plurimum
bmōi practicat in finez vt baptis/
mi gratia infantes priuat ⁊ salua
tōne. tamē ⁊ absq̄z his pluries ef/
ficere visus est vbi p animalia q̄
vtiq̄z nō animalia vera. sed demo
nes sub formis illis existētes ipas
transueterūt. aut etiam sine aliq̄
exteriori adminiculo solūmodo
demonis virtute inuisibiliter ope
rante interdum transferūtur.
Res gesta de visibili ⁊ diurna

Modus transferendi maleficas

Maleficia corporalia et visibilia a dæmone inducta e

transuectõe. In oppido Rvalzbut
sup flumen rhenī constantiensis
dyocesis. Maleficā quedā oppi/
dani cum esset plurimū odiosa
& ad quasdaz celebrandas nupti/
as nõ fuisset inuitata cum tamẽ
pene omnes oppidani illis interes/
sent ipa indignata vindicare se e/
stimans demonẽ aduocat & sue
tristicie causam aperuit & vt gran
dinem excitare vellet. & cũctos de
chorea dispgere petijt. quo ãnuen
te ipaz sublevauit & p aera ad mõ
tem prope oppiduz videntibz cer
tis pastoribus trãsuexit. & vt post
modum fassa fuerat cum aqua si
bi deesset ad fundendã in foueaz
quem modũ vt patebit vbi gran
dines excitant obseruant. ipa in
foueam quam puam fecerat vri/
nam loco aque immisit & cum di
gito more suo astante demõe mo
uit. & demon subito illum hõorez
sursum eleuans grandinem vehe
mentẽ in lapidibus sup chorizã/
tes tantũmodo & oppidanos im/
misit Unde ipis dispersis & de cã
illius mutuo conferẽtibus male/
fica oppidum ingreditur. vnde su
spicio magis aggrauatur. At ve/
ro cum pastores ea que viderant
recitassent suspicio vehemens in
violentam creuit. Vñ capta & sas
sa qõ ea de causa qz inuitata non
fuerat talia perpetrasset ob mul/
tis etiã alijs maleficijs ab ea ppe/
tratis incinerata fuit. Et qz publi
ca fama de hmõi transuectõnibz
etiam apud vulgares cõtinue vo
lat nõ expedit plura ad hoc pro/
bandum de his hic inserere. Tã
tũmodo hec sufficiant adũsos il/
los qu. hmõi corporales transue
ctones aut omno negant aut q so
lũmodo imaginarie & fantastice
fiant affirmare conantur. qui vti
qz in suo erroze si reliquerẽtur pa
rum esset imo nec aduertendum
dũmodo in fidei contumeliã ipo
rum error nõ vergeret Attento
autem q illo erroze nõ contenti
etiam alios inserere & publicare i
maleficaz augmentatõnẽ & fidei
detrimentũ non verentur. Dum
asserũt q omnia maleficia q̃ eis ut
ste tanqz instrumentis demonuz
vere & realiter imputãtur. eis tan
tũmodo imaginarie & illusorie tã
quã innoxijs esse imputanda sicu
ti & ipa transuectio fantastica.
Unde & pluries impune in ma/
gnam creatoris contumeliam et
grauissimũ iam ipozum augmen
tum remanserũt. Nec argumen/
ta etiam a principio eis adducta
suffragari possunt. Nam primũ
cum allegant capitulũ episcopi.
xxvi. q. v. vbi asseritur q tantum
fantastice & imaginarie trãsferãt
q̃s tam insipiens qui velit cõclu/
dere q nõ possint etiam corpali/
ter transferri. Sicut enim ex fine il
lius capituli vbi ponitur. q q̃ cre
dit posse hoiem in melius vel in
deterius trãsmutari aut in aliam
spẽm transformari. Infideli & pa
gano deterior sit censendus. quis
posset concludere q non possent
hoies in bestias prestigiosa illu/
sione transformari. aut etiam de

sanitate in infirmitates tãq̃ a me
liori in deteri⁹ trãsmutari. Jã ta
lis qui sic ĩ cortice ꝓborũ canõis
laboraret. vtq̃ cõtra mentẽ om/
niũ doctor sanctor. ĩmo ⁊ con/
tra scripture sacre ꝓcessus sentiret
Ex q̃bus multipliciter oꝓpositus
apparet vt ex suprãdictis in pleris
q̃ locis circa primã partẽ tracta/
tus deductũ est. Oportet ergo
ad nucleũ ꝓborum attẽdere. Ju/
xta qõ in prima questione prime
ptis tractatus tactũ est. ⁊ hoc cir/
ca solutõem secundi erroris inter
tres q̃ ibi reprobãtur q̃ ãtuor in/
iũguntur p̃dicatoribꝫ populo ad
p̃dicandum. trãsferũtur eĩ ⁊ cor
poraliter ⁊ fantastice. Juxta qõ
ex eaꝫ ꝓprijs confessionibꝫ patet
nõ tam illarũ que incinerate fue/
runt q̃q̃ etiam aliaꝫ que ad fidem
⁊ penitẽtiam redierũt. Inter q̃s ⁊
illa in oppido Brisiaco interroga
ta a nobis. an ne fantastice ⁊ illu
sorie aut corpaliter possent trans
ferri. Respõdit q̃ vtroq̃ mõ Si
eĩ casu aliquo nollẽt corpaliter
transferri scire tñ vellent omnia q̃
in cõtione illa ab eaꝫ consodali/
bus agerẽtur tũc talis ab eis ser/
uaretur mod⁹. vt illa in noĩe om/
niũ dyabolor ad latus sinistr se
reponeret ad cubitũ. extunc quasi
vapor q̃dam glaucus ex eius ore
procederet Unde singula que ibi
agerentur plucide consideraret. si
vero corpaliter trãsferri vellz mo
dum suprãdictum seruare necesse
esset. Preterea in casu quo canõ
ille nude absq̃ omni declaratõne
intelligendus esset. q̃s tam stoli/
dus vt propterea omnia eorum ma
leficia ⁊ nocumenta esse fantasti/
ca ⁊ imaginaria affirmaret cũ ad
sensum oibus appareat contrariũ
eo precipue q̃ plures sint supstitõ
num spẽs. vtpote q̃tuordecim.
Inter quas maleficaꝫ species su
premũ in maleficijs ⁊ nocumẽtis
continet gradum ⁊ spẽs phitonũ
ad quam reduci possunt qui fan
tastice vehũtur minimũ gradum
Demuz nec exempla ex legenda
sancti Germani aut aliorũ quo/
rũcunq̃ eis suffragantur. Utiq̃
q̃ possibile erat demonibus vt se
ipos ad latera viri dormientis tẽ
pore intermedio quo scrutinium
de vxoribus fiebat applicarent
quasi viris condormirent. quod
tamen factum fuisse propter ho/
norem sancti non asseritur. casus
tamen ponitur vt non credat esse
impossibile. oppositum illius qõ
in legenda ponitur. Al simili re/
sponderi potest ad quascũq̃ alias
obiectõnes quia sicut inueniũtur
q̃ quedam tantũmodo imagina
rie. Jta etiam reperiũtur in script
doctorum plures fuisse corpora/
liter translatas Si cui placet tho
mam brabantinũ in libro suo de
apibus inspicere mira inueniet tã
de imaginaria q̃q̃ etiam corpora/
li hoĩm transuectõne.

Scire volentes qd
maleficeri sua hoc
agat. vt faciunt

Sequitur de modo quo se incu
bis demonibꝫ subijciunt.

Capitulum.iiij.

Ed quantũ

ad modum quo malef.ce demonibus incubis se subijci/ unt sex videnda sunt Aliqua ex parte demonis ⁊ corporis ab eo assumpti.ex quo elemento sit il/ lud formatum Secũdo ex parte actus.an semp cum infusione se/ minis ab altero recepto. Tertio ex parte tẽporis ⁊ loci.an potius vno q̃z altero tempore se exerceat Quarto an visibiliter se agitat ex parte mulieris.⁊ an tantũmodo ille que ex hmõi spurcitijs procre/ antur a demonib frequẽtantur. Quinto.an ille que ab obsterici/ bus tẽpore partus demonib in/ ferũtur. Sexto.an remissior vel intensior sit in talibus ipa vene/ rea delectatio ⁊ primo sup assum pti corporis materia. ⁊ qualitate. Dicendum.q̃ aereum corpus as/ sumit.⁊ q̃ aliquo modo est terre/ stre inquantũ habet terre proprie tatem p consideratõnez.quod sic declaratur. Nam q̃ aer in se nõ est figurabilis nisi fm figuratõez corporis alterius in quo includi/ tur.vnde etiam minime suis ter/ minis termiatur sed tantũmodo alienis.⁊ vna pars aeris alteri cõ tinuatur. Ideo simpliciter vt sic ñ pōt corpus aereum assumere. At tento autẽ.q̃ aer est maxime trãs/ mutabilis ⁊ vertibilis in quod/ cunq̃z cuius signum est q̃ quidaz nitentes corpus a demõe assum/ ptum scindere gladio vl' perfode re id efficere nõ valuerũt quia p/ tes aeris diuisi statim continuan tur de nouo. Ideo patet.q̃ in se aer est bene competens materia. Sed quia non pōt figurari nisi a liquod aliud terrestre sibi adiun/ gatur. Ideo oportet q̃ aer ille sit aliquo modo inspissatus.⁊ ad.p/ prietatem terre accedens.seruata tamen aeris veritate.⁊ hanc con/ densatõnez facere possunt demo/ nes ⁊ anime separate p vapores grossos ex terra eleuatos.⁊ per eo rum motum localem eos cõgre/ gando ⁊ figurando in quib ma/ nent tanq̃z motores tantũ ⁊ non vt infamatores vitam illi corpo ri formaliter influentes.quia sic fluit ab anima in corpus cõiun/ ctum. Sunt autem in suis.sic as/ sumptis ⁊ figuratis corporib si/ cut nauta in naui quem mouit Unde quando queritur.quale sit corpus quantum ad materiam a demone assumptum. Dicendum q̃ de eo aliud est loqui quantum ad principium assumptõnis.⁊ a/ liud quantum ad terminũ. Quia quo ad principiũ sic est aer. Quã tum ad terminum ẽ aer inspissa/ tus ad ꝓprietatem terre accedẽs. Hec autem omnia possunt demo nes deo pmittente ex natura cum natura spiritualis sit superior na/ ture corpali. Unde ⁊ necesse ha/ bet sibi obedire intelligendo q̃ ad motũ localẽ.nõ aũt q̃ ad forma/

rum naturaliū tam accidētalium
q̄z ⁊ substantialiū susceptōem nisi
in aliq̄bus paruis creaturis ⁊ h
ā minimo alicuius alterius agē
tis vt supra tactū est. Per motū
autē localem nulla forma ponit
in remota. vnde sic ad nutū mo
uere possunt cum alijs circūstan
tijs. Ex q̄bus tamē si quis incidē
taliter quereret. q̄d sentiendū vbi
angelus bonus vl malus aliqua
opera vite exerceret p corpora ve
ra naturalia ⁊ nō aerea. sicut in a
sina balaam p quā angelus loq̄
batur ⁊ vbi demones in obsessis
corporibꝫ agitantur. Dicēdum q̄
illa corpa non dicūtur esse assum
pta. licet tantū occupata. Inspici
antur dicta doctoris in. ij. di. viij.
An angeli corpa assumant. Sz
maneamus in ꝓposito. Demōes
in assumptis corporibꝫ cum ma
leficis loquūtur. vident audiūt co
medūt ⁊ generāt. Quō hec sunt i
telligēda. ⁊ hec ē secūda pars hu
ius prime difficultatis. Dicēdum
ad primū q̄ ad veram locutōem
tria requirūtur. scz pulmo cum re
tractōne aeris que nō solum pro
pter vocem sed ꝓ ter refrigerū est
cordis. vnde ⁊ multi habēt attra
ctionē necessariā. Secūdo req̄ri
tur q̄ formetur ex percussione cor
poris in aere. sicut cum q̄s ligno
percutit in aere vel campana so
num facit magnum vel paruum
quia materia in se sonorabilis et
percutitur cum sonabili instrum
to redditur sonus fm quantitatē
corporis ⁊ recipitur in aere ⁊ mul
tiplicatur vsq̄z ad aures audien
tis. qui si ē remote post spaciuz vt
videtur preuenire habet. Tertio
requiritur vox ⁊ dici potest q̄ so
nus in corporibꝫ inanimatis di
citur vox in animatis corporibꝫ.
⁊ ibi est lingua que aerem respira
tum ⁊ iterum emissuz percutit in
instrumento ⁊ vase fuso a deo et
viuo naturaliter quod nō est i cā
pana. Ideo q̄d ibi sonus hic vox
dicatur. Et hoc tertium potest exē
plificari per secūdum vt patet et
hec ideo posui vt p̄dicatores ha
beant modum tradendi populo.
Quarto requiritur vt ille qui vo
cem format conceptum mentis
vult alteri p vocem expr̄ere ⁊
vt ipē intelligat. Ideo illam vocē
organizat id est distinguit succes
siue in ore per linguam dentes p
cutiendo ⁊ per labia claudendo ⁊
aperiendo p cussum aerem in ore
ad aerem extrinsecum emittēdo.
vt sic multiplicando successiue vs
q̄z ad aures audientis qui tūc in
telligit conceptum mentis. Ad p
positum. Demones carent pul
mone ⁊ lingua quam tamē amfi
ciatā ostendere possunt iuxta cor
poris conditōnem sicut ⁊ dentes
⁊ labia. vnde nō vere ⁊ proprie lo
qui possunt. Sed quia intelligūt
⁊ intellectum mētis vbi expr̄ime
re volunt tūc non p voces sed p
sonos qui habent quandam sīli
tudinem vocum aerem nō respi
ratum ⁊ attractum vt in homini
bus sed inclusum in corpore as
sumpto percutiūt ⁊ ad aerem ex

trinsecum articulatim emittunt
vsqz ad aures audientis. ⁊ q̃ abs
qz aere attracto ⁊ non respirato
possit fieri vocis similitudo patz
per certa animalia nõ respirãtia
que dicuntur vocare ⁊ certa alia
instrumenta vt dicit phus in.ij.
de anima. Allec eñ dum capitur
extra aquam subito vocem emit
tit ⁊ moritur. possunt hec applica
ri ⁊ ea que sequũtur vsqz ad vim
generatiuam exclusiue tamen ad
bonos angelos. Si quis velit vl
terius speculari de locutõe demo
num in obsessis corpibus. Ibi ei
vtũtur corporalibus instrumen/
tis veri corporis obsessi. qz illis il
labuntur sicut intelligẽdo infra ter/
minos corpalis quãtitatis ⁊ nõ
infra terminos essentie neqz cor/
poris neqz anime. Da differenti/
am inter substantiam ⁊ quantita
tem seu acc. dens. sed de his nihil
ad propositum. Si cui autez pla
cet inspiciat sanctum Thomam
in.ij. sententiarz. dist. viij arti. v.
Consequẽter autem qualiter vi/
dent ⁊ audiũt dicendum q̃ quia
duplex est visio. Spũalis ⁊ cor/
poralis. Et pria in infinitũ excedit
altera. tũ qz penetrat tũ qz p distã
tiam nõ impeditur iuxta luminis
facultatem qõ sibi deseruit. Ideo
dicendum. q̃ nullo modo videt
angelus siue bonus siue malus p
oculos corporis assumpti. nec ali
quid corpale sibi deseruit sicut ta
men in locutõne deseruit sibi aer
⁊ percussio aeris ad sonum procu
rendum ⁊ vlterius ad multiplicã
dum vsqz ad aures audientis.
Unde oculi eorum sunt oculi de
picti. Libenter autem sub his si/
militudinibus hoibus se offerũt.
vt eis corz proprietates quas na
turaliter habent ⁊ loqui spũaliter
per hmõi opera manifestent. Jõ
eñ ⁊ patribus sancti angeli sepe
apparuerũt ex dei ordinatõe ⁊ ei⁹
permissione Malis hominibz se
se manifestant vt hoies eorum p
prietates cognoscentes illis se as/
socient hic in culpis ⁊ alibi in pe/
nis. Unde dyonisius celestis ie/
rarchie in fine dicit Ex oibus par
tibus humani corpis docet ange
lus suas proprietates considera/
re. Concludẽdo q̃ corporalis vi/
sio cum sit opatio corporis viuẽ/
tis per organum corpale quibus
demones in se carent. Ideo in as/
sumptis corporibz sicut similitu/
dines membrorz habent. ita ⁊ si/
militudines operationũ. Et simi
liter dicere possumus de eius au/
ditu qui multum nobilior corpa
li eo q̃ conceptum mentis ⁊ ani/
me locutõnem subtilius cognosce
re potest q̃z homo audiendo con
ceptum mentis per verba corpo/
ralia exp̃ssum Vide sanctũ Tho
mã in.ij. sententiarz. dist. viij. Si
eñ in vultu hois legitur secreta e
ius voluntas ⁊ ex motu cordis ⁊
qualitate pulsus a medicis passi
ones anime cognoscũtur a fortio
ri p demões. Sed quo ad comes/
tionem. Dicamus q̃ completa
ratio comest on s quattuor dicit.
Diuisionem cibi in ore. ⁊ traiectõ

n

nem in corpus virtus corpis potentis digerere ⁊ quartum cõuertere necessariuz nutrimẽtũ ⁊ superfluũ eijcere. Angeli quicũq; pria duo in assumptis corporib; ꝓmedendo faciũt tertium ⁊ quartum non pñt. sed loco virtutis digestiue ⁊ eiectiue adest ei virtus alia q̃ cibus dissoluitur subito in p̃acentem materiam. In christo etiam fuit vera comestio in oibus quia habuit ꝗtutem nutritiuam ⁊ conuersiuam non aũt cõuertendo in suũ corpus quia ille ꝗtutes fuerũt glorificate sicut ⁊ corpus vnde etiam resoluabatur cibus in corpore subito sicut qui aquam in ignẽ proijceret.

Quõ modernis temporib; malefice actus carnales cum incubis demonibus exercent ⁊ qualiter ex his multiplicãtur

Ed quo ad

actus carnales de quib; principaliter intenditur quos etiam cum maleficis tanq̃z incubi ĩ assumptis corporib; exercent nulla subest difficultas ex premissis. nisi fortassis quis dubitaret. An p̃sentes malefice hmõi spurcitijs intenderent. ⁊ an originem malefice ex his spurcitijs sumpserint Ad has duas dubitatõnes respõdendo. Dicam⁹ ad primã. Quicq̃d de p̃cedẽtib; maleficis añ annos incarnatõnis dñice Mille ⁊ quadringentos. vel circiter actuz sit An videlicet his spurcitijs inseruiebant sicut ab illo tempore moderne malefice hoc ignoratur eo q̃ nusq̃z hoc q̃ experientia iaz edocuit hystoria disseruit. Maleficos eñ semp fuisse ⁊ ex eorum prauis operibus plurima nocumenta hominibus iumẽtis ⁊ terre frugibus euenisse sicut ⁊ incubos ⁊ succubos demones nemo qui hystorias pagrat dubitare potest cum traditõnes canonum et sacrozum doctoz plurima a multis centenis ãnozuz de ipis in posterũ reliquerũt ⁊ tradiderũt. licet in hoc sit differentia q̃ incubi demones in retroactis temporibus infesti fuerunt mulierculis cõtra iparum volũtatem prout in suo formicario nider. ⁊ i libro de vniuersali bono siue de apibus Thomas brabantinus plurima recitant. Huic autez positõni qua asseritur presentes maleficas huiusmodi spurcitijs dyabolicis esse infectas non nostra sententia intantum adheret quantum ipaꝝ maleficaruz experta testimonia quecuncta illa reddiderũt credibilia nõ iam vt hactenus inuitis animis sed sponte pro voluntate refetidissima miserabili seruitutis subijcientes. Quotquot eñ a nobis seculari brachio ad puniẽduz relicte fuerunt in varijs dyocesibus precipue in constañ. ⁊ in oppido Rauenspurg multis annis his inhesserũt spurcitijs certis sub xx. alijs. sub. xij. aut sub. xxx. annis

⁊ semp cum fidei abnegatōne in
toto vel in parte testes sunt ibidē
omnes incole Demptis eim secre/
te penitentibus ⁊ ad fidem reuer/
sis nō minus q̄z.xl.⁊ octo in quin
q̄z annis igne tradite fuerunt. nec
tm illis accōmodata fides q̄stum
sponte reuersis ad penitentiaz cre
dulitas adhibita fuit. omnibus in
hoc concordātibus q̄ hmōi spur
citijs in augmentum huius perfi/
die habent insistere. De quibus e
tiam sigillatim in secūda parte o/
peris vbi eorum particularia ope
ra describētur tractabitur. obmit
tendo ea que ⁊ socius noster inq̄/
sitor cuman⁹ in comitatu burbie
pegit qui ⁊ in spacio vnius anni
qui fuit Mullesimus quadringē
tesimus octuagesimus q̄ntus. xl.
⁊ vnam maleficas comburi fecit
Et omnibus publice asserentibus
illis spurcitijs dyabolicis inhelis
se Constant ergo omnia aut visus
vel auditus propria experientia
aut fidedignorū relatibus. Quo
ad secūdum vbi difficultatur. an
ipi malefici ex his spurcitijs origi
nem sumpserūt. Dicam⁹ fm Au
gustinum hoc vtiqz verū esse om
nes supstitiosas artes ex pestife/
ra societate hominū ⁊ demonuz
originem sumpsisse. Sic eim di/
cit libro.i. de doctrina christiana.
⁊ habetur. xxvi. q. ij. illud quod ē
Omnes artes huiusmōi vel nuga
torie vel noxie superstitōnis ex q/
dam pestifera societate hominuz
⁊ demonum quasi pacta infidelis
⁊ dolose amicitie constituta peni
tus sunt repudiande. Illo atten/
to manifestum est q̄ sicut diuerse
sunt species superstitōnis seu ma
gice artis. ita ⁊ diuerse sunt eorum
societates. ⁊ sicut species malefi/
corum inter quattuordecim illius
artis species p ssima existit. quia
non per pactūe tacitum sed expls/
sum vltra hoc q̄ cultum latrie p
fidei abnegatōnem ipis demoni
bus habent exhibere. Ideo ⁊ pes
simam cum ipis cōuersando reti
nent societatem. Juxta mulieruz
que semp vanis delectantur con
ditiones. Attento insuper q̄ iu/
xta doc. sanct. Tho. in. ij. senten/
tiarum. dist. iiij. arti. iiij. In solutō
ne vnius argumenti vbi querit.
An geniti ex hmōi demonibus
modis pactis sint maioris virtu
tis q̄z alij homies. Respondit h̄
verum esse nō solum ex textu scri/
pture Genes. vi. Isti sunt poten/
tes a seculo ⁊c. Sed etiam ea ra/
tione q̄ demōes possunt scire vir
tutem seminis decisi. Primo ex
dispositōne eius a quo decisum ē.
Secūdo mulierem ꝓportōnataz
ad seminis illius susceptōnem.
Tertio cōstellatōnem iuuantem
ad effectum corpalem Et quan/
tum addere possumus etiam ex
suis verbis scz ipius geniti cōple/
xionē optimam ad effectus illi ꝓ
portionatos ex q̄bus omnibus sic
cōcurrentibus concludit q̄ tales
sic geniti sūt fortes ⁊ magni corpe
Jō ad ꝓsitū eū queritur. An ma/

lefici ex his spurcitijs ori ginē sum
pserunt dicamus. Originez sum
pserunt vtq; ex pestifera mutua
societate vt ex primo notabili pa
tuit. Multiplicatōem vero non
sumpsisse ex illis spurcitijs nemo
negare potest ex secūdo notabili
cum nō delectatōnis sed corrupti
onis causa illis demones intēdūt
Erit ergo talis ordo q̄ succubus
demon ab hoīe sceleratō semē de
cidat qui si est proprius illi hōi de
putatus ⁊ noluerit se incubum fa
cere ad maleficam tradet illud se
men demoni mulieri seu malefi
ce deputatus. ⁊ ille sub certa con
stellatōne sibi deseruiente. vt talis
genitus vel genita fortis viribus
ad pagenda maleficia persistit se
incubum malefice faciet. Nec ob
stat q̄ illi de quibꝰ textus loq̄tur
nō fuerint malefici sed tantūmo
do gigantes ⁊ viri famosi ⁊ potē
tes. q̄ vt superius dictum ē. male
ficia nō fuerūt perpetrata tpe le
gis nature. ⁊ hoc ꝓpter recētē me
moriam creatōis mūdi. Uñ ido
latria locū habere nō potuit. Jā
aūt malicia hoīm excrescēte dya
bolus maiorē ad seminandū hoc
genus pfidie reperit opportunita
tem. Sed neq; illi termini in bo
num ꝗtutis intelligi pñt. vbi illi
asserūtur fuisse vir famosi dicebā
tur.

An semper cum decisione se
minis incubus demon maleficā
aggreditur.

Dillud eti
am vbi queritur. An semp cum
infusione seminis ⁊c. Respondē
tur cum mille nocēdi habeat mo
dos ⁊ artes vtpote qui a princi
pio ruine sue conatur ecclesie vni
tatem rescindere ⁊ humanū gen
omnibus modis auertere. xvi. q. ij.
Jdeo de istis regula infallibilis
non pōt dari. sed probabilis disti
ctio vicz q̄ aut malefica annosa ē
⁊ sterilis aut nō. Si sic. tūc vtiq;
absq; seminis decisione cū ad nihi
lum valeret ⁊ demō in suis opi
bus etiam q̄tum pōt supfluitatē
subterfugit. sicut ⁊ natura malefi
cam aggreditur. Uel etiā si steri
lis nō sit tñ delectatōnis causa ex
pte malefice causande ipam ag
gredit. Si vero ad impgnatōem
disposita tūc si cōmode semē a vi
ro decisum habere potest cum il
lo ipam aggredere ob infectōem
prolis nō differt. Uerum si quis
quereret an semen emissum p no
cturnā pollutōnem ita colligere
posset sicut decisum p actum car
nalem. Ad hoc probabilis pōt dari
ratio. q̄ nō lz alijs videri pōt op
positum. Nā attento q̄ demōes
vt pmissum est ꝗtutem seminis
generatiuā attendūt. ⁊ talis vis i
semine p actum carnalez ampli
effunditur ⁊ conseruat scindit se
men p pollutōem nocturnā emis
sam tantūmodo ex supfluo hūo
re ⁊ nō cum tanta vi generatiua
descinditur. Jdeo cum eo se mi
nus exercere ad generatōem pro
lis creditur nisi fortassis vim illā
adesse semini intelligeret. Sed ⁊

hoc omino negare non possum⁹ q malefica maritata ⁊ per mari/tum impregnata etiam per commixtionem alterius seminis incubus demon conceptum inficere potest

An potius vno tempore ꝗ̃ altero ⁊ similiter de loco.

Dillud an

obseruat tẽpora ⁊ loca. Dicendum q vltra obseruantiaꝫ temporꝫ quo ad constellatõnes quas obseruat quando ad prolis infectõnem operatur. Obser/nat etiam certa tempora quando nõ infectõnis: sed veneree voluptatis causa ex pte malefice exercende agitatur. ⁊ sunt sacratio/ra totius anni tempora vt nata lis christi paschalis ⁊ penthecostẽ solennitatibus ⁊ alijs festiuis diebus. Et hoc faciũt triplici ex causa. Primo vt sic malefici non solum perfidi per apostasiaꝫ a fide. verum etiam sacrilegij vicium incurrunt in quibus ipi demones vt ipe creator amplius offendatur ⁊ grauius in proprijs animabus malefice condẽnentur. Secũda causa q cuꝫ deus sic grau⁹ offendit eis maiorẽ potestatẽ seuiendi in homines ⁊ puniendi illos siue in rebus siue in corporibus etiam innoxios relinquant. Nõ em̃ dicitur filius non portabit iniquitatem patris ⁊c. intelligitur q ad eternam punitõnem tempo/rali autem sepissime innoxij propter aliorum facinora afflictõne puniũtur. Unde ⁊ alibi deus clamat. Ego deus fortis et zelotes visitans peccata parentum in terciam ⁊ quartam generatõnem Talis ⁊ punitio patuit in filijs sodomitarum submersis propter parentum scelera. Tercia causa vt maiori oportunitate plures luere faciant pserti̇m iuuenculas q̃ festiuis diebus ocio ⁊ curiositatibus dum amplius insistunt eo facilius a maleficis vetulis seducãtur prout in terra natiuitatis vnius ex his inquisitoribꝫ cum duo simus hoc opus colligentes contigit. Nam iuuencula quedaꝫ et ego deuota sollicitata festiua die ab vna vetula vt secum per gradus ad cameraꝫ ascenderet eo q certi iuuenes pulcherrimi ibidem essent inclusi. ⁊ dum illa ãnueret ascendentibus simul vetula precedente iniunxit iuuencule ne se signo crucis muniret. Et licet illa annuisset occulte tamen signo illo muniuit qua ex re contigit vt dum ascendissent ⁊ virgo nemi/nem conspexisset eo q demões ibidem existentes suam presentiã in assumptis corporibꝫ illi virgini nequibant ostendere. Uetula maledicendo virgini dixit. Uadas in noie omniũ diabolorꝫ cur te signasti. Nec ex confessione pura illi⁹ virginis collegi Potest ⁊ addi quarta causa vt sic facilius homines seducant qui dum considerant q talia eis a deo sacratõ

Virgo sig̃ crucis demones fugiunt

ribus temporibꝫ fieri pmittũtur. non estimentur illa tam grauia esse sicut si illis tpibꝫ nequirent facere De loco vero an plus in locis certis se exercent. Dicendum q̃ ex verbis factisq̃ maleficarꝫ constat q̃ spurcicias illas oĩno in locis sacris exercere non possunt. Qua ĩ re ꝓpenditur efficacia angelice custodie ob reuerentiam illius loci. ⁊ quod amplius est. asserũt se nũquã habere pacem nisi tẽpore diuinorum cum p̃sentes fuerint in ecclesia. ⁊ ideo citius ⁊ tardius ingrediũtur ⁊ egrediũtur licet alia pessima certa cerimonialia habẽt ad instructõem demonũ obseruare vt vicz tempore eleuatõnis in terram spuere seu cogitatõnes nephandissimas p verba aut sine ꝗbis ꝓponere. vt vtinaz esses in tali vel tali loco prout iam in secũda parte tangetur

An visibiliter sicut ex pte malefice ita etiam quo ad circũstantes se mutuo agitant

Dillud an

visibiliter vel inuisibiliter hmõi spurcitias agant mutuo dicendũ quantum experientia nos edocuit. q̃ licet semp visibiliter ex parte malefice demon incubus operetur. ita q̃ non est necessariuz inuisibiliter ꝓpter federatum pactum ⁊ expressiuz ei a ꝓpoinqre. Tamen quo ad circũstantes sepius ipe malefice supine iacentes in agris seu siluis visse sunt ⁊ denudate supra ymbilicum. Et iuxta dispositõem illius spurcitie coaptatis membris tibijs ⁊ cruribus se agitantes demonibus incubis inuisibiliter ibidem quo ad circũstantes cooperãtibus. licet in fine actus vapor nigerrimus in longitudine hois sursum a malefica in aerem eleuabatur sed hoc rarissime. Et q̃ de causa nouit ille mulier artifex vt iuuenculaꝫ circũstantiam vel aliorꝫ hominũ mẽtes valeat aut allicere aut imutare deq̃ bus gestis ⁊ qualiter in plenisq̃ locis tam in oppido ratiensi purgq̃ etiam in dominio nobiliũ de oppelstein. ⁊ certis alijs terris talia sunt pacta in secũda parte patebit Sed ⁊ hoc contigisse certum est q̃ maritis visibiliter interduz cernentibus incubos demones. q̃s tamen nõ demones sed viros putabant cum eorum vxoribus talia pagere dum arma arriperent ⁊ transfodere volebant subito demon disparuit se inuisibilem faciẽdo. vnde ⁊ mulieribus manus ⁊ brachia obũcientibus licet interdum lesi fuissent ipos tamẽ viros obiurgantes. an ne oculos haberent aut si a demonibus obsessi forent deridebant.

Q̃ non solum demones incubi mulieres ex eorũ spurcitijs procreatis aut eis obstetricibꝫ oblatas infestant. sed quasiũq̃ indifferenter cuz maiori vel minori venerea delectatõne.

Inaliter

vero concludēdo dici potest ipos demones incubos nō tantū mu/lieribus ex eorum spurcitijs pro/genitis aut eis ab obstetricibus oblatis fore infestos sed toto co/natu in quascūq; sanctiores vir/gines illius terre aut oppidi per i/psas maleficas seductrices aut co pulatrices anhelare. Hoc enim ex perientia reruz magistra edocuit vbi in oppido rauēipurg certe cō/buste ante finalem sententiam. Hinc simile asseruerūt quod eis ab earum magistris iniūctuz fuis set omni conatu debere in subuersi onem sanctarum virginum z vi/duarum laborare. Et de venerea delectatōne an maior sit vel mi/nor cum incubis demonibus in corpore assumptis quam ceteris paribus cuz viris in corpore ve ro dicendum. Videtur q; licet naturalis ordo hoc minus excu/sat ḋn maior sit vbi simile suo si/mili alludit tamen mulleille arti/fex vbi debita actiua debitis pas/sivis licet nō in natura tamē sub qualitatibus in calore. vel tēpera mento aliquo ꝓiungit vtiq; non minorem excitare videtur concu piscentiam. sed de his in sequenti bus latius quo ad conditōem se/xus feminei declarabit.

De modo generali quo per sacramenta ecclesie sua maleficia malefice exercent. Et de modo q̄ vim generatiuam impedire solēt seu etiam alios defectus super q̄s/cunq; creaturas demptis corpo/ribus celestibus.

Capitulum q̄ntum.

Am autem

qualiter alias creaturas in vtroq; sexu z terre fruges inficiūt plures sunt super modos agendi aduertēda. Et primo qualiter ho mines. demum qualiter bestias. tertio qualiter terre fruges. Ex p te hominis. primo qualiter vim generatiuam seu etiam actuz ve/nereum ne mulier concipere. aut vir actum exercere valeat malefi cijs impediūt. Secūdo qualiter actus ille impeditur respectu vni us mulieris interdum z nō alte/rius. Tertio qualiter membra vi r lia auferūtur quasi omino sint a corporibꝫ eiusdem. Quarto quō si aliquid premissoz cōtingeret po tentia demonis inferente per se. non p maleficam posset discerni. Quinto quō malefice hoies vtri/usq; sexus in bestias prestigiosa arte transmutāt. Sexto quō ob/stetrices malefice conceptibus in vtero matris diuersis modis in/terimūt. z vbi hoc non faciūt dēo nibus infantes offerunt. Et ne hec quasi incredibilia putarētur. Ideo in prima pte operis p que/stiones z argumentoz solutōnes sunt decisa. Ad quas si opus sit dubius lector pro inuestigāda ve ritate recurrere potest. Ad pre/sens tantū modo acta z gesta per nos reperta. siue etiam ab alijs conscripta in detestatōnem tan/

ti criminis sunt deducenda vt pri
ores questiones si fortassis alicui
difficiles ad intelligendum fore t
Ex his que in hac secūda parte
tradūtur fidem capiat. ⁊ ab erro/
re resiliat. quo nullam maleficaz
esse aut nulluz maleficiū posse fi
eri in mundo estimauit. Uñ pri/
mo notandum. q̄ cum sex mōis
hoies ledere possunt absqz mōis
quibus alias creaturas ledunt
Et vnus sit quo amorē malum i
gerunt viro alicui ad mulierez vl
mulieri ad virum. Alius est quo
odium vel invidiam in aliquo
seminare procurant. Tercius in
his qui maleficiati dicūtur. Ne
vi generatiua vti valeant ad fe/
minam vel viceversa femelle ad
virum. vel etiam alijs modis ab
orsum procurādo vt supra tactū
est. Quart? cum in membro ali
quo hoiem egrotare faciūt. Qui
tus cum vita priuāt. Sextus cuz
vsum ratōnis auferunt. Et fateri
cum hoc oportet q̄ in omni gene/
re rerum: demptis corporib celes
tibus veros defectus ⁊ veras in
firmitates. licet non veras sanita
tes ex virtute naturali inferre pos
sunt. ⁊ hoc ex potenti virtute na/
turali ⁊ spirituali qua corporali q̄
cunqz eminent virtute Nulla e/
tiam infirmitas cum altera con/
cordat: seu etiam defectus natu/
ralis vbi infirmitas desit. ideo di
uersis medijs vtiqz ad diuersas i
firmitates ⁊ defectus procedūt
De quibus aliqua quantū neces
sitas postulat in medium pdu ca
mus. prius tamen ne animus le
ctoris maneat suspēsus cur supra
corpora celestia aliquā immuta/
tionem facere non possunt. Dice/
mus triplicez esse causaz Prima
quia super eas etiam quo ad locū
penalem existunt. qui locus ē aer
caliginosus. ⁊ hoc propter ipōrū
officium eis deputatus. vide sup̄
in prima parte tractatus in que/
stione secūda vbi dicitur de incu/
bis ⁊ succubis demonibus. Se
cūda causa. quia corpora celestia
mouentur a bonis angelis. vide
in plerisqz locis de motoribus or
bium precipue sanctuz Thomā
in prima parte. q. xc. in quo cōcor
dant philosophi cum theologis
Tercia causa propter vniuersale
regimen ⁊ cōmune bonum vniū
si cui detraheretur in generali. si
malis pmitteretur spiritibus in il
la corpora celestia aliquas īmu/
tatōnes causare. Unde ⁊ ille im/
mutatiōes miraculose facte in ve
teri aut nouo testamento a deo p
corū motores seu angelos bonos
facte sunt vt in statōne solis sub
Josue Retrogradatōe sub Eze/
chia obscuratōne in naturali i pas
sione xpi. In oibus autē expost e
lementis ⁊ elementatis sua male
ficia ꝺo pmittēte. ⁊ p se absqz ma
leficis ⁊ cū maleficis exercere pñt.
Et de facto exercere nō cessant vt
patebit. Scdo notādū q̄ in oib
mōis maleficiandi. vt plurimum
semper maleficas informant. vt
instrumenta sue maleficie p sacra
seu sacramentalia ecclesie. vel p q̄

Sex mōis homies ledere pnt

aliq̃z diuina. seu deo consecrata efficiant vt q̃ndo imaginē ceream sub palla altaris ad tēpus ponūt vel p crisma sacrum filū trahūt. vel ex q̃buscūq̃z rebus consecratis Et hoc q̃dem triplici rōne. sicut etiam q̃ sanctōribus anni tēporibus. ⁊ precipue circa aduēctum domini. ⁊ festa natalia sua maleficia exercere solent. Primo vt nō solum hoīes per talia perfidi fiāt sed etiam sacrilegi diuina q̃ztum in eis ē ꝓtamīanda. Et sic plus deum creatorem suū offendāt. intimus aīas proprias condēnent. ⁊ plures in peccata ruere faciant.

Secūdo vt deus sic grauiter p hoīes offensus demoni maiorez potestatē in homines seuiendi relinquat. Sic etiā Gregorius dicit. q̃ malis interdum iustra eorū desideria: ⁊ petitōnes cōcedit. iratusq̃z alijs denegat propicius.

Tertio vt sic sub spē boni apparentis plures simplices facilī de cipiat quādo p tacta diuinis rebꝫ putant aliq̃d numinis a deo obtinuisse vbi solum peccata maiora sunt cōmissa. Pōt ⁊ addi quarta ratio sup sacratioza tēpora ⁊ principium anni. Nam q̃z festa plus frangūtur peccatis mortalibꝫ q̃z mechanicis operibꝫ. Juxta Augusti. in li. de decē cordis Supstitio autē ⁊ maleficia de maximis seruilibus operibus demonis est contra diuinam reuerentiā Ideo vt dictum est hoīes profundius cadere facit ⁊ creator amplius offenditur Et sup principiū anni dicere possumus Juxta Isidorꝫ. li. viij. ethi. cap. ij. q̃ sicut Janus a q̃ i muar. us mensis dictus est qui ⁊ in die circūcisionis incipit idolus fuit diuersis faciebus conficum. vna tanq̃z esset finis anni p̄cedentis. ⁊ alia tanq̃z esset principiū futuri. ⁊ īminentis anni esset protector ⁊ fortunatus auctor in eius reuerentiā sed potius demōis in idolo faciebant pagani varias cōmotōnes luxuriosas. ⁊ strēnuas ⁊ iocula sibi mutuo tradiderunt. chorcas varias duxerūt. mensas prepauerunt. de q̃bus mentio fit per beatum Augustinū in multis locis ⁊ fere p totum recitātur. xxvi. q. varijs. Et sicut iam mali christiani has corruptelas imitātur. licet quo ad lascuiā sint trāslata ab eis ad tēpora carnisprīuij quando cum laruis ⁊ ludis ⁊ alijs supstitionibꝫ discurrūt. Ita ⁊ nūc maleficis pluasionibus a demonibꝫ in ipōrum complacentiam circa principiū anni quo ad diuinum officium ⁊ cultuz. vt festum Andree ⁊ festa natalia christi existūt sua maleficia exercent Et q̃dem iam in speciali qualiter per sacramenta primo. Demū q̃liter p sacramētalia talia exercēt aliqua nouiter facta. ⁊ a nobis p inq̃sitōnem reperta referamus. opidum q̃d noiare non expedit. q̃z ordo charitatis ⁊ rōnis imperat ⁊ suadet. vbi malefica corpus dominicū supsit ⁊ declinās subito vt detestabilis modus est mulierū peplū ozi adhibuit ⁊ in pan-

maleficae corp. dō tollā in bustione pieces

niculum dominicum corpus ex/
trahendo inuoluit. ⁊ in ollam in
qua bufo erat sic a dyabolo infor
mata proiecit ⁊ sub terra in stabu
lum prope horreum domus sue
occultauit cum alijs plurimis re
bus adiunctis ex quibus sua ma/
leficia exercere habuisset. Sed as
sistente diuina pietate tantum fa
cinus detectum ad lucem peru e
nit. Nam sequente die mercenna
rio quodam causa sui laboris p/
pe stabulum iter faciente vocem
qua si cuiusdam infantis eiul ātis
audiuit. ⁊ quanto propius acces/
sit vsqz dum ad pauimētum sub
quo olla abscondita erat puenis/
set tāto clarius audiuit. ⁊ estimās
infantem aliquem a muliere sub
tumulatum sculcetuz seu presidē
tem accessit. ⁊ rem gestam sua esti
matōne a paricida perpetratam
narrauit. qui cito missis seruitori/
bus ita esse vt ille narrauerat rep
tum est. exhumare autem puerū
nolebant. sed potius vt custodes
a remotis positis si qua mulier ac
cederet sano vsi consilio attende/
re haberent. Nec eim dominicuz
corpus ibi absconditum esse no/
uerant. vnde ⁊ contigit vt eadem
malefica locū accederet ⁊ sub pal
lio alijs occulte cementibus ollā
abscondit. Unde capta ⁊ questio
nibus exposita facinus detexit as
serens dñicum corpus cū bufo/
ne fuisse in olla abscōditū ex his
puluerib⁹ sua ad libitum nocu/
menta hominibus seu alijs crea/
turis inferre posset. Insuper ad
uertendum. q̄ hanc obseruāt ma
lefice cōmunicantes consuetudi/
nem vt si absqz nota efficere vale
ant dominicum corpus sub lin/
gua ⁊ non supra recipiant ratōni
bus his vt estimari potest vt ab/
negatōnis fidei remedium nun/
quam pcipere velint nec per con/
fessionem nec p̄ sacramēti eucha/
ristie pceptōnem. Secūdo vt eo
facilius ex ore dominicū corpus
accipiatur pro earum vt dictum
est vsibus applicandum in maio
rem creatoris offensam. Quare
⁊ omniū ecclesie rectoribus ⁊ po/
pulum cōmunicantibus semper
inuīgitur summam adhibere di/
ligentiam vt plurimuz aperto o/
re ⁊ lingua bene extensa cuz amo
tione pepli mulieres cōmunicēt.
Et quanto maior adhibetur di/
ligentia tanto plures malefice p
hūc modum notantur. De alijs
rebus sacramentalibus innume
ras exercent supstitiones. Inter/
dum imagines cereas quandoqz
res aromaticas sub palla altaris
vt supra tactū est ponentes. ⁊ sub
limine domus occultantibus vt
per transitum ille pro quo positū
est maleficiatur. Innumera pos/
sent deduci. sed hec mīma p ma/
iora maleficia approbātur.

De modo quo vim generati/
uam impedire solent.

Capitulum. vi.

E modo autem q̃ vim generatiuã impedire solent tam in hoibus q̃z iumentis etiã in vtroq̃z sexu. Potest lector ex his que supra tacta sunt in questione. An demones per ipsas maleficas mentes hoim ad amorem vel odium imutare valeant. Ubi post solutõnes argumentorũ specialis fit declaratõ de mõ quo vim generatiuam impedire valeant deo pmittente.

Ubi tamen notandũ. q̃ tale impedimentũ ab intrinseco ꝛ ab extrinseco practicatur. Intrisece autem fit ab eis dupliciter. Primo vbi rigorem membri pro fructificatione accõmoda directe reprimũt. Nec hoc videatur impossibile cum ꝛ motũ alias naturalez in aliquo membro impedire pñt. Secõ vbi missionez spirituũ ad membra in q̃bus est virtus motiua prohibent quasi intercludẽdo vias seminis ne ad vasa generationis descẽdet vel ne excidatur vl' emittatur. Extrinsece procurant interdum p imagines vel ex herbarum comestionib̃. Interdum p alias res exteriores puta ex gallorum testiculis vel ex herbarũ comestionibus. Non tamen credendum ẽ q̃ virtute illarum rez vir impotens reddatur. sed occulta virtute demonũ illudentez huiusmodi maleficas per hmõi vim generatiuaz ne vicz vir coire aut mulier concipere valeat maleficiare possunt. Et huius ratio est. q̃ plus permittit deus super hũc actum per quẽ primum peccatum diffunditur q̃z super alios actus humanos. sic ꝛ super serpentes q̃ magis incantatõnibus deseruiũt q̃z alia aialia. Unde ꝛ pluries a nobis ꝛ ab alijs inquisitorib̃ repertum est. q̃ per serpentes aut p cutez serpentis hmõi impedimẽta intulerũt. Nam q̃dam captus maleficus fassus fuerat q̃ multis annis sterilitatem tam in hoibus q̃z iumentis q̃ndam domũ inhabitantib̃ per maleficiũ intulisset. Nyder in sup vbi supra refert q̃ndam maleficum noie stadlin. in dyocesi lausanensi captum. qui ꝛ fassus fuerat q̃ i certa domo vbi vir ꝛ vxor simul pmanebant per sua maleficia successiue in vtero vxoris viri septem infantes occidisse. Ita vt semp aborsum fecerat femina annis multis. Simile fecerat in eadem domo oibus pecoribus ꝛ iumentis fetosis quorum nullum viuũ partum edidit in eisdem annis. Et cum maleficus questionaret qualiter talia p curasset. aut quõ reus esse posset. facinus aperuit dicens. Subter limen hostij domus serpentẽ posui qui si amouebitur fecunditas inhabitantibus restituetur. ꝛ sicut predixit ita euenit. Nam licet serpens non fuisset inuentus quia in pulueres redactus terrã tũ oino asportabãt. Et eodẽ ãno vxori ꝛ oibus iumentis fecũditas

Maleficus sterilitatem ꝛ vxorem ꝛ pecoribus procurauit

restituta fuit Aliud deniq; factū
in Rychbſhofen paucis ⁊ vix q̄t/
tuor annis elapſis contigit. famo
ſiſſima quedam malefica erat vt
pote q̄ ſolo tactu ⁊ oñi hora ma
leficiare ⁊ abortum procurare ſci
ebat. In quo dum vxor cuuſdam
potētis impregnata eſſet ⁊ ob ſui
custodiam quandam obſtetricem
ad ſe recepiſſet. auiſataq; ab eadem
obſtetrice fuiſſet ne caſtrum exi/
ret. ⁊ q̄ precipue a colloquio ⁊ cō
uerſatōne illius malefice ſupradi
cte ſe caueret. Poſt aliquas ſepti
manas imemor illius auiſamen
ti caſtrum exiens quaſdā mulie/
res congregataſ in q̄dam puiuio
vſitandi gratia acceſſit. vbi cum
paululū reſediſſet malefica ſupue
nit. ⁊ ipam dominā quaſi ſaluta/
tionis gratia ſup ventrem amba
bus manibus tetigit. ⁊ ſubito pu
erum ſe doloroſe mouentem per
ſenſit. Unde territa vbi ad ꝓria
rediit ⁊ rem geſtaz obſtetrici nar/
raſſet. Heu inq̄ens iam puerum
perdidiſtis exclamauit. ⁊ vt pre/
ditit in partu contigit. Nam nec
abortum integrum ſed paulatim
fruſta iam capitis iamq; pedum
⁊ manuū peperit. Magna vtiq;
ex diuina permiſſione caſtigatio
in penam eius vtz mariti qui ta
les maleficas punire ⁊ iniurias
creatoris vlciſci deberet. Fuit ⁊ in
oppido merſpurg conſtantienſis
dyoceſis q̄dam iuuenis intantus
maleficatus q̄ nullum actū car/
nalem cum aliqua dempta vna
exercere poterat. Multis etiam
audientibus retulit. q̄ ſepiſſime
dum eam declinare ⁊ alias terraſ
inhabitare ⁊ fugam capere vole/
bat. Adhuc interdum nocturno
tēpore aſſurgere ⁊ feſtine curſu ve
lociſſimo iam p terram iam p ae
rem quaſi volādo redire volebat

Male ex tactu abortū procurat

De modo quo membra viri/
lia auferre ſolent.
Capitulum. vij.

Ed et hoc
q̄ membra virilia auferre/
ſolent. nō q̄dem in rerum veri/
tate corpa humana illis ſpoliā/
do. ſed preſtigioſa arte occultan/
do. vt ſupra in queſtione deſuper
tacta declaratuz eſt aliqua geſta
in medium pducamus. In oppi/
do nanq; rauenſpurg iuuenis q̄/
dam iuuencule adheſit quā relin
quere volens membz virile per/
didit pſtigioſa vtiq; arte vt nihil
videre aut tangere preter planū
corpus poſſet. Anxius inde cella
re quoddā adijt vt vinuz emeret
⁊ paululum reſidens mulieri cui
alteri ſupueniente cauſaz triſticie
ſue aperiendo ſingula enarrauit.
⁊ ita eſſe corpe demonſtrabat.
Aſtuta illa ne aliquam ſuſpe
ctam haberet inq̄ſiuit. Et ille vti/
q; talem ipam denoiando ⁊ rem
geſtam narrando manifeſtauit.
Et illa. Expedit vt p violentiam
aliquam vbi beneuolentia tibi ñ
ſuffragatur pro acquirenda ſani/
tate ipam inducaſ. At iuuenis in

Male iuueni mēbz pdidit

crepusculo noctis viam quã per/
transire malefica solebat obserua
uit ⁊ ipam reperiens dum pro sa
nitate corporis sibi reddēda sup/
plicaret. ⁊ illa se innoxiam nec q̄c
q̄z scire assereret ipam inuadendo
manutergiũ quoddã ad collum
fortiter comprimendo strinxit di
cens. Nisi mihi sanitatē restitues
e manibus meis perbis. Uñ illa
quia clamare nõ poterat ⁊ iaz fa/
cies tumefacta nigrescebat Sine
inquit me liberam ⁊ te sanabo.
Et iuuenis dum nodum ⁊ stricta
ram laxasset malefica manu ipm
inter femora seu coxas tetigit di/
cens. iam habes quod desideras
Et iuuenis vt postmodũ refere/
bat notabiliter persenserat anteq̄z
visu aut tactu seipm certificasset
membruz sibi ex tactu dumtaxat
malefice fuisse restitutum. Simi
le. Uenerandus q̄dam pater ho
nestate vite ⁊ scientia pclarus in
ordine e cõuentu Spirensi refer/
re solebat. Quadam inq̄t die duz
cõfessionum audientie instarem.
Juuenis q̄daz accessit ⁊ inter ver
ba confessionis membz virile la
mentabiliter se pdidisse asseruit.
Ammirans ego pater ⁊ verbis
suis faciliter credere nolens. eo q̄
leuis corde qui facile credit: a sa/
piente iudicatur. Experientia di/
dici p visum nihil cernendo dum
iuuenis locum vestes detegendo
demonstrasset. vnde in me sano
ex consilio visus. An ne aliquam
haberet suspectam que ei tale ma
leficium intulisset inquisui ⁊ iuue
nis vnam se habere suspectam sz
absentem ⁊ in roxmacia residen
tem asseruit. Tũc ego hec tibi in/
iungo q̄ntocitius ipam accedas
⁊ pronussionibus ac blandis ver
bis pro posse ipaz emollire stude
as. quod ⁊ fecit. Nam post pau/
cos dies reuersus est. gracias mi/
hi referens se sanum ⁊ cuncta re/
cuperasse asseruit. ⁊ sic verbis cre/
didi. experientia tamen visus cer
tificatus denuo. Sunt tamē ⁊ h̄
aliqua notanda ad intelligendũ
clarius que supra de eadem ma/
teria tacta sunt. Primo q̄ nullo
modo credendũ est talia mēbra
euelli aut segregari a corporibus
sed arte prestigiosa p demonem
vt nec videri aut tangi valeāt oc
cultari. Et hoc auctoritate ⁊ ratõ
ne. licet supra tactum sit vbi Ale
xander de ales parte secũda dicit.
Prestigium proprie sumptũ est
illa illusio demonis que nõ habz
causam ex pte mutatõnis rei. sed
solũmodo ex parte cognoscentis
qui deluditur. siue q̄ntum ad in
teriores sensus siue q̄ntum ad ex
teriores. Super hec tñ ꝓba notã
dum. q̄ hic illudũtur sensus duo
exteriores. scz visus ⁊ tactus ⁊ nõ
interiores vt sunt sensus cõmu/
nis fantasia imaginatiua extima
tiua ⁊ memoria. Licet sanctꝰ tho
mas tãtũmodo ponat quattuor
vt supra tactum est. Eo q̄ fanta/
siam ⁊ imaginatiuã ponit vnã ⁊
bene pauca e ñ differtia est inter
imaginari ⁊ fantasiari. Thomas
in prima parte q. lxxix. Et hi sen

sus immutãtur ⁊ nõ exteriores solum quando nihil occultatur vl' manifestatur vel vigilãdo vl' dormiendo. Vigilando vt dũ res aliter videtur q̃z in se sit. vt cum quis videt aliquem equũ cum assesore deuorantẽ. aut in bestiam esse hoiem transformatuz aut seip̃m bestiam esse ⁊ cum bestijs debere incedere estimantem. tũc eiñ sensus exteriores deludũtur ⁊ occupantur p̃ interiores. quia virtute demonũ species sensibiles dudũ reseruare in thesauro speciez̃ sensibilium vt est memoria non illa intellectiua in qua spẽs intelligibiles conseruãtur. sed memoria q̃ est conseruatrix spẽrum sensibiliũ que etiam est in posteriori ꝑte capitis educũtur virtute demonum deo interdum p̃mittente ad sensum cõmunem imaginatiuaz Et tam fortiter imprimũtur q̃ sicut necesse habet imaginare equũ vl' bestiam per impetuosum actum quo demon educit de memoria speciem equi vel bestie. ita necesse habet estimare se videre p̃ oculos exteriores tantu talez bestiam. q̃ in re ab extra non est bestia. sed p̃ impetuosam demonis opatõem mediãtibus illis spẽbus sic videtur. Nec mirum videatur q̃ dẽones possunt. cum ⁊ natura hoc facere potest etiaz defectuosa. vt patet in freneticis. melancolicis. maniacis ⁊ ebrijs. aliquibus qui nõ possunt discernere. Et freneticí putant se mira vidisse ⁊ videre bestias ⁊ alia horrenda. cum tamen nihil sit in rerum veritate. Vide supra in questione. An maleficementes hoim ad amorem vel odium possunt immutare. vbi plura notantur. Est demuz ⁊ ratio ĩ se clara. Nam cum demon habeat quandã potestatem sup̃ quasdaz res inferiores excipiendo tantũ modo animam. Jdeo põt ⁊ circa istas res aliquas ĩmutatõnes facere quando deus sinit vt res appareant aliter q̃z sint Et hoc vtdi ꝛi. aut turbando aut illudẽdo organum visus. vt res clara videatur nubilosa. sicut etiam post fletum propter humores collectos lumẽ aliter apparet q̃z ante Vel operando in imaginatiuam potentiam p̃ transmutatõem specierum sensibilium vt dictum est. vl' humores varios mouẽdo vt appareant ignea vel aquea que sũt terrestria vel sicca vt q̃dam facũt q̃ oñes in habitatõne aliqua habent se vestimentis exuere ⁊ denudare putantes se in aquis natare Ulterius autem sup̃ modum p̃fatum si quer̃itur. An huiusmõi illusiones indifferenter bonis ⁊ malis accidere possunt. sicut vt inferius patebit corporales alie infirmitates etiam in gr̃a existentibus inferri a maleficis possunt

Sup̃ quo inherendo verbis casiani. colla. ij. abbatis sireni. Dicẽdum est q̃ nõ. Uñ oẽs isti qui sic illudũtur presumũtur in peccatis mortalib̃ esse. dicit eiñ. Et ꝯbis anthonij ptz demonẽ nullatenus posse mentem cuiusq̃z vel corpus

inuadere nec habere facultatem
aliquam in cuiuslibet animā pe/
nitus irruendi nisi eam primo de
stituerit oibus cogitatiōibus san
ctis ac spirituali contemplatōne va
cuam nudamq; reddiderit. Con/
cordat cū eo q̄ phylosophia pri/
mo de consolatōne ad Boctium
tangit. Talia tibi contuleramus
arma que nisi prior abiecisses in/
uicta te firmitate tuerentur. Un
Cassianus ibidem refert de duo/
bus maleficis paganis qui diffe/
rentes in malicia successiue p̄ sua
maleficia demones miserunt ad
cellam beati Anthonij vt eū ten
tationibus exinde fugarent odio
viri sancti infecti. eo q̄ multitudo
populi ad eum quotidie conflue/
bat. Qui demones licet amarissi
mis cogitatōnum stimulis An/
thoniū pulsarūt. Illos tamē sem
per repulit signo crucis fronti et
pectori impresso ⁊ orōnum incu/
bationib̄ insistendo Ita dicere
possimusq̄ omnes qui sic a demo
nibus ludificātur absq; alijs infir
mitatibus corpalibus. vtiq; diui
na gratia inhabitante carēt. Un
de ⁊ illud Thobie. vi. Qui libidi
ni deseruiūt in eo dyabolus acci/
pit potestatem. Concordat ⁊ illō
quod supra circa primam partē
tractatus in questione. An male
fice operātur circa hoīes in bestia
les formas illos transmutando
tactum est. vbi iuuencula cōuer/
sa fuit in equam sua estimatōne ⁊
oīm eam aspicientiū dempto san
Machario cuius sensus dyabo/
lus illudere non poterat. ad quē
ducta pro sanitate cum iam verā
mulierem ⁊ nō equam aspiceret.
⁊ ecōuerso omnes alij acclamarēt.
q̄ equa eis videretur. Ipe sanct⁹
suis orōnibus eam ⁊ alios a tali
illusione liberauit. asserens hoc ei
accidisse. quia diuinis nō vacasset
nec sacramenta vt decebat sicz cō
fessionis ⁊ eucharistie vt decebat
frequentasset. Unde iuuenis qui
eaz de turpitudine sollicitauerat.
licet renuissz ex honestate tñ iude
us maleficus quem iuuenis ea ō
causa vt iuuenculaz maleficiaret
accesserat virtute demonis eaz in
equā cōuerterat. Sūmarie con/
cludamus q̄ in bonis fortune si/
cut sunt res exteriores vt bona tē
poralia. fama ⁊ sanitas corporis
licet boni p̄ demones ⁊ sua mem
bra ledi possint in eoz meritum
⁊ probatōem. sicut de beato Job
patuit. qui in talib̄ per demones
lesus fuit. Tamē eis inuitis sicut
in nullum peccatū per maleficia
trahi possunt aut violentari. licz
ab intra ⁊ in carne ab extra vale
ant tentari. Ita etiam nec hmōi
illusiones fantasticas actiue ⁊ pas
siue inferre possunt. Actiue vt eo
rum sensus haberent demones il
ludere. sicut alioz in charitate ñ
existiū. Passiue vt eis eoz mem
bra pstigiosa illusione haberent
auferre. Hec essent duo beato Job
nunq̄z dyabolus inferre potuissz
p̄ertim passiuū nocumentū sup
actum venereū qui tante contine

tie erat vt dicere posset Pepigi
fedus cum oculis meis ne q̃dem
cogitarem de ꝓgine. A fortiori ō
mulere aliena. cum tamē sup pec
catores demon magnam nosci/
tur ex verbis euangelij. Luce. xi.
Cum fortis armatus custodit a/
trium suū in pace sunt oīnia que
possidet habere potētiam. Verū
ex his si quis quereret circa illusi/
ones membri virilis q̃ licet illaz
illusionem nō posset demon exrī/
ti in gratia in ferre passiue An ne
posset actiue vt sez existens ī gra/
tia illuderetur in suo visu. quia vi
deret membrū annexum. cum tñ
ille qui sibi existimaret ablatū nō
videret ānexum. nec etiā alij circū
stātes. quod si cōcedit videtur eē
contra predicta Pōt dici q̃ quia
nō tanta vis existit in damno a/
ctiuo sicut passiuo. capiendo acti/
uum nō qui actiue intulit. sed qui
damnum ab extra videt vt de se
patet. Ideo existens in gratia licz
posset videre damnū alterius. et
in illo demon sensus eius illude
ret. Non tamē posset sibijpi tale
dānum inferre passiue vt sez suo
membro priuaretur cum libidini
nō deseruit. sicut p oppositum vt
angelus dixit Thobie. Qui libi/
dini vacant demoniū accipit ptā
tem. Quid deniqz sentiēdum sup
eas maleficas qui hmōi membra
in copioso interdum numero. vt
viginti vel triginta membra insi/
mul ad nidum auiū vel ad aliqō
scrineū includunt. vbi z quasi ad
viuentia membra semouent vel
auenam vel pabulum cōsumen/
da. prout a multis visa sunt z cō/
munis fama refert. Dicēdum q̃
dyabolica opatōne z illusione cū
cta exercentur. sic eīm sensus videē
tium illudūtur modis supra tacti
Retulit eīm q̃dam. q̃ dum mem
brum pdidisset z quendā malefi
cam causa recupande sanitatis ac
cessisset. Illa vt quendā arborem
ascenderet infirmo iniunxit z vt
de nido in quo plurima erāt mē/
bra si quod vellet accipere posset
indulsit. Et cum ille magnū qd̃/
dam accipere attentasset. non ait
malefica illud accipias z qz vni
ex plebanis attineret subiūxit hec
oīnia vtiqz prestigiosa illusione fi
eri a demonib mōis supra tactis
organum visus p transmutatōes
speciez sensibilium in imaginati/
uam potentiam turbando. Nec
eīm oportet asserere q̃ demones
sint in assumptis sic membris oī
dentes quēadmodum solent in as
sumptis corporibus ex aere male
ficis z interdum hoibus apparere
z cum eis cōuersari. Ratio est. qz
faciliori modo vicz per motum ī
teriorem localem specierū sensibi
lium ex conseruatoria seu memo/
ratiua potētia ad imaginatiuam
ista facere pñt Et si q̃s dicere vel
let q̃ etiā simili mō facere possent
vbi in assumptis corpib asserū/
tur maleficis aut alijs hoibus cō
uersari vt vicz tales apparitōnes
facerent p transmutatōem spēcū
sensibiliū in imaginatiuā potenti
am. vt homies dum putarēt de/

mones in assumptis corporibus eē
presentes tunc nō essent nisi tales
specierum sensibilium in interiori
bus potentijs ĩmutatōnes. Dicē
dum. q̃ si nil altius demon osten
dere vellet n ſ tantūmodo huma
ne effigie p̃sentatōnem tūc vtiq̃
opus nō esset ei in assumpto cor/
pore apparere cum sufficienter p
prefatam trāsmutōnem hoc effi/
cere posset. Nūc autem quia alti
ora habet exercere puta loqui cō
uesci ⁊ alijs spurcitijs intendere
Jdeo ⁊ ipm p̃sentem esse oportet
ab extra visui realiter ĩ assumpto
corpore se obijciendo quia virtus
angeli ibi est vbi operatur fm do
ctores. Jn questione vero qua q̃/
ritur. Quid si demon per se absq̃
malefica membr virile alicui au
ferret. An aliqua sit differentia in
ter vnam ablatōem ⁊ alteram.
Dici potest vltra illa que tangū/
tur in prima parte tractatus in q̃
stione. An malefice membra vi/
rilia possint auferre q̃ vbi demō
per se membrum auferret tunc ve
re ⁊ realiter auferret ⁊ vere ⁊ rea/
liter restitueret quandocunq̃ re/
stituere haberet. Jn secūdo sicut
non absq̃ lesione ita nō absq̃ do
lore auferret. Tertio q̃ nunq̃ ni
si coactus per bonum angelum
hoc faceret eo q̃ materiam sui lu
cri imputare haberet. nouit eēm
plura maleficia super illum actū
exercere q̃ super alios humanos
actus. sicut eēm deus plus permit
tit illum actum maleficiare q̃ ali
os humanos act⁹ vt supra tactū
est que singula locum nō habent
vb. per maleficas deo permitten
te operatur Et si dubitatur. an de
mon plus affectat homines ⁊ cre
aturas per seipm ledere q̃ p ma/
leficas. Dici potest q̃ nulla est cō
paratio. Jn infinitum eēm plus af
fectat per maleficas ledere. Tuz
quia maiorem infert deo cōtume
liam creaturam sibi dicataz vsur
pando. Secūdo quia cum deus
amplius offenditur. amplius sibi
nocendi hominib̃ potestas per/
mittitur Tertio propter sui lucz
qō in perditōnem statuit aiaz

De modo quo hoīes in bestia
les formas transformant
Capitulum. viij.

Ed et hoc

q̃ malefice hoīes in besti
ales formas virtute demonū. qz
talia princ paliter opatur trāsfor
mant. Licet in prima pte operis
questione An talia malefice va/
leant efficere satis sit declaratum
qz tamen aliq̃bus illa questio sub
suis argumentis ⁊ solutōnibus ni
mis posset esse obscura presertim
cum acta ⁊ gesta super hec nō sūt
deducta. Modus etiam quo sei/
psas sic transformant nō est expl
sus Jdeo presens addenda est de
claratio per solutōnes plurimo/
rum dubiorum Et primo q̃ ca/
non ille xxvi. q v Episcopi. nō est
sic nude intelligendus circa hanc
materiam prout plures etiam do

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cti sed vtinam bene docti decipiũ
tur. ⁊ qui publice in eoꝝ sermoni
bus asserere non verentur hmõi
transmutatõnes pstigiosas nul/
lo modo etiam virtute demonũ
posse fieri. Et hoc vtiq; i magnũ
fidei detrimentum vt sepe tactuꝫ
est. ⁊ maleficarum confortatõem
que ⁊ multum de talibus cõgau
dent sermonibus. Contingit au/
tem hoc hmõi predicatoribus eo
q̃ in cortice ⁊ nõ in medulla ver/
borum canonis laborant. vt su/
pra tactum ē. Cuꝫ eim dicit. Quis
quis credit posse fieri aliquam cre
aturam aut in melius aut in dete
rius transmutari aut transforma
ri in aliam speciem vel in aliam si
militudinem nisi ab ipo creatore
qui omia fecit: proculdubio infi/
delis est. Hic pius lector atten/
dat ad duo principalia. Primo.
super verbum fieri. Secũdo sup
verba in aliam similitudinẽ con/
uerti. Super primũ sit resolutus
q̃ fieri capitur dupliciter. videlicꝫ
pro creari ⁊ pro naturali produ/
ctione alicuius rei. Primo mo/
do soli deo cõuenit vt notum est.
qui sua infinita potentia aliquid
ex nihilo creare potest. Secũdo
modo distinguendum est de cre/
aturis. Quia aut sunt creature p/
fecte vt homo asinus ⁊c. Aut sũt
imperfecte vt serpentes rane mu/
res ⁊c. que ideo dicũtur imperfe/
cte: quia ex putrefactõne generari
etiã possunt licet eim semp de pri/
mis loquitur canon: non de secũ/
dis. quod potest patere. eo q̃ Al/
bertus in libro de animalibꝫ vbi
querit. An demones possint face
re vera aialia. Et respondit q̃ sic.
sed hoc quo ad imperfecta anima/
lia Etiam cum ea differentia q̃ ñ
in instanti sicut deus operatur. sꝫ
motu quodã licet subito: sicut pa
tet de maleficis. Exodi. vij. si pla/
cet vide aliqua que in notata que
stione tangũtur circa primaꝫ par
tem operis. ⁊ in solutõne primi ar
gumenti Super secũdum vbi tã
gitur q̃ non possunt aliquam cre
aturam transmutare. Dicas q̃ ē
duplex trãsmutatio. Substãtia/
lis ⁊ accidentalis. Et hec accidẽ/
talis iterum duplex. qꝫ per formã
naturalem ⁊ inherentem rei que
videtur. vel per formam nõ inhe
rentem rei que videtur. sed inhe/
rentem organis ⁊ potentijs ipius
videntis. De primis loquitur ca/
non ⁊ pcipue de formali seu quid
ditatiua transmutõne prout vna
substantia in aliam trãsmutatur
cuiusmõi solus deus qui talium
quidditatuꝫ creator existit facere
põt. loquitur etiam ⁊ de secũda lꝫ
illã demõ efficere possit inq̃tũ p
ifirmitates diuina pmissione im
missas aliqua forma accidẽtalis
corpori inducitur. vt vbi leprosa
facies appareret vel huius simile
sed quia ꝓprie de his nõ loq̃mur:
sed de prestigiosa apparitõne. fm
quam videntur res trãsmutari in
alias similitudines. Dicimus q̃
bas transmutatõnes allegat ca.

excludere non potest. quod auctoritate. ratōne. ⁊ experiēcia insimul ex his que supra certa experimenta que Augustinus libro. xviij. c. xvij. de ciuitate dei refert deducū/tur. ⁊ per varias questiones illa etiam declarando. nam inter alias prestigiosas transformatōnes refert q̄ famosissima maga circes mutauerit socios vlixis in bestias. Et q̄ quedaz stabularie mulieres cōuertissent hospites suos in iumenta onera portantia. Refert etiam socios diomedis in aues cōuersos ⁊ q̄ postea longo tempore circa templum diomedis volassent.

Et quod prestantius narrassz de patre suo veraciter. q̄ ipe pater dixisz se caballum fuisse ⁊ ānonā cū alijs animalib̄ baiulasse. De primo nāqz q̄ socij vlixis fuissent i bestias mutati. ibi vticz sola apparentia fuit ⁊ oculoz deceptio. ita q̄ forma illa bestialis educta fuit de conseruatorio seu memoria specieꝝ ad ipam vim imagiatiuam. vnde ⁊ visio imaginaria causabatur. ⁊ consequēter ex forti impressione in potentias alias et organa videns estimabat se bestiam videre. modo quo supra in p̄cedenti capitulo tactum est. sed q̄ modo ista fieri possunt virtute demonis sine lesione infra patebit. De secūdo vero vbi hospites in iumenta onera portantia a stabularijs cōuertebantur. ⁊ similiter h̄ q̄ prestantij pater se equū fuisse ⁊ pladum portasse narratur. Notandum. q̄ ibi tres fuerūt decepti ones. Prima q̄ illi hoies prestigiosa arte videbantur cōuersi in iumenta. que cōuersio facta fuit modo supra tacto. Secūda. q̄ illa onera vbi excedebāt vires portantium demones inuisibiliter illa attulerunt. Tercia. q̄ illi qui a lijs videbantur transmutati i species. sibijpis etiam videbantur se in bestias conuersos. sicut nabuchodonosor contigit. vbi septem tempora sup eum fuerūt immutata. vt fenum quasi bos comederet. De illo autem q̄ socij diomedis fuissent in aues cōuersi. ⁊ circa tēpluz volasse. Dicendum q̄ ille diomedis quia in exitu grecoꝝ circa obsidionem ciuitatis Troye fuerat. vbi ad propria redire volebat in mari cum socijs submersus fuit. Ideo cum ex suggestione cuiusdā idoli templum sibi quasi inter deos ānumeratus esset constructuz fuerat. demones in confirmatōez erroris longo tempore tanquā a aues loco eorū volabant. quare et aliud genus supstitōnis a p̄dictis prestigijs ibi fuit. quia vicz non p reductōnem specierum sensibiliū ad vim imaginatiuā. sed in assūptis corporibus tancz aues volantes se oculis aspicientiū ingerebant. Q̄ si q̄ritur. An etiā predicto modo p reductōnem spēcierum sensibiliū aspicientes illudere potuissent. vt demones nō in assumptis corporibus ex aere tanquaz volātes aues se ingessissent. Dicz q̄ sic. Nam ⁊ opinio quorūdam

fu't vt recitat sanctus Thomas in secundo sententiarꝝ. distin. viij. arti. ij. q̃ angeli quicũq̃ siue boni siue mali nunq̃ assumerent corpora sed q̃ oia que de eorum apparitõnibus legũtur in scripturis facta fuerint in prestigijs. vel fm visionem imaginariam. In quibus verbis notatur a doctore sancto differentia inter prestigium ⁊ imaginariam visionez Quia prestigium potest habere rem ab extra corporali visui se obijcientem Licet aliter videatur q̃z sit. Imaginaria autem visio non hoc necessario requirit vt vicz res ab extra obijciatur. sed potest fieri absq̃z illa exteriori obiectõne tantũmodo per illas interiores species sensibiles vbi ad vim imaginariam reducũtur. Unde illorũ opinionem sequendo socij dyomedis non fuerũt repzesentati p demones in assumptis corpozibus ⁊ similitudinib̃ auium sed tantũ modo fantastica ⁊ imaginaria visione per illarum vicz speciez sensibilium reductõem ꝛc. vt supza. Sed qz doctor sanctus opinionẽ illam vt errorẽ ⁊ nõ vt opinionẽ simplicem repzobat. licet non vt heresim forte vt pie creditur. cũ etiam tales apparitõnes imaginarie interdũ ⁊ a bonis ⁊ a malis angelis fuerint absq̃z corpibus assũptis vsitate. Jõ vt ibidem dicit. cum sancti cõmuniter dicũt angelos etiam corpozali visione apparuisse ⁊ talis apparitio fit in assũptis corpozibus. Textus etiam scripture sacre super tales corpales apparitõnes plus concordat: q̃z super imaginarias aut prestigiosas. Jdeo ex his ad presens dicere possumus etiam sup̃ quascũq̃z visiones consimiles illis de socijs diomedis. q̃ licet illi socij imaginaria visione videntium potuissent operere demonum videri modo quo dictum est. tamen potius presumitur q̃ per demones in assumptis corpozib̃ et elemento aeris tanq̃z aues volantes fuerint visi. aut q̃ alie aues naturales a demonibus agitate illos repsentauerint.

Qualiter demones intra corpora ⁊ capita existunt sine lesione quando prestigiosas operantur transinutatõnes.

Capitulum. ix.

Nod si vlterius super modum prestigiose transinutatõnis queritur An intra corpora ⁊ capita tũc existant. ⁊ an tales sint tanq̃z obsessi a demonibus estimandi. ⁊ qualiter fieri possit vt absq̃z lesõe potentiarum ⁊ virium interiorum possint species ab vna potentia interiori ad aliaz deducere. Et vtz tale opus debeat censeri miraculosum factum aut non. Ad primum oportet distinguere de prestigiosa illusione. eo q̃ vt dictuz est. Illa illusio fit enim inter-

dum sup sensus exteriores. inter/
dum sup interiores vsqz ad sensū
exteriorem. Prima ergo lz possit
fieri absqz hoc q̃ demones intrēt
potentias exteriores illas occupā
do. sed tantum exterius deluden/
do. vt vbi corpus aliquod occul/
tare vellet p interpositōem alicu
ius alterius corporis vl alio q̃cū
qz modo. Aut vbi p se corpus as
sumeret ⁊ se visui obijceret. Secū
da tamē non pōt fieri nisi ipm ca
put ⁊ potentias principaliter oc/
cupet. Et hoc ostenditur auctori/
tate ⁊ rōne Nec obstare potest q̃
duo spūs creati non possint esse
in vno ⁊ eodem loco. ⁊ anima sit
in qualibet parte corpis. Est aūt
auctoritas sup hoc Damasceni.
Angelus ibi ē vbi operatur. Ra
tio sancti thome. ij. sententiarū. di
stin. vij ar. v. Omnes angeli boni
⁊ mali ex virtute naturali que pre/
stantior vtiqz est quacūqz corpali
habent potestatem trāsmutandi
corpora nostra Patet hoc ne dū
propter prestantiā ⁊ nobilitatem
nature. Sed ⁊ ideo. q̃ tota ma/
china mundi ⁊ creatura corpalis
āministratur per angelos. Gre/
gorius. iiij. dyalo. In hūc mūdū
visibilem nihil nisi p creaturam ī
uisibilem disponi potest. vñ om/
nia corpalia regūtur per angelos
sicut ⁊ motores orbiū asserūtur
non solum a doctoribū sanctis sz
etiam a phylosophis omnibus
Patet ⁊ ex eo q̃ omnia corpora
humana mouentur ab animabū
sicut omnia alia per corpora cele/
stia ⁊ per ipōrum motores. Si
cui placet videat sanctum Tho/
mam in prima parte. q. xc. arti. i.
Ex quo cōcluditur. q̃ quia demo
nes vbi operantur ibi sunt. Ideo
quādo fantasias ⁊ interiores po/
tentias pturbant tūc etiam ibi exi/
stunt. Item licet illabi anime illi
sit tantum possibile qui eā creauit
tamē demones etiam illabi pos/
sunt deo permittente corpibus no
stris. Et quia pro tūc possunt im
pressiones facere in potentias in/
teriores affixas organis corpora
libus. Ideo ⁊ p illas impressiōes
sicut imutantur organa. ita imu/
tantur operatōnes potentiarum
modo quo dictum est q̃ educere
possunt species reseruatas ī vna
potētia affixa organo sicut ex me
moria que est in vltima parte ca/
pitis educit speciem equi localiter
mouēdo illud fantasma vsqz ad
mediam partem capitis vbi ē cel
lula virtutis imaginatiue ⁊ de/
mum consequēter vsqz ad sensum
cōmunem cuius residentia est in
anteriori parte capitis. Et omnia
subito sic immutare ⁊ perturbare
possunt vt forme tales necessario
estimēt. Ac si exteriori visui obij/
cerentur. Exemplum patuit ex na
turali defectu in freneticis ⁊ alijs
maniacis. Quod si queritur. quo
modo hoc absqz dolore capitis
efficere possit facilis est responsio
Primo quia eiū organa non di
uidit nec immutat quo ad ipsorū
subiectum. sed tantūmodo species
mouet Item secūdo. quia non

alterat imittendo aliquam quali
tatem actuam. vñ necessario pas
sio sequat. cuz & ipe i se demõ om
ni qualitate corporali careat. idõ
sine alio talia operari potest. Itẽ
tertio quia vt dictum est tantum
modo facit transmutatões p mo
tum localem ab vno organo ad
aliud & non p alios motus ex q̃/
bus alteratões lesiue interdum
causantur. Illud ergo q̃ diffícul
tatem facit q̃ quia duo spirit̃ nõ
possunt esse in eodem loco puta
diffinitiue. & anima etiam existit i
capite quõ tunc demones ibidem
existere possunt. Dicendum q̃ re
sidentia anime assignatur centrũ
cordis in quo vitã influendo om
nibus membris cõmunicat. Et
exemplum datur de aranea i me
dio tele que sentit tactum ex om/
ni parte. Tamẽ quia dictũ augu
stini in libro de spiritu & anima.
q̃ est tota in toto. & tota in quali/
bet parte corporis. Ideo dato q̃
sit in capite: adhuc demon ibi ope
rari potest. quia alia est eius opa
tio ab opatiõe anime cũ opatio a
nime i corpore est vt informat et
vitaz influat. vnde est ibi sicut for
ma in materia non sicut in loco.
Demon autem sicut in tali parte
corporis & tali loco imutando et
operando circa species sensibiles
Unde quia nulla confusio opera
tionum est inter eos. Ideo vtrũ/
qz simul in eadem parte corporis
esse possunt. Ad illud. An tales
sint tanq̃z obsessi & arrepticij. id ẽ
a demonibus arrepti estimandi.
quia specialem hoc vult habere
declaratõnem. An videlicet hoc
possibile sit vt opere maleficorum
aliquis vt obsessus a demone. id ẽ
q̃ demon eum possideat vere et
corporaliter. Ideo de tali mate/
ria specialis tractabitur modus i
capitulo sequenti. habz eñ & hoc
specialem difficultatem. An ope
ribus maleficorum id fieri vale/
at. Ad illud tantũmodo. An ta/
lia opera maleficorũ & demonuz
sint ad modum miraculorum o/
perum censenda. ita q̃ debeant o
pera miraculosa estimari. Dicen
dum q̃ sic inquantum fiũt preter
ordinem nature create nobis no/
te per virtutem creature nobis i/
gnote licet non sint proprie mira
cula sicut illa que fiunt preter or/
dinem totius nature create. qua/
lia sunt miracula dei & sanctorum
Uide que in prima parte operis
sub quinta questione & reprobati
one tercij erroris tacta sunt vltra
que addẽda sunt hec propter eos
qui hmõi opera impugnare poss/
sent quasi non debeant censeri o/
pera miraculosa. sed simpliciter o
pera dyabolica. eo q̃ cum mira/
cula sint data in confirmatõem fi
dei non debent concedi fidei ad/
uersario. Tum etiam quia signa
antichristi dicũtur ab apostolo si
gna mendacia. Sed dicendum
ad primum. q̃ miracula facere ẽ
donum gratie gratis date. Un/
de sicut p malos possunt fieri ho

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

minesʃ.ita ⁊ per malos spiritus in
bis vicz ad que eorum virtus ex/
tendere se potest. Unde etiam dis
cernũtur miracula p̃ bonos fctã
ab illis que per malos fiũt ad mi
nus tripliciter. Primo ex effica/
cia virtutis operantis.qz signa fa
cta per bonos diuina virtute fiũt
in illis etiam ad que virtus acti/
ue nature se nullo modo extẽdit
sicut suscitare mortuos ⁊ hmõi q̃
demones ꝓm veritatez facere nõ
possunt.sed in prestigijs tantũ vt
ʃymon magus de mortuo cuius
caput agitabat que diu durare ñ
possunt. Secũdo ex vtilitate sig̃
rum.quia signa per bonos facta
sunt de rebus vtilibus.vt in cura
tionibus infirmitatum.et huius/
modi. Signa autem per ma/
leficas facta sunt de rebus noci/
uis vel vanis sicut q̃ volant ina
ere vel reddant membra homi/
num stupida ⁊ huius. Et hanc
differentiaz assignat beatus Pe
trus in itinerario Clementis.
Tercia differentia est q̃ntum ad
finem.quia signa bonorum ordi
nãtur ad edificatõnem fidei ⁊ bo
norum morum. Sed signa ma/
lorum sunt in manifestum nocu
mentum fidei ⁊ honestatis. Etiã
quantum ad modum operandi
differunt.quia boni operãtur mi
rabilia per inuocatõem diuini no
minis pie ⁊ reuerenter. Sed ma
lefici ⁊ mali quibusdaz deliramẽ
tis ⁊ demonum inuocatõnibus.
Aliud etiam non obstat q̃ vide/
licet apostolus opera dyaboli et
antichristi nominat signa mẽda/
cia.quia tũc illa mirabilia q̃ fient
ab eo diuina p̃missione sunt vera
⁊ etiam falsa diuersis respectibus
Vera in illis que fiunt virtute de
monis ad que eius virtus se extẽ
dere potest. Falsa quando faciet
ea ad que sua virtus se nõ potest
extendere.vt suscitare mortuos.
illuminare cecos.quia in prio vbi
facere attentabit aut intrabit cor
pus defuncti aut illud amouebit
⁊ loco illius ipe in assumpto cor
pore ex aere se p̃sentabit.⁊ sic in se
cũdo prestigiosa arte visuz aufert
aut infirmitates alias ⁊ subito sa
nabit a lesione cessando nõ qua/
litates interiores rectificando.si/
cut in legenda Bartholomei po
nitur. Possunt etiam oia mira/
bilia opera antichristi ⁊ malefica
rum dici signa mendacia inquan
tum solũmodo ad decipiendum
fiunt iam ⁊ tunc operabitur anti
christus Hec thomas.distin.vij.
de virtute demonum in operan/
do. Posset etiam hic adduci dif/
ferentia miraculorum que poni
tur in compẽdio theologice veri
tatis.⁊ inter mirum ⁊ miraculũ
quia cum miraculum proprie q̃t
uor requirat.scilicet q̃ sit a deo.⁊
q̃ sit preter existentiaz nature cõ
tra cuius ordinem fit.⁊ tertio q̃
sit euidẽs.⁊ quarto q̃ ad fidei cor
roboratõnem.quia ergo in operi
bus maleficarum primum ⁊ vlti
mum ad minus deficiũt.ideo mi
ra opera non autẽ miracula dici
possunt. Ea etiã ratõe.qz ⁊ si aliq̃

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

modo miracula dici possunt. qa tamen quedam sunt supra naturam. quedam contra naturā. quedam pter naturam. Et supra naturam sunt illa in qbus nō est sile in natura nec in eius potentia. vt virginem parere. Contra naturā vt que fiūt vsu contrario nature. terminātur autem ad conformē nature. vt ceci illuminatio. Et pter naturam vt que fiūt ordini simili nature. non tamē p principium nature. vt in mutatōne virgarum in serpentes qō natura facere potuisset p longam putrefactōnem propter rōnes seminales. sicetiaz opera magoz dicentur mirabilia. Rem gestam narrare expedit z paululum eius declaratōni insistere. Est oppidū in dyocesi Argentinensi. cuius nomē occultare ordo charitatis z honestatis postulat. In quo laborator quadam die dum ligna ad comburādum duntaxat in domo secaret. Cattus qdam nō parue quantitatis ipm molestare ei importune se obijciendo nisus est. quem abiendo ecce alius maioris quātitatis simul cum priori acrius ipsum aggredūtur. quos iterum vbi repellere volebat ecce tres pariter z iam versus vultum saliendo iamqz inter tybias morsibus lacerādo ipm aggredūtur. Perterritus inde z vt retulit maiori anxietate nunqz perplexus signo crucis se muniendo z opus pter mittendo per incisa ligna cattos infestos z mō ad faciē mō ad gut

Cattus laborat' pressit

tur denuo saltātes iā vnā ad caput iā alterā ad pedes aut sup dorsū percutiēdo vix abegit. Et ecce p hore spaciū dum iterum suo operi insisteret duo famuli oppidi cōsulum tanqz malefactorē ipm capientes ad psentiam baliui seu iudicis ducere volebant. qui iudex a longe ipm aspiciens. Nec audientiam sibi prestare volens. imperat vt ad profundū cuiusdaz turris seu carceris vbi plectendi includebantur ad mortem proijceretur. Eulans ille z cur talia pateretur cum in nullo crimine se cōscium agnosceret. per triduū custodibus carceris queru lose lamētabatur. Et hi qdem quanto pro audientia sibi prestanda amplius instarent Tanto acrius iudex ira seuiebat verbis contumeliosis asserens quō tātus maleficator adhuc reatum suū non agnosceret. aut quō se innocētē proclamaret cum euidentia facti eius flagicia horrenda demōstrarent. Et cuz hi nil proficerent trī suasu aliorū psulū iudex indutius audiētiā sibi prestare habuit. Eductus itaqz de carcere cū ante iudicē staret z iudex ipm intuen renueret. pauper genuby alioz circūsedētū p uolutus petijt vt cā sue calamitatis sibi apiretur. sicqz iudex in hec verba prorupit. Tu scelestissim hominū quomodo tua flagicia ñ recognosc. Ecce tali die z tali hora tres matronas precipuas huius ciuitatis vulnerasti vt in lectis decumbētes nec surgere aut

mouere se valent. Refocillatus pauper ⁊ de die ⁊ hora ac de euē/tu rei apud se ruminans dixit.
In diebus vite mee mulierē nū/quam percussi aut verberaui. ⁊ q̄ tali die ⁊ hora lectōni lignorū in/steri. testium legitima productio/ne probabo. Sed ⁊ vestri familiares sequenti hora huic operi me insistentem comparuerūt. Tunc iterum furibūdus iudex. Ecce aut quō scelera sua palliare nititur
Mulieres verbera deplangunt demonstrant ⁊ q̄ eas percusserit publice testantur. Tunc pauper amplius sup euentum rei rumi/nans. Illa inquit hora creaturas me percussisse recolor non aūt mulieres Antoniti circūsedentes ⁊ vt cuiusmōi creaturas percusserit referari cupiūt. Tūc ille rem gestā ⁊ prout supra tactum est omnib stupentibus recitauit. Et intelli/gentes opus demonis fuisse pauperem solutum ⁊ illesum abire. ⁊ q̄ negocium nulli reuelaret precipiunt. Sed nec a fidei zelatoribus qui ⁊ interfuerāt euentus occultari potuit. super quem modum aliqus disserendo. An ne demones in assumptis sic effigijs absq̄ presentia malefica q̄z apparuerūt. aut earum corpalis presentia pstigioso artificio in bestiales illas formas transmutata fuerit. Respō/dendo concludere oportet. q̄ licet vtrunq̄z virtute demonum fieri possit ipm tamen secūdum factum fuisse amplius preium tur. Nam motum localem vbi dēo/nes in effigijs cattorum laboratorem inuaserūt etiam laboratoris ictus ⁊ verbera cattis illata mulieribus in domo residentib subito ⁊ per aerem inferre potuisse. ⁊ hoc propter pactum mutuo dudum initum nemo dubitat
Sic eēm ⁊ lesionem vel punctu/ram quam inferre volunt sciūt alicui imagini depicto vel fuso vbi aliquem maleficiare volunt q̄ ñ illi imagini sed illum quem pſentare habet iuxta puncturas super imagines factas ledunt. Varia super hunc modum gesta deduci possent. Nec valet instantia si quis obijceret illas mulieres sic lesas fortassis fuisse innocentes. eo q̄ ⁊ per exempla tacta lesiōes etiam innocentibus posse cōtingere patet. Dum aliquis ignorāter per imaginem artificialem a malefica leditur instantia nō valet quia aliud est a demone p maleficam ledi. ⁊ aliud per ipm demonem absq̄ malefica quia demon per se in effigie animal' tūc verbera suscipit quando alteri sibi per pactum cōiuncto infert.
Et quando cū eius consensu ad talem apparitōem sub tali forma ⁊ modo se ingessit. Unde sic tantūmodo noxios ⁊ sibi per pactuz cōiunctos nocere potest ⁊ nullo modo innocentes. Per malefi/cas autem vbi demones ledere querunt tūc etiam innocentes p/missione diuina in vltionem tanti criminis sepe affligūt. veruz q̄ etiam demones per se interduz deo

p

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

permittente ⁊ innocentes ledunt
⁊ duduz Job sanctissimũ leserũt
sed vbi non fuerunt nec vsus fuit
dyabolus hmõi prestigiosis ap/
paritõnibus prout in tali facto ⁊
per tale fantasma catti quod ani/
mal perfidoz est appropriatum
signum. sicut canis pdicatoruz in
scripturis. Unde semp mutuo si/
bi insidiantur. Et ordo pdicatoz
sub figura cattuli latrantis in pri
mo fundatore aduersus heresis
premõstratus fuit. Presumitur
autem q̃ per secũdum modũ ma
lefice ille tres laboratorem inua/
serunt. tum q̃ primus modus nõ
tantũ eis placuisset. tum qz secun
dus earũ curiositati magis ꝓgruit
In quo etiã talis ordo circa tria
seruatus fuit. Primo quo ad de
monum instantiam sollicitate su
per hoc fuerũt ⁊ nõ demones ad
instantiam maleficaz. Sic eñ se
pissime ex earum fassionib̃ reper
tum est a nobis q̃ ad instantiam
demonũ eas continue ad mala p
petranda infestãtes plura habẽt
facere. Et verisimile q̃ de se non
cogitassent pauperem molestare
Causa autẽ quare demones ad hꝰ
sollicitabant sine dubio extitit. q̃
quia bene noscũt vbi crimina ma
nifesta impunita remanent am/
plius deꝰ offenditur. fides catho
lica deponestat. ⁊ ipãrum nume
rus amplius augmentatur. Se/
cũdo habito earum consensu de/
mones earum corpora localiter
trãstulerũt ea facilitate qua ⁊ spi
ritualis virtus prestantior corpo
rali existit. Tertio. q̃ prestigiosa
apparitõne modo quo supra ta/
ctum est in formas illas bestiales
cõuerse ipm laboratorem inuade
re habuerũt. nec defense a verbe/
ribus sicut vtiqz ea facilitate qua
trãslate fuerant eas defendere po
tuissent: sed verberari ⁊ verbera/
torem manifestari permiserũt. sci
entes illa flagicia p effeminatos vi
ros nullum zelum fidei habẽtes
remanere ob causas ptractas im/
punita. Alludit quod legitur de
quodam sancto viro qui dum se/
mel predicantem dyabolũ in for
ma sacerdotis deuoti in ecclesia
repperisset: ⁊ per spiritum ipm de
monem agnouisz esse verba sua
obseruauit. ⁊ an bene vl' male po
pulum informaret attendebat
Et dum ipm irreprehensibilem et
potius criminũ obiurgatorem p
pendisset. finito sermone accersito
dum causam sup his quereret re/
spondit. Ecce veritatem dico sci/
ens q̃ dum auditores sint verbi
⁊ non factores amplꝰ deus offen
ditur ⁊ lucrum meũ augmentat.

De modo quo demões p ma/
leficarum operatõnes homines
interdũ substãtialiter inhabitãt.

Capitulum nonũ

Dia in pre
cedenti capitulo tactuz est

Diabolus pdicat

qualiter demones etiã capita ho
minũ aut alias ptes corporis oc/
cupare ⁊ intrare ⁊ species interio
res de loco ad locum mouere pos
sunt. Dubitare ꝗs posset. An ne
ex toto homines ad instantiam
maleficarum obsidere possent
Et de diuersis modis obsidendi
absq; maleficaꝝ instantia Unde
pro harum declaratõne tria sunt
declaranda. Primo de diuersis
modis possidẽdi. Secũdo ꝙ ad
instantiam maleficaꝝ diuina per
missione demones interduꝫ oiby
illis mõis possidẽt Tertio acta ⁊
gesta sup hec sunt deducenda.
Quo ad primũ secluso illi gene/
rali modo quo dyabolus hoiem
cum quolibet peccato mortali in
habitat. De quo modo sctũs tho
mas quol. iij. q. iij. sub dubio. An
diabolus semp substantialiter in
habitat hoiem quãdocũq; peccat
mortaliter. Causa dubitatõnis e/
ius sit. ꝙ cum spũssanctus semp
inhabitat hoiem cum gratia. Iu
xta illud. i. ad Corinth. iij. Tem/
plum dei estis ⁊ spũs dei habitat
in vobis. ⁊ gratie opponitur cul/
pa ⁊ opposita habẽt fieri circa idẽ
Ubi etiam declarat ꝙ quia inha
bitare hoiem potest intelligi du/
pliciter. Uel q̃tum ad aiam. vel
q̃ntum ad corpus. Et primo mõ
cum nõ est dyabolo possibile in/
habitare aiam. eo ꝙ solus deꝰ mẽ
ti illabitur. Nec iterum dyabolꝰ
ita est causa culpe sicut spiritꝰ san
ctus efficit in anima per se operã/
do. Ideo similitudo non valet
Quantum vero ad corpus dice/
re possumus. ꝙ dupliciter dyabo
lus potest inhabitare hominem.
sicut etiam dupliciter homies re/
periũtur vel in peccato vel in gra
tia existentes. Primo mõ dicere
oportet ꝙ quia ex quolibet pecca/
to mortali homo seruituti dyabo
li addicitur inq̃ntum dyabolus i/
terduꝫ exterius suggessit peccatũ.
vel q̃ntum ad sensum. vel quan/
tum ad imaginatõnem. Ideo di
citur inhabitare affectum homi/
nis cum ad quẽlibet motum ten
tationis mouetur sicut nauis in
mari sine gubernatõne. Potest e
tiam dyabolus hominẽ substan
tialiter inhabitare. sicut patet i ar
reptijs. Et quia hoc magis perti/
net ad rõnem pene q̃ culpe vt pa
tebit. Et pene corpales non sem/
per consequũtur culpam. sed q̃n/
doq; peccantiby ⁊ non peccãtiby
inferũtur. Jõo ⁊ in gratia ⁊ extra
gratiã existentes fm altitudinem
incõprehensibiliũ iudiciorum dei
inhabitare substantialiter possũt
Et hic modus possidendi licet ñ
sit nostre speculatõnis. ponit ta/
men ne alicui iposs bile videatur
ꝙ etiam dei pmissione homines
a demoniby ad instantiam male
ficarum substantialiter interdum
inhabitant. Possumus ergo di/
cere ꝙ sicut quinq; modis demo
nes per se absq; maleficis homi/
nes ledere ⁊ possidere pũt. ita ⁊ oi
bus illis modis ad instantiã ma

leficatum. cum e tūc sicut amplius deo offenditur. ita ⁊ maiori seuiendi in homines p maleficas demoni pmittitur facultas Et modi pfunctorie recitādo hi sūt dempto eo q̄ vexant aliquando in bonis fortune exterioribꝫ q̄ aliquando etiam aliquos in propriis ledunt tantūmodo corporibus. Aliquādo in corporibus simul ⁊ in potentijs interioribus Aliquando solum tentant intus ⁊ extra. Alios vsu ratōnis ad tēpus priuant Alios velut bestias irratōnales reddunt. De singulis dicamus. Sed prius quinq̄ causas ꝓpter quas deus permittit homines possideri pmittamus. q̄a hūc ordinem seruare materia postulat. Nam aliquādo quis possidetur pro maiori suo merito.

Aliquādo p alieno leui delicto. aliquādo pro suo veniali peccato. aliquādo pro graui peccato alieno. aliquādo pro magno facinore proprio. Et his omnibus de causis nulli dubium q̄n ⁊ deus ad instantiam maleficarū per demones etiam similia fieri interdum pmittat. ⁊ singula ex scripturis et non per noua gesta tantū proba re expedit. cum semp̄ noua p antiqua roborantur. Nam de prio patet in dyalogo Seueri beati martini charissimi discipuli. vbi fertur quendā patrem sanctissime vite tanto dotatum in gratia expellendi demones vt hi ne dum verbis proprijs fugarentur. sed e tiam eiusdem patris epistolis et calitio ⁊ cum coram mundo pater esset celeberrimus se tentari sensit vana gloria cui vicio licet viriliter resisteret. tamen vt humiliaretur amplius totis precordijs deum p̄cabatur. quatenus q̄n q̄z mensibus a demone possideretur. quod ⁊ factum est. Nam e um statim possessum vinculari oportebat ⁊ oia applicare sibi dēoniacis cōmunia. Finito autē quinto mense prorsus ⁊ ab omni vana gloria ⁊ a demone liberatus est Sed q̄ hac de causa quis p maleficium alterius posset a demone possideri sicut factum fuisse non legitur. Ita nec ad p̄sens affirmatur. licet vt p̄missum ē incomp̄hensibilia sint dei iudicia. De secūdo autem q̄ ex alieno leui delicto aliquis possidetur. ponit exemplū beatus Gregorius de brō Eleutherio abbate viro simplicissimo qui cum prope monasterium virginū pernoctaret. ⁊ ignorantī ordinauerūt ad suā cellam poni parvulū puerum q̄ omni nocte vexabatur a demone.

Sed eadē nocte a demōe liberatus est p patris p̄sentiaz. Hic cūrem didicisset gestam ⁊ puer iam positus esset in monasterio sancti viri. ⁊ trāsactis multis diebꝫ paulo ꝫmoderate letus de liberatōe pueri ait ad confratres suos. Diabolus sibi cū illis sorortibꝫ iocabatur. Sed vbi ad seruos dei venit puerꝫ hūc accedere nō presumpsit Et ecce statim dyabolus puerum vexare cepit. Et p lachrymas ⁊ ie

Vt fr̄s a dyabolo vexat ⁊

|| Dyabolus puerꝫ vexat

iunia sancti viri ⁊ confratrum dif
ficulter sed eodē die liberatus fuit
Et ꝗdam vbi ex alieno ⁊ leui de/
licto quis innocens possidetur.
Non miruz si propter veniale p/
prium: aut propter graue alienuz
peccatum. aut etiam propter pro
prium facinus aliqui etiā ad ma/
leficarū instantiam p demones
possidentur. Nam ⁊ de ꝓprio ve
niali peccato patz p Cassianū col
la. abba. sereni prune. dicentē de
moyse. Moyses inquit in here/
mo cum singularis ⁊ incōparabi
lis vir esset ob reprehensionē vni
us sermonis quem contra abba/
tem machinariū disputans. pau/
lo durius protulit quadaz scilicet
opinione puentus duro cōfestim
traditus est demoni vt humanas
egestiones oz suo ab eo suppleto
ingereret. Quod flagellum pur/
gationis gra domini intulisse vi/
detur. ne scz in eo vel momētanei
delicti macula resideret patuit ex
miraculosa curatōne. Nam con
tinuo abbate machario in orōne
submissa citius nequā spiritus ab
eo fugatus abscessit Simile vide
tur huic quod Gregorius primo
dyalo. refert de moniali que lactu
cam comedit nō prius signo cru/
cis se muniens. ⁊ p beatū Equiti
um patrem liberata De quarto e
tiam vicz pro alieno graui pecca
to aliquem possideri ibidez refert
beatus Gregorius de beato For
tunato episcopo. qui dum dyabo
lum ab obsesso homīe propulissz
sero idem demon in specie pere/
grini p plateas ciuitatis clamare
cepit O virum sanctum fortuna
tum episcopum. Ecce de hospitio
me peregrinū proiecit nec vbi ꝗes
cam inuenio. Tūc quidam cum
vroze sua ⁊ filio sedens peregrinū
inuitauit suū ad hospitium. ⁊ que
rendo causam expultionis ē gaui
sus sup derogatīe sancti viri q̄m
a peregrino ficte audiuit. Extinde
autem dyabolus puez inuasit et
prunis intecit ac animā eius ex/
cussit. Siczz pater miser primuz
quez recepisset hospitio intellexit.
Et de ꝗnta causa proprij facino/
ris ⁊ magni cōmuniter tam in sa
cra scriptura q̄ in sanctoz passio
nalibus legimus. Nam ⁊ sic. i.
Regum xv. Saul inobediens
deo possessus est. Que oia vt dixi
mus tacta sunt ne impossibile cui
quam videat ne ob facinoz ma/
leficarum vt aliqui etiam ad eaz
instantiam possideantur. Su/
per quo vt diuersos modos pos
sidendi intelligere valeamus. quo
ad secūdum rem gestam in medi
um producamus. Tēpoze siqui/
dez Pij pape secūdi ante inuictū
inq̄sitionis officium vni e duob
inquisitoribz hunc tractatū confi
cientibus talis accidit casus. Bo
hemus ꝗdam de dachono, oppi/
do filium vnicum ⁊ sacerdotem
secularem ob liberatōnis gratiā
quis obsessus erat Rhomā vsqz
perduxit. Et casu autem duz ego
vnus ex inq̄sitoribus hospitium
refectōnis gratia intrassem conti
git vt tanqz cōmensalis idem sa/

p iij

cerdos cum patre ad tabulā pari
ter mecum consederet. Cōuescen/
tes autem ⁊ mutuo vt moris fo/
rensium est conferentes. Idez pa
ter pluries suspirans. Et q̃ pro/
sperum iter cōpleuisset a deo omni
potenti optabat. cui ex intimis cō
patiendo. que nam sui itineris et
causa tristicie esset inquirere cepi.
Tūc ille filio audiente ḋ ⁊ mihi
collateralis in mensa erat. respon
dit. Heu filium habeo a demōe
obsessum quē ob liberatōnis gra
tiaz magnis laboribus ⁊ impen/
sis bucusqz pduxi. Et ego. Ubi
nam filius esset dum ingrerez q̃
mihi collateralis esset indicauit
Atterritus ego paululū ⁊ diligē/
ter ipm intuens q̃ cum tāta mo/
destia cibum sumeret ⁊ ad quezq̃
interrogata pie responderet. He
sitare animo cepi ⁊ q̃ obsessus nō
esset sed infirmitatis causa sibi ali
quid accidisse obieci. tūc filius rem
gestam p se narrās. ⁊ qualiter q̃n
tocz tempore obsessus fuisset indi
cauit. Mulier inq̃t quedam ma/
lefica hanc mihi infirmitatē con/
tulit. briganti em contra eam ra/
tione cuiusdā disciplne circa regi
men curie cum eam durius incre/
passem quia ceruicose volūtatis
erat dixit. q̃ post paucos dies ha
berem intendere bis que mihi cō
tingerēt. Sed ⁊ demon in me ha
bitans hoc idem refert. q̃ malefi/
cum sub quadam arboze positu
sit a malefica. quod nisi amoueat
non potero liberari. sed nec arbo
rem vult indicare. Et ego nec mi
nimam suis dictis fidez adhibuis
sem nisi experientia me protinus
edocuisset. Nam interrogatus a
me de interuallo temporis vt pre
ter consuetū modum obsessoruz
tante sue ratōnis esset capacitatis
Respondit. vsu ratōnis tantum
modo priuor quādo diuinis aut
vacare aut sacra loca visitare vo/
luero. precipue autem demon ex
suis verbis p me prolatis dixit.
Qd̄ sicut maiorem displicentiam
hactenus in sermonib̄ ad popu/
lū sibi fecissez. ita vt nūc nullo mo
do me pdicare sineret. gratiosius e
nim ex relatu patris pdicator ex/
titit ⁊ omnibus amabilis. Et ego
inquisitor cum de singulis certifi/
cari volebam. per q̃ndenam ⁊ vl
tra ad varia sanctoz limina ipm
deducere decreui. Precipue autē
ad ecclesiam sancte praxedis vir/
ginis vbi pars statue marmoree.
cui in sua flagellatōe saluator no/
ster allegatus fuerat. ⁊ ad locum
in quo petrus apostolus crucifix⁹
fuerat. in quibus locis horribiles
eiulatus dum exorciza batur emit
tebat. iam asserens se velle exire.
post paululum vero minime. Et
vt pmissum est in omnibus mori/
bus mansit sacerdos compositus
⁊ sine omni nota nisi dum exorcis/
mi incipiebantur. ⁊ illis finitis dū
stola de collo amouebatur. et tūc
iterum nec minimū irrōnabilem
aut inhonestum motum demon
strabat. Hoc dempto dum eccle
siam aliquam ptranseūdo genua
pro salutatōne virginis gloriose

Sacerdos malefi
cio fuit

flectebat. Tūc diabolus eius lin
guam in longum extra os suū e/
mittebat. Et interrogatus Eli
non ab illo se posset continere. re/
spondit. Hoc facere minime va/
leo. sic enī vtitur omnibus mēbris
⁊ organis collo lingua pulmone
ad loquendū vel eiulandum duz
ei placet. Ob audio ꝗdem verba
que sic per me ⁊ ex membris meis
loqtur. sed resistere omno non va/
leo. ⁊ quando devotus oratōni a
liqua insistere affectarem. tanto a
crius me impugnat linguaz emit
tendo. Et quoniam colūna in ec/
clesia sancti petri in templo salo/
monis circūferrata existit. p cuius
virtutem plures lz a demonibus
obsessi liberantur. eo q ⁊ christus
predicando in templo illi se appo
diasset. hic tamē occulto dei iudi/
cio liberari nō potuit. Illum mo
dum pro sua liberatōe sibi dispo
nendo. licet enī per integrum diē
⁊ noctem circa calūnam inclusus
mansisset. tamen sequēti die post
varios exorcismos sup eum ple/
ctos dum circūstaret populus et
magnus fieret concursus. Et in/
terrogatus in qua parte calumne
se christus expodiasset. tūc denti/
bus mordendo colūnam locum
demonstrabat. eiulans. Hic ste/
tit. hic stetit. Ultimatim tū dixit.
Nolo exire. Et cum interrogare
tur. qua de causa. Respondit. p
pter lombardos. Et interrogat⁹
denuo. Cur propter lombardos
egredi nollet. Tūc respondit in
italica lingua. cum tamē infirm⁹
sacerdos illud idioma ignoraret
dicens. Omnes faciunt sic ⁊ sic. no
minando pessimū vicium luxu/
rie. At sacerdos post hoc me in/
terrogando dixit. Pater. quid si/
bi volunt hec verba italica que ex
ore meo protulit. Cui cum indi/
cassem. respondit. Verba quidem
audiui sed intelligere non potui.
Et quia vt res probauit eiusdem
hoc demonium erat de genere il/
lo. de quo saluator in euangelio.
Hoc genus demonioz nō eijci/
tur nisi in orōne ⁊ ieunio. Ideo ꝗ
dam venerabilis episcopus p tur
chos vt fertur a sede expulsus pie
illi compatiens p totum quadra
gesimale tēpus in pane ⁊ aqua ie
iunijs ⁊ orōnibus ⁊ exorcismis ꝗ
tidie insistens ipm per dei gratiā
tandez liberauit. ⁊ ad propria cū
gaudio remisit. Super quo licet
sine miraculo nullus in hac vita
possit sufficienter disserere ꝗbus ⁊
quot modis demon homies pos/
sideat vel etiam ledat. Possum⁹
tamē dicere q ꝗnqz modis. dem
pto eo q in rebus fortune exterio
ribus aliquādo tm ledunt. Nam
aliqui in proprijs tm modo vexā
tur corporib. aliqui in corpore si/
mul ⁊ in potentijs interioribus. ali
qui in potentijs tantūmodo inte/
rioribus. aliqui castigatōne eorum
ad tēpus tantūmodo vsu rationis
priuant. Aliqui vero velut bestie
irrōnales reddūtur. Prefatuz sa/
cerdotem quarto mō possessum
fuisse declarat. Nam nec in rebus
fortune nec in proprio vexat⁹ corpe
fuit. put cōtigit beato Job vbi ds

p_iij

demonez licẽtiasse manifeste scri/
pturam super hoc tradit dicens
ad sathan. Ecce vniuersa que ha
bet in manu tua sunt tm in eum
ne extendas manũ tuam et hoc i
res exteriores. In corpus vero
postmodũ ait. Ecce in manu tua
est verũtamẽ animã eius serua. i.
vitam eius ne auferas. Potest e
tiam dici q tertio modo scz in po
tentijs anime interioribꝫ simul et
corpore vexatus fuit. cuz dicebat
vt Job. vij. habetur. Ad domi/
num si dicitur. consolabit me le/
ctulus meus ⁊ releuabor loquẽs
mecum in statu meo. terrebis me
per somnia ⁊ p visiones horrore
concuties demone scz procurãte
fm Nicolaum de lyra ⁊ fm tho.
Terrebis me p somnia que scilz
dormienti apparent ⁊ p visiones
que scz apparent vigilanti ab vsu
exteriorꝫ sensuũ alienato. solent e
nim fantasmata informata diur
nis cogitationibus esse in terrore
dormientiũ. Et hec reprobãtur i
eo ex infirmitate corporis. Un/
de sic consolatone vndicz seclusa
nil remedij videbatur Job eua/
dendi tot angustias nisi p morte
horrore inquit concuties. Quibꝫ
modis ⁊ malefice homies ledere
per demones nemo dubitat. put
et in sequentibꝫ patebit qualiter p
grandines i rebus fortune ⁊ i cor
pora animaliũ ⁊ hominũ lesiones
inferunt. Et tertius etiam modꝰ
ledendi est in corpore ⁊ in interi/
oribus potentijs abscz priuatio/
ne vsus rationis. Patet ex earuz
operationibus vbi vt supra tactũ
est adeo mentes hominũ ad illici
tas affectones incendũt q necess/
sario etiam nocturno tempore ad
amasias per longa terrarum spa
cia currere habent. fisco carnalis
amoris nimis illaqueati. Potest
adduci ⁊ illud quod i hastia oppi
do margburch. contigisse dicitur
de quodam obsesso etiam sacer/
dote dum in exorcismis demon
interrogaretur. qnto tẽpore sacer
dotem inhabitasset. Respondis/
se fertur septem annis. Et cum ex
orcista obiiceret. Cum vix per tres
menses eum vexasti. reliquo tẽpo
re vbi eras. Respondit. In corpo
re suo me occultabã. Et ille. In q
parte corporis vbi inquirebat. re
spondit. vt plurimũ in capite. Et
denuo vbi nam fuisset qndo diui
na celebrasset ⁊ sacramentũ sum/
psisset requisitus. dixit. Sub lin/
gua eius me occultaui. Et ille. mi
ser: qua temeritate ad psentiã cre/
atoris tui non aufugisti. Tunc
demon. Nũquid sub ponte se ne
quã occultare potest donec desu
per vir sanctus ptransibit. dũmo
do gressus non fixerit. diuina ta/
men cooperante gratia liberatus
fuit. siue verum siue ficticium ptu
lerit. cum menda ꝓsit ⁊ pater eius
Quartus modus applicatur ad
pfatum possessum rhomel bera/
tum sub hac declaratõe. q demõ
possit illabi corpori. licet non ani
me cum hoc soli deo sit possibile.
illabi etiã corpi nõ tm infra tem/
nos cẽtie corpis. Ꝗ inquã decla

Dia⁹ ꝓ lig. facdot tpo celebrã
cõis se abscondit

t mios essentie corpis. hoc inq̃z
t eclarando habet modꝰ quo de/
mones substantialiter interdum
hoies inhabitant. t ad tẽpus tan
tũmodo vsu rõnis priuant. Et q̃
dem hoc sic declaratur. Nam di
cere possumus q̃ corpus habet
terminos duplicis rõnis. scz quã
titatis t essentie. Unde quãdo an
gelus quicũqz bonus vel malus
operatur infra terminos corpalis
quantitatis. Et sic etiaz illabitur
corpori operando circa potentias
quantitatiuas. sic etiam boni an/
geli etiã imaginarias in bonis vi
siones operantur. Nunq̃z autem
dicũtur illabi essentie corporis. qz
non possunt illabi vt pars neqz si
cut virtus Non sicut pars qz alia
t alia est essentia vtrobiqz. Non
sicut virtus quasi dans esse quia
suũ esse habet p creatõnem a deo
Unde t ipe solus habet intrinse
cam essentie opatõnem t pserua
tionem q̃diu placitum fuerit sue
pietati conseruãdo. Unde conclu
ditur q̃ alie omnes pfectõnes seu
defectus loquẽdo de bonis quo
ad pfectiones. de malis quo ad de
fectus quando opantur. si opant
circa corpus t partes eius. vt cir/
ca caput illabũtur tali corpori su/
per terminos viez quantitatis et
quantitatiuas potentias. Si ve/
ro circa animã tunc iterum vter/
qz extrinsece operatur. sed modis
diuersis. Et dicũtur operari circa
aiam fantasmata illa seu species
intellectui repsentando. t nõ solũ
ad iudiciuz sensus cõmunis t sen
suũ exteriorũ. Et quibꝫ opationi
bus sequũtur tentatõnes a malis
angelis t affectõnes t cogitatio
nes male per indirectuz operãdo
versus intellectum. A bonis au/
tem angelis sequũtur illustratio/
nes fantasmatũ ad cognoscendũ
reuelanda ab eis. vnde t talis di
uersitas est q̃ boni angeli etiam
directe possunt imprimere in in/
tellectum fantasmata illustrãdo
Mali autez neqz illustrare dicũ
tur fantasmata sed prius obfusca
re. Itẽ nec directe imprimere pos
sunt sed tantũmodo indirecte in/
quantũ intelligentem necesse est
fantasmata speculari. Per hec ta
men etiam angelus bonus nõ di
citur illabi anime. licet eam illũi/
net. Sicut nec dicit superior an/
gelus illabi inferiorem. licz eũ
illuminet sed tantũmodo extrin/
sece operatur t cooperatur modo
quo dictuz est. vnde multomin⁹
malus illabi potest Et p hũc mo
dum demon sacerdoti corpus in
tribus occupauit. Primo q̃ sicut
illabi suo corpori potuit infra vi/
delicet terminos corpalis quãti/
tatis. ita caput suũ occupauit sub
stantialiter illud inhabitãdo Se
cũdo. q̃ circa aiam eius extrinse/
ce operari potuit obfuscando in/
tellectum vt rõnis vsum pderet.
Jta etiam potuit vt sine intermis
sione vel etiam interpellanti eum
quo ad amissionez ratõnis vexa/
ret. Licet etiam dici potest. q̃ ex
dono dei hoc habuerit sacerdos
vt nõ sine intermissione a dẽone

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vexaretur. Tertio. q̃ licet oĩ̃ibꝫ
membris ꝛ organis ad loquẽdũ
ꝛ voces ad formandum priuare/
tur. semp tamẽ ad verba licet nõ
ad sententiam verborꝫ aduerten/
tiam habuit. qui modus obsiden
di plurimũ ab aliis obsidẽdi mo
dis differt. cum cõmuniter obses/
si legũtur sine intermissione a de/
monibꝫ affligi. vt patet in euãge/
lio tam de lunatico cuius pater di
xerat ad iesum. Domine miserere
filio meo quia lunaticus est ꝛ ma
le patitur. Matthei. xvij. cũ etiaꝫ
de muliere illa quaꝫ sathanas al
ligauerat. xviij. annis. ꝛ erat incli
nata nec oĩno poterat sursuꝫ aspi/
cere. Luce xiij. Quibus etiã mo/
dis indubie demones diuina per
missione ad instantiaꝫ malefica/
rum vexare possunt.

De modo quo oĩ̃e genus in/
firmitatis inferre possunt Et hoc
ũ generali de grauioribꝫ.

Capitulum. xi.

Ed et hoc

q̃ non sit aliqua infirmi/
tas corporalis que a maleficis dõ
pmittente inferri nõ possit. Etiaꝫ
si ad lepram vel epilensiam se ex/
tendere habeat. Probari potest
per hoc q̃ per doctores nullũ ge/
nus infirmitatis excipitur. Nam
diligenter ea que supius tacta sũt
tam de virtute demonum cũ ad
maliciam maleficarum conside/
rantur nullam patitur hoc diffi/
cultatem Nam ꝛ nider tam i suo
preceptorio cũ etiam formicario.
vbi querit. An malefici possint
veraciter suis maleficijs homies
ledere Et ẽ questio absq̃ exceptõ
ne alicuius infirmitatis etiam cũ/
tumcũq̃ incurabilis. Et vbi re/
spondit q̃ s.c. querit consequẽter q̃
bus modis ꝛ quibus rebus. Et
quo ad primũ respondit vt supra
ex prima questione prime partis
tractatus patuit. Probatur etiã
per Isidorum. describentes ma/
leficarum operatõnes. viij. ethi. c.
ix. Malefici dicũtur ob facinorũ
magnitudinem. hi eĩ elementa
concutiũt scz opere demonum ad
tempestates concitãdas. mentes
hominũ turbant modis vicz su/
pra tactis vsum ratõnis vel oĩ̃i
no impediendo. aut grauiter ob/
fuscando subdit. ꝛ absq̃ vllo ve/
neni haustu violentia tm̃ carnis
animas interimũt vitam vicz au
ferendo. Probatur etiam p san/
ctum Tho. in. ij. sententiaruꝫ cir/
ca distin. vij. ꝛ viij. Et in. iiij. disti.
xxxiiij Et cõmuniter per oẽs the/
ologos ibidem scribentes. q̃ ma
lefici oĩ̃ibus modis possunt pro
curare lesiones in hominibꝫ ꝛ co
rum rebus cooperante demone i
quibus demon potest solum lede
re vel decipere videlicet in rebus
fama corpore vsu ratõnis et in vi
ta vult dicere q̃ in illis in quibus
demon per se absq̃ malefica pos/
sit ledere possit etiam cum male/

fica.imo ampliori facilitate pro/
pter maiorem diuine maiestatis
offensionem vt supra tactum est.
De rebus nancq patet Job.i.c.ij.
vt supra patuit. De fama patet in
legenda beati Hyeronimi. vt re/
fert Jo.an.in hyeroniniano q di
abolus se trāsformauit in formā
sancti siluani episcopi ī nazareth
amatoris Hyeronimi. Qui de/
mon primo feminam nobilē no/
cte in lecto procare ⁊ prouocare ce
pit ad luxuriam verbis. ⁊ deinde
factis sollicitauit ad malum. que
cum clamaret, demon sub specie
sancti episcopi sub lecto femine se
abscondit. vbi requisitus ⁊ inuen
tus per luxuriosa verba se menti/
tus est esse episcopum siluanum.
In crastinum igitur sanctus vir
disparente dyabolo diffamatus
est grauissime. Que diffamia tan
dem circa sepulchrū sancti Hye/
ronimi fauente dyabolo in obses/
so corpore purgatas est. De cor/
pore patet in beato Job. qui pcus
sus fuit a demone vlcere pessimo
quod exponitur de lepra. Refert
etiam Sigibertus ⁊ Uincentius
in specu. hysto. li. xxv. ca. xxxvij. q
tempore Ludouici secūdi impa/
toris in parrochia magūtina qui
dam demon primo sepe lapides
iecit ⁊ quasi mallio ad domos p/
cussit. Et deinde publice loquen
do furta prodendo ⁊ discordias
seminando plures inq̄etauit. De
inde oēs contra vnū irritauit cu/
ius hospitiū vbicūq manebat in
cendit. Et ob illius peccata oēs
pati affirmauit. Unde tandē tm
agros pro hospitio habere potuit
propterq̄ cum pbyteri letanias
celebrarent multos iactib lapi/
dum demon vsq ad cruentatōez
lesit. aliquando quieuit. aliquādo
seuit. ⁊ per triēnium ista cōtinua/
uit quousq oīa edificia ibi incē
dio consumpta sunt. Item de no
cumento vsu ratōnis ⁊ vexatōne
interiorū sensuū probatur ex pos
sessis ⁊ arrepticijs per euangelicas
etiam hystorias. Item de morte
⁊ q de vita etiam quosdā priuat
Patet Thobie vi. de septem vi/
ris sare virginis occisis qui ꝓpter
luxuriosum affectum ⁊ effrenem
appetitum in virginem saram e/
iusdem nō erant digni matrimo
nio. Quare concluditur. q sicut p
se. ita ⁊ amplius p maleficas in oī
bus nihil dempto hominib no/
cere possunt. Uerum vbi querit.
An huiusmōi lesiones sint poti⁹
demonib aut maleficis imputā/
de. Respondetur q sicut propria
⁊ īmediata actōne demones ope/
rantur infirmitates īmittendo.
ita ⁊ ipīs principaliter sunt imputande. sed quia in contemptū ⁊ of
fensam creatoris simul ⁊ in perdi
tionez animarū querūt huiusmo
di p maleficas exercere scientes q
per talem modū sicut deus ampli
us irritatur ita ⁊ amplius pmit/
tit eis potestatem seuiendi. quia
⁊ de facto innumera maleficia p/
petrantur que non pmitterentur
dyabolo inferre hominib si p se
solū affectaret homies ledere que

tamen pmittuntur iusto ⁊ occul/
to dei iudicio per maleficas pro/
pter earum perfidiam ⁊ catholi/
ce fidei abnegatoem Unde ⁊ eis
iusto iudicio talia maleficia im/
putantur secūdario quātūcunq;
dyabolus sit actor principalis.
Scopa ergo quaz mulier intin/
geret aque vt pluat ⁊ sursum in a
erem aquam spergendo licz in se
nō causat pluuiam nec possz mu
lier inde reprehendi. qz tamen ex
pacto cum demone inito. vbi iaz
vt malefica talia facit licet demō
sit qui pluuiam causat. ipa tamē
merito inculpatur. eo q mala fi/
de ⁊ opere dyabolo seruit eius ob
sequijs se tradendo. Sic etiam
quando imaginem ceream vel si
mile ad maleficiandū aliquē ma
leficus facit vel quando malefi/
cio alicuius in aqua vel plumbo
imago apparet quicd molestie i
fertur tali imagini cum tale expe
ritur fieri in imaginario id est ho
mini maleficiato puta punctura
vel alia lesura quecūq;. Licet le/
sio realiter inferatur imagini per
maleficam vel alium hominē et
inuisibiliter demon maleficiatuz
hominē eodem modo ledit meri
to tamen malefice imputatur qz
sine ea deus nunq; lesionez infer
re dyabolo permitteret. nec dya/
bolus per se ledere ipm attenta/
set. Sed quia dictuz est de fama
in qua demones per se homines
ledere possunt absq; maleficarū
cooperatōne posset in dubiū ver
ti. An etiā demones p se possent
honestas mulieres infamare vt
tanq; malefice reputarētur cuz in
earum effigie ad maleficiandum
aliquem apparerent. vnde cōtin/
geret talem innocenter infamari.
Responsio. aliqua sunt pmitten
da. Primo. quia dictum est dō
nem nihil posse efficere absq; di/
uina permissione. vt in prima p/
te operis circa vltimam questio/
nem patuit etiam tactum est q
nō est tanta pmissio super iustos
⁊ in charitate existentes sicut su
per peccatores in quos vtiq; sicut
maiorem habet potestatē iuxta
illud. Cum fortis armatus custo
dit ⁊c. Ita vtiq; plura pmittunt
a deo in eorum afflictōnem q; su
per iustos. Demū licet iustos in
rebus exteriorib⁹ vt fama ⁊ sa/
nitate corporis ledere possunt do
permittēte quia tamen sciūt hoc
eis cedere in augmentū mentori
um ideo minus eos ledere affe/
ctant. Ex q̄bus dici potest q in
hac difficultate respectus potest
haberi ad diuersa. Primo ad di
uinam pmissionem. Secūdo ad
hominē qui censetur honestus. cū
tales non semp sunt in charitate
existentes sicut sunt sub honesta/
te reputati. Tertio ad facinus in
quo innocens deberet infamari.
qz illud ex sua radice cuncta flagi
cia mundi excedit. Ideo dicendū
Licet ex diuina pmissione quiq;
innocens siue in gratia constitu/
tus siue nō ledi possit in reb⁹ for/
tune ⁊ fama habēdo. m respectū
ad ipm facin⁹ ⁊ grauitatē cr. mis

cum malefici sic nũcupãtur ob fa
cinorum magnitudinem. Juxta
Jsidorꝗ sepe allegatum. Dici pōt
q̃ hoc vt aliquis innocens predi
cto modo a demone infamek fie
ri non est bene possibile itez mul
tis respectibus. Primo quia cuz
infamare in vicijs que absqꝫ pec/
cato expresso vel tacito inito cum
demõe perpetrãtur. vt sunt furta
latrocinia ⁊ actus carnales. Aliõ
sit ab infamia super vicia q̃ nullo
modo possunt homini imputari.
aut ab eo perpetrari nisi super pa
ctum expressum cum demone ini
to. qualia sunt opera maleficarũ.
que nisi virtute demonũ a malefi
cis perpetrãtur vt vbi homĩes iu
menta aut terre fruges maleficiã
tur. vnde ⁊ eis aliter imputari nõ
possunt. Jdeo licet demon pos/
sit hominẽ de alijs vicijs infama
re. de tali tamẽ vicio infamare. q̃
sine eo non potest ꝓpetrari nõ vi/
detur bene possibile. Preterea.
hucusqꝫ nunqꝫ actum est nec rep/
tum vt aliquis innocens sit ꝑ de/
monem taliter infamatus. Et sic
propter talem infamiã morti fuis
set adiudicatus. imo vbi tantum
modo infamia laborat talis nul
la pena punitur nisi q̃ canonica
purgatio sibi indicitur. vt in tercia
parte operis circa secũduz modũ
sententiãdi maleficas patebit. Et
licet ibi contineatur q̃ in casu dũ
in purgatõne deficeret pro reo es/
set habendus. adhuc tamẽ adiu/
ratio sibi indiceretur antequꝫ vlte/
rius sup penam relapsis debitaz
procederetur. Sed quia circa cõ/
tingentia laboram⁹ que actu nũ/
quaz fuerũt perpetrata. nulli du/
bium q̃n ⁊ in postez diuina per/
missio fieri non permittat. Pre/
terea ⁊ a fortiori propter angeli/
cam custodiam que nõ permittit
insontes in alijs criminibꝫ mino
ribus infamari. vt in latrocinijs
⁊ hmõi minus permittet. imo for
tius sue custodie deputatum ab ĩ/
famia talium flagitiorũ preseruia
bit. Nec valet si quis acta ꝑ san/
ctum Germanũ obijceret. quan/
do demones in assumptis corpo
ribus ⁊ ad mensam cõsedentibꝫ
alias mulieres viris suis condor
mientibus representabant hospi
tem illudentes quasi ille mulieres
in proprijs corporibꝫ semper e/
dentes ⁊ bibentes aduentarent.
de qua etiam supra mentio habi
ta est. Quia nec ibi ille mulieres
excusantur quasi innocentes om
nino sed q̃ talia mulieribꝫ sepe ac
cidunt. quod iuxta ca. xxvi. q. v. e/
piscopi notatur. Ubi rep̃hendun
tur tales q̃ duz in imaginaria so/
lũmodo illusione trãsferãtur pu/
tant se veraciter ⁊ corpaliter trãs
ferri. licet vt supra tactum est etiã
interdum corporaliter a demoni
bus vehũtur. Sed q̃ corpales ĩ/
firmitates alias oẽs nulla dem/
pta diuina ꝑmissione inferre pos
sunt. De illo est p̃sens speculatio
Cõcludẽdo ex p̃notatis q̃ sic cuz
nulla fiat a doctoribꝫ exceptio.
cui et ratõnem assentire oportet.
cum alias demones sua naturali

virtute cũcta corporalia excedunt
vt sepe tactum est. Acta denicq; et
gesta p nos reperta hec affirmãt.
Nam licet maior difficultas for
tassis circa lepram aut epilensiaz
oriri possit an videlicet talia infer
re possent. eo q̃ hmõi tantũmo/
do ex diuturnis preuijs interiorꝫ
dispositõnibus ⁊ defectibus solẽt
oriri. nihilominus p maleficia in
terdum esse illata repertum est
Nam in dyocesi Basiliensi in cõ
finibus partium Lotharingie et
Alsatie cuz quidã honestus labo
rator quedam verba dura cõtra
rixosam quandam mulierem p/
tulisset. illa indignata minas ad/
iecit quod in breui se de eo vindi/
care vellet. Et ille licet minas pui
pendisset. eadez tamen nocte sibi
pustulã collo accreuisse sensit fri/
cando tamẽ paululum ⁊ tangẽs
totam faciem inflatam ⁊ tumefa
ctam cum collo p̃sensit intantuz
vt horribilis specie lepre etiam p
totum apparèret corpus qui nõ di
stulit sed quãtocitius amicis ⁊ cõ
sulibus accersitis rem gestam su/
per cõminatoria verba mulieris
narrauit. ⁊ q̃ sic mori ea fide ⁊ su/
spitõne vellet q̃ illa sibi arte ma/
gica eadem malefica intulisset
Quid plura mulier capitur que/
stionibus exponitur ⁊ crimen fa/
tetur. At iudex de modo ⁊ causa
diligentius inq̃rens. Respondit.
Cuz me verbis opprobriosis ho/
mo ille aggressus fuisset. ego ira
succensa cum ad domũ venissem
malignus spũs causam tristicie
mee inquirere cepit. cui cuz singu
la enarrassem ⁊ vt me vindicare
possem eidem insinuando insta/
rem. Ille inq̃siuit dicens Quid
ergo vis vt ei faciam. At ego re/
spondi. Vellem vt inflatam faci/
em semp retineret. ⁊ sic ille absces/
sit ⁊ illam infirmitatez vltra quã
petij homini intulit. ego eñ q̃ ta/
li lepra eum peuteret minime spe
rassem: vnde ⁊ incinerata fuit.
In dyocesi denicq; Constãtiensi i/
ter Brysiacum ⁊ Fryburg lepro/
sa quedam mulier multis referre
solet nisi debitum vniuerse carnis
iam ab annis duobus p̃soluerit.
quod simili de causa cõtrauersie q̃
inter ipaz ⁊ quandã aliam mulie
rem mota fuisset cum de nocte do
mum egressa ante ostium quid o
peris agere tentasset ventus qui/
dam calidus a domo alterꝰ mu
lieris que ex opposito domus sue
fuerat eius faciez repente insuffla
uit. vnde ⁊ subito in lepram quaz
gestebat se incidisse asseruit. In
dyocesi denicq; eadem ⁊ territorio
nigre silue malefica dum p licto/
rem sup struem lignorum pro in
cendio sibi parato a terra eleuare
tur dixit. Dabo tibi mercedem.
Et sic insufflando in eius vultuz
statim lepra horribili p totuz cor/
pus pcussus paucis expost supui
xit diebus. horrenda eius flagicia
breuitatis causa obmittũtur. sicut
⁊ alia quasi innũera super hec reci
tari possent Epilensiam nanq;
seu caducum morbũ certis insti/
gisse p oua cum mortuorꝫ corpo

Malẽ quedãte
pra inferit

ribus subtumulata pcipue ex ea/
rum secta ex inbumatis cuz alijs
earum cerimonijs que recitanda
non sunt vbi in potu vel cibo ali
cui prebuerūt sepius a nobis rep
tum est.

Super modum quo alias cō
similes infirmitates in speciali ho
minibus inferre solent.

Capitulum.xij.

Lias deni/

q̃z infirmitates inflixisse vt
cecitatem vel acutissimos dolo/
res ⁊ torsiones in corporib ho/
minuz quis enūerare potest Ta/
men ex his que oculis nostris p/
speximus ⁊ que vni ex inq̃sitoribz
innotuerūt aliqua in medium p/
ducamus. Eo in tēpore quo i op
pido ysbruck inquisitio sup male
ficas fieret. hic inter alios dedu/
ctus fuit casus. Nam honesta q̃/
dam psona ⁊ vni ex familiaribz
archiducis matrimonio copula/
ta in pnitia notarij ⁊c. fm formaz
iuris deposuit. q̃ cum tēpore sue
virginitatis cuidam ex ciuibus fa
mularetur. Accidit vt vxor illius
graui dolore capitis langueret
Pro cuius curatōne cum quedā
mulier accessissz ⁊ suis carminib
⁊ certis praxis mitigare dolorem
haberet Ego eius practicam vbi
diligenter obseruabam: pspexiq̃z
q̃ contra naturā aque fuse in scu/
tellam quandā ipsa aqua in ollā
aliam ascendisset cum alijs ceri/
monijs que recitare opus nō est
consideransq̃z q̃ ex illis dolor ca/
pitis in domina nō mitigaretur a
liqualiter indignata hec verba ad
maleficam protuli. Nescio quid
agitis: vos non facitis nisi supsti
tiosa ⁊ hoc propter comodū vrm
Tūc malefica statim subiū xit.
An sint superstitiosa vel non. ter
tia die tu senties quod rei proba/
uit euentus. Nam tercia die ma/
ne me sedente ⁊ fusum apprehen/
dente. tantus dolor subito corp⁹
meum inuasit. Primo in interio
ribus vt nō esset pars corporis in
qua nō punctōnes horribiles sen
tirem. Secūdo nō aliter mihi vi
debatur, nisi q̃ cōtinue igniti car/
bones capiti meo supfunderent.
Tertio in cute corporis a vertice
vsq̃z ad plantas pedis non fuisset
spacium ad punctuz acus vbi nō
fuisset pustula alba sanie repleta
Sicq̃z in his doloribus eiulando
⁊ tantūmodo mortem optando:
vsq̃z ad diem quartuz pstiti Tā/
dem maritus dñe mee vt stabu/
lum quoddā intrarem mihi inūi
xit. At ego paulatim incedēdo eo
pcedente dum ante ostium stabu
li eramus. Ecce inq̃t ad me: pecia
panni albi sup ostiuz stabuli. At
ego. Video bene. Tūc ille. Quā
tum potes remoue qz forte meli⁹
habebis. Tunc ego q̃tum potui
vno brachio me ad ostium tenen
te cū altero petia apprehēdi. Ap
rias inquit domin⁹ ⁊ ꝓsidera dili

Malē nunciata
l. fit

genter ibi reposita Tũc vbi peciã solui plura ibidem inclusa repe/ri precipue autem grana quedaz alba ad modum quo pustule ine rant corpori meo. semina quoqz ⁊ legumina quoz similia nec ede re poteram aut intueri cum ossi/bus serpentum ⁊ aliozũ anima/lium intuita sum. Et sic stupefa/cta dum inq̃rerem a domio quid nam agendum foret. vt in ignem cũcta proijcerem inuũxit. Proieci Et ecce subito nõ post hore spaci um aut quartale sed in momento vt in ignem res ille fuerant proie cte oẽm sanitatem pristinam re/cuperaui. Et quia plura contra vxorem illius cui famulabaꝫ fue runt deposita per que suspecta nõ tam leuiter q̃z ⁊ vehementer fuit habita ⁊ precipue propter mgnã familiaritatem cum maleficis ha bitam. Unde presumitur q̃ con/scia ꝺ maleficio reposito hoc viro indicauit. ⁊ deinceps modo p̃mis so publicatum sanitatem ancilla recupauit. Insuper aliud malefi/cium cuidam psone etiam mulie bri illatum in eodem oppido re/ferre in detestatõnem tanti crimi nis expedit. Mulier quedaz ma/ritata ⁊ honesta accessit ⁊ iuxta iu ris formam vt supra deposuit.

Mulier ignibz doloribz iferta

Retro domũ inquit habeo viri/darium est ⁊ illi ortus contiguus vicine mee. Uñ cũ quadã die trãs situm fieri ex orto vicine ad viri/darium meũ non absqz damno p speruissem stans in ostio viridarij ⁊ apud meipam conquerẽdo ⁊ q̃ rulando tam de transito q̃z ⁊ de damno. vicina subito supuenit. ⁊ an eam suspectam haberem inq̃si uit. At ego territa propter malaz eius famaz nil aliud nisi hec ver ba protuli. Bressius in gramini/bus damna demonstrant. Tũc illa indignata quia ab eius fortal sis beneplacitũ mee litigiosis ver bis cum ea implicare nolebã Ab scessit cum murmure. Et verba q̃ protulit licet audirem tamẽ intel ligere non potui. Post paucos vero dies ingens infirmitas mihi accidit cum doloribus ventris et acutissimis torsionibus a latere sinistro versus dextrum ⁊ viceũ/sa q̃si duo gladij aut cultri essent pectori infixi. Et sic die noctuqz clamoribus omnes vicinos alios inquietaui. Et confluentibꝫ hinc/inde pro consolatõe accidit vt lu/tifigulus prefatam vicinaz ⁊ ma leficam adulterino flagitio habẽs in amasiam simili modo visitatõ nis gratia accedens. ⁊ infirmita/ti mee compatiens post verba cõ solatoria abscessit. Sequenti ta/men die festine redijt. ⁊ inter alia consolatoria subiũxit. Experimẽ tum capiam an ex maleficio hec vobis infirmitas acciderit. quod si sic reptum fuerit sanitatem vo/bis recupabo. Accepto ergo plũ/bo liquefacto ⁊ me in lecto decũ/bente plũbum in scutellam aqua plenam supra corpus meũ appo/diando infudit. ⁊ vbi quedã ima go ⁊ figure diuersarum rerum ex plumbo congelato apparuissent.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ecce inquit ex maleficio hec vob
contigit infirmitas. Et sup limen
ostij domus vna pars instrumē/
torum maleficij continetur. Acce
damus ergo ⁊ illis amotis meli⁹
sentietis. Sicq; maritus meus cū
eo pariter ad tollendum malefici
um accedūt. Et lutifigulus limē
eleuās marito iniūxit vt manum
in foueam que apparuerat mitte/
ret ⁊ quecūq; inueniret extraheret
Quod ⁊ fecit. Nam primo ima/
ginem q̄ndam ceream in longitu
dine vnius palme vndiq; perfo/
ratam habentis duos acus ex ad
uerso p latera ad modum quo i/
psa punctōnes a sinistro latere vs
q; ad dextrum ⁊ ecōuerso psense/
rat extraxit. Demū pecias panni/
culorū diuersas. plurimas res tā
in granis q̄z in seminib⁹ ⁊ ossibus
continētes. sicq; illis in ignem p/
iectis ego q̄dem cōualui. sed non
ex toto. Nam licet torture ⁊ pun/
ctiones cessassent appetitusq; co/
medendi redijsset. ex integro ta/
men pristine sanitati vsq; in pñs
minime sum restituta. Et cum a/
pud lutifigulū importune instarē
Unde hoc q̄ pristina sanitas nō
rediret. Rñdit. Sūt ⁊ alia instra
alibi abscondita que inuenire nō
valeo. Et qualiter tūc prima in/
strumenta reposita agnouisset diū
inq̄rerem. Respondit. Ex amore
quo amicus amico reuelare solet
hec cognoui. Unde dum adulte/
ram procabat ⁊ mihi vicinam a/
gnoui. Ideo argumentū super eā
cepi suspitōnis. hec egrota recita/
bat. Sed quid si singula que in il
lo dumtaxat oppido reperta sunt
dum recitare vellem liber vtiq;
foret conficiendus. quanti eñ ce/
ci claudi aridi ⁊ diuersis irretiti in
firmitatib⁹ iuxta formaz iuris ex
vehementi suspitōne super malefi
cas eis hmōi infirmitates in ge/
nere vel in specie p̄dicētes. ⁊ q̄ ta
lia in breui sentire haberēt. vel ad
dies vite vel ad mortez statim p
cipiendam. Et quod p̄m eoz aui
samenta cuncta accidissent. vl' ad
specificatam infirmitatem. vl' ad
mortem alioz. quia eñ terra illa
vasallis ⁊ armigeris abundat et
ocia dant vicia vbi interduz mu/
lieres procabant dum illas pca/
tas abijcere ⁊ alias honestas ma
trimonio sibi copulare disposue/
runt. raro sine vindicta sup male
ficiuz inferendū aut viro aut vxo
ri dum se sprētas cernebant. tho/
rus ꝓiugalis perseuerabat. nō au
tem viris tantū q̄ntuz mulierib⁹
eo vt pie estiman potest illis inte
remptis aut arefactis priores a/
masias procare haberent. Nam
⁊ cocus q̄dam archiducis duz iu
uenculam honestam ⁊ alienige/
nam dutisset malefica eius ama
sia in publica via alijs honestis p
sonis audientibus iuuencule ma
leficium ⁊ mortem p̄dixit extensa
manu dicens. Non diu de tuo
marito gaudebis. Statimq; se/
quenti die lecto decubuit. ⁊ post
paucos dies debituz vniuerse car
nis persoluit in extremis conte/
stando. Et sic mozior quod illa

Male inuenerat
inuenit

suis maleficijs deo permittente: me interimit. ⁊ vtq; pro meliori deo sibi alias nuptias in celis disponente. Sic denq; q maleficia miles quidam vt publica fama testatur interemptus fuit. sic ⁊ alij plures quos recitare obmitto. Inter quos ⁊ domicellus quidam dum ad nutum amasie secũ pernoctare nolebat. ⁊ per famulũ suũ quod ea nocte secum certis negocijs ꝓpeditus pnoctare nõ posset ei indicasset. Illa indignata famulo inuenit. Dicas domicello Non diu me vexabit. sicq; ⁊ seqnti die infirmatus. post paucos dies sepultus. Sunt ⁊ tales maleficeque iudices solo aspectu ⁊ oculorum intuitu maleficare sciunt. quod etiam nullam molestiã eis inferre publice se iactantes. sed vt quibuscũq; pro crimialibus causis detentis ⁊ grauissimis tormẽtis pro dicenda veritate expositis taciturnitatem inferre sciũt q̃ nũq̃ eorum facinora detegere poterunt. Sunt ⁊ que imaginem crucifixi flagellis ⁊ cultris impingendo ob maleficia perpetranda cũ turpissimis verbis contra gloriosissime virginis Marie puritatẽ ⁊ nostri saluatoris ex eius intemerato vtero natiuitatem dehonestauerũt verba illa ⁊ singulos actus recitare nõ expedit cũ nimis sint piorum aurium offensiua. in scriptis tamen redacta ⁊ reposita sunt prout baptizata quedam iudea ⁊ alias inuiculas induxerat. quarum vna walpurgis nomie. eodem anno in extremis posita: dum a circũstantibus ad confessionem peccaminũ hortaretur exclamauit. Corpus ⁊ animã tradidi dyabolo nec spes mihi adest venie: ⁊ sic defuncta. Singula hec nõ ad ignominiã. sed ad laudes ⁊ gloriam illustrissimi archyducis conscripta sunt cum reuera vti catholicus princeps ⁊ ꝓcipuus fidei zelator in exterminium earũ cum assistentia reuerendissimi ordinarij Brixieñ. nõ mediocriter laborauit. Recitata autem potius in detestatõnem ⁊ odium tantorum criminũ. vt que iniurias hominũ vlcisci non desistũt. quomõ iniurias creatoris ⁊ fidei cõtumelias etiam nõ habẽdo ad tẽporalia damna respectum sufferre possunt. omniũ enim eorum hoc precipuũ fundamentum fidei videlicet abnegatio extitit.

Supermodum quo obstetrices maleficemaiora damna inferunt dum infantes aut interimũt aut demonibus execrando offerunt.

Capitulum. xiij.

Ec pretere

undũ est de nocumentis a maleficis obstetricibus puerperis illatis. Et primo quõ interimũt. Secundo quomodo demonibus offerendo execrãt. In dyocesi nãq; Argentinensi ⁊ oppido zabernio mulier quedam honesta. ac be

Male mulierē lesit

atissime virgini Marie plurimū
deuota hunc casum referre sibi ac
cidisse singulis eius hospiciis qd
publice tenet. nigram habens ad
lam pro intersigno frequentanti/
bus cōmemorat. A viro inquit
legitimo sed iam defuncto impre
gnata. Ubi dies pariendi appro/
pinquarent. Mulier quedam ob
stetrix vt ipam ad obstetricandū
puerum acceptaret importune in
stabat. At ego conscia de eius in/
famia licet aliam mihi assumere
decreuissem. Verbis tamē pacifi
cis quasi suis ānuere vellem peti/
tionibus me simulabam. Adue/
niente autem tempore partus cū
aliam obstetricem conduxissem.
Illa prior indignata quadam no
cte cameram meam euolutis vix
octo diebus cuz duabus alīs mu
lieribus ingreditur. Et lecto ap/
propinquantes in quo iacebam.
Cum maritum meum qui in alte
ra dormiebat camera vocare vo
luissem singulis membris z lin/
gua ita remansi viribus destituta
quod dempto visu cū auditu nec
pedicam mouere potuissem In
medio ergo illarum duarū stans
malefica: hec verba protulit. Ec/
ce hec pessima mulierum quia in
obstetricem me recipere noluit ī/
pune non transibit. Et cum alie
due a latere stantes pro ea supli
carent dicentes tamen nunqz ali/
cui ex nostris nocuit. Malefica
subiunxit. Hanc mihi quia displi
centiam fecit suis intestinis aliq
immittere volo. Sic tamē q in/
fra dimiduū annum nullos pro/
pter vos dolores sentiet. sed illo
euoluto satis cruciabitur. Acces/
sit ergo z ventrem cum manu te/
tigit. Mihiqz videbatur quasi in
testinis extractis certas res quas
tamen videre nō potui intromit/
teret. Illis ergo abeūtibus cuz vi
res ad clamanduz recuperassem
maritum quātotius vocaui z rez
gestam denudaui. Cum autem il
le causaz puerperio assignare vel
let dicens. Vos puerpere pluri/
mis illusionib z fantasīs labora
tis. nec quoq modo dictis meis
fidem adhibere volebat. adiunxi.
Ecce spacium pro anno dimidio
mihi donauit. quo elapso. si nul/
li cruciatus supuenient dictis tu
is fidem adhibebo. Cōsimilia de/
niqz verba filio clerico qui z p tūc
archydiaconus ruralis erat pro/
tulit cum z ipe visitatōnis gratia
illo die eam frequentasset. Quid
plura sex mensibus ad punctum
euolutis internorū viscerum tor/
tura subito ipam tam dire inuasit
vt nec diebus nec noctibus a cla
moribus omīes inquietando ab/
stinere potuisset. Et quia vt pmis
sum est deuotissima virgini z re/
gine misericordie extitit. in pane z
aqua singulis sabbatinis diebus
ieiunando. Ideo z p ipius suffra/
gia credidit se liberari. Unde et q
dam die vbi opus nature pficere
volebat: tūc omīs illa īmūdicia e
corpe prupit. Et aduocās maritū

q iij

cum filio dñit Sunt ne res iste
fantastice. Nõne dixi post dimi/
dij anni spacium veritas cogno/
scetur Aut quis vidit vnq̃ spinas
ossa simul etiam ligna me come/
disse. Erant eñ spine rosarũ in lõ
gitudine vnius palme cum alijs
varijs innũero rebus immisse.
Insup vt in prima parte operis
ex illius famule reducte ad peni/
tentiam in Brisiaco confessione
patuit maiora damna fidei circa
hanc heresim maleficarux ab ob
stetricibus inferũtur quod etiam
quarũdam confessio que ⁊ post/
modum incinerate fuerunt luce
clarius demonstrauit. Nam in
dyocesi basyliensi ⁊ oppido dann.
q̃dã icinerata fassa fuerat vltra .xl
pueros necasse p modum talem
vt quando ex vtero egrediebanť.
acum capitibꝰ eorum p verticem
vsq̃ in cerebrum infixit. Altera
denicq̃ in dyocesi Argentinensi.
pueros absq̃ numero puta quia
de numero non cõstabat se intere
misse fassa fuerat. Taliter autem
deprehensa Nam vbi ex vno op
pido in aliud causa obstetrican/
di mulierem quandã vocata fuis
set. officio suo completo dũ ad.p/
pria redire volebat vbi portam
oppidi exiuit casu brachium pue/
ri recenter nati ex lintheo quo pre
cincta erat cui ⁊ ĩuolutum brachi
um fuerat ad terram cecidit. quo
viso ab his que infra portaz sede/
bant dum illa pterisset leuatam
e terra vt putabant peciam carnis
cautius intuebantur, ⁊ cũ nõ pe/
ciam carnis sed brachium pueri p
articulos mem broꝝ agnouissent
consilio cum p̃sidentibus habito
⁊ inuento q̃ infans ante baptis/
muz decesserat brachioq̃ careret.
malefica capitur. questionibꝰ ex/
ponitur ⁊ crimen detegitur. sicq̃
vt predictum est absq̃ eius nũe/
ro se infantes interemisse cogno/
uit. Qua autem de causa. vtiq̃ p̃/
sumendum q̃ ad instantiam ma
lignorũ spirituũ etiaz eis interdũ
inuitis talia facere cogũtur. No/
uit eñ dyabolus q̃ ab introitu re
gni celestis propter penam dam/
ni aut originale peccatũ tales pue
ri sequestrãtur]. Unde etiam diu/
tius finale iudiciuz protrahiť sub
quo eternis cruciatibus deputa/
bũtur. cum eo tardius nũerus ele
ctorum completur. quo comple/
to mundus consumabiť. Et vt ĩ
premissis tactum est suasu demo/
niorum ex hmõi membris vnguẽ
ta earum vsibus accomoda consi
cere habent. Sed ⁊ hoc horren/
dum facinus silentio p̃tereũdum
in detestatõnem tanti criminis ñ
est. Nam vbi infantes nõ interi/
munt. tamen illos demonibꝰ exe
crando per hũc modum offerunt
Nato enim infante obstetrix vbi
puerpera malefica per se nõ existit
tũc quasi quid operis p infantis
refocillatõne actura ip̃m extra ca
meram deportat ⁊ sursum eleuas
principi demonioꝝ scz lucifero et
oñibus demonibus immolant.
⁊ hoc ĩ loco coq̃ne sup ignẽ Et vt
q̃dam retulit cũ ꝓpendisset vxo/

vrale pucõs or cidit

rem suam tẽpore partus ꝗ preter
cõsuetum modũ puerperaꝝ nul/
lam ad se ingredi mulierem pmit
tebat nisi dumtaxat filiam ꝓpriaꝫ
que obstetricandi off.cium gere/
bat causam huiuscemõi experiri
volens latenter se illo in tẽpore ĩ
domo occultabat. Unde ⁊ ordi/
nem sacrilegij ⁊ dyabolice ĩmola
tionis modo p̃dicto perpendit cũ
eo ꝗ vt sibi videbatur p appendi
culi instrumẽtũ in quo olle suspẽ/
duntur infans nõ fultus huma/
no auxilio sed demonis sursuz ve
hebatur. vnde mente consterna/
tus cuz ⁊ horrenda verba pro de
monũ inuocatõne ⁊ alios ſnt⁹ ne
phandissimos psensisset subito vt
infans baptizaretur acrius inste/
tit. ⁊ cum ad aliam villam in qua
parrochialis erat ecclesia deferen
dus esset. ⁊ per pontem super flu/
men quoddã pertransire haberẽt
ille euaginato gladio sup filiam
que infantem gerebat ruruit dicẽs
alijs duobus sibi adiũctis audiẽ/
tibus. Nolo vt infantem p pon/
tem deferas. quia aut per se pon/
tem gradietur. aut tu in flumine
submergeris. Qua pterrita cum
alijs que aderant mulieribꝫ ⁊ an
ne cumpos esset ratõnis inqren/
tes. Res eẽ gesta cunctas alias
latebat demptis duobus viris si
bi ꝺiũctis Tũc ille. Pessima mu
lierum: arte tua magica scandere
pendiculum infantem fecisti. Fac
⁊ iam vt nullo deferente pontem
pertranseat aut in flumine te sub
mergam. Siczꝫ coacta puerum
super pontez posuit. ⁊ arte sua de
monẽ inuocans subito ex altera
parte põtis infans cernitur Ba/
ptizato ergo puero ⁊ ad ꝓpria re/
diens cum iam per testes filiaz de
maleficio cõuincere poterat pro/
ut primũ facinus oblatõnis mi/
nime probare potuisset. eo ꝗ ipse
vnicus illi sacrilego ritui interfuis
set apud iudicem post temp⁹ pur
gatõnis filiam cum matre; accu/
sat ⁊ pariter incinerantur ⁊ facin⁹
de sacrilega oblatõne quod p ob/
stetrices fieri solet detegitur. Sz
hic dubium oritur. Quid ne ope
ris aut efficacie talis sacrilega ob
latio in huiusmõi pueris efficere
valeat. Ad quod dici potest. ꝗ si
cut triplici ex causa demones effi
ciũt. ita ⁊ ad tria nephandissima
hec eis deseruiũt. Nam primo ex
superbia eorũ que quia semp ascẽ
dit. Juxta illud. superbia eorum
qui te oderunt ascendit semp. que
runt q̃ntum possunt diuinis re/
bus ⁊ ceremonijs se conformare
vt sic sub specie boni apparentis
facilius decipiant. Sic eẽ ⁊ vir/
gines pueros mares vel feminas
expetũt a magis vbi in speculis vel
vnguibꝫ maleficoꝝ furta sublata
vel alia occulta habẽt manifesta
re. licet p corruptos idem ostende
re valerent. sed tamẽ vt fingat se
false castitatem amare quã tamẽ
odit cum castissimam virginem
summe odit eo ꝗ caput eius con
triuit. Gen. iij. Unde sic animas
maleficoꝝ ⁊ eis credentium p in
fidelitatis vicium sub specie vir/

Mẽ ex filia tua hec maleficia lo
quez [illegible] aut [illegible] tra-
obtulerint

tutis decipiũt. Tertio vt ipa per/
fidia maleficaꝝ amplius in sui au
gmentum crescat dum a cunabu
lis sibi dicatas maleficas seruãt.
Ex his efficit hec sacrilega obla/
tio tria in puero. Primo. q̃ sicut
exterior oblatio fit in rebus sensi/
bilibus deo puta in vino pane.
terre frugibus. ⁊ hoc in signuꝫ de
bite subiectõnis ⁊ honoris. iuxta
illud. Eccli. xxv. Non apparebis
in ꝓspectu dñi ḋi tui vacuus. que
etiam res alijs postmodũ ꝓpha/
nis vsibus nullo modo applicari
debent nec possunt Unde ⁊ x. q. i.
Damas. papa. di. Oblationes que
intra ecclesiam offerũt sacerdoti/
bus tantũmodo ptinere. sic tamẽ
vt non solũ eas in suos vsus con/
uertant. sed vt fideliter dispensent
partim ad ea que ad cultum diui
num ptinent. ⁊ ptim etiã in vsus
pauperum cõuertant. Ita ⁊ talez
puerum dyabolo in signum sub/
iectõnis ⁊ honoris oblatum diui
nis vsibus applicari digne ⁊ fru/
ctuose subiectõnis tam pro se q̃ p
alijs quõ est possibile hoc a catho
licis fieri. Quis enim dicere potest
materna scelera seu aliena pctã
quo ad punitiõez nõ redũdare in
filios fortassis ille qui dictum p/
pheticum attendit. Filius non
portabit iniqtatem patris. Sed
q̃d de illo passu. Exo xx. Ego do
minus zelotes visitans pctã pa/
trum in filios vsq̃z in terciã ⁊ qr/
tam generatõez Est enim hec vtri
usq̃z inia: vt pria intelligat de pe/
na spirituali in iudicio poli siue ḋi
⁊ nõ in iudicio fori. Et est pena q̃
principaliter tãgit animã siue sit pe
na damni vt priuatio gle. siue pe
na sensus. i. cruciatõnis ignis in/
fernalis Nis enim penis nunq̃z pu
nitur aliquis sine culpa ꝓria vel
cõtracta q̃ntum ad originale. vel
cõmisso q̃ntum ad actuale pctm̃
Secũda vero auctoritas quia in
telligitur de imitatoribꝫ paterno
rum sceleꝝ. vt Gratianus expõit
i. q. iiij. §. q̃ bus. Ubi etiam dat a/
lias expositõnes. ideo alijs penis
quibuscũq̃z in iudicio dei puni/
tur quis nõ solum p culpa sua cõ/
missa vel cõmittenda vt scz euitet
sed etiam p culpa alterius. Nec
valet si dicat. q̃ tunc punitur sine
causa ⁊ sine culpa que debet eẽ cã
pene quia iuxta regulam iuris si
ne culpa nisi subsit causa nõ est a/
liquis puniendus. vñ ⁊ dicere pos
sumus q̃ semp superest causa etiaz
iustissima licz nobis ignota. xxiiij
q. iiij. Aug⁹. ⁊ si sup actõnem facti
profunditatẽ iudicioꝝ dei pene/
trare nõ possumus. verũtamẽ ve
rum scimus esse qd̃ dixit. ⁊ iustuz
esse quod fecit. Est tamẽ distictio
in pueris oblatis. eo q̃ loquendo
de innocentibꝫ qui nõ p matres
maleficas. sed p obstetrices dẽo/
nibus offerũtur ⁊ rapiũtur occul/
te vt dictum ẽ supra ab ampleri/
bus ⁊ vtero honeste mris q̃ tales
innocẽtes nõ adeo deserũtur vt i/
mitatores efficiãtur tantoꝝ scele
rũ. sed imitatores paternaꝝ virtu/
tum hoc pie credendum ẽ. Secũ

dum qd efficit hec sacrilega obla
tio est. Qd sicut in oblatone qua
homo seipm deo offert in sacrifi/
cium recognoscat deum suū prin/
cipium ⁊ finem. qd quidē sacrifici
um dignius est oibus sacrificijs a
lijs exteriorib ab eo impensis. iu
xta illud. Sacrificiū deo spiritus
cōtribulatus cor contritū ⁊ humi
liatum deus non despicias. Et h
quo ad principiū creatonis ⁊ finē
glorificatonis. Ita ⁊ ipa malefi/
ca puer offerens dyabolo. eius a
nimā ⁊ corpus tanqz suo princi/
pio ⁊ fini dānationis eterne com
mendat. Unde ⁊ non nisi miraculo
se a solutone tanti debiti liberari
poterit. Solet quedam hystoria
imo ⁊ plures recitari de pueris ex
materno vtero demonib impro
uise ⁊ ex aliqua passione ⁊ como
tione mentis a matrib oblatis. ⁊
qualiter cū maxima difficultate i
adulta etate a demonū iurisdicto
ne quā diuina pmissione sibi vsur
pant liberari poterunt. de qbus li
ber exemplorz beatissime virginis
marie refertus noscitur. specali/
ter ⁊ de illo qui per sūmum ponti
ficem dum liberari a vexaton. by
demonū non poterat. missus tan
dem ad quendā virum sanctum
in orientalib partibus degentez
cum magna adhuc difficultate p
intercessionez ipius gloriosissime
virginis ab illa iurisdictone ere/
ptus fuit. Unde si in vltonem vni
impromise nōdico oblatonis sed
exhibitonis vbi mater ex indigna
tione dumtaxat super copulā car
nalem viro exhibendam cum di
xisset maritus. spero inde fructuz
prouenturum. Et illa replicans.
Sit fructus ille dyabolo datus.
tanta seueritas diuine punitonis
patuit quanta creditur seuire vbi
tanta diuine maiestatis cernitur
offensa. Tercium q hec sacrilega
oblatio efficit est habitualis incli
natio ad hmōi maleficia hoibus
iumentis ⁊ terre frugibus inferē/
da. Huius ratio assignari potest
ex his que fm Thomā scda secū
de. q. cviij. sup punitonem tēpora
lez qua aliqui propter alienas cul
pas puniūtur deducūtur. Dicit e
nim q quia filij sunt fm corpus
res quedam patris ⁊ serui ⁊ aia/
lia res domiorum. Et cum aliqs
sit puniendus in rebus suis omni/
bus. ideo ⁊ filij puniūtur pluries
pro parentibus. Et differt hec ra
tio ab illa que supra tacta fuit de
peccatis patruz qz deus visitat in
filios vsqz in terciam ⁊ quartā ge
neratōem. Quia vt ibi tactum est
hoc intelligitur de imitatoribus
paternorz scelerum. Hec autē ra/
tio concludit de punitone filiorū
pro parentibus vbi nō imitātur
paterna scelera in actu per mala
opera. sed tantū in habitu. sic em
⁊ filius natus ex adulterio dauid
mortuus fuit qz citius. Et aia lia
amalechitarz iussa sūt interfici qz
uis ⁊ in hmōi sit ratio mystica. vt
habetur. i. q. iiij. ¶. paruulos Ex
quibus omnibus non inconue/

puella octo ānoꝝ grādme expia

nienter dicitur q̃ hmõi pueri sem
per ad maleficia perpetranda vsq̃
q̃ in finez vite inclinãtur. Sicut
eim deus suam oblatõem sanctifi
cat vt sanctoꝝ gesta demonstrãt
vbi parentes sobolem ex eis pere
andam deo dicassent. vtiq̃ ⁊ dya
bolus suam oblatõnem inficere
non cessat ex veteri ⁊ nouo testa
mento quasi innũera possent ge
sta deduci. Sic eim plures patri
arche ⁊ prophete. vt Jsaac Sa
muel Sampson. Sic etiã Alle
xius Nicolaus. ⁊ alij innũeri gra
tijs plurimis ad sanctitatem vite
fuerũt prouenti. Experiẽtia deni
q̃ demonstrat semp filias male
ficarum in cõsimilibus tanq̃ imi
tatrices maternoꝝ sceleruṁ esse
diffamatas imo ⁊ totam quasi p
geniem esse infectam. Et huius q̃
dem ⁊ oim precedẽtium ratio q̃a
supstitem semp habent relinque
re ⁊ in augmẽtum illius perfidie
sumis conatibus ex pacto cuz de
mone inito tendere. Unde eim cõ
tingere possz q̃ sepissime reptum
est puellas impuberas vt octo vl
decem annoꝝ tempestates ⁊ grã
dines concitasse nisi ex tali pacto
sub tali oblatõne sacrilega dyabo
lo p matrem maleficam infantez
execrasse. nec eim per se pueri talia
ex fidei abnegatõne prout adulte
malefice a principio facere habẽt
eff cere possent cum nec alicuius
fidei articuli sortassis noticiaz ha
bent. Et quibꝰ gestis aliqua in me
dium producamus. In partibus
eim sicule dum q̃dam villanus
segetes in campis cuz filia paruu
la vix octo annoꝝ conspicere de
creuisset ⁊ propter siccitatem terre
pluuiam apud se ruminans ⁊ cõ
ferens optasset dicens. Heu quã
do veniet pluuia. Puella audiẽs
verba patris ex simplicitate ani
mi dixit. Pater si pluuiam desi
deras faciam q̃ cito veniet. At
pater. Uñ hec tibi. noscis ne plu
uiam procurare. Respõdit puel
la vtiq̃ ⁊ ne dum pluuiam. sed et
grandines ⁊ tempestates concita
re scio. Et pater. Quisnã te docuit
Respondit. Mater mea. veruz
quod mihi inhibuit ne alicui hoc
indicarem. Tũc iterum pater. Et
quõ te docuit. Respondit. Me
cõmisit vni magistro: quẽ oimho
ra ad quecũq̃ petita habere pos
sum. At pater. Uidisti ne illum.
Respondit. Uidi interdũ viros
introeũtes ⁊ exeũtes ad matrem.
Et cum interrogassem q̃d nam
essent. Respondit. Sunt nostri
magistri quibus etiam te tradidi
⁊ cõmisi magni fautoꝝ ⁊ diuites
Territus pater. An ne illa hora
grandinẽ excitare posset inq̃siuit.
Et puella. Utiq̃ si modicũ aque
habuero faciam. Tũc pater puel
lam per manũ ad torrentẽ dedu
xit. Fac inquit sed tantũmodo su
per agrum nostrum. Tũc puel
la manũ in aquam misit ⁊ in no
mine sui magistri iuxta doctrinã
matris mouit. Et ecce tantũmo
do pluuia agrum illum perfudit.
Quod cernens pater. Fac inquit
⁊ grandinem: sed tantũmodo si

per vnum ex agris nostris. Qd cum iteru z puella secisser pater d experientia certificatus vxorem apud iudicem accusauit. Que capta ⁊ cõuicta incinerata fuit ⁊ filia denuo baptisata ⁊ deo dicata amplius illa efficere nõ potuit

Sequtur super modus quo iumentis malefice varia nocumẽta inferunt.

Capitulum.xliij.

Liqz a forti

ori cum apostolus dicat. Nũquid deo cura est de bobus. volens p hoc innuere. Qd licet omnia subsint diuine prouidentie tam hoies qz iumenta vtroqz iuxta modulũ suũ seruans vt psalmista ait. filij tamẽ hominũ sub regimine ⁊ protectõne alarũ amplius gubernãtur. Si inqz homines diuina pmissione per maleficos afflguntur. innocentes. iusti ⁊ peccatores. parentes deniqz in filijs qui res sunt ptinentes ad eos Cum etiam iumenta terre fruges similiter d rebus hominũ existũt vtiqz ⁊ sup illos varia nocumenta posse a maleficis inferri nemo dubitare diuina pmissione cõcurrente presumat. Sic em Job a dyabolo pcussus cuncta iumenta pdidit. sic deniqz nec minima reperitur villula vbi mulieres mutuo vaccas inficere lac eas priuare ⁊ sepissime iterimere nõ cessant A minimo autem nocumẽto incho ando qd de priuatõne lactis estimari potest. Si de modo q id efficere valeant queritur. Responderi potest q quia fm Albtum. iij. de animalib. Lac de natura sit menstrui in quolibet aiali. sicut etiam fluxus alius in femina vbi non restringitur talis fluxus aliqua infirmitate vel ex conditione nature vel ex accidentali infirmitate. tũc restrigitur aut auferitur interdum maleficiali opere. Ex conditõne autem naturali. lac restringitur post conceptuz fetum Ex infirmitate vero accidẽtali sicut pluries ex comestione alicuius herbe que ex natura lac restringere habet ⁊ vaccam alterare. Ex maleficio autem talia pcurant varijs modis. Quedam em nocturnis tẽporibus ⁊ sacrationibus vtiqz ex inductõe dyaboli ob maiorem offensam diuine maiestatis in quocũqz angulo domus sue se collocant vrceum inter crura habentes Et dum cultrũ vl aliquod instrumentũ in parietez aut colũnam infigũt ⁊ manus ad mulgendũ apponunt tũc suũ dyabolum qui sp eis ad omnia cooperatur inuocant. ⁊ q de tali vacca ex tali domo que sanior ⁊ que magis in lacte abũdat mulgere affectat proponit tũc subito dyabolus ex mãmillis illius vacce lac recipit ⁊ ad locum vbi malefica residet ⁊ quasi de illo instro fluat reponit Nec qdem pl'o pdicando nemo pterea ex eis informat. qz qztũcũqz qs demonẽ inuocaret ⁊

r

per nudam inuocatōez hec se posse efficere estimaret. seipm decipe ret: quia caret fundamento illius pfidie. quia scz omagium nō pstitit ⁊ fidem nō abnegauit. Hec iō posui cum plures hec ⁊ alia q̄ posita sunt estimant populo nō esse ponenda propter periculū informatōnis cum sit impossibile aliquē p predicatorē posse informari ratōne tacta. Potius aūt sunt in detestatiōem tanti criminis. et vt iudices in vltionem tanti sceleris scz fidei abnegatōnis amplius inardescant sunt pdicanda. lz nō semp. plus etiā ponderant seculares hmōi tēporalia damna cum magis terrenis implicant affectōnibus q̄z spūalibus. vnde ⁊ cū eis talia posse fieri affirmātur in punitōnem ipōz amplius seuiūt. sz tamē astutiam dyaboli q̄s explicare potest. Noui illos in q̄dam societate constitutos qui dū tempore may butyrum maycū comedere affectarent eis in itinere extūtibus ⁊ in prato circa torrentē cōsedentibus. vnus ex eis quo pacto cum demone p antea siue tacito siue expresso inito dixit. Ego optimū butyrum maycum pcurabo. Et statim depositis vestimentis ⁊ torrentē intrans nō stando. sed sedendo contra aque fluxum dorsum vertebat. Et ceteris conspicientibus ipe dum certa verba pctulisset ⁊ aquam manibz post tergū mouisset post paululū butyrum formatum ad modū quo villane tēpore may vendere in foro solēt in magna quantitate apportauit. Et alijs gustantibz optimuz fuisse butyruz affirmarūt. Qua ex re colligitur primo hūc de sua practica fuisse certum. vl' q̄z mere maleficus p expressum pactum cum demone initum. Uel q̄z per tacitum pactum nouit sibi dyaboluz ad vota affuturuz. Si q̄dem primum tūc non indiget discussione q̄n verus maleficus fuerit. Si āt secūdum tūc vsus suffragio dyaboli fuit. eo q̄ sibi oblatus ⁊ exercratus a matre vel obstetrice fuerit. Quod si q̄s objceret dyabolū fortassis apportasse butyzum sine aliquo pacto tacito vel expresso. ac etiam absq̄z oblatōe aliqua vt premittit facta. Responderur. q̄ nunq̄z aliquis vtitur suffragio diaboli in cōsimilibz operibus sine eius inuocatiōe. quia ipo facto cū quis demonis auxilium petit cōtra fidem vt apostata ait. Juxta determiationem doctoris in secūdo sententiaz. di. viij. sup difficultatem. Utrū auxilio demonū vti sit apostasia a fide. Nam cū alijs doctoribus Albertus magnus licet concordat. tū magis expresse dicit q̄ sp in talibus ē apostasia verbi vel operis. Si eñ inuocatōes cōiurationes. fumigatōnes. ⁊ adoratōnes fiāt. tūc apertū pactū initur cū demone absq̄z hoc vicz q̄ aliq̄s corpus ⁊ aiam cū fidei abnegatōne in toto vl' in pte tradat. q̄z p hoc q̄ ipm inuocat iā omittit apostasiā verboz apertā. si aūt nō fit inuocatio verboz. sed solūmodo

Male ⁊ aqz torrēte butirū format

do fit opere simplici. qz sez tale o/
pus facit qd̄ non nisi demonū au
xilio effectum sortiri pōt. Tūc si/
ue faciat illud inchoando in noīe
dyaboli siue p alia verba ignota.
siue absqz omni verbo. Illa tñ in/
tentōne vt dictuz ē. tūc vt subdit
Albertus est apostasia operis. qz
illud opus expectat a demone.
Cuz aūt expectare aliq̄d a demo
ne vel aliq̄d percipere p ipm. sem
p est fidei cōtumelia. z ideo apo/
stasia. Unde z hic concludit q̄ quo
cūqz modo pfatus magus hoc p
curauit vtiqz p pactum tacitū vel
expssum procurauit. Et verisimi
liter si absqz pacto expresso quod
tūc vt malefici facere solent p ta/
citum z occultū pactum vel ex se
vel a matre aut obstetrice initum
talia effecit. Et dico ex se qz tantū
modo opus exercuit effectuz a di
abolo expectans. Secūdum qd̄
colligitur ex illa vel cōsimili pra/
ctica est q̄ quia dyabolus nouas
rerum spēs condere nō potest Jō
vbi tam subito naturale butyruz
ex aqua prozupit hoc virtute dēo/
num nō aquam in lac mutādo sz
vel butyruz alibi ex loco reposito
accepit z illi ad manus tradidit.
vel ex lacte naturali hoc ex natu/
rali vacca recipiendo z subito vt
sic coagulando in naturam buti
ri. quia q̄ ars mulier p spaciuz tē
poris effecit butyr̄ formādo hoc
ipe in brevissimo tpe efficere no/
uit. z tūc sibi obtulit. Ad idem re
ducit modus q̄ aliqui superstitiosi
vinū aut alia necessaria nō bñtes
nocturnis tpibus tantūmō flas/
conē aut aliud vasculū recipiunt.
z dum p vicum aliquē incedunt
subito vas vino impletū reportāt
Tūc eñ dyabolus vinū natura/
le ex aliquo vase recipiēdo illi flas
conem impleuit. Sup modū
autem quo aīalia z iumenta ma/
lefici interimūt. Dicere oportet q̄
sicut hoīes ita z iumēta vel tactu
z visu. vel visu tñ vl' vbi subter li
men ostij ipius stabuli. vel vbi so
lent adaquari maleficium aliqd̄
seu instrumētū maleficij reponūt
Sic eñ z iste in Rauenspurg in
cinerate. De q̄bus z infra patebit
semp ad instantiaz demonū vbi
meliores equi aut pinguiora iu/
menta erant maleficiare habebāt
Et dum interrogate fuissent per
quē modum talia efficerent. Rñ
dit vna noīe agnes q̄ subter limē
ostij ipius stabuli certas res occul
tarent. Et interrogata cuiusmōi
res. Respondit. Diuersaz spēruz
aīalium ossa. Et vlterius. In cu/
ius noīe hoc facerent interrogata
Respōdit In noīe dyaboli z om
nū alioz demonioz. Sed z alte
ra noīe anna q̄ dum vni ex ciuib̄
successiue viginti tres equos ma/
leficiasset qz vector erat. Ultima
tim dum vicesimū quartū emisset
z iā ad extremam pauptatē deue
nisset vector stans in ostio stabu/
li dixit ad maleficā que z in ostio
domus sue stabat. Ecce iā emi e/
quum promitto deo z sue matri
si equus ille morietur q̄ ego ma/

1 Male vector 23 eqs malefecerant

nibus meis ꝓpijs te interficiam. Sicq; territa malefica equū sibi intactum reliquit. Dum autem capta ⁊ interrogata fuisset ꝙ quemodum talia effecisset: Respondit se nil aliud nisi foueam fecisse. Qua facta: dyabolus certas res ī posuisset sibi innotas. Qua ex re colligitur. ꝙ tantūmodo aut manum aut visum apponere habēt. Et hoc vt quoquo mō malefica cooperet. alias eīm dyabolo seuiēdi in creaturas facultas nō pmitteretur vbi malefica nō concurreret vt prius tactum est. Et hoc cōtingit ꝓpter maiorem offensaz diuine maiestatis. Sepissime etiā a pastoribus visa sunt. ꝙ certa aīalia in campis dum tres aut quatuor saltus in aerem fecissent subito in terram collapso interierūt. Et hoc vtiq; dēmonū ad instantiam maleficaꝝ virtute in dyocesi Argentinēsi inter oppiduz fiessen ⁊ montem ferreū. quidā pre diues asseruit sibi ⁊ alijs vltra q̄draginta iumēta in bobus ⁊ vaccis in alpibus fuisse maleficiata. Et hoc infra anni spacium nō peste aut aliqua infirmitate pceedente. Et pro intersigno dixit. ꝙ vbi peste aut alia casuali infirmitate moriūtur, non subito sed puulati ⁊ successiue deficiūt. Illud autem maleficium subito abstulit omnē vigorem ita ꝙ ab oibus iudicabatur illa maleficijs fuisse interēpta. Verum talem ānotaui nūerum. estimo tamen ꝙ ampliorez exprestit. hoc tamē verissimū ꝙ ī partibꝫ ⁊ precipue in alpibus plurimū iumenta asserūtur maleficiari. Quod genus etiam maleficij vndiq; diffusum noscitur. Alliq̄ similia infra in capitulo de remedijs adhibendis contra maleficia iumentoꝝ discutiētur.

Super modum quo grandines ⁊ tempestates concitare ac etiam fulgura super homīes ⁊ iumenta fulminare solent

Capitulum. xv.

Eniq; q; demones ⁊ sui discipuli talia maleficia in fulminibꝫ grandinibus ⁊ tempestatibꝫ concitare possint. ⁊ hoc accepta potestate a ꝯo quo ad demones. seu eius pmissione quo ad ipīus discipulos sacra scriptura Job. i. ⁊. ij. testatur. vbi accepta potestate a ꝯo statim demon ꝓcurauit. vt sabei ḡngenta iuga boū ⁊ quingentas asinas auferrent. ⁊ deinde ignis de celo descendens. septem milia camelorꝫ consumeret. tandem etiam septez filij ⁊ tres filie p̄ vehementē ventum ⁊ p̄ lapsum domus occumberent. et semp̄ pueri id est famuli multi. vno qui nūciaret dempto interiert. vtiq; vlcere pessimo sancti viri corpus ꝓcuteretur ⁊ vxor ⁊ tres amici eius vt ipīm vexarēt grauiter procurauit. Vbi ⁊ sctūs Tho. in postilla sua sup̄ Job ita loquitur. Necesse est confiteri ꝙ deo permittente demones possūt perturbatōem aeris inducere. vē

tos concitare ⁊ facere. vt ignis de celo cadat. cuius enim natura corporalis nō obediat ad nutum angelis neq; bonis neq; malis ad susceptōem formaq; sed soli deo creatori. tm̄ ad motum localez natura corporalis nata est spirituali nature obedire. cuius iudiciuz imperium volūtatis que subiectiue est in aia mouentur membra vt opus a voluntate dispositū prosequantur. quecūq; igitur solo motu locali fieri possunt. hec p naturalem virtutem nō solum boni. sed etiam mali facere possunt nisi diuinitus. phibeantur Venti autem ⁊ pluuie ⁊ alia hmōi aeris pturbatōnes. solo motu vaporū resolutoz ex terra ⁊ aqua fieri possunt. vnde ad hmōi. pcreanda naturalis virtus demonis sufficit. hec Thomas. Mala enim q̄ nostris exigentibz in mūdo fiunt. deus velut p suos torzores iuste p demones solet infligere. Unde ⁊ glo. super illo ps. cuij. Vocauit famem sup terrā ⁊ omne firmamentum panis cōtriuit. dicit sic. Hec mala permittit deus p angelos malos qui talibus prepositi sunt Vocat ergo famē id est angelum fame ppositum. Possent ⁊ illa q̄ supra notata sunt circa q̄stionem an semp malefici. circa maleficia inferenda habent cōcurrere cum demonibz. vbi de triplici nocumento. ⁊ quō interdum demones sine maleficis mala nocumenta inferunt. cum maleficis autē demones plus affectant hominibz nocere. q̄ eo cū deus amplius per hoc irritatur inde eis maior facultas puniendi ⁊ affligendi concedit. Deseruiūt ⁊ illa q̄ doctores super secūdo senten. di. vi. An locus sit cōuenienter deputatus malis angelis in aere caliginoso mouent. quia cum tria considerātur in demonibz natura. officium. ⁊ culpa Sicut nature correspōderet celū empirreū. culpe vero inferius. ita eorū officio cum torzores sint et ministri vt supra tactum est. i punitionem malozū et exercituz bonozū competit aer caliginosus. ne vicz nimis nos infestarent. si in mūdo inferiori circa nos habitarent. vnde ⁊ in aere ⁊ circa speraz ignis. actiua passiuis piungere sciunt vbi a deo pmittūtur. ⁊ ignez de celo cadere seu fulgura fulmina re procurant. Narratur in formicario de quodam capto p iudicēdum interrogare quō ad grandines ⁊ tempestates pcitandas. pcederent. ⁊ an facile hoc eis foret procurare. Respondit. Faciliter grandines pcuramus. sed ad libitum ledere nō valemus Nota custodiam bonozū angelozum. vm̄ addidit. Eos tantūmodo ledere possumus qui dei destituti sunt auxilio. ⁊ qui signo crucis se munūt illos ledere nō possumus. est autē hic noster modus. Primo verbis certis in campis principez oīm demoniozū implozamus. vt de suis mittat aliquem qui a nobis designatum pcutiat. Deinde

r iij

veniente certo demone eidē in bi
uio pullū nigrū immolam⁹ eum/
dem in altū, pīciendo in aera. q̄ a
demone sumpto obedit. ⁊ statim
aurā concitat. attamē nō sp in lo/
ca destinata a nobis sed iuxta ōi
viuentis pmissionem grādines ⁊
fulmina proīcit Narrat etiam
ibidez de quodā actore seu heresi
archa maleficoz stafus dictus: q̄
in Bernensiū territorio ⁊ loc̄ ad
iacentib̄ constitut⁹. publice de h̄
gloriari audebat. q̄ q̄ncūq̄ vellz
ipe se in oīm emuloz oculis ve/
lut murem facere vellet ⁊ dilabi
manib̄ inimicoz suoz letalium
⁊ ita etiā capitaliū suoz inimicoz
manib̄ sep⁹ euasisse. Diuina ta/
men iusticia cum terminū sue ma
licie facere voluit. p hostes suos i
stupa q̄daz ꝓpe fenestrā quendā
sedere dū caute explorabat a sibi
insidiantib̄. gladīs ⁊ hastis ino
pinate transfixus ob sua facinora
miserabiliter obīt. supstitem ta/
mē discipulū qui hoppo vocabat
reliquit. qui ⁊ suprādictā stadlin.
de quo in capitulo sexto mentio
fit magistrum fecit. Sciuerūt bi
duo q̄ eis placuit terciā ptē fimi
feni vel frumenti. aut cuiuscunq̄
rei de vicino agro. nemie viden/
te ad proprium agrum defer/
re. grandines viuacissimas ⁊ au/
ras lesiuas cum fulminib̄. pcura
re. in aspectum parentum infan/
tes prope aquam ambulātes in
ipam nullo videntē proīcere. ste/
rilitatem in boibus ⁊ iumentis ef
ficere occulta alīs manifestare. in
rebus ⁊ corporib̄. modis q̄buscū
q̄ ledere. ictu fulminis nōnunq̄
quē vellent interimere ⁊ multa a
lia pestifera pcurare. vbi ⁊ q̄ī dei
iusticia hec fieri pmisit Ad ea ta/
men que p nos reperta sunt expe
dit cōuertere. In diocesi nanq̄ cō
stanf. ab oppido rauenspurg ob
vigintiocto miliaria teutbonica/
lia versus saltzburgā. grando se/
uissimus excitatus. cūctas fruges
segetes ⁊ vinetas adeo in latitu/
dine vnius miliaris cōtriuerat q̄
tercius ānus vix iudicabat fruge
ferus in vinetis. Unde res gesta
cum p notariū inquisitōnis inno
tuisset. ⁊ quod ꝓter clamorez po
puli inq̄sitione opus esset dū cer/
ti p maleficia īmo oīmes pene op
pidani talia contigisse iudicarent
Quare consulib̄ an. id ꝓsentien/
tibus p q̄ndenam iuxta iuris for
mam sup heresim dūtaxat male/
ficarum a nobis inq̄ritur. ⁊ ad du
as dūtaxat pſonas pre alīs q̄ ta/
men in paruo nūero non erāt dif
famatas' puenitur. nomē vnius
agnetis balneatricis. alterius an
na de midelheim. q̄bus captis ⁊
seorsuz ad distinctos carceres po
sitis ignorante penitus vna de al
tera sequenti mane balneatrix q̄/
stionibus leuissimis a rectore ſa
ciuiū magistro fidei zelatore. gel/
re cognoiato ⁊ ab alīs ex cōsulib̄
sibi adiūctis in pnia notarij expo
nitur. ⁊ licet maleficiū taciturnita
tis indubie penes se habuisset. de
quo ⁊ semp iudicib̄ timendū est
eo q̄ in primo aggressu nō tā mu
liebri sed virili animo se innoxiā
affirmabat. diuina tm̄ fauente cle

Male mere fecit

Duo male pacti

mentia ne tm̃ facinus impune trā
siret. subito libere ⁊ a vinculis ab
solute. licet in loco torture ⁊ cun/
cta flagitia ab ea ppetrata detexit
Nam a notario inq̃sitōnis inter
rogata sup articulos ⁊ depositōe
testium circa nocumēta hoibus ⁊
iumentis illata. ex q̃bus iam vio
lēter reddebat tanq̃z maleficia su
specta. cuz nemo testis de fidei ab
negatōne ac carnali spurcitia cuz
demone incubo aduersus eā de/
posuissz. eo q̃ illa secretissima sint
illius secte ceremonialia. attamē
vbi post nocumenta aīalib ⁊ ho
minib illata vti rea respōdisset.
cetera oia de fidei abnegatōne et
spurcitijs dyabolicis cum incubo
demone peractis interrogata pu
blice fatebatur. asserens se vltra
decem ⁊ octo ānos illi incubo cū
oīmoda fidei abnegatōne succu/
buisse. q̃bus expletis vbi sup grā
dinem p̄fatam. an ne aliquid d̄ il
lis sciret inq̃reretur Respondit q̃
sic. Et interrogata quō ⁊ qualiter
Respōdit. In domo eram ⁊ ho/
rā meridiei demon me accersiuit.
⁊ vt sup campū seu planiciē l2up
pel sic eīm noīatur. paululuz aque
mecū deferendo me transferrē in
iunxit. ⁊ dum interrogassez q̃dnā
operis in aqua explere vellet. plu
uiam se velle causare respondit.
portam ergo ciuitatis exiens. ip̄z
demonē sub arboze stantē reppe/
ri. Interrogata eīm a iudice sub q̃
arboze respōdit. Sub illa ex op/
posito illius turris ip̄m denotan
do. ⁊ interrogata q̃d sub arboze e
gisset. respondit demō vt foueam
paruā foderem ⁊ illi aquā infun
dere inciperet Et interrogata: an
ne pariter concedissent. Respon/
dit. me sedente ip̄e demō stabat.
Interrogata demū q̃bus ne ver/
bis aut modis aquam mouisset.
Rñdit. digito q̃dem moui. z in
noīe ipius dyaboli ⁊ oīm aliozuz
demoniozz. ⁊ rursum iudex. quid
actum fuit de aqua. Respondit.
disparuit ⁊ sursum in aere dyabo
lus duxit. ⁊ demū an ne aliquam
sociam habuisset interrogata. re/
spondit. ex opposito sub tali arbo
re aliam captā maleficā annam
vicz mundelheim noiando conso
dalem habui quid autē egerit ig̃
ro. ⁊ finaliter interrogata balnea
trix de interuallo tēpozis ab aque
assumptōne vsqz ad grandinem
Rñdit. tāta dilatio fuit q̃uisqz ad
domū peruenissem Sed ⁊ hoc
mirabile cum sequenti die altera
q̃stionibus etiam leuissimis expo
sita prio fuisset vtpote digito vix
a terra eleuata post libere soluta.
prefata oīnia nō discrepando in
minimo nec quo ad locum. put
altera fassa fuerat. quia vicz sub
tali arboze. ⁊ alteraz sub alia. nec
quo ad tp̄us quia hora meridiei.
nec q̃ ad modū qz p motiōem aq̃
in foueā īmisse in noīe dyaboli et
oīm demoniozz. nec q̃ ad iterual/
lū tp̄is. qz dū eius dyabol⁹ aquā
accepisset in sublime eleuando. re
gressa ad domū supueniisse gran/
dinez affirmabat singula detexit
sicqz tercia die ī cinerāt. ⁊ balnea
r iiij

Dne mala ⁊c idem ⁊c

triẽ contrita ⁊ ꝛ fessa plurimuꝫ se
deo ꝯmendauit asserens se liben
ti animo mori vt demonis iniu/
rias posset euadere. crucẽ in ma/
nibus tenendo ⁊ amplexãdo q̃m
tamẽ altera spernebat. q̃ etiam vl
tra viginti ãnos incubũ demonẽ
cum oĩmoda fidei abnegatõe ha
buerat. primã in multis malefi/
cijs hominib̃. iumẽtis. ⁊ terre fru
gibus illatis excedens vti proces
sus ad consulatũ repositus demõ
strat. Sufficiant ista cum reuera
quasi innũera circa hmõi malefi/
cia illata recitari possent. Sed et
de ictu fulminis q̃ sepissime. aut
boies solum aut cum bestijs. aut
cum domib̃ ⁊ horreis cõsumpse
rint. licet occultiorẽ ⁊ magis am/
biguam videatur habere causaꝫ.
eo q̃ alias diuina ꝓmissione sepe
contingãt absq̃ maleficaꝫ vicꝫ
cooꝓatione. tñ vbi sponte ex eaꝫ
fassionib̃ talia eas fecisse seu pro
curasse repertũ est sup̃ que etiam
varia acta ⁊ gesta ꝓeter ea q̃ sup̃
tacta sunt deduci possent. rõ etiã
suffragatur cũ ea facilitate q̃ gran
dines sic ⁊ fulmina ꝓcurare pñt i
mari etiam tẽpestates. iõ oĩs am
biguitas de medio tollitur.

Sup̃ tres modos quo viri ⁊
nõ mulieres reperiũtur maleficijs
infecti p̃ tria capitula. ⁊ primo de
sagittariis maleficis.

Itemuꝫ ad

pñs genus maleficij q̃ vi
ri inficiũtur in trib̃ specieb̃. No/
tandũ est primo de grauitate cri/
minis q̃ ad maleficos sagittarios
in septẽ horrendis maleficijs. nã
primo sacratiori die dñice passio
nis sexta vicꝫ feria parasceuen. vt
fertur infra missaꝫ solennia hñt
sacratissimam crucifixi imaginẽ
tela quasi ad metam sagittando.
O q̃nta crudelitas ⁊ iniuria sal/
uatoris. Scdo licet sub dubio ꝓ/
titur. an aliaꝫ apostasiã verbo vl
tra illam apostasiã operis habẽt
cum demonib̃ inire. tñ quocũq̃
mõ fiat maior cõtumelia nõ po/
test a xpiano irrogari fidei cũ cer/
tum sit q̃ si infidelis cõsimilia p/
petraret nullius forent efficacie.
in nullo etiã tanto cõplacere ad/
uersario salutis opere põt. Unde
miseri talis fidei catholice verita
tem ⁊ efficaciã potius perpendere
deberent. q̃ etiam de causa deus
hmõi flagicia iuste permittit.
Tertio. q̃ tres aut q̃tuor iacus
totidẽ tela habet infigere. ⁊ ex cõ/
sequenti tot ꝓm eũdem nũerũ ho
mines: q̃libet die poterit interi/
mere. Quarto q̃ sic de premissis
certificãtur a demonib̃. quod tñ
corpali visu illũ occidendũ prius
hñt cõspicere ⁊ cordis volũtatem
vbi ex integro illũ ad interimẽdũ
flectũt. talis q̃cũq̃ loco inclusus
se tueri nõ poterit q̃n tela emissa
ferat ⁊ p dyabolũ ei infigat. Qui
to q̃ sub tali certitudie sagittaꝫ e
mittere valẽt vt in casu q̃ dena/
riũ a capite p̃ sagittã depõere abs
q̃ capitis lesiõe voluerit h̃ ipm ef/
ficere valeãt simili mõ ⁊ p bõbar
dam q̃ntũcũq̃ magnã. Sexto q̃

super hec efficienda homagiũ ta//
le cum corpis ⁊ aĩe pditõne dya//
bolo pstare habent sup quib⁹ ali
qua gesta in medium pducamus
¶ Nam princeps q̃dam rheni bar
batus cognomiatus. eo q̃ barbã
nutriebat. cuz ante ãnos sexagita
adiunctis sibi terris impiaiib⁹ q̃d
dam castz lendenbrunnen ꝓter
rapinas quas castrenses inde fa//
ciebant obsidendo circũuallasset.
habuit in suo comitatu quendaz
hmõi maleficum punctrer noĩe. q̃
intiũ castrẽses molestabãt. q̃ vno
dempto oẽs successiue sagittis in
teremit. talemqz modũ seruauit.
vt eum quẽ intuitus fuisset. q̃cun
qz se diuertisset p emissaz sagittã
letaliter vulneraret ⁊ occideret ta
lesqz tractus quolibet die tres dũ
taxat in sua potestate habebat. eo
vicz q̃ tres sagittas imagini salua
toris infixerat. cur autem dyabo//
lus ternariũ nũerum pre alijs eli
git. estimari põt q̃ in abnegatõez
sanctissime trinitatis hoc efficiat.
illis autem trib⁹ emissis tractib⁹
nõ nisi in sortem vt ceteri sagittas
emittebat. accidit demũ vt dum
q̃dam ex castrensib⁹ deridẽdo ad
ipm clamasset punctrer. nõne cir
culũ in porta pendentẽ illesum p
mittes. ⁊ nõdente illo ab extra no
cturno tẽpore. nõ sed ipm die ca//
ptionis castri auferam. hoc idem
q̃d predixit adimpleuit. nam om
nib⁹ vt pmissum ẽ dempto vno i
terẽptis castz capitur. ⁊ ipe circu
lũ domui sue in rorbach zvorma
tiẽsis dyoce. a ꝓpẽdit. ⁊ sic a ꝓpẽsuz
in hodiernũ diem cernit. q̃ etiam
post a rusticis q̃bus plurimũ mo
lestus erat. quodã sero cũ fossoriis
coz instrumentis occidit ⁊ in pec
catis suis mozit. Fertur denicz de
ipo q̃ q̃dã de optimatib⁹ dũ artz
sue experientiam certam cape vo//
luisset. eidem ꝓriũ filiuz puuluz
ad metã posuit ⁊ pro signo super
byrretũ pueri denariũ. sibicz mã
dauit vt denariũ sine byrreto per
sagittã ãmoueret. cuz aũt malefi//
cus id se factuz sed cũ difficulta//
te assereret. libẽti⁹ abstinere ne p
dyabolũ seduceret in sui interitũ
verbis tñ principis inductus sa//
gittam vnã collari suo circa col//
lum imisit. ⁊ alterã baliste suppo
nens denariũ a byrrero pueri sine
oñi nocumẽto excussit. quo viso
dũ ille maleficũ interrogasset. cur
sagittam collari imposuisset. rñ//
dit. si deceptus p dyabolũ pueruz
occidissez cũ me mori necesse fuis//
set subito cum sagitta altera vos
transfixissem vt vt sic mortẽ meã
vindicassem. Et q̃dem lz diuina
pmissio mala hmõi in pbatiõem
⁊ castigatõem fideliũ fieri sinit. ex
adũso tñ in ꝓfortatõem ⁊ gl'am fi
dei potiora miracula: clemẽtia sal
uatoris opat. ¶ Naz in dyocesi Cõ
stãtiensi ꝓpe castz hohenzorn ac
monasteriũ monialiũ eccl'ia q̃dã
iaz de nouo cernit ꝓstructa. in q̃
hmõi imago saluatoris cũ sagit//
ta infixa ac cruore effuso cernit.
cuius miraculi veritas tali ordine
patuit. ¶ Miser eñ q̃dam dum iu
xta ordinez pnotatũ sup tres aut

malefici sagittas tẽ p magi
saluatoris infixerat

Quod sagittis ymagines crucifixi sagittabat, et fixus i loco stetit, se de loco mouere nō valet

quattuor tractus baliste ad interi
tum alioꝝ a dyabolo certificari
cuperet in biuio quodam imagi/
nem crucifixi sagitta petit ⁊ mō q̄
uisq̄ in p̄sens cernitur transfixit. ⁊
dum cruor miraculosus erūperet
miser ĩmobiliter diuia ꝑtute gres/
su percussus figitur. ⁊ vbi a prete
reunte quodam cur ibi fixus ma/
neret interrogaret. miser caput a/
gitabat brachijsq̄ ac manib⁹ qui
bus balistam tenebat ac toto cor
pore tremens nil respondere po/
terat. ⁊ alter hincinde circūspiciēs
dum imaginē crucifixi intuetur ⁊
sagittam infixam cū cruore effu/
so speculatur. pessime inq̄t nequā
imaginem dñi nostri trāsfixisti et
alios ꝓuocans attendite inq̄t ne
fugam capiat. dum tū vt p̄missus
est se de loco mouere nō poterat.
ad castꝝ concurrit ⁊ rem gestam
narrauit qui concite descēdunt ⁊
miserū in eodem loco p̄sistentem
reperiūt. ⁊ inq̄rentibus de casu: dū
crimen fassus fuisset ex contactu.
publice iusticie de loco mouetur.
⁊ dignā pro cōmissis vltionem p
miserabilē mortem recepit. Sed
heu q̄ cogitatu horribili existit.
nec his humana puersitas terreꝫ
vt a similib⁹ flagitijs se contineat
Nā in curijs optimatū vndiq̄ vt
fertur tales sustentanꝫ de suis fla
gitijs publice in contemptū fidei
⁊ graucm offensionē diuine maie
statis et cōtumeliam nostri redē
ptoris gloriam ⁊ se iactari de tali
bus p̄mittūtur. Unde ⁊ tales vti
q̄ ⁊ receptatores defensores ⁊ fau
tores nedum hereticoꝝ. sed apo/
statarū a fide iudicandi sunt ⁊ pe
nis plectendi subscriptis. ⁊ hoc est
septimū. Nā primo ipo iure excō
municati sunt. ⁊ fauentes clerici
ab omni officio ⁊ beneficio depo/
nūtur ⁊ priuātur nec ad illa resti/
tuūtur absq̄ speciali apostolice se
dis indulto. Item p̄fati receptato
res postq̄ fuerint publicati si i ex/
cōmunicatōne steterint p̄ annum
aio p̄tinaci velut hereticis sunt con
dēnandi. que singula sic probanꝫ
Nā in ca. vt inq̄sitōnis. § phibe/
mus. li. vi. tangitur de nō impedi
endo directe vel indirecte p̄cessuz
iudicū dyocesanoꝝ ⁊ inq̄sitoruz
in causis fidei vbi tangitur predi
cta pena infligenda post annum
nā dicitur primo. Prohibemus
districtius potestatib⁹ dñis tēpo
ralib⁹ ⁊ rectoribus eorūdem officia
libus ⁊c. si cui placet capitulū ple
gat. Deniq̄ q̄ ⁊ ipi malefici cum
coꝝ receptatoribus sint ipo iure ex
cōmunicati. p̄tz de ipis hereticis
maleficis in ca. ad abolendam in
prin. ⁊ in ca. excōicauimus primo
⁊ p̄sertim ⁊ breuius in ca. excōica
mus. secūdo de here. vbi sic dicit.
Excōicamus ⁊ anathematizamꝰ
vniuersos hereticos catharos pa
terinos. ⁊ infra. ⁊ alios quibuscū
q̄ nomibus censeantur. ⁊c. Et no/
ta sup quibuscūq̄ nomibus de cre/
dentibus autem ⁊ receptatoribus
⁊ ceteris supradictis habeꝫ in ca.
excōicamus. i. §. credentes. vbi sic
dicit. Credentes p̄terea receptato
res defensores ⁊ fautores talū ex

cōicationi decernimus subiacere.
Ꝛc. ⁊ in capitulo excōicauimus. ij.
tanguntur plures pene quas in/
curruit infra annū cum ipis cleri/
cis vbi sic dicitur. Receptatores
fautores ⁊ defensores excōicatio
ni decernimus subiacere. vt post/
quā ꝗlibet talium fuerit excōica/
tione notatus si satisfacere contē/
pserit infra ānum extunc ipo iure
sit infamis. nec ad publica offi/
cia seu consilia. nec ad eligendos
aliquos ad hmōi nec ad testimo/
nū admittātur. sint etiā intestabi
les vt nec testandi liberam habe
ant facultatē. nec ad hereditatis
successionem accedat. nullus pte/
rea ipi sup quocūqz negocio rnde
re cogatur. Qd si forte iudex erri/
tert eius sentētia nullaz obtineat
firmitatē. nec cause alique ad eius
audientiā pferātur. si fuerit aduo
catus nullatenus eius prociniuz
admittat. Si tabellio instrumen
ta confecta nullius sint momēti.
sed cū auctore dānato dānentur.
⁊ in similib idem pcipimus ob/
seruari. Si vero cleric⁹ fuerit: ab
omni officio ⁊ beneficio deponat.
vt in quo grauior ē culpa. maior
exerceat vindicta. Si q̄ tales aūt
postēqz ab eccl̄ia fuerint denotati e
uitare ꝓtempserint excōicatōnis
snia vsqz ad satisfactiōem idoneā
pcellantur. Sane clerici nō exhi/
beant hmōi pestilentib ecclīasti
ca sacramēta. nec eos xpiane pre/
sumant tradere sepulture. nec ele/
mosynas aut oblatiōes eoz reci/
piant. alioq̄n suo priuent officio
ad qd̄ nequaqz restituātur absqz
indulto sedis aplice speciali. Sūt
deniqz ⁊ alie pene q̄plures super
p̄dictos etiam si nō psistant p an
num oino ptinaci sup eoz vicz fi
lios ⁊ nepotes qui ab eo ⁊ inq̄si
tori pnt priuari seu priuatos de/
nūciari. dignitatib personatib ⁊
oibus honoribus ac beneficijs ec
clesiasticis ⁊ officijs publicis qui/
buscūqz. iuxta ca. vt cōmissi. §. pri
uandi de here li. vi. Intelligit tā
men si impenitētes extiterint. vt i
ca statutū felicis. e. li. ⁊ ti. Item q
etiam ipoz filij vsqz ad secūdā ge
neratōem sunt priuati omni bene/
ficio ecclīastico ⁊ officijs publicis
vt in ca. quecūqz §. heretici eo. li.
Intelligendū tamē qui p pnam
⁊ non p mnam. lineā descendert
⁊ etiam de impenitētib. vt in al/
le. c. statutū. Itē q illis sup̄ple cre
dentibus. receptatoribus. defenso/
ribus. ⁊ fautoribus eorum sit a ppel
latōnis ⁊ pclamatōnis beneficiū
interdictū. ptz in ca. vt inq̄sitōnis
eo. li. vbi tn archidyacon⁹ sup. c.
eo. intelligit. vt postēqz p sentent. ā
esse tales sūt declarati tūc nō pnt
ante aūt sentētiā si in aliq̄bus ag/
grauant seu idebite fatigātur ap
pellare pnt. plura alia possent de
duci. sed ista sufficiāt. Pro ampli
ori tn premissoz intelligētia aliq̄
sunt discutiēda. Primo q̄d si pri
ceps vel secularis ptās. iuxta pno
tata gesta ad deuastatōez alicui⁹
castri iusto bello aliquē hmōi ma
leficū secū recipiat ⁊ ei⁹ assistētia ti
rānidē maloz ꝓpescat. nūq̄d tot⁹

exercitus vt fautores ⁊ receptatores talium sunt iudicādi ⁊ pdictis penis mulctandi. Respondendū videtur q̄ quia ꝓpter multitudinem rigor iusticie est tpandus di. xl. cōstitueretur. Jō licet principalis ⁊ eius assessores ⁊ cōsiliarij, talia fouentes oīno sint ipo iure penis pfatis inodati. vbi moniti ab eor ordinarijs nō destiterint cuz iam vti receptatores fautores iudicant. vnde ⁊ ipis penis subijciūtur. reliquus tm̄ exercitus cū absq̄ eor cōsilio ⁊ fauore talia fiāt. immo p defensiōe reipublice sua corpora exponere sunt parati. lz fortassis in factis maleficis ꝓplacentia habeāt. tm̄ censurā illā excōicationis euadūt. lz reatū illū in eor cōfessione agnoscere habeant de bita cautōne accepta sup oīmoda hmōi detestatōne in ꝓpetuū a cōfessore absolui. ⁊ q̄tum in ipis est ab eor finib hmōi maleficos expellere. Si vero q̄ritur. a quib possint pſidētes vbi resipiscāt absolui an ab eor ordinarijs aut inquisitorib Rndetur. vtiq̄ absolui pnt ⁊ ab ordinarijs ac alijs inquisitorib si resipiscāt. habet in c. vt officium. in prin. de here. li. vi. vbi sic dr. vt officiuz ⁊ infra. ꝓtra hereticos credentes receptatores fautores ⁊ defensores eor. necnō cōtra infamatos de heresi vel suspectos fm sanctōnes canonicas hoīm metu diuino timore postposito ꝓcedatis si vero aliquis ex predictis heretica labe primitus abiurata redire voluerit ad eccl'e vnitatem iusta formā ecclesie absolutōnis benef. ciū impēdatis. Si denicz instatur qm̄ dicet princeps vel alius resipiscere. Rndetur quando maleficū ꝓpter iniuriam creatori illatam pueniendū tradit. vnde ⁊ vt ipm a dominio tm̄ modo expellat nō est malefici seu heretici manifeste deprehensi in heretica pravitate vt sup̄ patebit pena debita. ⁊ vt de pteritis doleat. ⁊ tales nunq̄z de cetero fouerevt catholicum decet principem firmiter in animo suo statuat. Dō si queritur. cui tradendus ⁊ quo ordine puniendus. ⁊ an vt manifeste deprehensus in heresi sit iudicandus. Ad primū specialis tangetur difficultas in principio tertie partis. an vicz eor punitio tantūmodo ad iudicem secularē ⁊ non ecclesiasticum pineat. manifestum est em̄ per. ca. vt inq̄sitōnis. § prohibemus. li. vi. q̄ potestatibus ⁊ dominis tpalibus interdicitur ne de crimine heresis q̄ quo mō iudicent. absq̄z eorum seu inquisitor aut saltim alterius eorūdem licentia. sed quia ratio que ibi assignatur circa maleficos nō videtur habere locum. qz dicitur ibi q̄ ideo nō debent iudicare eo q̄ crimē heresis est mere ecclesiasticum. maleficor autez crimē nō videtur mere ecclesiasticū. sed etiā ciuile ꝓpter dāna tpalia. quic q̄d tm̄ sit vt infra patebit. lz iudices ecc'iastici sint ꝓgnoscere ⁊ iudicare tm̄ iudicis secularis ē exequi ⁊ punire. vt patz extra de here. cap̄. ad

abolendã. ⁊ ca. vergentis. ⁊ ca. et
cõicamus. vtriq;. Vñ et iudex se/
cularis si tradet talẽ ordinario ad
iudicandũ. habet tñ p se eũdez pu
nire postq̃ ab eo sibi traditur aut
relinq̃tur. vel etiã ex ꝓsensu eꝗ i se
cularis iudex vtrũq; facere pot. s.
iudicare ⁊ punire. Nec valet si di
catur q̃ tales malefici nõ sunt he
retici sed potius apostate. qz cum
vtrũq; contingat circa fidez. tñ si
cut hereticus circa illã tñmodo
dubitat ⁊ hoc in toto vel in parte
ita ⁊ apostate malefici rõ etiaz p
se dictat. cum eñ grauius ẽ corrũ
pere fidem p quam est aie vita q̃
falsare pecuniam p quam vite tẽ
porali subuenitur. Vñ si falsarij
pecunie vel alij malefactores sta
tim p seculares ptãtes iuste mor/
ti tradũtur. multomagis tales he
retici ⁊ apostate statim q̃ ꝓuincũ
tur pñt iuste occidi. Vñ ⁊ p hec ẽ
responsio ad secũdum. quo sez or
dine ⁊ a quo iudice sit puniendus
sed clarius de illo tractabit in ter
tia pte operis circa modos sentẽ/
tiandi. q̃liter deprehẽsus manife
ste in heresi sit sentẽtiandus circa
viij. ⁊ xij. modus ⁊ sup dubiũ q̃d
si peniteret an adhuc esset occidẽ/
dus. Reuera eñ si hereticus sim
plex relapsus q̃ntũcũq; peniteat
est occidendus. in. ca. ad abolen/
dam allegato. ⁊ hoc rõnabiliter
ꝓ thomã. cum p hoc ꝓuidetur
bono cõmuni. qz si heretici reuersi
sepe recipentur vt in vita ꝓseuera
rentur ⁊ alijs tpalibus bonis pos
sit hoc eẽ in ꝓiudiciũ salutis alio/
rum. tũ quia si relaberent alios in
ficerent. tũ etiã quia si sine pena e
uaderent. alij securius in heresim
relaberentur ex relapsu etiã ipor
presumit de incõstantia eorꝝ cir/
ca fidem. ⁊ ideo iuste occidendus
quare ⁊ hic dicere oportet q̃d si. p/
pter suspitõnem solam incõstan/
tie ecclesiasticus iudex relapsum
habet tradere curie seculari ad oc
cidendũ a fortiori si non velit tra
dere apostatã aut maleficã quã/
cũq; curie seculari ꝓpter penitẽtiã
⁊ eius cõuersionem. tñ relinquere
habet talem ⁊ nõ impedire. cuz iu
dex secularis ꝓpter damna tpalia
iporũ maleficũ vult occidere ꝓm
leges. licet ecclesiasticus iudex prius
habeat penitentẽ maleficũ absol
uere ab excõmunicatõe quã ꝓpter
heresim maleficaꝝ incurrit cum ⁊
hereticus sit excõicatus. iuxta ca.
excõicamus. i. ⁊. ij. ⁊ ad gremiũ ec/
clesie recipere vt spiritus saluus fi
at. vt dicitur. xi. q. iij. audi. Alie rõ
nes assignãtur inferius circa que
stionem primã tertie partis suffi/
ciant ista ad pñs tantũmodo ad/
uertant aiarum rectores q̃ dura
⁊ districta exigetur ab eis ratio a
tremendo iudice. cum reuera iudi
cium durissimũ his qui pesunt. ac
vbi tales in iniuriã creatoris vi/
uere permittũt. Sequitur de duo/
bus alijs maleficorꝝ generibus
Nã ad idem genus maleficij re/
ducũtur ⁊ illi q̃ per incantatõnes
⁊ carmina sacrilega arma quecũ/
q̃ incãtare sciũt. vt eis nullo mo/
do nocere valeant. vnde nec etiã

s

vulnerari possunt hi eim diuersifi
cantur. Nã aliqui sunt q̃ cum pre
dictis sagittarijs maleficis cõcor/
dant in eo q̃ etiam circa imaginẽ
crucifixi ⁊ cõtumelia ei illata talia
addiscũt. gra exempli qui vult vt
nõ valeat ledi in capite aliquo fer
ro aut ictu habet caput imaginis
auferre qui circa collum auferat
collum q̃ circa brachium auferat
seu cõminuat brachiũ. ⁊ sic ꝓseqũ
ter. Interdũ supra cingulum aut
infra interdum ex toto cõminuũt
⁊ in hui⁹ signum vix inter decem
imagines in bruo aut in campis
repositas vna integra reperitur
Aliq̃ ꝯo sunt qui certa breuia se/
cum deferunt. aliqui ꝯbis inter/
dum sacris aut etiam ignotis ta/
lia procurant. Inter que hec estu/
matur diuersitas. Nam primi li
cet in cõtumeliaz fidei circa deho
nestatõnem imaginis saluatoris
cum ꝑfatis maleficis sagittarijs
concordãt. vnde ⁊ veri apostate
reputandi ⁊ iudicãdi vbi fuerint
deprehensi alio tamẽ respectu sa/
gittarioꝝ. nec etiam in malũ pro
primi manifestũ prout in tuitõem
proprij corpis supra cingulũ vel
infra. aut ec tot⁹ corpis seruire vi
detur. ideo tanq̃z heretici peniten
tes ⁊ nõ relapsi vbi sunt malefici
cõuicti ⁊ peniteant sunt iudicãdi.
⁊ iuxta octauũ modum penitẽtiã
di. cuz adiuratõne ⁊ inclusione vt
in tercia parte operis tangẽt. Pro
secũdis vero qui p carmina arma
incantare nitũtur. ⁊ sup illa nudis
plantis incedere ⁊ similia exercere
Incantatores eim dicuntur iuxta
Isidoꝝ. viij. ethi. qui artez aliquã
verbis pagunt distinguendũ. q̃a
interdum incãtatõnes fiũt p ver/
ba sacra aut p carmina scripta iu
per infirmos. ⁊ he q̃dem incãtati
ones licite fieri possunt septẽ con/
ditionibus seruatis vt inferi⁹ pa/
tebit circa modos curandi malefi
ciatos infirmos Incãtationes ãt
que fiũt super arma p aliqua ver/
ba. aut vbi talia carmina scripta
deferũtur hoc iudicio attendẽdũ
q̃ sibi sunt noia incognita. Item
caracteres ⁊ signature alie preter
signaculum crucis. tũc talia sunt
oĩno refutanda ⁊ attendendi sũt
hoĩes pie a talium credulitate. qõ
si desistere nollent tũc tanq̃z leui/
ter suspecti sunt iudicandi de q̃b
in secũdo modo sentẽtiandi infe/
riũs patebit. nõ eim tũc caret scru/
pulo heretice prauitatis imo quia
talia oĩno ope ⁊ auxilio demonũ
habent fieri cuius vt supra patuit
qui auxilio vtitur apostata a fide
iudicat̃. licet etiam ꝓpter ignoran
tiam ⁊ emẽdatõnis grãm minus
q̃z cũ sagittarijs maleficis sit agẽ/
dum Et quia plurimũ cõmune
cernitur apud clientes ⁊ mercato
res secũ deferre. hmõi carmina et
benedictõnes que incãtatõis spe
ciem habere videnť. expedit oĩmi
no siue in foro penitẽtie p confes/
sorem. siue in foro contẽtioso p ec
clesiasticũ iudicem hmõi elimina
re cum tacitũ pactũ ꝓpter verba i/
gnota ⁊ caracteres signaticuz de
mone initur ⁊ demon occulte se ĩ.

gerit ⁊ optata ꝓcurat. vt tandez ad
petora alliciat. vñ vbi i foro ꝓtēti
so talis debet adiurare iuxta secun
dum modū setētiādi. vbi in foro cō
scientie confessor debet carmina in/
spicere ⁊ si nolit oīno ꝓijcere. debet
tñ noīa ignota ⁊ caracteres delere
reliqua vero vt euangelica verba ⁊
signacula crucis ꝓmittere. Sup
q̄bus oibus ⁊ ꝓcipue sup male
ficos sagittarios notandū q̄ su/
pra tactuz est an vt manifeste de
prehensi in heretica p̄rauitate iu/
dicandi sint de qua materia etiaz
prius tactum ē in prima q̄stione
prime partis Et q̄dē q̄ sic. ptz ibi
dem. Nam vt dicit Bernardus
in glo. ordinaria. in ca. abolendā.
§ p̄senti. ⁊ ver. deprehensi. tribus
modis de iure. quis ꝓ manifeste
deprehenso in heretica prauitate
habetur. puta facti euidentia. vt i
simplici heresi quādo publice p̄/
dicant heresim. ff. de ritu nup. pa
lam. §. vlti. vel legitima ꝓbatiōe
per testes. vel ex sua ꝓfessione.
Et eiusdem bern̄ glo. in ca. excōi
camus ij. sup. §. deprehensi publi
ce ita q̄ notoriū sit illis etiā quia
condēnati sunt. Ad idē videt fa/
cere sup ca. sup quibusdā. extra de
ver. sig. prout patuit in prima q̄/
stione prime ptis huius operis
Ex q̄bus pater q̄ malefici sagitta
rij similiter ⁊ alij arma incantan/
tes pro manifeste deprehensis in
heretica prauitate p̄ aliquod pa/
ctum expressum cuz demone imi/
tum propter manifesta ipōrū o/
pera que nō nisi diabolica ꝓtute
fieri possunt habendi sunt. Pa/
tet et secūdo. quia eoz fautores
receptatores defensores vt mani
feste tales pro talibus habendi
sunt ⁊ penis prescriptis manifes/
ste subiacere ita q̄ non iā sub du/
bio aut tanq̄z suspecti receptato/
res leui aut graui. vel violenta su
spitōne iudicandi prout plures a
lij existere possunt. vñ ⁊ semp gra
uissime contra fidem delinquūt.
⁊ semp mala morte a deo ꝓcutiū
tur. Nam vt fertur q̄dam prin/
ceps cum consimiles foueret ma
leficos. ⁊ cum hoc q̄ndam ciuita
tem in certis negocijs indebite ag
grauaret. dum hoc sibi a quodaz
familiari obijceret. ille omni timo
re dei postposito. Rñdit. det' de
q̄ in hoc loco moriar. si iniuste a
me illi aggrauentur. ad que ver/
ba subito diuina vltio subsecuta
subitanea morte expirauit. reue/
ra in vindictam non tam iniuste
aggrauatōnis q̄ntum ⁊ fautorie
heresis. Patet ⁊ tertio q̄ prelati
quicunq̄z ⁊ rectores vbi hmōi fla
gitijs ⁊ eorum auctoribz ⁊ fauto/
ribz iuxta oēm possibilitatem nō
resistunt etiam tanquā manifesti
fautores ⁊ q̄ p̄scriptis penis ma/
nifeste subiacere debeant iudicā/
tur.

Sequitur secūdum principa/
le huius secūde partis super mo
dos tollendi ⁊ curandi maleficia
premittendo difficultatem.

Trum licitum sit maleficia p alia maleficia vel p aliqua illicita tollere. Et arguitur q nõ. qz vti auxilio demonũ non ē licitum vtz patuit. ⁊ in. ij. senten. di. vij. a doctoribus cõmuniter determinatur. ḋa vicz est apostasia a fide. ⁊ ḋdez q sine auxilio demonũ nõ possit dissolui. Probaṫ. quia aut dissoluit hũano artificio aut diabolica aut diuina potẽtia. Nõ primũ. qz inferior potestas nõ pōt infringere superiorem. cũ nihil agat vltra suã virtutez. nõ etiã diuina. quia hoc esset opus miraculosum. ⁊ cũ illa deus ad suũ nutum operatur. ⁊ nõ ad instãtiã hoim. sicut ⁊ xp̃s mathi petenti miraculũ de subuentõne necessitatis vini. vt doctores exponunt q hoc miraculum cõuersionis desiderabat xp̃s. Respondit. Quid mihi ⁊ tibi mulier. scilicet cõmune in ope miraculoso

Apparet etiaz q rarissime liberãtur ẋtumcũq; diuinũ auxilium ⁊ suffragia sanctoꝝ implorant. q̃ non nisi auxilio demonũ liberari possunt quod tamẽ non ē licituz querere. Preterea hoc qõ cõmuniter toleratur in vsu practicatur lz sit illicitũ sz hoc cõiter practicaṫ q tales maleficiati currũt ad mulierculas superstitiosas a ḋbus seipissime liberãtur ⁊ nõ p sacerdotes aut exorcistas. ergo practica ostendit q auxilio demonũ maleficia tollũtur. cuius tamen auxilium querere cum sit illicitum. etiã non est licitum maleficia tollere. sed patiẽter sufferre. Preterea fz Tho. ⁊ Bonauẽ. in. iiij. di. xxxiiij de impedimento maleficiali. maleficium ē ita perpetuũ q nõ pōt habere hũanum remedium. qz si haberet remediũ non est homini notum vel licitum. in ḋbus verbis dant intelligere q sit quasi infirmitas incurabilis ⁊ ꝓpetue inherens vnde subdũt. licet deꝰ prestare possit remedium demonez cogendo ⁊ demon desistendo illcurareṫ. tamẽ curatio nõ erit hũana. ergo nisi deus dissoluerit p se nõ est licitum eius dissolutõem ḋ cũq; modo querere. Preterea in eadem distin. ⁊ q. dicunt q etiam p aliud maleficium adhibere remedium ē illicitum. vnde dicũt ⁊ si posset p aliud maleficium adhiberi remedium nihilominꝰ reputaretur perpetuũ. licet amoueret maleficium. qz nullo modo est licitum p maleficium inuocare demonis auxilium. Preterea exorcismi ecclesie non valent ad reprimenduz demones semp quo ad oẽs molestias corpales. hoc dei iudicio exigente. semp tamẽ valẽt contra illas demonũ infestatões cõtra quas principaliter sunt instituite. sicut cõtra obsessos vel circa pueros exorcisandos. Preterea. nõ oportet q si ꝓpter peccatũ dyabolo sit ptãs i aliquẽ data cessante pctõ cessat potestas. qz interdũ cessante culpa remãet pẽa. et ḋbꝰ ꝓbis videnṫ p̃fati duo doctores sentire q non sit licitum malefi

cia tollere. sed pmittere illa sicut p
mittuntur alie infirmitates incura
biles. ⁊ pmittere illa tm̄modo do
mino deo q̄ illa tollere pōt ad su/
um placitū. ¶ Jn ptrariū ē q̄ si/
cut deus ⁊ natura nō abūdant in
supfluis ita nō deficiūt in necessa
riis. quare ⁊ necessario fidelibus
contra hmōi insultus demonuꝫ
sunt data non solū remedia ps̄er
uatiua. de q̄bus in principio hui⁹
secūde partis tactū est. verū etiaꝫ
remedia curatiua cū alias nō suf
ficienter fideliby a deo. puisuꝫ eēt
⁊ opere dyaboli viderent̄ fortio
ra operby dei. Preterea. glo. su/
per illud Job. lxi. Nō ē potestas
sup terram ⁊c. dicit oia hūana su
perat. ⁊ si meritis sanctoꝫ subia/
cet. vnde ⁊ meritis sanctoꝫ viro/
rum in hac vita subiacent. Pre/
terea Augustin⁹ de moriby eccle
sie nō est angelus cū inheremus
deo mente nostra potētior. naꝫ si
potestas virtus est in hoc mūdo
toto mūdo sublimior est. mēs ōo
inherens. vñ ex taliby dissolui pos
sunt opera dyaboli. Responsio.
hic sunt due solēnes opiniones si
bijnuicem vt videtur ptrariātes
Sūt em̄ q̄dam theologi ⁊ cano
niste inuicem pcordantes q̄ lici/
tum est maleficia tollere. etiam p
opera supstitiosa ⁊ vana. Et hu/
ius opinionis sūt Scotus Ho/
stien. ⁊ Goffre. ⁊ pmuniter om̄es
canoniste. Alioꝫ theologoꝫ opi
nio ⁊ p̄cipue antiquoꝫ ⁊ quorū/
daꝫ modernoꝫ vt Thome Bo
naventure. Alberti Petri de palu
de. ⁊ alioꝫ multoꝫ q̄ nullo mo/
do sint faciēda mala vt eueniant
bona. ⁊ q̄ potius hō mori debet.
q̄ in talia cōsentire. vt scz p opera
superstitiosa ⁊ vana liberaret̄. sed
qꝫ vnica distinctōne poterūt eoꝫ
dicta concordari. videnda sūt pri
us eorū sententie. Nā Scotus i
suo. iiij. di. xxiiij. de impedimēto
maleficiali siue de frigidis ⁊ ma/
leficiatis. reputat fatuitatē assere/
re q̄ etiam per vana ⁊ supstitiosa
non debeant maleficia tolli. dicit
em̄ nec in hoc est infidelitas aliq̄
quia destruens non assentit ope/
ribus dyaboli. sed credit eum pos
se ⁊ velle fatigare. dum durat ta/
le signum qꝫ ex pacto non assistit
ad hoc nisi dum illud durat. Et
sic destructu illius signi nō ponet
finem tali vexatōni. vnde ⁊ dicit.
q̄ est meritoriū opera dyaboli de
lere. ⁊ quia loquitur de signis: po/
namus exemplum. Sūt q̄dam
mulieres que tali signo notāt ma
lesicas. vt si vacca ybertate lactis
ex malefitō priuat̄ tūc vrceū lact⁹
sup ignem appendūt. ⁊ certis ver
bis supstitiosis insistendo. vrceuꝫ
cum bacculo pcutiunt. ⁊ licet flas
culū mulier pcutiat tam̄ [illegible]
bera dyabolus ad dorsum male
fice defert. p q̄ sic dyabolus cuꝫ
malefica fatigatur. licet dyabolus
nō cogatur nec fatigatur. facit tm̄
illa dyabolus vt pcutientem ca/
tholicaꝫ ad peiora alliciat. vñ pe
riculosum nō existit alias non vi
deret̄ opinio tanti doctoris habe
re difficultatē. pñt ⁊ alia exempla

adduci. Hostien. ad idem in sum
ma copiosa de frigidis ⁊ malefi.
⁊ ti. de impotentia coe. in glo. sup
ca. litterę. ℣. mulierez autē. dicit q
in hoc defectu recurrendū est ad
remedia medicorum. Et licet
quedā remedia cōtra hec scripta
vana seu superstitiosa videant. tū
cuilibet auctori in sua arte cred ē/
dum est. Sed ⁊ satis tolerare pt
ecclesia retūdere vana vanis.
Hūbertinus deniqz in suo quar
to pfata distinctōne his vtit ver/
bis. Possunt maleficia aut p ora
tiones aut p artez p quā facta sūt
destrui. Ad idem Goffre. in sum
ma sua co. ti. Maleficiū non pōt
solui semp p illum q fecit. vel qa
est mortuus. vel qa nescit delere
ipm. vel qz maleficiū est pditum
si aūt sciretur licite posset soluere.
⁊ loqtur contra illos qui dicebāt
q per maleficia nō posset copule
carnali prestari impedimentū eo
q nullum tale esset perpetuū. vtī
nō dirimeret matrimoniū iā con
tractum. Preterea illi qui fuerūt
moti asserere q nullum malefi/
cium sit perpetuū mouebātur his
rōnibus. quia putabant omne ma
leficium posse moueri. vel p aliud
maleficium vel p exorcismos ec/
clesie q sunt ordinati ad reprimē/
dum vim demonū. vel p verā pe
nitentiā cum dyabolus nō habe
at potestatē nisi sup peccatores
Uū quo ad primū concordabant
cum opinione aliorz q ad minus
per superstitiosa possint tolli. Con/
trarie autē opinionis ē sanctus tho
mas in suo. iiij. pfata di. sic inq̄en
tis. q si maleficium non pōt reuo
cari nisi p aliquod illicitū. vt p de
monis auxilium vel huius etiam si
sciretur posse sic reuocari nihilo/
minus perpetuū iudicat. quia re/
medium nō est licitum. Ad idez
Bonauen. Pe. Albertus. ⁊ cōi/
ter omnes theologi vbi cum breui
ter tangūt demonis auxilium ta/
cite vel expresse inuocandū vidē/
tur sentire q p nil aliud nisi per li
citos exorcismos vel per verazpe
nitentiam. vt in ca. si p sortiarias.
alle. tangitur remouerī debeant.
moti vt apparet rōnibus in prin/
cipio q̄stionis annotatis. Et qa
tantos doctores in eorz dictis q̄ tū
tum possibile est expedit cōcorda
dare. ⁊ hoc vnica distinctōne fieri
pōt. Ideo notandū q maleficiuz
aut tollit p aliū maleficū sil. ⁊ per
aliud maleficiū. aut tollit nō qd ē
p maleficuz sed p maleficiales ri
tus ⁊ illicitos. ⁊ hoc itez duplici
ter. quia vel p illicitos ⁊ vanos ri/
tus insil. vl p vanos ⁊ nō illicitos
Primū remediū est omno illicitū
tam ex pte auctoris q̄z ⁊ ipius re
mediū. sed tamē qz fit dupl'r. quia
aut cū nocamēto illius q malefi/
cium intulit. aut sine nocumento
fit tū per maleficiales ritus ⁊ illi/
citos: tūc cōprehendit sub secūdo
mō vicz vbi maleficiū tollitur nō
per maleficū aliū sed p maleficia
les ritus ⁊ illicitos. tūc itez illici/
tū iudicatur. licet nō tām sicut pri/
mū. Uū sūmarie dicere possum⁹
q p tria ⁊ tribus modis remediuz

redditur illicitũ. qñ vicz tollitur p
maleficum aliũ ⁊ p maleficia. a/
lia vicz virtute demonis alicuius
Secũdo qñ non p maleficum sz
honestã personam tollit. sic tñ q
supsticiosis remedijs maleficium
qd vni psone auferr/ alteri inferr ⁊
ꝑ iterꝫ illicitũ. Tertio qñ auferr si
ne eo qd alteri infertur. vtitur tñ
demonũ inuocatõne expssa vl ta
cita tũc iterum illicitũ. ⁊ fm hos
modos dr a theologis q potius
mors sit peligenda q̃ꝫ in talia cõ
sentire. Alijs vero duob modis
vltimis tollere maleficiuz põt eẽ
vel licitum vel nõ vanum fm ca
nonistas ⁊ q tolerari pñt vbi re/
media ecclesie prius attemptata.
vt sũt exorcismi ecclesie. suffragia
sanctor implorata. aut vera pe/
nitentia nihil effecissent Et vt cla
rior habeatur intellectus de singu
lis sint aliqua gesta ⁊ acta p nos
reperta recitanda. Romã tpe ni
colai pape eps q̃dam ex alemanie
partib certa expediturus nego/
cia aduenerat cuius nomẽ occul
tare ordo charitatis postulat. licz
iam vniuerse carnis debitum p/
soluerit. Hic q̃ndam iuuenculam
adamando ⁊ ipam ad suã dyoce
sim destinare cum duob famul
ac rebus alijs et clenodijs dispo/
suisset iuuencula auiditate feinea
sup clenodia que pciosa erãt dece
pta modũ excogitare cepit. vt ea ĩ
itinere existente episcopus male/
ficijs interiret. iamqz in sua habe
bat clenodia cõmissione. Et ecce
sequenti nocte episcopus subito ĩ
firmatur. ⁊ ne fortassis veneno ĩ/
toxicatus esset. a medicis pcũcta/
tur ⁊ a famulis dolenter dubita/
tur. tamingẽs eñ calor inerat pe
ctori vt non nisi gargarismis per
aquam frigidam continue habe/
ret refocillari. Tercia igitur die
cum iam nulla spes vite habere/
retur. Vetula quedam ingressuz
ad epm instanter petijt. ⁊ q cau/
sa sue sanitatis aduenisset aperuit
Ingressa igitur epm alloquitur ⁊
sanitatem promittit dũmodo suis
acquiescere suasionibus velit.
Epus vero quid naz fozet cui ac
quiescere pro recupanda sanitate
quã summe affectabat vbi inqui
rit. vetula respondit. Ecce hec in
firmitas maleficio vobis accidit.
⁊ nõ nisi p aliud maleficiũ libera/
ri poteritis. vt vicz ipa malefica q̃
vobis intulit moriatur. ⁊ eadem
vestra infirmitate inficiat. Stu/
pefactus epus ⁊ q alio modo li/
berari non posset vbi psensit. nil
tamẽ temere volens agere papaz
cõsulere per supplicatõnem decre
uit. At pontifex cuz eũ tenerrime
diligebat ⁊ q nõ nisi p mortẽ ma
lefice liberari posset cum didicissz
ãnuit vt inter duo mala minus
pmitteretur. ⁊ sup hoc supplicatõ
nem signauit. Unde denuo vetu
la accersita. ⁊ tam ipe q̃ꝫ sũmus
pontifex in mortẽ malefice psenti
rẽt dũmõ pristine sanitati restitue
retur disseruit. sicqz q vetula ab/
scessit. ⁊ q sequenti nocte libera/
retur promisit Et ecce circa me
diũm noctis vbi se sanum et ab

Malefica malefica mitterit

o.ñi infirmitate liberatū psensiss
nūcio misso quid nā de iuuēcula
foret pscrutatur. ⁊ ecce aderat q̄ i/
psam circa mediā noctis in latere
mris dormientē infirmatā fuisse
subito affirmabat. q̄ in re dabat
intelligi q̄ eadem hora ⁊ momē
ti infirmitas epm relinq̄ndo ma
leficam iuuenculā p aliā malefi/
cam vetulā inuasit. ⁊ sic spūs ma
lignus a lesione epi cessando ipm
sanitati p accidēs restituere vide/
batur cū tamē proprie sanitatem
nō imittebat. quā tñ occupare do
pmittente poterat ⁊ ꝓpter pactuz
cū malefica altera initū q̄ fortune
alterius inuidebat. ipe demō ma
gistrā iuuenculā inficere habebat
⁊ bñ estimari pōt illa duo malefi
cia nō per vnū demonē duabꝫ p/
sonis sed a duobꝫ demonibꝫ dua
bus maleficis seruientibꝫ fuisse i
flicta. nec in isto demones sibijn/
uicem ꝓtrariant cū semp in pditō
nem aiaꝝ quā sūme ⁊ pcorditer
affectant singula opantur. Epus
denicq̄ cum pietatis cā ipam visi/
tare, ponere cameram ingrediēs
horribilibꝫ maledictōnibꝫ susce/
ptus fuit exclamādo Tu cuz tua
que te talia docuit. ⁊ te liberauit
maledicamini in eternū. ⁊ epus
emollire eius aīm ad penitētiā et
q̄ oēm offensam ei remisisset vbi
tentabat. illa vultū auertendo cla
mabat ex eas maledicte hic nulla
spes venie sed aīam meam oibus
demonibꝫ cōmendo ⁊ misera bili
ter interijt. ⁊ epus cū gaudio ad p
pria remeauit. Vbi etiā notādu
q̄ quia priuilegiū vnius nō facit
legem cōem. ideo dispensatio pa/
pe in hoc casu nō arguit oibus sic
licere. Ad idem refert nider in suo
formicario. dicit eñ. Modus tol
lendi maleficiū. aut se vindicandi
in malefico talis practicat inter/
dum modus. Venit eñ aliquis
lesus in se vel in suis ad maleficā
scissitans scire malefactorem: tūc
malefica plūbum liquefactū. alicq̄
tiens fundebat in aquā quouscq̄
opere demonis in plumbo ima/
go aliqua videret. Qua visa ma/
lefica quesiuit ab explorante. in q̄
parte vis ledi maleficum tuū ⁊ in
eodem vulnere eū agnoscere. cū/
cq̄ explorator locū eligerz statim
malefica in eadem pte imaginis
que in plumbo relucebat fituraz
vel vulnus per cultrū posuit ⁊ lo
cum vbi reuz inueniret indicauit.
nomē tñ nullatenꝰ manifestauit.
sed expientia teste maleficus p oia
ledi reperiebatur. sicut sua imago
plumbea demonstrabat. Hec
inquam remedia ⁊ similia vticq̄
iudicantur illicita quāuis huma/
na fragilitas sub spe venie conse/
quende a deo. sepius his inoluui/
tur plus estuans pro sanitate cor
poris q̄ anime. Secūdum vero
remedium. De ipis maleficis ma
leficia dissoluentes sub expresso
pacto cum demōe inito absq̄ no
cumento psone. ⁊ q̄dez de eis q̄d
agendum sit ⁊ q̄liter cognoscunt
infra in sedecimo mō sententiādi

patebit. hi enim cōplures existūt. et
semp infra vnū aut duo miliaria
turbonicalia reperiūtur. in q̄ spa
cio quicq̄d alie malefice ledunt h̄
ille curare videntur. q̄s ec curatio
nes alique simplīr quo ad omne tē
pus. alique vero tm̄ a primā an/
garia lesos maleficijs curare se ia
ctant. alique vero nō nisi in con
sensu malefice que maleficium in
tulit curare possunt. ⁊ he notanī
sup expissum pactum cū demone
initum. ꝓpter hoc q̄ occulta mani
festare solent illis q̄ causa sanita/
tis recuperande ipas accedūt. ipis
enim causas siue calamitatis subito
manifestant dicentes. q̄ ꝓpter bri
gas ⁊ rixas cum vicina vel alia
muliere aut viro habitas lesa fue
rit in se vel in suis attinentibus. q̄
etiam ad occultandum sua flagi/
tia interdum pegrinatōnes vel a
lia pietatis opera iniūgunt. quas
q̄dem accedere pro recuperanda
sanitate tanto pnitiosius existit q̄
to pre illis q̄ solum p pactum ta/
citum curare videntur in ꝓtume
liam fidei amplius delinquūt.
Hi enim dum ex vna parte sanita
tem corporalem deo preponunt
ex altera parte sibūpsis in vin/
dictam criminis vitam deo per/
curiente abbreuiāt. sic enim in saul
diuina seuit vltio cum primo ma
gos ⁊ ariolos abstulisset de terra
postea consuluit vm̄ ⁊ in bello oc/
cisus cum filijs suit. i. Reg. xxviij
⁊ culpa tangitur. i. Paral. x. pro/
pter hoc etiam ochosias infirm⁹
mori habuit. iiij. Reg. i. tales etiā
visitatores maleficaꝝ infames.
vm̄ nec ad accusatiōem debent ad
mitti. ij. q. viij. quisquis nec. Item
tales ꝑm leges debent pena capi
tis plecti. vt in prima q̄stione ope
ris tactum est. Sed heu dñe de⁹
cum oia iudicia tua iusta sunt q̄s
liberabit pauperes maleficiatos ⁊
in continuis doloribꝫ eiulantes
peccatis nostris exigentibꝫ inimi
cis nimis preualuit. vbi sunt q̄ li
citis exorcismis illa opera dyabo
li dissoluere valeant. hoc vnicum
ergo supesse videt remedium et
iudices eoꝝ insultus adminus re
frenant variis penis auctrices ma
leficas castigādo. vnde ⁊ infirmis
facultas visitandi maleficas am
putabitur. sed heu nemo percipit
corde omnes que sua: nō que ihesu
christi sunt querentes Illa ei ma
lefica in rychhoffen. de qua sup
mentio facta est adeo assiduis fre
quentabatur ꝓ recuperanda sani
tati maleficiatis. q̄ comes castri.
thelonei lucrum habere voluit.
ita q̄ quilibet maleficiatus in se:
vel in sibi attinentibꝫ denarium
vnuz in inroitu porte soluere ha
bebat. vnde ⁊ magnuz exinde se
habuisse prouentum asseruit. te/
ste etiam experientia didicimus plu
res tales p dyocesim cōstanī. exi
stere. nō q̄ ipa pre alijs dyocesibꝫ
sit infecta cum hoc genus insidie
serpit p omnes dyoceses ⁊ heu to/
tum mūdū infecisse videtur. ſz q̄
ipa diocesis āpliusʒ elaborata fuit
⁊ q̄dā bengst noīe reptus q̄ maio
rē ꝓcursum ⁊ q̄tidianū a malefi/

Rom

malē solo visu maleficat

ciatis pauperculis habere cernitur
quē etiā occursum sic oculis nris
psperimus in villa q̄dam eningen
q̄ sine dubio ad quecūq̄ loca be a
tissime ꝓgnis siue aquisgrani si/
ue ad heremitas tantus paup ex
cōcursus nō existit. sicut ad eūdem
supstitiosum hoiem. nam hiema
li & frigidissimo tēpore duz prea/
bundantia nuiū omnis via regia
& publica obstruit adhuc a circū/
iacētib terris ad duo vel tria mi
liaria cum magnis hoim fatiga/
tionib frequentat. q̄busdam re/
media pcipientibus. alijs vero mi
nime vt reor q̄ nō eque oia male
ficia dissolui propter varia vtq̄ ta
ctum est obstacula pnit. & hi q̄dem
sub expressa demonū inuocatōne
maleficia dissoluentes quo ad se/
cūdum remediū illicitū. nō tamē
sicut primū. Tertiū vero remedi
um q̄ q̄busdā ceremonijs supsti
ciosis practicat. non tm in nocum
tum alicuius psone. aut p manife
stos maleficos agitatur expientia
teste p hunc modum In ciuitate
Spirensi mercator q̄dam forēn
sis hūc casum sibi accidisse propo
suit. In ptibus inquit sueuie in q̄
dam castro nobilium me degen/
te quadā die duz pacto prandio
associatus duob domicellis. so/
latij causa sup pratum incederez
quedā mulier obuiando dum a
remotis adhuc incederet & a duo
bus domicellis agnita fuisset vn?
eor ad me hec verba ptulit mu/
nias te cito signo crucis & simili/
ter ad idē alius ab alio latere hoz
tabatur. At ego cām huius timo
ris inq̄rens. Rūderūt. En peior
malefica totius puincie iam nob
obuiam dat ipa eām solo visu ma
leficare hoīes nouit. Tūc ego sto
machando & nunq̄z tales timuis/
se me iactitabā ecce vix verba cō
pleui. & me grauiter in pede sini/
stro lesum persensi. ita vt sine gra
ui dolore de loco figere pedez nō
potui aut gressum. vnde & alij cō
cito e castro p nūcium mihi equū
destinādo ad illud reducūt. dolo
ribus autem p triduū augmētat?
prefati incole intelligentes male/
ficio me infectū quendā rusticum
ad spaciū vnius miliaris accedūt
& casum ꝓponūt. quē nouerant p
artem quendā maleficia tollere q̄
concito veniens & pedē. pspiciens
si inq̄t ex vobis contigit aut natu
rali defectu expimentum capiā &
si q̄dem ex maleficio accidit cū di
adiutorio curabo. si nautem reme
dijs naturalib opus erit insistere
At ego si absq̄z supstitione & cum
dei adiutorio curari potero libēs
acceptabo. qm̄ cum demōe nihil
cōmune habere volo. nec eius ad
iutorio affecto. ad idem & ipse vil/
lanus respōdit se nō velle nisi lici
ta remedia & cū dei adiutorio ad
hibere & curare dūmodo expien/
tia didicisset hoc p maleficū mi/
hi contigisse ad q̄ duo assensi ille
plūbum vt supra de alia malefi/
ca tactū est liquefactū in cocleari
ferreo sup pedē tenuit & in scutel/
laz aqua plenā fudit & subito di
uersaz rez spēs p̄ruperūt ac si spi

ne vel pili aut ossa ⁊ sil' a fuissent ī
tromissa. Jā inquit video q̃ infir
mitas hec nō ex naturali defectu:
sed maleficio vobis ꝓtigit. Et e/
go quō talia ex plūbo liq̃facto ici
re posset dum inq̃rerem. Ecce in/
quit septē sunt metalla ex septem
planetis. ⁊ q̃ saturn⁹ dñatur plū
bo eius ꝓprietas est. vt si plūbum
sup maleficiū aliqd̄ fusum fuerit:
per suū influxū maleficiū demon
strabit. ⁊ bene inq̃t actum ē vt ci/
to remediū adhibeat. q̃ tot die/
bus vos visitare habeo quot sub
maleficio stetistis. ⁊ interrogare
quot dies elapsi fuissent. iā triduo
fassus sum vñ ⁊ ipe singulis die/
bus per triduū me visitādo ⁊ pe
dem inspiciēdo solū ⁊ tangēdo et
cūcta verba penes se ruminādo ī
tegre saitati fugato maleficio me
restituit. Hic certe modus actorē
nō monstrat maleficū sicut mo/
dum supstitiosum. in eo enī q̃ dei
adiutorio ⁊ nō opere diaboli sani
tatē pmisit. ⁊ hoc q̃ saturni īfluxū
sup plūbum tanq̃ ex eius domi/
nio causatū allegauit irreprēnsi/
bilis extitit ⁊ potius ꝓmendādus
fuit. Sed qua virtute maleficium
fugauit ⁊ spēs reruz in plūbo cau
sauit sub dubio relinq̃tur. Nam
cū maleficium nulla virtute natu/
rali possit amoueri licet mitigari
valeat. vt inferius de obsessoz re
mediis patebit. potius videt q̃ p
aliqd̄ pactū ad minus tacitū cum
demone initū hoc practicauerit.
⁊ dz hic pactū tacitum qñ admi/
nus auctoz tacite in assistentiam
dyaboli consentit. p quē modum
innūera supstitiosa opera practi/
cātur. licet differēter q̃ ad diuinaz
offensam cū in vno ope maioz sis
creatoris offensa q̃ in altero. Jn
eo enim q̃ de sanitate peuranda
certus fuit. ⁊ in eo q̃ tot diebz q̃t
sub infirmitate extiterat ipm visi/
tare habuit nec aliq̃bus medica/
minibz naturalibz vsus fuit. ⁊ ta/
men iuxta premissa egrotū sanita
ti restituit. non tā suspectus q̃ vt
manifeste deprēnsus ad minus
licet nō super expssum initum cū
demone pactum tamē iudicat et
tanq̃ pro ꝓuicto haberi ⁊ penis
adminus in secūdo modo senten
tiandi infra contentis. sed puniri
debet cum adiuratōne solenni ni
si leges que in cōtrarū sextire vi
dentur ipm sustentarent. Jn quo
casu q̃d ordinario sit faciendum in
solutōne argumētoz patebit po/
stea. Quartū vero remediū tole/
randuz ⁊ de quo canoniste admi
nus intendūt cum certis theolo/
gis dz vanū tantū ⁊ precise puta
q̃ solum supstitiosum ⁊ non sub
aliquo pacto expresso vl' tacito ex
intētione ⁊ ꝓposito practicantis o
peratū. ⁊ dico ad minus. q̃ fortas
sis si velint etiā terciū remediū
huic q̃rto adiūgere. potius videt
nobis eoz assertōni cedere q̃ con
tentionibz deseruire. ⁊ hoc q̃dem
remedium vanū. superius exem/
plificatuz de mulieribus que vr/
ceolum supra ignem positum
percutiunt in finem vt erat ma/

lefica que vaccam verberante la/
ctis priuauit verberetur. licet for
tassis talia in noie dyaboli face/
re habeant. aut fortissis sine eius
expssione. Ad idem possunt ⁊ a/
lia earum gesta adduci. Nã inter
dum vbi vaccas hmõi lesas ad
pascua emittere volunt. explora/
re etiam ipam maleficam nitunt
tũc bracam viri vel aliud imũdũ
super caput aut dorsum vacce. et
hoc potius festiuis diebus ⁊ sacra
tioribus ipam vaccam cũ bacu/
lo fortassis iterum sub tali vt su/
pra expressione pcutiendo expel/
lunt. ⁊ tũc vacca recto tramite ad
domũ maleficę ꝓperat ⁊ cornua
in eius ostium vibrat cuꝫ magno
eiulatu continue pulsando. ⁊ hec
vtiꝫ dyabolus in vacca operatur
tamdiu quo p alia maleficia seda
datur. Reuera ⁊ fm prefatos do
ctores talia sint toleranda. nõ ta/
men meritoria vt ꝗdam asserere
conãtur existunt. cum eẽ iuxta a
postolũ oẽia q̃ in verbo aut ope
re facimus: in noie dñi nostri iesu
christi facere pcipimur. lꝫ ibi non
sit expressa demonis inuocatio. ⁊
tamẽ eius noĩ expressio. ⁊ iteruꝫ
licet ibi non sit intentio p pactum
aliqd tacitum vel expssum talia
facere. quia fortassis dicet. volo h̃
facere siue dyabolus intromittat
se siue non. ipa temeritas qua di/
uinum timorẽ postponit deuꝫ of
fendit. vnde ⁊ dyabolo potestatẽ
talia faciendi pmittit. inducẽdi er
go tales sunt ad penitentiam et
hortandi vt potius desistãt. ⁊ ad
remedia infra scripta vt superius
etiam in pte tacta p vsum vicꝫ a/
que benedicte ⁊ salis exorcizate ⁊ ẽ
recurrant. Simili mõ iudicandũ
de illis ꝗbus dum aliquod iumẽ
tum maleficio interimit ⁊ explo/
rare maleficum aut etiã si natura
li defectu vel maleficio sit interẽ/
ptum vbi nitũtur ad loca vbi ca/
dauera bestiarꝫ excoriciãtur ꝓpe/
rant ⁊ intestina cadaueris super
terram trahendo vsqꝫ ad domũ
deferũt non autẽ intra domũ per
ostium sup sed sub limine domus
ad cocinam trahunt. ⁊ igne facto
sup cratem intestina ponũt. ⁊ tũc
vt ex relatu talia practicantũ se/
pissime informati sumus. sicut in
testine calefiũt ⁊ ardent. ita inte/
stine maleficę calore ⁊ doloribus
cruciẽtur. aduertũt ergo illi explo
ratores vt ostium domus optime
sit obstrusum. eo q̃ pre doloribus
maleficę ad introitum festinabit
domus. ⁊ siquidẽ introitũ habe/
bit carbonem de igne aufert ⁊ tũc
oẽiis cruciatus effugatur. reper/
tum deniqꝫ sepius nouim⁹ q̃ vbi
introitum habere nõ poterant ex
tũc densissimis tenebris domuꝫ
intus ⁊ extra vallabant. cũ ꝯmo
tione tam horribili ⁊ strepitu vt
ex ruina domus oẽes se tandem
interire putarent nisi ostiũ aperi/
retur. Ad idem etiam certa expe/
rimenta reducũtur. nam certi vo
lentes e multitudine mulieruꝫ in
ecclesia existentium experiri ma/
leficas que etiam sine eorũ consen
su ecclesiam diuinis pactis exire

non valeant tali experimẽto insi
stunt. Nam die dñico sotularia
iuuenum sungia seu pinguedine
porci vt moris est pro restauratõ
ne fieri perũgũt. ⁊ sic vbi ecclesiaꝫ
intrant tamdiu malefice exire ec/
clesiam nõ poterunt quo adusqꝫ
exploratores aut exeũt aut illis li
centiaꝫ sub expssione vt supra exe
undi concedãt. Simile fit etiam
per certa ꝗba que ãnotare nõ ex/
pedit ne ꝗs per dyabolũ seducat.
Nam nec iudices aut psidentes
his infallibilem fidem aut opio/
nem accõmodare debent nisi ta/
lis persona alias plurimum esset
diffamata cum sub tali ptextu il/
le mille artifex etiam innoxias in
famare posset. Unde potius auer
tendi sunt homines a talibꝫ expe
rimentis ⁊ salutares penitẽtie in/
iungende licet interdum tolleran
tur. Per hec patet respõsio ad ar/
gumenta que ꝛcludũt maleficia
nõ esse tollenda quia primis duo
bus modis oĩno illicitum est tol
lere terciũ remedium fm leges. ⁊
si tollerat tamẽ non paruã super
ecclesiasticus iudex debet hẽ ad/
uertentiam. Nam ꝙ leges vidẽ/
tur tollerare ptꝫ. C. de maleficis.
l. eorum. vbi sic habet. Illi autez
qui faciũt id ne laborez hoĩm vẽ
torum grãdinisqꝫ lapidatiõe ster
nũtur nõ pena sed premio digni
sunt. Et Anthonius in sũma de
legibus in ꝗbus ius canonicum
⁊ ciuile discrepant hoc idem alle
gat ex quo videtur ꝙ concedũt le
ges, p conseruatõne frugum ⁊ iu/
mentoꝫ in oẽm euentũ posse cer
tos homĩes talia practicãtes nõ
solum tollerare sed ⁊ premiare
Erit ergo ecclesiastici iudicis ad/
uertere si tantũmodo iuxta men/
tem legis contra grandines ⁊ ae
ris temperiem modis congruis
vt inferius patebit. aut etiam ꝗ/
busdam supstitiosis procedit. et
tũc dum inde nullum sequitur fi/
dei scandulum etiam tollerare. sz
reuera hoc non erit iuxta tertium
sed quartum modum ⁊ ꝗntum.
de quo consequẽter tractandũ e/
rit de ecclesiasticis ⁊ licitis reme/
diis inserendo interdum de sup/
stitiosis ad quartũ modum perti/
nentibus. ⁊ hoc per capitula se/
quentia.

Remedium ecclesiasticũ con/
tra incubos ⁊ succubos demões.

Capitulum. i.

Via vero

in pcedentibus capitulis
prime q̃stionis super modos ma
leficiandi hoĩes iumenta ⁊ terre
fruges. tacta sunt ante oĩnia ea q̃
ipe malefice erga ꝓprias psonas
practicant. qualiter vicz innoxias
inuenculas in augmentũ sue psi/
die allicũt. qualis etiam modus
sit ꝓfitendi earũ ⁊ omagij pstan/
di. qualiter etiam infantes ꝓprios
aut alienos demonibus offerũt.
⁊ quõ localiter transferãtur. Hec
inq̃ ⁊ similia remediare: qz non
est possibile nisi vt per suos iudi/
ces de medio tollãtur aut ad mi/
nus in exemplum oĩm futuroꝫ

puniātur. ideo de hm̄ōi remediis
nō ad pſens ſed in vltima pte o/
peris. vbi viginti modi pcedendi
⁊ ſententiādi contra ⁊ ſuper male
ficarum pſonas deducent tracta/
bitur. Ad pſens tm̄ ſup remedia
contra earū maleficiales effectus
tēdere oportet. ⁊ primo q̄liter ho
mines maleficiati remediātur. de
mum q̄liter beſtie. ⁊ vltimo q̄li/
ter fruges terre pſeruātur. De ho
minib̄ vero maleficiatis quo ad
incubos demones vel ſuccubos.
quia ſunt in triplici genere ſed ea
rum que ſe volūtarie demonib̄ ī
cubis ſubiūgunt vt ſūt malefice.
quia de ſuccubis quo ad viros nō
ita volūtarie practicatū reperitur
cuī ex naturali vigore rōnis q̄ vi
ri mulierib̄ pēminent: talia plus
abhorrent. eſt ⁊ eorū qui a male/
ficis cum incubis aut ſuccubis cō
tra eorum volūtatem inuoluūtur.
⁊ eſt tertium genus ad hoc pteci/
pue virginū quarūdam que con/
tra earum oīno volūtatem ab in
cubis demonib̄ moleſtantur. de
q̄bus etiam ſepe p̄ſumitur q̄ a ma
leficis ſic maleficiātur. puta quia
demones ad inſtantiā malefica/
rum ſicut ſepiſſime alias infirmi/
tates īmittere ſolēt. ita ⁊ incubos
illis perſonis ſe facere habent vt
vel ſic eos ad ſuam pficiam alli/
cere valeant. Demus quedā exē/
pla. Eſt in ciuitate confluētia pau
per q̄dam ſic maleficiatus q̄ in p̄
ſentia vxoris oēm actum venere
um prout viri cum mulieribus age/
re ſolent etiam reperitis vicibus
per ſe exercet. nec ab illis ad inſtā
tiam ⁊ eulatum mulieris auerti
poteſt. quia vno aut trib̄ actibus
expletis verba replicat. volumus
iterum de nouo ⁊ iterum de nouo
inchoare. cum tamē nulla pſona
corporali vilū cernat ei ſuccūbe/
re. fitq̄ vt poſt diutinas hm̄ōi ve
xationes pauper ille collisus in ter/
ram oīb̄ viribus deſtituitur. et
dum poſt aliquam virium recu/
peratōnem interrōgat quō ⁊ qua
liter iſta ſibi cōtingant. ⁊ an ne p/
ſonam ſuccubantē habuerit. Re
ſpondere ſolet ſe nihil videre ſed
ita mente captiuatū vt oīno abſti
nere non valeat. ⁊ q̄dem ſup hoc
malef. cū mulier quedā plurimū
bēē ſuſpecta q̄ ei intulerit eo q̄ illi
pauperi minata fuerit p verba cō
tumeliosa. q̄ ipm̄ ꝓpter diſplicen/
tiam ſibi factam expedite vellet.
ſed legum ⁊ executores iuſticie ñ
aſſunt q̄ ſaltim ſup diffamiam et
grauem ſuſpitiōem in vindictam
tanti criminis pcederent. putātes
neminem debere cōdēnari niſi qui
confeſſione ꝓpria aut trium teſti/
um pductōne legitima cōuincat.
quaſi iudicia facti aut euidētia ſu
per graues aut violentas ſuſpitō
nes nullas mereant penas. de q̄
bus tamē mōis ſententiandi inſe
rius vt p̄miſſum eſt patebit. De
ſecūdo vero genere quo puelle ab
incubis demonib̄ moleſtātur.
Etiam noſtris temporib̄ referre
nimis longum foret. cum hyſto/
rie certe de ſimilib̄ exiſtant refer
te. Sed cum q̄nta difficultate

q̄dā maleficiatus fuit

Quam detestande migr

talia remediari possint patere po
test ex his que thomas brabanti
nus circa finem operis sui de api
bus de quadã in hũc modum re
fert. Vidi inquit ⁊ in confessione
audiui ꝟginem q̃ndam in religi
oso habitu que primo dixit se nũ
q̃ in concubitũ consensisse ꝑ hoc
tamẽ dat intelligere se cognitam
fuisse at ego nõ credens artaui e
am rõnibus ⁊ duris cominatõni
bus sub periculo anime sue tãdẽ
cum lachrymis confessa est se pri
us corruptam mente q̃ corpore.
⁊ cũ postea doleret quasi ad mor
tem ⁊ confiteret omni die cum la
chrymis nõ potuit tamẽ ingenio
studio vel arte ab incubo demo
ne liberari nec signo crucis nec a
qua benedicta que tamẽ specialiter
ad fugandos demones ordinan
tur. nec sacramento christi corpis
ipis etiam angelis terrifico donec
post plures annos orõne ⁊ ieu
nio pie lucardis fugaret ⁊ ẽ credi
bile saluo meliori iudicio q̃ post
q̃ de peccato suo dolens confite
bat. potius ei concubitus demo
nis pena culpe q̃ culpa fuit. Nec
etiam cũ in vigilia peothecosten
querularet apud cristinam in val
le duciſse brabantie monialẽ de
uotam que mihi hoc retulit. q̃ ñ
auderet cõmunicare, ꝓter demo
nis importunã vexatõem cõpa
tiens dixit ei cristina. Vade quies
ce secura cõcatura eras dominu
co corpe ego in me recipiam pe
nã tuã. Recedẽs illa gaudẽs dor
mit in pace. ad orõez de nocte iur
git mane cũ omni trãquillitate sa
cramenta suscipit. Cristina autez
susceptã in se penã nõ ponderãs.
vespe quiem se dans audit in stra
tu suo quasi ꝓcellam cõmouentẽ
se. ⁊ inq̃etus agitantez nec suspi
cans demonẽ. arrepto colo fuga
re nititur quicq̃d esset. decumbit
iteruz. sed pauida. vexata surrexit
⁊ hoc pluries. tandem sensit ⁊ vi
dit euersis fere straminibꝫ q̃ dẽo
nis nequitia vexaret. Dimisso er
go lecto noctem ducit in omnez.
⁊ orare volens demonis cruciaba
tur insultu ⁊ vt dixit nunq̃ talia
passa fuerat. vnde p̃dicte mulieri
mane. Renũcio inquit renuncio
pene tue. vix sine vite discrimine
violentiam tentatoris pessimi e
uasi. Qua ex re perpendit diffici
le esse hmõi remediare siue male
ficio siue absq̃ eo cõtingat. Sũt
tamẽ adhuc aliq̃ per q̃ fortasis
ipi demones fugãtur de q̃bus et
nyder in suo formicario. Licet ei
vt ibi fertur q̃nq̃ modis valeant
puelle ⁊ vin liberari. vicz ꝑ sacra
mentalẽ cõfessionẽ ⁊ sanctã exer
citatõnem in crucis cõsignatõne.
vel angelica salutatõne. Tertio
ꝑ exorcismoꝝ applicatõez. Quar
to ꝑ certi loci mutatõem. ⁊ ꝑ cau
tam sanctoꝝ excõicatõem. ⁊ ex p̃
missis patuit q̃ prima duo moni
ali nõ ꝓfuerũt nõ tñ ꝓterea ob
mittẽda sũt q̃d eñ vni ẽ remediũ
nõ ꝓter hꝰ seq̃tur cõ ⁊ alteri ita ⁊
ecõuerso. Nã ⁊ incubos sepe ꝑ o
ratõem dñicam aut aque aspio
nem. vel etiã ꝑ angelicam saluta

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tionē fuisse repulsos. hystorie tradunt. Refert ēm Cesarius in dyalogo suo. q' sacerdos q̄dam postq̄z se suspenderat eius concubina monasteriū intrauit. ⁊ p incubuz ad luxuriam procata est. quē tamen p crucis consignatōem repulit: ⁊ p aque benedicte aspsionem licet statim postea redijt. Quādo autem angelicā salutatōem dicebat: longe velut sagitta disparuit ⁊ recessit sed interdum redijt. licet prope eam accedere nō auderet / Item de tertio vicz p sacramētalem confessionē patet p eūdem cesariū qui dicit q' concubina añdicta cum iam confessa esset pure in toto derelicta est ab incubo. Refert idem q' q̄dam vir in leodio. passus incubum cōfessione sacramentali finita totaliter liberatus est. Ponit insuper exemplū de q̄dam inclusa quam incubus nec oratōne nec confessione nec ꝓpter aliud spiritale exercitium reliquit q̄n eius lectum ascenderet. sed cū ad informatōem cuiusdā viri religiosi diceret benedicite statim eam demon reliquit. De quarto loci vicz mutatōne. dicit q̄ prius q' filia cuiusdaz sacerdotis stupra ta per incubum ⁊ facta ex dolore frenetica. trans renūcz elongata ab incubo dimissa est. sed pater eius quia a loco filiaz disposuerat a demone pcussus est adeo vt moreretur in triduo. Fit ⁊ mentio de quadaz q̄ per incubū crebro in lecto vexata ꝓrio. consociā deuotā petijt vt loco vexate iaceret qd cū fecisset tota nocte quasdā inq̄etudines grauissimas sensit ⁊ prior tunc quieta fuit. Notatur etiaz a Bulhelmo. q' incubi plus vexare videtur mulieres ⁊ puellas pulchros crines habentes. ideo quia aut cure aut ornatui criniū nimium incūbūt hmōi. aut quia p crines viros inflāmare cupiūt vl' cōsueuerunt. aut quia in eis inaniter gloriantur. aut quia diuina bonitas hoc pmittit vt terreantur mulieres viros inflāmare per ea que etiam demones inflāmant viros volunt. De quinto de excōmunicatione que fortassis aliquādo eadem est exorcizatōni. patet in legēda sancti bernardi. In aquitania sicdem mulier ab incubo sex annis incredibili ab vsu libidis vexata. audiuit sibi incubum ne ad virum sanctum qui vēturus erat a ꝓpinquaret minantē. Nihil inq̄t tibi proficiet sed eo recedēte tuus crudelissimus ero p̄secutor. qui hactenus tuus amator extiti. Que cum virū sanctum bernardum inuocaret. Respōdit. Tolle meum baculum ⁊ lecto tuo infige. ⁊ faciat malignus qd̄ potest hoc cum fecisset: demon cameraz femine non est ausus intrare. sed foris minnbat atrocissime se eaz velle persequi bernardo recedēte Quo p feiam audito cōuocat populū beat' bernardus oēs iubet accēsas candelas gestare in manibus ⁊ demonē cum vniūso q̄ aderat cetu excōicauit. ac ne ad illā vl' aliā deinceps accessuz habeat in/

Incubus p ānſchen salutacoes fingitur

terdixit. ⁊ ita illa plene liberata ē
Uerum hic notandū. q̃ potestas
clauium concessa petro ⁊ suis suc/
cessoribꝫ quia sonat sup terram ⁊
tm̄ pro viatoribꝫ hec iurisdict ōis
potestas sit in remediꝫ ecclie cō/
cessa. mirum videt q̃ et aeree po/
testates hec iurisdictōne valeant
arceri. Sed dici potest q̃ quia p/
sone que a demonibꝫ molestātur
sunt sub iurisdictōne pape ⁊ claui
um non mirū si per indirectū hu/
iusmōi potestates vigore clauiꝫ
arceant. sicut etiam indirecte aias
potestate clauiū a penis purgato
rij ignis absoluere pōt nō obstan
te q̃ potestas illa sonat sup terrā
⁊ anime sint sub terra De potesta
te etiam clauiū concessa capiti ec/
clesie scz vicario christi nō est tutū
disputare. cum notū sit q̃ tāta po
testas sit a xpo ecclesie ⁊ eius vica
rio concessa q̃z ta puro homini cō
cedi a deo potuit. ⁊ hoc in vtilita/
tem ecclie. Pie etiam estimari pt
q̃ si egritudines a maleficis ꝗtu/
te demonū inflicte excōicarentur
cum ipis maleficis auctricibꝫ et
demonibꝫ non adeo in ipos infir
mos seuirent. ⁊ q̃ citius liberarē/
tur adhibitis sup hoc ⁊ alijs exor
cismis licitis. In ptibus denicꝫ a
thisis vulgaris est narratio. simꝫ
et alijs in locis quod dum diui/
na pmissione locuste volantes cū
ingenti multitudine Uinetas frō
des segetes ⁊ cuncta virentia era/
dicarent hmōi excōicatione ⁊ ma
ledictōne fugare ⁊ subito interem
pte fuerunt. Qd̄ si sanctificati viri
q̃s ascribere velit ⁊ nō ꝗtuti cla/
uium iit in noie dñi vnum p cer/
to habemus q̃ nec ꝗtus miracu
lor nec potestas clauiū. grazꝫ gra
tum facientes de necessitate psup/
ponūt. cum vtrūq̃z ex gratia gra/
tis data pcedat. Est ⁊ iterū nota
dum. q̃ vbi nullum pdictorꝫ re
mediorꝫ iuuat q̃ tunc ad exorcis/
mos licitos sit recurrendū. de qui
bus inferius patebit. q̃ ⁊ si hi ad
fugandum demonis nequciam ñ
sufficient. tūc reuera talis vexatio
demonis est pena p peccatis satis
factoria. si prout oportet sustinea
tur in charitate sicut ⁊ alia mala
huius mundi q̃ nos sic premūt vt
ad deū ire compellant. Uerū etiā
aduertendū q̃ interduꝫ aliqne in
veritate p incubum nō vexant. sz
tantūmodo ita se vexari putant.
⁊ hoc q̃ mulieribꝫ precipue ⁊ nō
viris cum alias sint timide ⁊ mi/
rabilium formarꝫ in imaginatōe
susceptiue. Unde ⁊ Guilhelmus
sepe allegatus. multe inqt de ap/
paritionibꝫ fantasticis ex morbo
melancolico in multis fiūt ⁊ ī mu
lieribus maxime sicut apparet de
visionibus ⁊ reuelatōnibus. Et
causa in hoc est vt norunt medici
ipa natura muliebriū aiarꝫ eo q̃
longe facilioris ⁊ leuioris impssi/
onis sunt q̃z anime virles. ⁊ sub/
dit ibidem. Scio me vidisse mu/
lierem que credebat se cognosci
ab intus a dyabolo ⁊ alia incredi
bilia se sentire dicebat Nō nunq̃z
etiaz impgnate sibi videntur mu
lieres ab incubis ⁊ intumescūt ve

t iij

hemēter ventres eaꝝ. Et cū par/
tus tps aduenerit, sola emissione
multe ventositatis detumescūt
Nam de ouis formicarū in po/
tu sumptis incredibilem ventosi/
tatem ⁊ tumultū in ventre gene/
rant hoīs Silr de granis catapu
cie ⁊ de granis arboris q̄ dicit ni
gra pinus consilia in ventre fiunt
Facillimū est aūt demoni sil'ia et
maiora in ventribꝫ hoīm ꝓcura/
re. Hec addita sunt vt nō facilli/
me ḡs mulierculis fidem adhibe
at. sed illis dūtaxat sup q̄bus expe
rimenta fidem fecerūt. vt de illis
qui didicerūt in ꝓpriis lectis. vl'a/
lio modo cōdormientibꝫ p expe/
rientiam talia vera esse.

Remedia pro illis qui circa vī
generatiuam maleficiūtur

Capitulum.ij.

Licet muli/

eres in maiori nūero sint
malefice ḡ viri. vt in prima pte o
peris ostensum ē. tñ viri plus ma
leficiūtur. ⁊ huius rō est. quia cuz
deus plus pmittit sup actum ve/
nereū per quez primū peccatū dif
fundit ḡ super alios actus hūa/
nos. sicut ⁊ per serpentes q̄ magz
incantatōnibꝫ deseruiūt ḡ alia a/
nimalia. eo q̄ dyaboli primū in/
strumentū. Et cum actus ille ve/
nereus plus ⁊ faciliori mō potest
maleficiari in viro ḡ in muliere
ideo. Et q̄dem patet qd tactū est.
Nam cum q̄ncz modis demon i
generatiuā potentiam pōt agere.
⁊ illi modi citius ꝓcurantur in vi
ris. Remedia adhibenda super
vnūquemqz modū iuxta possibi/
litatez sunt deducenda. ⁊ ille qui
viciatus est in tali potentia atten
dat. sub quo modo iuū maleficiū
continetur. Sūt autē q̄ncz mo/
di iuxta petrum de palude in suo
iij. di. xxxiij. in pcessu huius ma/
leficij. Nam demon ex hoc q̄ est
spiritus habet potestatez sup cre/
aturam corpalem deo pmittente
⁊ ex conditōne nature sue pcipue
ad motum localem vt illū prohi
beat vel vt promoueat. Unde p
hanc potestatem pñt corpora vi/
ri ⁊ mulieris impedire ne sibi ap
propinquant. ⁊ hoc directe vl' in/
directe. Directe quando vnū elōg
garet ab altero. vel nō sineret ad
alterum ꝓpropinquare. Indire/
cte quando aliquod impedimen
tum ꝓcuraret. vel quādo se inter/
poneret i corpore assumpto. sicut
cuidam iuueni pagano acciderat
qui idolum despōsauerat. ⁊ nihi/
lominus cōtraxerat cum quadā
iuuencula. nec ꝓpter hoc poterat e
am cognoscere vt supra patuit
Scdo modo vbi hominē inflā/
maret erga vnam ⁊ refrigeraret
erga aliam. ⁊ hoc posset occulte p
curare p applicatiōem quarūdaz
herbaꝝ aut aliaꝝ rerum quas o/
ptime nouit ad hoc validas. Ter
tio modo vbi estimatōnem viri
aut mulieris turbaret. qua redde
ret vnam pſonam alteri exosam.
quia vt supra patuit in prima p/
te operis pōt in imaginatōez im/
pnere. Quarto mō reprimēdo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vigorem membri q̃ ad fructifica/
tionem necessario req̃ritur. sicut ⁊
motum localem cuiuscũq̃ orga/
ni reprimere pōt. Quinto ꝓhiben
do missionem spirituũ ad mẽbra
in q̃bus est virtus motiua quasi ī
tercludendo vias seminis ne ad
vasa generatōnis descendāt. vel
ne ab illis vijs recedat. vel ne ex/
cidatur vel emittatur. Q̃ō si quis
dicat. nescio sub quo modo male
ficium mihi illatũ contineat. vnũ
scio q̃ generatia potētia erga vxo
rem meā careo. Responderi pōt
si potens est ad alias mulieres ñ
aūt ad ꝓpriaz. tūc sub secūdo mō
qz de primo modo certificaret ꝑ
succubũ demonem. i. q̃ ꝑ demōes
incubos ⁊ succubos deluderetur.
Item si vxorem nō habet exosaz
⁊ tamen nō potest ipam agnosce
re sed bene alias. tūc iterum maēt
sub secūdo modo. si aūt habz exo
saz ⁊ nō potest agnoscere. tūc sub
secūdo ⁊ tertio mō contineat. Itez
si nō habet exosam vellet aūt co/
gnoscere. sed non hz vigorem mē
bri tūc sub quarto modo. Si ꝯo
habet vigorem membri. sed non
hz excisionez seminis. tūc sub q̃n/
to modo. Modus ergo curandi
patebit vbi declaratur si eq̃liter ī
charitate ⁊ extra charitatē existen
tes his maleficiari valeant. Et q̃
dem q̃ nō: dempto quarto mō q̃
tñ etiam rarissime. accidere eñ pt
qui in gra ⁊ charitate existit sic de
clarat. tamē lectori pslupponitur.
q̃ loq̃mur de actu cōiugali inter
mrīmonia liter ꝯiunctos. qz alias
implicaret. cū oīs actus venereus
extra mrīmonium ē peccatū mor
tale ⁊ nō nisi ab his q̃ extra chari/
tatem existūt exercetur. Nam cuz
asserere oportet ex tot⁹ scriptu/
re sacre traditiōe q̃ demones ma
gis pmittūtur a deo seuire in pec/
catores q̃z in iustos. Iz legatur ipz
iustissimū Job fuisse pcussum. h̄
tamē non fuit singulariter sup po
tentiā generatiuā nec etiam dire/
cte. ideo dicere oportet q̃ q̃busdā
qz talia maleficia inter mrīmoni/
aliter ꝯiunctos ꝓtingunt signuz
est q̃ vel ambe psone vl altera ex
tra charitatē existat. ⁊ q̃dem fun/
damentū huius ex scripturis de/
ducitur auctoritate ⁊ rōne. Nam
angelus dixit thobie. In illos q̃ li
bidini vacant accipit demonium
potestatē effect⁹ demōstrauit vbi
septem viros ỷginis sare occide/
rat. Item Cassianus in colla. pa
trū diffinit beatus Anthoni⁹ nul
latenus posse demonē mentē cu/
iuscz vel corpus inuadere nisi eaz
prius destituerit oībus cogitatōi
bus sanctis ac spūali ꝓtemplatōe
vacuā nudāqz reddiderit. hec ver
ba vticz applicari pñt sup malefi/
cium corpis vniūsaliter sup totuz
corpus. cū iob tali maleficio pcus
sus. nō tñ nudus diuina gra fuit.
sed pticulariter qñ vicz pticulare
maleficiū rōne alicuⁿ pctī accidit
corpi. ⁊ hoc q̃dem nō pōt esse nisi
peccatum incontinentie. Ratio.
Nam vt dictum est propter fedi/
tatem illius actus. ⁊ quia per ipz
primum peccatum diffunditur

⁊ iiij

deus plus permittit sup ipm q̃z su
per alios humanos actus. ergo ⁊
inter mrimonialiter ꝓiūctos vbi
diuino auxilio ꝓpter peccatū desti
tuūtur amplius circa illam vim
generatiuā maleficiari a deo per
mittunt. q̃ si quent cuiusmōi sint
illa peccata dici potest q̃ petā in/
cōtinentie que inter cognatos cū
varia sint Juxta illud Hyero. et
habetur in textu. Adulter est in p
priam amator ardentior simul ⁊
hmōi amatores amplius in pdi/
ctis maleficiūtur. Remedia ergo
ecclesiastica sunt duplicia. Unuz
in foro contentioso. alterū in foro
conscientie practicat. Primū si in
iudicio allegatur ipotentia ex ma
leficio illata tūc distinguendū est
quia talis impotentia aut est tpa
lis. aut perpetua. Si tēporalis ñ
ipedit. tūc aūt pstumit esse tēporal
quādo infra spaciū trium ānorum
cohabitantes. ⁊ q̃tum possunt o
peram dantes. siue p ecclesiastica
sacramenta siue p alia remedia sa
nari possūt. Si vero ñ sanent aliq
quo remedio extūc presumit esse
perpetua. Item aut pcedit matri
monij contractōem ⁊ pfūmatio/
nem. ⁊ sic impedit contrahenduz
⁊ dirimit iam contractū. aut sequi
tur matrimonij ꝓtractōem ſz nō
ꝓfūmatōem. ⁊ est cōmunis mod⁹
maleficiandi viros quando sper/
nūt amasias. tunc em quia spera/
bant se mrimonialiter copulari ⁊
defraudātur inferūt maleficia vi
ris. ⁊ ne alijs cōmisceri valeant. ī
tali em casu vt dicūt aliqui diri/
mit mrimoniū iam cōtractū nisi
sub continentia cohabitare velit.
vt maria ⁊ ioseph. ⁊ hñt pro se ca
no. dicitur em. xxij. q. i. q̃ ꝓiugiuz
confirmat officio scz carnis. vt di
cit glosa. Et patz post dicitur. q̃
anteq̃z confirmet impossibilitas
officij soluit vinculum cōiugij.
Aut sequtur mrimoniū ꝓfirmatū
⁊ tūc vinculū mrimoniale ñ diri/
mit. Plura alia a doctoribo notā
tur. sed quia non pcise sunt pñtis
speculatōnis. notantur aūt in va
rijs scriptis doctorū vbi de male/
ficiali impedimento tractāt. iō h̄
est supsedendū tantūmodo si q̃s
difficultaret quō actus ille possit
impediri respectu illius mulieris
⁊ nō respectu alterius. Respōdit
Bona. hoc est vel qz sortilegus
ad hoc respectu pſone determina
te dyabolum ĩuitauit. vel qz deus
respectu pſone cuiuslibet impedi/
re non pmittit. Occultū em iudi/
cium dei hic latet vt in vxore tho
bie. qualiter aūt dyabolus hoc fa
cere possit patz ex pmissis. dicit ta
men hic Bonauē. q̃ impedit ge/
neratiuam nō impedimēto intri/
seco ledendo organum. sed extrin
seco impediendo vsum ⁊ est im/
pedimentū artificiale ⁊ nō natu/
rale. ⁊ ita potest impedire ad vnā
⁊ nō ad alias. vel tollendo exerci/
tationē concupiscētie ad illam vl
aliam. ⁊ hoc p virtutem ꝓpriam
vel p herbā vel p lapidē vel p ali
quā creaturā occultā. ⁊ satis ꝓcor
dat cū dictis petri. Remediū vo
ecclesiasticū in foro ꝓscientie tra/

ditur xxxiij.q.viij.si p sortiarias.
vbi sic dicitur Si per sortiarias
atq; maleficas artes nonnunq; oc
culto iusto dei iudicio pmittente.
⁊ dyabolo prevalente concubitus
sequitur. Hortandi sunt q̃bus
ista euenīnt vt corde cōtrito ⁊ spi
ritu humiliato deo ⁊ sacerdoti de
omnibus peccatis suis puram con
fessionem faciāt ⁊ profusis lachri
mis ⁊ largioribus elemosynis ⁊ o/
rationibus atq; ieiunijs. dño satis
faciant. In q̃bus verbis notatur
q̃ tantūmodo propter pctā ⁊ ex/
tra charitatez existentibus talia cō
tingūt. sequitur ⁊ p exorcismos ac
cetera ecclesiastice medicine mu/
nimina ministri ecclesie tales qn
tum ānuerit dominus qui abime
lech ⁊ domū eius abrae oribus sa
nauit sanare procurent Unde sū
marie dicere possumus. q̃ quinq;
sunt remedia que talibus sic ma/
leficiatis licite aplicari possunt.
vicz sancto⁊ aliquo⁊ limina pe/
regrinatio. ⁊ ibidem peccato⁊ fi
orum cū contritone vera ꝓfessio
signi crucis ⁊ orōnis deuote mul
tiplicatio per verba sobria licita
exorcisatio que qualiter fieri de/
bet inferius patebit. ⁊ cauta male
ficij oblatio facit ad hoc qd supra
de comite tactum est qui cum per
triēniuz sibi mātimonialiter copu
latam virginem cognoscere non
potuisset.

Remedia contra maleficiatos
super amorem vel odium inor/
dinatum.

Capitulum.iij.

Sicut male

ficium in potentia genera
tiua: ita ⁊ philocaptio ⁊ odiuz in
voluntate causant. expedit primo
de eius causa. ⁊ tandem quantū
possibile est de eius remedijs trās
currere Philpcaptio igitur seu a
mor inordinatus vnius sexus ad
alterū triplici ex causa oriri pōt
Aliquādo ex sola incautela ocu/
lo⁊ aliquādo ex tentatone demo
num solū. aliquādo ex maleficio
nigromantico⁊ ⁊ malefica⁊ sil' ⁊
demonū. De primo dr Jacobi. i.
Unusquisqz tentat a cōcupiscen/
tia sua abstractus ⁊ illectus dein
de concupiscētia cuz cōceperit pa
rit peccatū. peccatū vero cum con
sūmatū fuerit generat mortez.
Sic sichem cū vidisset dinaz exe
untem ad videndū mulieres regi
onis illius adamauit eā ⁊ rapuit
⁊ dormiuit cum illa. ⁊ ꝛglutina
ta est aia eius cuz ea. Beñ. xxxiij.
fm glo. Infirme aie sic accidit qn
do postpositis ꝓprijs aliena ne/
gocia curat. seducit cōsuetudine ⁊
fit vna vnitate ꝓsensus cū illicitis
De scdo q̃ oriat ex tentatōe dēo/
num principaliter. Sic aman so
rorē thamar spōsissimā adama/
uerat ⁊ deperierat in ea valde. ita
vt ꝓter amorē eius egrotaret. ij.
Reg. xiij. nō enīm in toto tā corru/
ptus eē potuit mēte vt intātū fa/
cinꝰ stupri prosiliret. si nō ꝗuiter a
diabolo tentatꝰ fuisz. De h̄ etiaz
genere amoris refert ꝰ est liber scō
rū patz q̃ refert oēm tentatiōem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

carnalis amoris sibi in heremis
subtraxisse. Qsidã m̃ vltra q̃ credi
pōt amore mulierꝫ tentabãt aliq̃
tiens. Vñ 7.ij. Cor. xij. aplis dicit
Datꝰ ē mihi stimulꝰ carnis mee
angelus sathane q̃ me colaphiset
vbi glo tentando p libidinē datꝰ
est mihi stimulꝰ. aiūt q̃dam. ten/
tatio aūt cui nō psentiť nō est pec
catũ. sed materie exercende virtutis
hoc intelligiť de tentatōne q̃ ab
hoste nō a carne q̃ peccatũ est ve
male etiã si ei nō psentiať. De his
varia exempla legũtur in varijs
locis De tertio q̃ amor hereos p
ueniat ex maleficijs demonum 7
maleficaꝫ possibilitas hujꝰ ma/
lef cij supra in q̃stionibus prime
partij an demones p maleficas
mentes hoīm ad amorez vel odi
um ĩmutare et incitare valeãt ad
longũ deducitur. p varia etiã ge/
sta 7 acta a nobis repta cōproba
tur. imo inter oia maleficia nimiũ
ꝓter sui generalitatē reputať.
Qd si querit petrus philocaptus
amore talis 7c neciť an primo se
cũdo aut tertio mō Rñdetur. odi
um inter piugatos cũ crimie ad/
ulterij 7 si operatōne demonũ fie
ri possit. vbi tamē fisco carnalis
psiscentie amoris q̃s adeo iuol/
uitur 7 succendiť vt nulla cōfusio
ne plagis verbis aut factis ad de
sistendum cogi valeat. Item vbi
quis sepe pulchriorē dimittit vxo
rem 7 turpissime adheret. Item
vbi noctu in o tēpore nec quiescere
valent sed ita tementať vt p de
uia quecq̃ incedere habeant Qp/
timates prelati 7 alij diuites sepiť
sime his miserijs inuoluũtur Est
q̃dem hoc tempus muliebre de q̃
hildegardus vt Ulm. in specu. hy
sto. refert ꝓdixit q̃ nō tamdiu du
rabit q̃tum hucusq̃ pstitit cum
iam mũdus plenus 7 adulterij p
cipue in optimatibꝫ 7 quid opus
scribere ꝓ remedijs q̃ remedia ab
horrent. tñ vt pio lectori satisfi/
at. aliqua breuiter tangam. Su
per philocaptōem sine maleficio.
Auicenna septem remedia ponit
qñ vicz psonam egrotare facit. sz
parum ista nostre speculatōni nu/
si q̃ntum myst ce aie languenti de
seruiũt. dicit eñ li. ij. q̃ ex variati
one pulsus 7 ad noiatōem amati
cum ibi radix egrotatōnis habeť
tunc si lex sustinet fiat copula per
matrimoniũ. q̃ sic sanantur cum
obeditur nature. Aut fiat applica
tio medicinaliũ de q̃bus ibidem
tractat 7 docet. Aut vt egrotus
amorem suũ de dilecto p licita re
media ad aliud diligendum con
uertat q̃ priori p̃eligere debet et
ita fugere p̃ti am amati qua sic
distrahitur animus. Aut etiam si
corrigibilis est tribuletur hortať
quod opus amoris est maria mi
seria. vel dirigantur ad ipm q̃ q̃n
tum cum veritate 7 deo possunt
vituperent corpus 7 dispositōem
dilecti 7 mores cum trãsfigurato
ne facierum turpi seu difformi
Vel saltim vltimo vt occupenť i
rebꝫ arduis 7 distractiuis officijs
Reuera sicut aialis homo p hu
iusmodi remedia sanatur. ad spi/

Vero grata vobis male meriti libertate fiat

ritualem singula capiendo interi
orem hoiem reformant. obediat
legi mentis potius q̃ nature con
uertit amorem suũ ad certas deli
tias recordetur q̃ momentaneũ
sit quod delectat ⁊ eternuz quod
cruciat. querat delitias in illa vi/
ta vbi sic inchoantur q̃ nunq̃ fi/
nũtur cuius qui amator esse no/
luerit ⁊ istam perdet ⁊ illam non
inueniet ⁊ eternis ignibus depu/
tabitur ecce tria damna irrecupa
bilia ex amore hereos. puenientia
Sup philocaptõem vero ex ma
leficio remedia in precedenti capi
tulo tacta non incõuenienter ⁊ h̃
applicari possũt. pcipue autẽ ex/
orcizatio p sacra verba q̃ sibi ipsi
facere taliter maleficatus potest
Quotidie angelũ sanctuz sibi ad
custodiam a deo deputatum iuo
cet. pui a cõfessione sanctoꝝ limi/
na precipue autẽ beatissime ỷgis
frequenter. ⁊ sine dubio liberabit
Sed q̃ vtupabile vt barbati ho
mines donis naturalibꝰ ⁊ ꝓtutũ
armis abiectis seipos tueri rẽnu/
unt cuz puellule sepissime inuicta
infirmitate hmõi maleficia bis ar
mis ꝓpulerunt. in quaꝝ cõmen/
datõem vnũ e multis in mediuz
producamus. Fuit in rurali villa
quadam ꝓpe linda ve constãtiẽ/
sis dyocesis ỷgo adulta facie pul
chra ⁊ elegantior moribus in bu
ius aspectu captus q̃dam vir le/
uis moribus clericꝰ ferre solo no
mine vrinam nõ sacerdos q̃ vul/
nus sue mentis vltra celare non
valens venit ad laboratoriũ. di/
cte virginis ⁊ honestis verbis se
rethe demonis exhibens primuz
tandem ad amorem sui virginis
ausus est verbis dumtaxat ꝓuo/
care animuz q̃ illa diuino instin/
ctu percipiẽs. intacta mente ⁊ cor
pore respondit viriliter. Domine
cum verbis talibus domũ meaz
nolite frequentare. alioq̃n repulã
sustinebitis verecũdia mediante.
Cui ille. Et si me diligere mõ ren
uis verbis dulcibus monita nõ
post modicuz coacta opibus me
amabis tibi promitto. Erat vir il
le suspectus incantator ⁊ de ma/
leficio Sed verba hec virgo pro
vento habuit nec scintillam amo
ris carnalis ad virum in se sensit
pro tũc. sed euoluto nõ multo tẽ/
pore imaginationes amorosas
de viro illo cepit habere. Quod il
la percipiens diuinitus inspirata
ad matrem misericordie confugit
et pro auxilio a filio impetrando
deuotissime implorauit. Et statũ
honestam societatem requirens.
peregrinari cepit ad locum here/
mitarum sic eñ nomiatur eccle/
sia in honore ipius genitricis mi/
raculose consecrata in pfata dyo/
cesi. In qua sacramẽtaliter cõfessa
ne in ea aliq̃d inuenire posset ma
lignus spũs. ⁊ ad ipam mrem pie
tatis pcibus fusis. ptinus ois ces/
sauit hostis machinatio ita vt eã
postmodũ nunq̃ tangeret. Su/
persunt tamẽ adhuc ⁊ barbati vi
ri a maleficis mulierculis impor
tune super huiusmodi sollicitati
quasi nequaq̃ a philocaptione

earum se cõtineri possent. qui tamen virliter resistentes quãtũ se vltro pulsare illecebris imaginationibꝫ sentiret. tm̃ etiam p̃ presidia premissa cuncta machinamẽta dyaboli supent. Et vere speculum huius pugne ꝗdam iuuenis prediues in oppido ysbruck ꝗ cõtum a maleficis pulsatus fuit nec calamo exarari quis posset. semp virilem animũ gerens p̃ prefata remedia intactus euasit. quare et merito cõcludit prefata remedia contra hmõi morbum esse certissima. ita ꝙ certissime ita liberant quicũq; his armis vtuntur. ꝛ ꝙ ꝏ amore mordinato hoc ꝛ de odio mordinato cum oppositoꝝ eadẽ sit disciplina intelligendum est. licet equalis in modo maleficiãdi. cũ sit differẽtia etiã aliud ĩ medũ illa psona que odio habetur rechrere debet. ipse em̃ qui odio habet ꝛ in corde defert non de facili si adulter est ad amorem vxoris etiam per quascũq; perigrinatões flectitur. Et quia relatu malefica rum compertũ est ꝙ per serpentes hmõi maleficia ad odium procurantur. eo ꝙ dum primũ instrum̃tum erat dyaboli ꝛ in sui maledictionem recepit inimicitiam inter ipm̃ ꝛ mulierem. ideo ꝛ tales inimicitias ex ipis procurare satagunt ponendo pellem aut caput serpentis sub limine ostij camere aut domus. vnde ꝛ om̃es anguli domus sunt p̃quirendi ꝛ innouãdi quo ad inhabitatõnes ꝗtum possibile est. vel alienas inhabitare domos. Et ꝗdem cum dictum sit ꝙ seipos maleficiati exorcizare valeant. intelligit ꝙ vel ba sacra bñdictõnes ꝛ carmina secũ deferre in collo poterũt. siꝗdem legere aut seipos bñdicere nescarent. que tamen qualiter facienda sint in sequentibus patebit

Remedia sup eos ꝗbus virilia membra prestigiosa arte auferũtur. ꝛ vbi interdum in bestiales formas hoies trãsmutant

Capitulum. iiij.

Vper eos

qui p̃stigiosa arte illudũtur ꝛ se virili membro carere aut in bestiales formas transmutatos esse putãt. ꝗbus remedijs sub leuari valeant ex p̃missis satis euidenter elicitur. Nam cuz tales oĩno diuina gratia destituũtur ꝙ principiũ in maleficiatis existit fũdamentũ non ẽ possibile vt ferro manente in vulnere emplastꝝ curatiuũ apponatur expedit ergo vt per veram confessionẽ deo ante oĩa reconaliet. Demũ qz vt supra in secũda pte operis in capto vij. tactum est. talia membra nunq̃z in veritate euelli aut segregari a corpibus. sed tantũmodo p̃stigiosa arte occultari ad sensum tactus ꝛ visus. patuit etiaz ꝙ hmõi illusiones in gratia cõstitutis nõ ita faciliter nec active neq passive contingũt. vt vicz eis mẽbra auferantur. aut ꝙ in corꝝ vi sua potentia quasi alijs sint ablata delu

Iuuenis p maleficā i asinū mutat

dantur. ideo ⁊ remedium in eodē capitulo exprimitur cuz ipo morbo vt vicz quantum possibile sit cum ipa malefica amice se cōponāt. Super eos denicz qui in bestiales formas se transmutatos esse putant. Sciendum q hoc genus maleficij non ita in occidentalibus regnis practicatur. intellige quo ad secūdas psonas licz q ad ppias maleficaz psonas hoc sepius apud nos visum fuerit. ipas videlicet maleficas in effigijs animaliū oculis intuentiuz se obiecisse vt supra capitulo octauo deductū quare ⁊ remedia que in tercia pte operis deducentur. super exterminium videlicet maleficaz per seculare brachium forent applicanda. Et quidem quō orientales hmōi illusiones remediare solent sic deducit. Nā ex militanbz fratribz ordinis sancti iohānis hierosolymitani in rhodis veridica relatōne plura de his pcepimus. Precipue aūt q in ciuitate salamina regni cypri talis casus accidit. Nā cum ibi portus sit maris ⁊ nauis quedaz onusta mercimonijs applicando peregrinis nauim exeuntibus vt quiscz victualibz se munirent. iuuenis qdam ex eis robustus domū cuiusdam mulieris extra ciuitatē supra litus maris situatam accessit ⁊ an oua haberet ad vēdendū a muliere sciscitatur. At mulier cernens iuuenem robustum forēsem ⁊ alienum a patria vnde minor de eo suspitio apud intraneos super eius perditōem orin' posset expecta inquit paululum ⁊ iuxta optata singula recipies. ⁊ duz moram faceret clausa ⁊ in interiori parte domus iuuenis ab extra vt eum qntotius expediret ne nauem eum negligere pringeret clamare cepit tūc mulier aliqua oua attulit iuueni tradidit. ⁊ in casu quo nauem neglexisset ⁊ ad eā rediret sibi iniunxit. Veloci igit cursu ad nauem que in litore maris erat properauit. ⁊ ante ingressum eo q nec dum alij socij omes cōuenerant oua comedere ⁊ seipz reficere studuit. Et ecce post horā mutus effectus ⁊ quasi mente destitutus vt post ipe referre solitus erat de seipo āmirans quia nam sibi accidisset conijcere non poterat. volens ergo nauim intrare ab inorantibz baculis verberat repellitur cunctis acclamantibz ecce ecce quid nam in asino maledicaris bestia num ⁊ tu nauim intrabis. Repulsus sic iuuenis ⁊ ꝛ ba illoz qui ipm asinuz affirmabant intelligens apud se rumiabat ⁊ q maleficio mulieris infectus esset cogitare cepit. precipue in eo q nullum verbuz formare poterat. cum tamē ipe omes intelligebat. ⁊ dum rursum nauim ascendere tentaret grauioribus cesus verberibz. ipz amaro corde remanere. ⁊ recessum nauis conspicere opus erat. Huc illucz discurrēs cum oēs ipm asinū estimabāt necesse erat vt tancz bestia ab oibus tractaret. cōpulsus igit ad domū

v

mulieris redijt cui ad placitū pro
p̃seruatōne vite sue vltra triēniū
seruiuit. nil opis faciens manib̄
nisi necessaria domus in lignis et
bladis apportans. etiā que expor
tanda erāt tanq̄ iumentū depor/
tabat. hoc p̃solatōnis relicto vt lz
ab oibus alijs iumentū reputare
tur. ab ipis tamē maleficis cōui/
ctim vel diuisim morantib̄ vt ve
rus homo hūanitus p̃uersando ī
incessu statu ⁊ habitu agnosceba
tur. Qd̄ si queritur. quō onera si/
bi tāq̄ iumento imponebanť. Di
cendū q̄ sicut narrat Augustin⁹
de mulierib̄ stabularijs q̄ hospi/
tes p̃uertebant in iumenta onera
portantia. li. xviij. ca. xvij. de ciui.
dei. et de patre prestantij qui se ca
ballū seu equū fuisse ⁊ annonam
tū alijs aialibus baiulasse narra/
uit. vtiq̄ ex illis actis de p̃senti iu
dicamus. ita q̄ triplex deceptio p̄
stigiosa arte fiebat. Prima q̄ ad
hoīes iuuenem nō vt hoīem sed
vt asinū intuentes. q̄ qualiter de/
mones faciliter procurare p̄ñt. su
pra. viij. ca. patuit. Scd̄a q̄ illa o
nera non fuerūt illusoria. sed vbi
vires iuuenis excedebāt demon ī
uisibiliter deferebat. Tertio q̄ si/
bij p̄i dum inter alios p̃uersabať
iuuenis etiā iumentū videbať in
imagie dūtaxat ⁊ est. materia potē
tia q̄ sunt affixe organis corpalib̄
nō aūt in rōne. q̄ nō a deo erat li/
gata q̄n se hoīem sciebat. sed arte
magica deluſiz vt tāq̄ bestia esti
mareť sicut ⁊ d̄ nabuchodonosor
ibidē exēplificať. Triēnio igiť sic
elapso in q̄rto dū q̄dā die aīī me/
ridiē ciuitatē p̄fataz intrassz ⁊ mu
lier a lōge sequereť. p̃tigit q̄ndaz
eccliam in q̄ diuina celebrabātur
iuuenē sic maleficiatū p̄terire au/
diens nolā cāpane cū more latino/
rum ⁊ nō grecoz in illo regno di
uina pagūtur. p eleuatōne corpis
xpi ad ecclesiā se cōuertit ⁊ intrare
dū. ppter ꝓbera ⁊ expullionē non
auderet. a foris genua ⁊ ciura po
sterioza in terrā fixit ⁊ anteriores
pedes i. manus simul iūctas ele/
uans ex capite asinino vt putaba
tur sacramentū in eleuatōne intu
etur. Qd̄ pdigium dū certi ianuē
ses mercatores cōspexissent mirā
tes: asinū sequūtur ⁊ inter se d̄ mi/
ro opere cōferentes. ecce malefica
cū baculo asinū insequtur. ⁊ qz vt
p̄missum est hmōi maleficia illis
in ptibus plurimū practicātur. ad
instantiā mercatoz p iudicē asi/
nus cū malefica capitur. interro/
gata ⁊ q̄stionib̄ exposita crimen
fateť ⁊ vt ad domū redire valeat
iuuenē restituere sue forme. pmisit
dimissa igiť ad domū regressa. iu
uenis ad pristinā formā reduciť.
⁊ ipa denuo capta debitā vltiōez
pro cōmissis suscepit ⁊ iuuenis ad
ppria cū gaudio remeauit

Remedia contra obsessos ex
maleficio Capl'm. v.

Dod inter

dū ex maleficio demones
quosdā hoīes substātialiter inha
bitāt supra ca. iv. ⁊ v. satis patuit.
q̄bus etiā de cauſ qz non solū pro
grauib̄ criminib̄ ppriis: immo
interdū. p proprio suo maiori me

nto aliq̃ndo ꝑ alieno leui delicto
aliqñ pro suo veniali pctõ. aliqñ
pro graui alieno pctõ. ⁊ aliqñ pro
alieno facinore ꝓprio pro q̃bus e
tiam diuersi diuersimõe possiden
tur. q̃dam plus alij minus vt eti
am nider in suo fornicario reci/
tat. nõ mirꝫ si maleficio seu ad in/
stantiã malefice demõ deo ꝑmit/
tente hoiem substantialiter mõ q̃
ibi declarat q̃d vicꝫ ꝑ substantiaꝫ
sit intelligendũ inhabitet. Quib
aũt remedijs liberari possint ꝙ vi
delicet ꝑ exorcismos ecclie cũ hoc
vera contritõne vel etiam ꝯfessio
ne. vbi ꝑ mortali q̃s esset obsessus
patuit ex ibidem deductis ⁊ ex illi
us sacerdotis bohemi liberatõne
sed ꝙ vltra hec duo remedia etiã
tria alia valeant suffragari videlꝫ
eucharistie sacra cõmunio. sancto
rum locoꝝ applicatio vel bonoꝝ
oratio. ⁊ excõicatõnis absolutio ꝑ
fati doctoris discursu quẽ etiã de
ducere expedit cũ omnes necessari/
orũ tractatuũ habent. Nam de
ipa sacra cõione Cassianꝰ colla.
abba. prima loq̃tur in hec verba.
cõionem sacro sanctã nequitie spi
ritib̃ traditã a seniorib̃ nostris
nunq̃ meminimꝰ interdictã q̃n/
nimo etiam si possibile esset eis q̃
tidie impartiri eam etiã debere cẽ
sebant que ad purgatõem ac tute
lam corꝑis animeq̃ puenire cre/
denda est. ⁊ que ab hoie ꝓcepta e
um qui in membris eius insidet
spiritũ seu in ipis latitare conat q̃
dam eturens fugat incẽdio Doc
nanecꝫ nõ curatum abbatem an/
dronicum nup̃ aspeximus insul/
rabit offenso. cum eũ a celesti me
dicina viderit segregatum. tanto
eñ durius ⁊ frequentius attenta
bit affligere quanto eũ a spiritali
remedio senserit longius abdica/
tum. hec cassianus. Et iterum de
eisdem ibidẽ dicit: Duo hic crede
re immobiliter oportꝫ primo ꝙ sine
dei ꝑmissu nullus ab eis spiritib̃
omino tentatur Secũdo ꝙ omnia q̃
nobis a ꝯo inferũtur siue tristicia
ad ꝑsens siue leta videant. velut
a pijssimo patre clementissimoq̃
medico ꝑ nostris vt litatib̃ irro/
gantur. Et idcirco eos velut peda
gogos traditos hũiliari vt decẽ/
dentes ab hoc mũdo vel purgati
ones ad vitam aliã transferãtur.
vel penali vigore plectãtur. q̃ fm
apl'm traditi sunt in ꝑsenti satha/
ne in interitum carnis vt spiritus
saluifiãt in die dñi nostri iesu xpi.
Sed hic oritur dubitatio. cum a/
postolꝰ dicat ꝑbet seipm hõ ⁊ sic
de pane illo edat. quõ possunt ob
sessi nõ habẽtes vsum rõnis cõica
re. Rñdit sanctꝰ tho. de hoc in iij.
pte. q lxxx. sic distinguendũ de oi/
bus amentib̃. Aliqui inq̃t dicũ/
tur nõ bẽe vsum rõnis dupliciter
Uno mõ quia hñt debilem vsuꝫ
rõnis. sicut ꝯ nõ videns q̃ male
videt. Et qꝛ tales ꝑsit aliquã deuo
tionem cõcipere hujꝰ sacramenti
nõ est eis hoc sacramẽtũ denegã/
dum. Alio modo dicãtur aliqui
non habere vsum rationis. qui a
sic a natiuitate permanserunt. et

sic talibus nõ est hoc sacramẽtuz adhibendũ. quia in eis nullo mõ precessit huius sacramenti deuo/tio. Aut nõ semp caruerũt vsu rõnis, ⁊ tũc si prius quãdo erant sue mentis compotes apparuit in eis hui⁹ sacramenti deuotio debet eis in articulo mortis hoc sacramentum exhiberi nisi forte timeat̃ periculum vomitis vel expuitõnis. Unde legit̃ ex cõcilio carthaginẽ/si. ⁊ habetur. xxvi. q. vi. Is qui in infirmitate penitentiã petit. si ca/su dum ad eum iuitatus sacerdos venit oppressus infirmitate innotuit vel in frenesim ꝓuersus fuerit dent testimoniũ qui eum audierẽt Et si continuo creditur moritur⁹ recõcilietur p manus impositõez ⁊ infundatur ori eius eucharistia De baptizatis qui corpaliter ab ĩmundis spiritib⁹ vexantur ẽ eadẽ ratio ⁊ de alijs amentib⁹. hec tho mas. Addit tamẽ in. iiij. di. ix. q demoniacis nõ ẽ denegãda ꝓmunio. nisi certum sit. p aliq̃ crimine a dyabolo torqueri. Cui sic Petrus de palude addit. In hoc casu. p excõicandis sunt habẽdi qui traditi sunt sathane. Ex q̃bus liquet q̃ si aliqui sunt possessi a demone etiã ꝓter sua crimina hũ/tes tamẽ lucida interualla ⁊ rõnis vsum postea cõterunt̃ de peccatis suis vel debite confitent̃ tales cuz sint absoluti coraz deo nullatenus sunt a cõmunione diuinissimi sacramenti eucharistie sequestrãdi. De sanctor apl̃icatõne vel ꝑuota orõne quiõ p hec obsessi etiã potenter liberant̃ legẽde sanctor referte sunt. Merita eiũ sanctor martyr confessor virginũ exigũt vt hi ipsũ nec̃z sctõr in patria existentiũ orõne ⁊ intercessione vincantur. quos sancti in via vicerũt Similiter viator deuote orõnes liberationez obsessor obtinuisse sepe legũtur. Uñ ad hoc hortat̃ cassianus vbi supra. Si inq̃t haberemus hãc sentẽtiam ĩmo fidez quã superius comphendi vt ⁊ oia per dominũ fieri p vtilitate aiar ⁊ dispensari vniuersa. nõ solũ neq̃z ꝑspiciemus eos. sed etiam p eis tanq̃z pro membris nostris incessanter orabimus. eisq̃z totis visceribus ac pleno ꝓpatiemur affectu. De vltimo mõ absoluendi aliquẽ ab excõicatõne. Sciendũ q̃ nec iste cõmunis est nec forte licitus nisi habenti auctoritatem ⁊ specialem reuelatõem vel pbabilitatez q̃ possessus ḋs sit ꝓter excõicatõem ecclesie. sicut apl̃s. i. ad Cor. v. excõmunicatuz a se ⁊ ad plebez corinthũ fornicariũ tradidit sathane in interituz carnis vt spũs saluus fieret in die dñi nr̃i ie su christi. i. vt glo. dicit vsq̃z ad illumiatõem gr̃e contritõnis vl̃ ad iudicium. Et pseudo doctores q̃ fidem pdiderant vicz imeneũ ⁊ alexandrũ tradidit sathane vt discerent nõ blasphemare. i. ad Thimo. i. Tãte eiũ ptãtis erat apl̃us dicit glo. tãtãq̃z grãm habebat vt recedẽtes a fide solo ꝓbo traderet dyabolo. Uñ sanct⁹ tho. in. iiij. di stin. xviij. vbi mgr̃ tres effectus ex

cō'cationis tradit eosdē sic decla/
rat idem doctor. Ex hoc ipo inqt
q aliquis suffragijs ecclesie priua
tur triplex incōmoduz incurrit p
tria que quis ex suffragijs eccie cō
sequitur. Valent enīm ad augmen
tum grē eis qui hūt vel ad merē/
dum ei qui non habet Et qntum
ad hoc magister dicit q gra sub/
trahit per excōicatōem. valet etiā
ad custodiā virtutis. ⁊ qztum ad
hoc dicit q protectio subtrahitur
nō q oīno a dei ꝓuidentia exclu/
dātur. sed ab illa qua filios eccie
specialiori mō custodit. valet etiā
ad defendendū ab hoste ⁊ qztum
ad hoc dicit q diabolo maior po
testas seuiendi in ipm datur ⁊ cor
porali ter ⁊ spūaliter. Unde in pri
mitiua ecclesia quādo oportebat
p signa hoies ad fidem inuitare.
sicut spūsanctus visibili signo ma/
nifestatur. ita excōmunicatus cor
porali vexatōne a dyabolo inno
tescebat. Nec est incōueniens si il
le qui non est desperatus hosti dat.
quia non datur ei quasi dānandus
sed quasi corrigendus cū in pote/
state ecclesie sit ex eius manu ipm
eripere cum voluerit. hec Thōas
Ubi nō exorcista ad cautelam ob
sessum absoluat. nō videtur incō/
ueniens. Sed subdit nider q ca/
uendum ē valde exorciste ne de
suis viribus faciliter presumat.
Aut iocum ⁊ luduz serioso dei o/
peri itermisceat. Aut supstitiosuz
vel suspectum aliquid de malefi/
cio adjciat. Alioqn penam vix e
uadet vt declaratur p exempla.
Nam de primo refert beatus Bre
gorius. i. dyal'. de quadā que ꝓtra
conscientiā suā a marito petente
⁊ obtinenti debiti redditōem i vi
gilia dedicatōnis ecclesie scti Se
bastiani. ⁊ quia contra cōscientiā
ecclesie, possessioni se imiscuit. posses
sa ē ⁊ publice furiebat. Quo viso
sacerdos eiusdem ecclesie de altā
ri syndonem tulit eamqz cooperuit
sed ⁊ hūc sacerdotem repente dia
bolus simul inuasit. Et qz vltra
vires voluit quicqz psumere: com
pulsus est in sua vexatōne cogno
scere quis esset. Nec Bregus. De se
cūdo vt nullus de officio exorcista/
tus sanctū ordinem ꝓcernes iocū
faciat Refert nider se vidisse in cō
uentu Colonienſi fratrē verbis sa
tis iocosum sed in gra expelli dēo
nes famosum. Hic cū in terminis
cōuentus Coloniēsis demonē in
obsesso corpe artaret Jam demō
petiuit a fatre locum recedendi. q
gauisus. frater ait in ioco In cloa
cam meā vadas. Exijt igitur de/
mon nocte cum frater ventrem
purgare vellet demon eū tam di/
re torsit, ꝓpe cloacā vt vitam cum
difficultate saluaret Sed ⁊ hoc p
cipue cauendū vt obsessi etiam p
maleficas ad pīsidia maleficaz nī
ducātur. vñ ⁊ de pfata feīna Bre
go. infert. Cum inqt propinq eaz
carnaliter amantes atqz amādo
psequentes ad obtinendū salutis
remediū maleficis tradisset ⁊ per
eas ad fluuiū ducta ⁊ in aquam
mersa multis incantationibz agi/
tata fuisset. dum vnus demon ex

v iēq

pelli debuit legio subintrauit. & eorum distinctis vocibus iam clamore cepit. vnde psanguinei tandem confitentes & de hoc dolentes eam presentarunt sancto epo fortunato qui diuturnis oronibus & ieiunijs eum ex integro sanauit. Sed qa dictum est debere exorcistas cauere ne supstitiosum vel suspectum aliquid de maleficio adijciant. Dubitare exorcista posset. An certas herbas & petras etiam non bndicas adhibere possit. Respōsio. Si benedicte sunt herbe tanto melius si vero non vt herba qdam q alias noiatur suga demonis vel etiam naturas lapidum si qs adhibeat non erit supstitiosum dūmodo credat q nō directe de sui natura demones cōpellant. quia tūc incideret in errorem q simili mō alijs herbis aut verbis possent cogi vt error nigromanticorum fatetur putantes se efficere p naturales & inditas talium ꝓtes. Unde sanctus Tho. in iij. di. vij. arti. vlti. Nō est inqt credendū aliqbus ꝓtibus corpalibus demones subiacere. & iōo nō cogūtur inuocatōnibus & factis qbusdam maleficis nisi inqntus p hoc fedus cum eis iniunt. fm qd dicitur Esa. xviij. Percussimus fedus cum morte & cū inferno fecimus pactū. Et illud Job. xl. An extrahere poteris leuiathan hamo. & sequētia ꝓba sicut naliter exponit sup Job dicens. Si qs recte considerat oia premissa videntur pertinere ad psumptōem nigromanticorum confutandis q nitūtur cum demonibus pactum inire aceos sibi injicere vel qliter cūqz constrigere. Ostenso ergo q homo ñ potest sua ꝓtute dyabolum superare. concludit dicens. Pone super eum manū tuā sub audi si potes. q d. nullo modo ꝓtute potes. superatur tamē virtute diuina. vnde subdit memēto belli quo scz ego pugno contra eum. & pōt dici q pōitur pōsens p futuro. scz pugnabo in cruce vbi capietur leuiathan p hamum scz p diuinitatē occultatam sub esca hūanitatis est. mans saluatorē puruz hoiem. Uñ etiam postea. xli. dicitur. Nō est potestas super terrā que ei pōt comparari p hꝰ inqt signatur q nulla ꝓtus corpalis pōt adequari potestati demonis q est potestas pure spūalis.

Nec de Tho. Sed qr indirecte a demōe obsessus pōt virtute melodye vt saul p cytharam dauid. vel herbe vel corpalis rei alterius sibi a naturali ꝓprietate inexistente releuari. Ideo applicari possūt. q qdem posse fieri auctoritatibus & rōnibus deducitur. Nam. xxvi. q. vij. demoniū sustinenti dr. licet petras vel herbas habere sine incantatiōe. & sunt Hieronymi verba. Item magister in hysto. tractās illd Thobie. vi. vbi raphael ait Thobie. Cordis particulam scz d pisce quā cepisti si sup carbones ponas fumus eius exterret oē genus demonior sue a viro siue a muliere ita vt vltra nō accedat ad eos dicit. Nec sup hoc mirari debemus cū fumus cuiusdā arbo

ris aduste eandē vim habere vi/
deatur cuius etiam spūalem in se
contineat sensum sez de fumo spi
ritualis oznis. Ad idem Alber/
tus sup Luc. ix. ⁊ Nico. de lira. i.
Reg. xvi. imo ⁊ Paulus burde/
galen. super. i. Reg. xvi. hanc con
clusionem tenet. q̄ non solum cō
cedendū videtur. q̄ per aliqua sen
sibilia possunt afflicti a demoni/
bus releuari. sed etiam p sens. bi/
lia aliqua possint totaliter libera
ri. sed hoc intellige ēndo nō atro
citer affliguntur. ⁊ ꝓbat p rōnem
Nam cū demōes nō possint ma
teriam corpalem fm suam volū
tatem trāsmutare. sed debita acti
ua debitis passiuis ꝓiūgendo. vt
Nicolaus dicit. Eadem rōne p a
liquam rem sensibilē potest dispo
sitio causare in corpe humano. p
quam fiet aptū ad suscipiendū a/
ctionem demonis. ꝓbi gratia. nā
mania est maxime dispositia ad
alienatōem mentis fm medicos
⁊ per ꝓsequens ad suscipiendū af
flictōem demoniacā q̄ quidē de/
moniaca passio vbi penitus cura
tur penitus afflictio demonis a/
ctiua recedēte passiua in possesso
recederet. Idez posset dici de ieco
re piscis. Idez de melodia dauid.
ratōne cuius licet primo refocilla
retur saul ⁊ leuius haberet. tm to/
taliter expulsus fuit p ipam. vt di
cit littera. Recedebat ab eo spūs
malignus. Nec consonū est litte/
re dicere q̄ h̄ fiebat ex merito da/
uid seu p orōnes eius quia nō est
ver. simile q̄ hoc scriptura taceret
cum esset in laude eius notabili/
ter dictum. Hec de paulo pfato.
Licet nō posuerimus supra in q̄/
stione q̄nta prime partis. q̄ quia
prefigurabat virtus crucis p ex/
pansionē venar corpis christi.
ideo liberabat saul. ⁊ plura ibi e/
tiam continent que p̄senti specu/
latōni seruire possunt. tm̄ conclu/
damus q̄ rerum sensibiliū appli/
catio in exorcismis licitis nō est su
perstitiosum. iam autem expedit
de ipis exorcismis aliq̄ disserere

Remedia p licitos exorcismos
ecclesie contra quascūqz infirmita
tes a maleficis illatas. ⁊ de mō ex
orcisandi maleficiatos.

Capitulum. vi.

Via vt in
superioribus tactuz est ma
lefice omne genus infirmitatis cor
poralis inferre possūt quare ⁊ sub
generali regula concludere opor
tet q̄ quicq̄d remedij in verbis vel
operibus. alijs infirmitatibus supra
notatis applicari pōt. hoc etiam q̄/
buscūqz alijs infirmitatibus in pce/
dentibus nō expressis. vt vbi epilē/
tia aut lepra esset inflicta ꝓuenire
pōt. Et qr inter remedia ꝓbor ex
orcismi liciti ꝓputātur. de ipo etiā
sepe mentio tanqz de q̄dam gene
rali remedio habita est tria princi
paliter de ipo practicanda sunt
Primo. an non habens exorci/
status ordinem vt scilicz laycus
vel secularis persona valeat li/
cite demones aut eius malefi/

Nogo infirmū orōē doīna sanat

cia exorcizare vbi tres alie ānectū
tur qualiter vicz sunt licati. ⁊ de se
ptem conditōnib⁹ que rechruntur
ad carmina ⁊ bñdictōnes vt quis
valeat secū talia proferre. ⁊ tertio
q̄liter morib⁹ sit exorcizād⁹ ⁊ de
mon iurandus. Secūdum pri
cipale quid agendum vbi grā sa
nitatis p exorcismos nō obtinet.
⁊ tertio quo ad remedia non iam
verbor sed operum cū solutōni
bus certor argumētor. Ad pri
mum est doctoris Tho. in. iiij. di
ptiij sententia. In ordine inqt ex
orcistatus. ⁊ in alijs minoribⁿ or
dinib⁹ omnibus cū conferūtur reci
pitur potestas. vt q̄s hoc vel illō
ex officio facere possit puta exor
cizare. Et idem a nō habentibus
ordinem licite fieri pōt q̄uis illi
hoc non habeāt ex officio. sicut in
domo nō consecrata pōt dici mis
sa q̄uis consecratio ecclesie ad ꝗ
ordinetur vt in ea missa dicatur.
sed hoc tūc magis ptinet ad gra
tiam gratis datam q̄ ad grām sa
cramenti Ex q̄bus verbis dici pt
q̄ licet ad liberatōem maleficiati
bonū est concurrere exorcistam
habēs potestatē exorcisandi mor
bos maleficiales tamē etiā inter
dum deuote p̄sone absq̄ exorcis
mis vel cum ipis fugare possunt
hmōi morbos. Nam fertur de q
dam virgine paupcula ⁊ ideo plu
rimū deuota cuius dum amic⁹ i
pede maxime p maleficium lesus
fuerat q̄ iudicio medicor patuit
eo etiam qr nullis medicaminib⁹
sanari poterat. contigit vt virgo i
firmum visitaret. q̄ ⁊ statim ab eo
petiuit. vt ped. bñdictōem aliquā
applicaret. Annuit illa ⁊ silenter
tantūmodo orōnem dñicam ⁊ ap
postolor symbolū cum gemiatis
viuifice crucis signis applicuit.
Tūc statim infirmus curatus se
sentiens. scire voluit in remediuz
futuror quid carmiatōnis virgo
applicasset. Que respondit. vos
debili fide diuinis ⁊ approbatis
exercitijs ecclesie non inheretis. ⁊
carmia ac remedia prohibita. cre
bro vestris infirmitatib⁹ applica
tis. idcirco raro i corpe curamini:
quia sp in aia ledimini. Sed si in
orōnum ⁊ signor licitor efficaci
am speraretis. facillime sepe cura
remini nihil enim vobis applicuini
si dñica orōnem ⁊ apostolor sim
bolum ⁊ iam sanatus estis. gra
tia hui⁹ exempli q̄ritur. an nō alie
bñdictōnes ⁊ carmiationes seu et
iam iuratōes p exorcismos ha
beant efficaciā cuz hic videant rei
probari Respondet q̄ hec ꝗgo ī
reprobauit nisi illicita carmia cuz
illicitis iuratōnib⁹ ⁊ exorcismis
Pro cui⁹ intellectu considerare o
portet. vnde huiusmōi habuerūt
originez ⁊ quō ad abusum deue
nerunt. Nam principium horū
fuit sanctissimū: sed sicut omnia de
monis instinctu deprauātur me
diantib⁹ demonibus ⁊ malis ho
min⁹. ita ⁊ diuina nola. Apli e
nim ⁊ sancti viri fm illud Mar.
ce vltimo. In nomine meo de
monia eijcient. infirmos visitart.
⁊ orōnes super eos per sacra ver

ba fuderunt. deinde successu tpis
sacerdotes deuoti similia rite pe/
gerūt. ꝓter quod deuotissime o/
rationes ⁊ sancti exorcismi reperiū
tur in antiquis hodie ecclesijs ad
oia que homies facere aut pati pote
rant p deuotos viros aplicati o
lim sine omi superstitione. sicut etiā
hodie lrati ⁊ sacre theologie do/
ctores reperiūtur qui infirmos vi
sitantes similia verba egrotis ap
plicant ⁊ non solū demoniacis
Sed heu superstitiosi homies a se
mita vana ⁊ illicita ad instar bo/
rum inuenerūt. q̄bus hodie vtū/
tur circa infirmos ⁊ iumenta. nec
clerus amplius ex sua desidia lici/
tis vtitur verbis visitando infir/
mos. ꝓter quod Guill. dictus du
randi glosator Raymūdi dicit.
q̄ talia p̄fata sacerdos religiosus
aut discretus. aut etiam layc⁹ vir
siue mulier excellentis vite proba
te discretōnis facere p̄t. fusa orōe
licita super infirmū nō sup pomū
aut sup cingulum aut similia. sed
sup infirmantes. iuxta illud euan
geliste. sup egros man⁹ imponēt
ꝛc. nec sunt hmōi persone ꝓhibē/
de a talibꝫ nisi forte timeat q̄ ad
exemplū illoꝝ indiscreti ⁊ superstī/
tiosi alij carmiatōnis sibi vsurpēt
abusum tuentes se exēplo illoruz
hi ergo superstitiosi carmiatores re
prehendūtur a p̄dicta virgine et
dixit illos habere debilem fidem
imo malam q̄ tales consulerūt
Item autē gratia bui⁹ declaratō/
nis q̄ritur. q̄bus verbis carmia ⁊
bēdictōnes censenť licite vel sup
stitiose. ⁊ de modo quo debēt ap/
plicari. ⁊ an demon sit ꝓiurand⁹.
⁊ morbus exorcizādus. Ad pri/
mum q̄ q̄ hoc dicitur licitum in
cultu xpiane religionis q̄d nō est
superstitiosum. ⁊ superstitiosum dicit
vt notatur ex glo. sup illo ad Col
lo. ij. que sunt rōem habentia in su
pstitione quod supra modum re/
ligionis seruatur. vñ ibi dicit sup/
stitio est religio supra modum ser
uata. i. religio mōis vel circūstan/
tijs malis ⁊ defectuosis practica/
ta. Etiam superstitiosum est q̄cq̄d
traditōne humana nomen religi
onis vsurpat absq̄ superioris au
ctoritate. vt hymnos iungere ad
missas defunctoꝝ p̄fationem in/
rūpere symbolū in missa cantan/
dum abbreuiare. aut in organis ⁊
nō in choro decantare in missa re
spondentem nō habere. ⁊ his si/
milia. Sed ad ꝓpositum nostrū
modo qñ fit aliquod opus ex vir
tute religionis xpiane vt vbi q̄s
vellet infirmo subuenire p aliq̄m
orōem vel benedictōem p verba
sacra. de qua materia nūc intendi
mus talis habet cōsiderare septē
conditōnes. que si reperiūtur talis
benedictio censetur licita. ⁊ si fiat
p modum adiuratōis p virtutez
diuini nōis ⁊ p virtutem operuz
xpi. que ex sua natiuitate passione
preciosa morte ꝛc. innotuerūt per
que etiā dyabolus victus ⁊ eiect⁹
fuit. dicentur ille benedictōes car
mina ⁊ exorcismi liciti. ⁊ hi q̄ pra
cticant possunt dici exorciste aut
incantatores liciti. Juxta Isidoꝝ

vitij.ethimo. Incantatores dicũ/
tur q̃ artem aliquã verbis pagũt.
Est prima conditio ꝓsideranda.
vt ex doctrina sancti tho.scda se/
cũde.q.xciij.elicitur vt ꝓba nõ cõ/
tineant aliq̃d qd̃ ptineat ad inuo
catõem demonũ expssam vel ta/
citam.quid sit expssa patet.q̃d ta/
cita hoc considerat̃ ex intẽtione ⁊
ex opere. Intẽtione vt vbi opans
non curat siue a deo siue a dyabo
lo habeat in suo ope intentuz.dũ
modo finem optatũ conseqtur o
pere.vt vbi opus qd̃ facit nõ ha/
bet aliquam ꝓprietatem ex natu/
ra ad pducendum talẽ effectum.
de qua nõ solum medici ⁊ astrolo
gi imo ⁊ theologi bñt iudicare p
quẽ mod̃ nigromãtici faciũt ima
gies anulos ⁊ lapides artificiales
q̃ vtiq̃z nullã bñt naturalẽ incli/
natõem ad effectus quos ipi ex/
pectant sepissime.vñ ⁊ in eoz ope
ribꝫ diabolus se habet immiscere
Secũdo considerandũ est ne bñ
dictõnes seu carmina ꝓtineant a
liqua noia ignota.q̃ fm Crisosto
mũ talia metuẽda sunt ne in eis a
liq̃d supstitionis lateat. Tertio
ne materia verboz aliq̃d falsita/
tis cõtineat quia sic eius effectus
nõ posset expectari a deo cum ipe
nõ sit testis falsitatis sicem q̃daz
vetule in suis carminibꝫ vtuntur
rigmatizando beata ꝗgo iorda/
nem transiuit.⁊ nũc sanct⁹ stepha
nus et obuiauit eã interrogauit ⁊
multas alias facultates. Quarto
ne ibꝫ contineãtur vana ⁊ caracte
res inscripti ꝑter signum crucis,
vnde breuia q̃ portãtur a soldat̃
reprehẽduntur. Quinto ne spes
habeat̃ in modo scribendi aut lu/
gandi.aut in q̃cunq̃z hmõi vani/
tate que ad diuinam reuerentiaz
nõ ptineat.q̃ alias oino iudica/
bitur supstitiosum. Sexto vt i al
legatõne ꝓlatione diuinoz ꝗbo
rum vel scripture sacre respectus
solũ habeat̃ ad ipa sacra verba et
ad intellectũ eoruz ⁊ ad dei reue/
rentiam seu ad ꝗtutem diuinaz a
qua expectatur effect⁹. vel ad sctõ
rum reliquias a q̃bus etiam ꝑfa
ta expectant̃ secũdario licet a deo
principaliter. Septimo vt ꝓmit/
tatur effectus qui expectat̃ diuini
volũtati qui scit vtrum sanitas vl
tribulatio plus prosit inuocanti
vel minus vel an obsit.⁊ hãc con
ditionez ponit Tho. in prima se
cũde in materia de gra.⁊ distinc.
xv.in.iiij. Ulti concludamus. q̃ si
nulla dicaz cõditionum opus i
fecerit illud erit licitũ. Probat
Tho.sup illud Marci vlti. Sig
na eos q̃ crediderint.⁊ post. In
noie meo demonia eijcient ⁊c. ser
pentes tollent ex q̃ elicit q̃ predi
ctis seruatis conditõnibꝫ p diui/
na verba licitũ est asserere serpen
tes. Item pbat premissa vlterius
Nõ minoris sanctitatis sũt verba
dei q̃z sanctoz reliquie dicẽte au/
gustino. Nõ est minus ꝗbuz dei
q̃z corpus xpi.sed fm oẽs licet re/
liquias sanctoz secuz reuerenter
portare ergo q̃liter cũq̃z nomen
dei inuocet̃ rite p orõnem dñicaz
per salutatõem angelicã.per eius

natiuitatē. passionem. q̄nq; vul/
nera. per septem verba q̄ protulit
in cruce p titulum triūphalem. p
tres clauos. ⁊ alioꝝ armoꝝ mili/
tie christi contra dyabolū ⁊ eius
opera oīno erunt licita ⁊ spes po
test haberi in eius ꝯmittendo ef/
fectum diuine volūtati. Et hoc
qd̄ dictū est de coartatōne serpen
tū idem intellige de alijs aialib.
quando solus respectus habetur
ad sacra verba ⁊ ad diuinaꝝ ꝓtu/
tem de ipis tamē caute est agen/
dum de incantatōib. quia vt di/
cit doctor. Tales incantatores se
pe habent illicitas obseruantias
⁊ per demones sortiūtur effectuꝝ
precipue in serpentib. qr serpens
fuit primū demonis instrumen/
tum ad hoīem decipiendū. Naꝝ
in ciuitate saltzburgensi q̄daꝝ in
cantator erat. hic quadam die ad
spectaculū alioꝝ cūctos serpē/
tes ad quandā foueam incantare
voluit ⁊ interimere ex spacio vt
fertur vnius miliaris congrega/
tis ergo vndiq; serpentib. dum
ipe supra foueam stare. nouissi/
me q̄dem ingens ⁊ horribilis ser
pens foueaꝝ intrare difficultabat
⁊ sepe quasi ipm abscedere pmit/
teret ⁊ liber serpere quo vellꝝ mo
tibus innuebat. Sed cū ille ab i
cantatōne eius desistere nolebat
alijs oībus in fouea interemptis
qr statim ibi moriebantur. ⁊ ne/
cesse erat vt ⁊ ille horribilis intra
ret stans serpens ex opposito in/
cantatoris super foueaꝝ saltum fe
cit ⁊ in ipm incantatoreꝝ irruit ⁊
ventrem eius vt cingulum strin/
gens ipm incantatorem secum in
foueam traxit ⁊ interemit. Qua
ex re perpenditur non nisi p vtili/
tate ad fugandū videlicet ab ho/
minū inhabitatiōib. talia sunt ꝓ
tute diuina practicanda ⁊ cuꝝ dei
timore ⁊ reuerentia. Quo ad se/
cūdum vicꝝ quomō sunt hmōi ex
orcismi vel carmina deferenda ⁊
ad colla suspendenda vel i vesti/
mentis insuenda. Videt autem
q̄ talia sunt illicita. Nam aug⁹. ij.
de doctrina ꝓpiana. Ad supstitio
nem ptinent mille magicaꝝ artu/
um ⁊ ligature ⁊ remedia que me
dicoꝝ quoq; disciplina condēnat
siue in pcantatōnibus siue in qui
busdaꝝ notis quas caracteres vo
cant. siue in quibusdā rebus suspē
dendis atq; insignandis. Item
Chrisosto. super matheū. Quidā
aliquam partē euangelij scriptaꝝ
circa collum portant. sed nonne
quotidie euāgeliū in ecclesia legi/
tur ⁊ auditur ab oībus cui ergo i
auribus euangelia posita nihil p
sunt quō eum possunt circa collū
suspensa seruare Deinde vbi ē vir
tus euangelij in figuris litterarū
an in intellectu sensuū si in figuris
bene circa collum suspendis si in
intellectu. ergo melius in corda po
sita prosunt q̄q circa colla suspensa
Sed hic est responsio doctoꝝ p̄/
cipue scrī Thome vbi supra ar.
.iiij. vbi q̄rit an suspēdere dīna ꝓ/
ba ad collū sit illicitū. q̄ i oīb. ica

tat'oniby vel scripturis suspensis duo cauenda videntur. Primo q̃dem quid sit qd̃ scribitur. vtruz sit ad inuocatõnes demonũ pertinens manifeste tũc nõ solũ superstitiosum imo illicitum ⁊ apostasia a fide iudicatur. vt supra tactum fuit sepe. Simil'r etiam cauẽduz ne contineat ignota noia ⁊c. accipe conditõnes supra positas. ⁊ tũc sicut licituz est hmõi sup infirmos ore proferre. ita licitum est illa secum deferre. Prefati autẽ doctores respectum habent ⁊ damnãt cũ quis ad figuras ⁊ litteras scriptas maiorẽ haberet aduertentiam ⁊ respectũ q̃z ad intellectã verborũ. Et si dicat q̃ laycus nõ intelligens verba nõ potest habere respectum ad intellectũ eoz respõdetur. habeat respectũ ad ꝛtutem diuinam. ⁊ illam cõmittat diuine voluntati vt faciat q̃cquid placitum fuerit sue pietati Quo ad tertium. an simul demon sit cõiurandus ⁊ morbus exorcizãdus vel e cõuerso. aut vnuz sine altero. Responsio. Hic plura sunt aduertenda. Primo. an demon semp sit qñ maleficiatus affligitur. Secũdo. cuiusmõi res possunt exorcizari aut adiurari. Tertio de modo exorcizandi Ad primũ cum iuxta Damas. demon ibi est vbi operatur videt̃ q̃ maleficiato semp pñs sit cum eum affligat. Item in legẽda beati bartholomei. tũc videtur sanare demon qñ cessat a lesione. Responsio q̃ demõ pñs sit maleficiato ⁊ afflicto. hoc pt intelligi dupliciter. vel quo ad suũ et se. vel quo ad suũ effectum. Primo modo pñs est in principio dũ maleficiũ intromittit. Secũdo modo p se nõ dicitur pñs in suo effectu. sicut etiam cũ doctores quert an dyabolus cuz qualibet culpa mortali hominẽ substãtialiter inhabitat. dicũt q̃ non p se. sed per suũ effectum. sicut dñs inhabitare dicitur seruũ quãtum ad suum dominũ. aliud tamẽ de obsessis Quo ad secũdum cuiusmõi res possunt exorcizari. Notandũ est sup doctoris thome in iiij. di. vi. sententiã vbi dicit q̃ quia ꝓpter peccatũ hominis dyabolus accipit potestatẽ in hominẽ. ⁊ in omnia q̃ in vsum hominis venũt in ipius nocumentũ. Et cum etiam nulla quenientia est xpi ad belial Ideo q̃ndocũq̃z aliquid sanctificandũ est ad cultum diuinũ. prius exorcizatur vt liberatum a potestate dyaboli. qua illud in nocumentum hois assumere poterat deo consecret̃. Et hoc pt̃z in benedictõne aque ⁊ cõsecrat̃õe templi ⁊ in oibus hmõi. Unde cũ prima satisfactio qua hõ deo consecrat̃ sit in baptismo. oportet q̃ etiã homo prius exorcizetur q̃z baptizet̃ multo fortiori rõne q̃z alie res. qz in ipo homie est causa quare dyabolus potestatem accepit in alia que sunt propter hominez scilicet peccatum originale vel actuale ⁊ hec significant ea que in exorcismo dicuntur vt cum dicitur. recede ab eo satbana ⁊ huius. ⁊ simi

liter ea que ibi fiunt. Ad ꝓpositū
ergo cuꝫ queritur. an morbus sit
exorcizandus ⁊ demon adiuran/
dus ⁊ quid illoꝫ primo. Respō/
detur morbꝫ nō exorcizatur. sed
ipse homo morbatus ⁊ maleficia
tus sicut in puero nō exorcizatur i
fectio fomitis sed puer infectus
Item sicut prius puer exorcizatur
⁊ post dyabolus adiuratur vt re
cedat ita maleficiatus prius exor
cizatur. ⁊ post dyabolo ⁊ eius fa/
cture imperat vt recedat. Item si/
cut sal ⁊ aqua exorcizātur. ita ma
leficiato oia que in ipius vsum cō
uerti possunt. vt cibaria ⁊ pota/
gia exorcizare ⁊ benedicere pluri
mum expedit. Item iꝫ ritus exor
cismi tenet in baptisandis vt fiat
exufflatio versus occidentalez p/
tem ⁊ abrenūciatio. Secūdo ma
nuum ad celuꝫ erectio cum sacra
fidei confessione ⁊ pfessione chri/
stiane religionis. ⁊ tertio oratio be
nedictio ⁊ manus impositio. ⁊ ēr
to denudatio ⁊ oleo sancto vnctō
expost baptismū cōmunio ⁊ can/
didiore vestis induitio. tamē nō
est necesse vt hec circa maleficiatū
exorcizandū fiāt. sed q̄ primo pu
re ⁊ debite sit confessus. candelaꝫ
accensam si potest teneat. ⁊ sacraꝫ
cōmunionē recipiat. ⁊ loco vestis
candide candela benedicta in lō/
gitudie corporis christi aut ligni
crucis nudo corpe circumligatus
maneat. Dici ergo pōt Exorcizo
te petrum aut barbaram infirmā
sed sacro fonte baptismatis rege/
neratam. per deum viuū p de/
um verum. per deum sanctū p
deum qui te suo pcioso sanguine
redemit. vt fias homo exorcizat⁹
vt effugiat atq̄ discedat a te om/
nis fantasia ⁊ nequicia dyabolice
fraudis. omisq̄ spiritus īmūdus
adiuratus p eum qui venturus ē
iudicare viuos ⁊ mortuos. ⁊ secu
lum p ignem. Amen. Ore mus.
Deus misericordie deus clemens
qui fm multitudinem miseratio/
num tuarū quos diligis corripis
⁊ quos recipis pie ad emendatio
nem coerces. te inuocamus dñe:
vt famulo qui in corpore patitur
membroꝫ debilitatem gratiam
tuam conferre digneris. vt quic
quid terrena fragilitate corruptū
quicquid dyabolica fraude viola
tum est vnitati corporis ecclesie
membrum redemptiōis annecte
miserere dñe gemituū miserere la
chrymarum eius ⁊ non habentē
fiduciam nisi in misericordia tua
ad tue sacramentū reconciliatōis
admitte. per christū dominū no/
strum. Amē. Ergo maledicte di/
abole recognosce sententiā tuam
da honorem deo viuo ⁊ vero. da
honorem dño iesu christo vt rece
das ab hoc famulo cum tua fa/
ctura quē dominꝰ noster ihs xps
suo precioso sanguine redemit. de
mū secūdo ⁊ tertio iterū exorcizet
vtq̄ cum orōnibus Oremus. De
us q̄ facture tue sp pie dñaris affe
ctu. inclina aurem tuā supplicatō
nibꝫ nris ⁊ famulo tuo ex adusta
valitudie corpis laborantē placa
tus respice ⁊ visita ⁊ salutari tuo

ꝓ

⁊ celestis gratie presta eis medicinam p̃ christuz dñm nostz. amē.
Ergo maledicte dyabole ꝛc. vt s̄
Pro tertio exorcismo oratio. Deus infirmitatis hũane singulare presidiuz auxilij tui super infirmũ nostz ostende ꝯtutem vt ope misericordie tue adiutus vel adiuta. ecclesie tue sancte incolumis repũtari mereatur. p̃ christuz dñm nostz. amen. ⁊ semp aspergat cũ aqua benedicta. Et nota q̃ h̄ modus prescribit non q̃ oĩno ita fleri debeat. aut q̃ alij exorcismi nõ sint maioris efficacie. sed vt modus exorcizandi ⁊ adiurandi habeatur. In antiquis eĩm hystorijs ⁊ ecclesiaz libris interdum deuotiores ⁊ efficaciores exorcismi reperiũtur. sed quia in oĩbus dei reuerentia sit p̃ponendas agat fm hoc vnusquisq̃z q̃ntum expediẽs fuerit conclusiue ex p̃missis cõcludendo ꝓpter simplices. Sit modus iste exorcisandi maleficiatuz vt primo puram faciat ꝓfessionẽ Juxta ca. alle. sepe. si p̃ sortiarias. Demũ fiat diligens inquisitio p̃ singulos ãgulos ⁊ in lectisternijs culcitris. ⁊ sub limine ostij si fortasis instrumẽta maleficij caute possent inuenirĩ inuenta etiam statim sunt ad ignem p̃ijcienda. expediret etiam vt cũcta renouarent in lectisternijs ⁊ indumentis. habitationem etiã ⁊ domũ mutaret
In casu vero quo nil inuentũ fuerit tũc exorcizãdus si pōt ecclesiaz intrabit mane ⁊ quanto dies sanctiores; vt festa beate ꝯginis aut vigilie ẽtistũt tãto melius sacerdos etiã cõfessus ⁊ in bono statu amplius proficiet. teneat itaq̃z exorcizandus candelã in manu benedictam meliuſ quo poterit sedendo aut genua flectendo. ⁊ qui assunt deuotas orõnes pro eius liberatione fundant. Et incipiat letaniaz inchoando. Adiutoriũ nostz in noĩe domini. ⁊ habeat rñdentem aspergat ipm aqua benedicta. et stola circũdabit collum ⁊ subinferat psalmũ. Deus in adiutorium ⁊ prosequtur letaniam vt moris ẽ sup̃ infirmos dicendo ad inuocationem sanctoz. ora pro eo. vl orate. ⁊ propitius esto. libera eũ domine singula. psequendo vsq̃z ad finez. vbi orõnes sunt dicẽde. tũc loco orõnum incipiat exorcismũ. ⁊ cõtinuabit modo pscripto vl alio meliori vt sibi videbit. Possent etiam hmõi exorcismi continuari ad minus ter in septimana vt sic multiplicatis intercessiõibus gra obtineatur sanitatis. Verum post oia cõicandus est eucharistie sacramẽto. licet q̃dam añ exorcismum hoc faciendu putant. ⁊ in confessione attendat confessor si aliquo vinculo excõicationis eet innodatus. vel si vnq̃z temere innodatus absolutiõem a suo iudice nõ recepisset. tũc eĩm liez ad cautelam eũ absoluat. tñ reddita sospitate a suo iudice q̃ cum ligauerat querat. Attendendũ q̃ vbi exorcista nõ habet ordinem exorcistatus tũc pcedere potest p orões ⁊ si legere nouit scripturas legat.

euangelia quattuor prima euan
gelista. Item euangeliū. Mul/
sus est angelus. Et passionē dñi.
que oia magnam hnt ꝓtutem ad
expulsionem operꝫ dyaboli. Iterꝫ
euangeliū sancti iohānis. In pri/
cipio erat verbuꝫ. scribat ⁊ ad col
lum infirmi suspendat. ⁊ sic gra/
tia sanitatis a deo expectet. Ue/
rum si quis q̄reret de differentia i
ter aque benedicte aspsionem ⁊ ex/
orcismū cum vtriq̄ in effectu cō
tra demonis molestiā ordinatur
Respondit sanctus Tho. vt sup
di. vi. dyabol⁹ impugnat nos ab
exteriori ⁊ interiori. Aliq̄ ergo bñ/
dicta ordinat contra impugnatō
nem dyaboli que est ab exteriori
Sed exorcismus contra impug
tionem dyaboli q̄ est ab interiori
vnde illi contra quos datur dicū
tur energumini ab en qd̄ est in/
trat geron labor quasi intus la/
borantes In maleficiato ergo ex
orciz ādo vtriq̄ adhibet cū vtro
biq̄ molestent. Verum q̄ ad se/
cūdum principale q̄d agendum.
vbi gratia sanitatis p exorcismos
non obtinetur. Responsio ꝓ sex
ex causis hoc fieri possit. est tamē
vna septima sup quā iudiciū no/
strum suspendit. Nam q̄ aliq̄s ñ
liberatur. aut hoc est ꝓter parui/
tatem fidei circūstantiuꝫ. aut ipm
egrotum offerentiū. Aut propter
peccata maleficiū sustinentiū. aut
ꝓter accōmoda remedia adhibe
re negligentiū. aut ꝓter exorciste
aliquod in fide vicium. aut ꝓter
reuerentiā ꝓtutum in alio existē/
tiū. aut ꝓter purgatiōem vel me/
ritū maleficiū patientiū. De pri/
q̄tuor docet euangelica virtus.
Mathei. xvij. ⁊ Marce ix. In
patris vnice filij sui lunatici ⁊ di/
scipulorꝫ xpi p̄sentia. Primo eīm
offerens ⁊ turba fide carebat: vñ
pater cū lachrymis orauit. Credo
dñe adiuua incredulitatē meam.
⁊ ad turbam ieſus ait. O genera
tio incredula ⁊ puersa quousq̄ e/
ro vobiscū. De secūdo vicꝫ de sus/
tinēte demonē. ieſus increpabat
eum scꝫ filium. qr vt beat⁹ Hye/
ro. ibi dicit propter pcā sua a de/
mone fuerat oppressus De tertō de
neglectu debitorꝫ remediorꝫ ptꝫ.
quia nō fuerūt presentes boni et
pfecti viri. Unde Chryſ. ibi dicit
Colūne fidei videlicet petrus ia/
cobus ⁊ ioānes nō aderāt sicut in
trāsfiguratōne christi p̄sentes e/
rant. Nec oratio ⁊ ieiuniū aderāt
Sine q̄bus xps ait hoc genus de
moniorꝫ nō eijcitur. Uñ Orige.
ibi dicit. Si aliqñ oportuerit car/
ca curatōnem aliq̄d patient.ū re/
manere ñ admiremur neq̄ inter
rogamus neq̄ loq̄mur quasi au
dētī spiritui immūdo sed abiga/
mus ieiunij ⁊ oronibꝫ nros spūs
malignos Et glosa dicit Hoc ge
nus demonij. i. ista carnalū volu
ptatū mutabilitas ad quē scꝫ spi
ritus ille indignabat nō vincit ni/
si spiritus oratōne confirmet ⁊ ca
ro per ieiunium maceretur. De
quarto exorciste vicio present.m
scilicet in fide Patet ibidem de
christi discipulis present.bus.

Unde postea secreto discipuli q̄/
rentes causam sue ipotentie. Re/
spondit ꝓpter incredulitatē vram
Amen dico vobis si habueritis
fidem sicut granū sinapis dicetis
monti huic tollere. ⁊c. Ubi Hy/
larius. Crediderūt q̄dem apli sed
nondū erant pfecti in fide. Nam
dño in monte morante cuz alijs
tribus. ⁊ illis cum turba residen/
tibus q̄daz tepor eorz fidē relaxa
uerat. De quinto ptz in vita spa/
trum. vbi legimus aliqñ obsessos
nō liberatos per sanctū Antho/
niū. sed p discipulū eius. Paulū
fuisse liberatos. De sexto patuit
supra. quia nō semp cum q̄s libe/
ratur a culpa liberatur a pena. sed
remanet interdum pena in vindi
ctam ⁊ satisfactōem pcedentis de
licti. Et adhuc aliud remedium
de quo fertur ꝙ plures fuerint li/
berati vicz ꝙ maleficiati de nouo
fuerint baptisati. lz sub conditōne
sup quo vt premissū nil determinare
audemus. Verissimū tamē extitit
ꝙ cum debite q̄s ante baptismuz
nō fuit exorcisatus vticz diuina p
missione dyabolus semp maiorē
recipit in talem potestatem. patet
ex premissis. nec ambiguū est q̄n
plures negligentie siue a sacerdo
tibus non bene dispositis vbi iaz
quartum impedimentū prenota/
tum tangit. vicz exorciste vicium
cōmittūtur. siue a vetulis que tpe
necessitatis debitū modum bapti
sandi nō seruant. Nec tamē asse/
rere volo q̄s sacramenta a malis
conferri possint, ⁊ ꝙ imo q̄ntum
cūcz malus baptisat ⁊ cōficit dūt
modo debite sub debita forma ꝙ
horū materia in intentōne bapti
sat ordinatus ⁊ conficere intēdat
sic a simili in exorcisando rite pce
dat. nō suffusius aut violentus. vñ
⁊ siue actuali vel habituali inten/
tione ⁊ vtinam nō cespitando. et
verba necessaria obmittendo. hu
iusmōi sacris officijs se imisceant.
Reuera sicut ad conficiendū q̄tū
tuor essentialia deseruiūt. scz ma/
teria. forma. intentio. ordo. mōis
tamē ptactis. ⁊ vbi vnuz defuerit
nec cōficere poterit ita circa exor/
cismos suo mō asserere oportet
Nec obiectio valet ꝙ sine exorcis
mis in primitiua ecclesia baptiza
bātur. aut etiā ꝙ nūc caracterem
baptismalē sine eo valeat baptiza
tus recipere. Quia sic Gregorius
ūuanum exorcismos instituisset. ⁊
ecclesia in suis cerimonijs potius
erraret. Quare nec ausus sum oī/
no rephendere qui maleficiatos
sub conditōne vellent rebaptisa/
re. ⁊ neglecta fortassis recupare
Fertur etiaz de illis qui nocturno
tpe in somnis p alta edificia sine
lesione solent incedere. quod vti/
q̄z opus eē maligni spūs tales sic
deferentes plures asserūt. hi cum
rebaptisant melius habere nosc̄ū
tur. ⁊ mirum ꝙ vbi noibus pro/
prijs ānuūtur subito ad terrā col
lidūtur. acsi fortassis illud nomen
nō debite in baptismo fuerit im/
positum. Expedit lectorez esse at/
tentum sup sex illa impedimenta
licet eñ super energuminos aut

possessos ⁊ non sup maleficiatos
sonant. tamē q; equa virtus vtro
biq; requiritur diuia. imo dici po
test q maiorīs sit difficultatis ma
leficiatum curare q̄z energuminū
aut possessum. ideo illa impediū
ta si ibi possunt habere locum ⁊ a
fortiori sup maleficiatos quod ta
li ratōne probat. Nam vt supra
patuit ca. decimo. aliqui possiden
tur interdum pro nullo ꝓprio de/
licto sed pro leui alieno ⁊ varijs
alijs de causis. In maleficio autē
quādo adulti maleficiūtur vt plu
rimum eis contingit quia in ani/
me necatōem grauissime a demo
ne ab intus possidentur. Uñ du/
plex labor circa maleficiatos vbi
simplex circa possessos ab extra
requiritur de hac grauissima pos/
sessione. Cassianus. colla. abba. se
reni dicit. Illi sunt veri miseri ac
miserabiles iudicandi qui cum se
vniuersis criminib; flagitijsq; cō/
taminant nō solum nullum i eis
veri similiter signuz dyabolice sup
pletōnis ostenditur. sed nec aliq;
quidem operibus eoz condigna
tentatio nec vllum flagellum cor
reptōnis infertur. Non em merē
tur celerem tēporis istius expedi/
tamq; medicinam. quoz duritia
et impenitens cor penaz vite pre/
sentis excedens thesaurizant sibi
ipis iram ⁊ indignatōnem in die
ire ⁊ reuelatōnis iusti iudicij dei. i
quo vermis eorū non extinguet.
Et iterum idem Cassianus cōp a
rando corpalem possessionē ad a
nime p peccatum paulo ante di/
cit. Multo grauius inq̄t constat
illos vehemētiusq; vexari. q cum
corpaliter ab ipis affligi minime
videantur animo tñ pernitiosius
possidentur eoz scz vicijs ⁊ volu
pratibus inuoluti. Scōm apostolī
nanq; sententiā a quo quis su/
peratur eius seruus efficitur nisi q
in hoc isti desparius egrotant. et
cum sint eoz mancipia nec impu
gnari se ab illis nec dñatum eoz
ferre cognoscunt. Ex q̄bus elicit.
q a fortiori maleficiati in corpo/
re. nō tamē possessi a demone ab
extra sed ab intra quo ad aīe nec
tionem grauius ꝓter plura impe
dimenta sanantur. Quo ad terti/
um principale. scz quo ad reme/
dia nō iam verboz sed operum.
Sup cuiusmōi remedia notan/
dum q quia opera illa sunt dupli
cia. Licita oīno ⁊ nō suspecta. aut
suspecta ⁊ non oīno licita. ⁊ de pri
mis supra tactum est immediate ca
pitulo q̄nto circa finem. vbi dubi
tatio ponitur sup herbas aut pe/
tras vt maleficia repellant quō ℏ
licitum sit. De secūdis vero re/
medijs que videntur esse suspecta
nō tamen oīno illicita nūc tractā
dum. aduertere oportet ea que in
secūdo principali huius secūde p/
tis operis tacta sunt de q̄tuor re/
medijs quoz tria censentur illici/
ta. quartum aūt non oīno illicitū
sed vanum de quo ⁊ canoniste lo
quūtur q licitum est vana vanis
contūdere. Sed quia nos inquī/
sitores huius opinionis sumus.
cum sanctis doctoribus q in ca/

su quo remedia per sacra verba et exorcismos licitos nō sufficiunt. ⁊ hoc propter impedimenta supius tacta in nūero sex aut septē. q̄ tūc tales maleficiati hortandi sūt ad patientiam equanimiter ad tollerandum mala presentis vite ī suorum criminū purgatōnem. ⁊ non vlterius querere quocūq̄ modo superstitiosa ⁊ vana remedia.

Jdeo si quis premissis licitis exorcismis non cōtentus ad huiusmodi vana ad minus remedia de q̄bus supra tactum est se transferre voluerit. sciat hoc non nostra volūtate aut admissione fieri. sed q̄ posita ⁊ enucleata fuerunt ibidē talia remedia factum fuit vt tantorum doctorū. vt Scoti ⁊ Hostien. ⁊c. ex pte vna. ⁊ alio⁹ theologorū ex parte altera dicta quocūq̄ modo concordarentur. Fatemur ergo cū sancto Augustino in quodam sermone contra sortilegos ⁊ diuinatores. Et intitulatur sermo de augurijs vbi dicit. Fratres nostis me frequenti⁹ supplicasse vt consuetudines paganorum ⁊ maleficorū minime seruare deberetis. sed hoc proficit apud aliquos parū. Et quia si vobis non dixero pro me ⁊ pro vobis redditurus sum in die iudicij ratōnem ⁊ vobiscum mihi necesse erit eterna supplicia sustinere

Ergo apud deū me absoluo dū iterum atq̄ iterum āmonco ⁊ cōtestor: vt nullus ex vobis diuinos aut sortilegos requirat. nec eos ō qualibet re. aut causa: aut infirmitate interroget. quia quicūq̄ fecerit hoc malum statim peribit in eo baptismi sacramentum ⁊ continuo sacrilegus ⁊ paganus efficitur ⁊ nisi penitētia subuenerit statim in eternum peribit. Et postea subdit. nullus dies exeundi et redeūdi obseruat. fecit enim deus oia bona valde ⁊ qui vnum diem et alterum statuit. sed quotiens necessitas vrget faciēdi aliquid aut exeundi signate vos in noie christi ⁊ symbolum vel orōnem dñicam fideliter dicentes securi in ōi adiutorio agatis. Jis autem q̄dam superstitiosi ⁊ filij huius seculi nō contenti errores erroribus accumulare volentes vltra intellectum ⁊ intentōnem Scoti ⁊ canonistarum his argumētis se defendere conantur. Quia enim res naturales habent quasdam virtutes occultas. quarū ratio ab homine assignari non pōt. sicut ⁊ adamas trahit ferrum. Et multa alia que Augustin⁹. xxi. de ci. dei enumerat. Jdeo inq̄rere de huiusmodi rebus p̄ sanitate acq̄renda vbi exorcismi ⁊ naturales medicine deficiūt. non erit illicitum licet videatur vanum hoc autem fieret vbi quis p̄ imagines ñ nigromāticas sed astrologicas vel p̄ anulos ⁊ huius sanitatem in se vel in alio p̄curare vellet. Itē arguunt. Sicut corpa naturalia subdunt̄ corpibus celestibus. ita etiā corpora artificialia puta imagines sortiūtur quasdā virtutes occultas spēm consequentes ex impssione

corporꝫ celestiuꝫ ergo etiã corpo/
ra artificialia puta imagines sor/
tiũtur aliquam ꝗtutem occultaꝫ
a corporib celestibus ad aliquos
effectus causandos ergo vti eis ⁊
alijs huius nõ est illicitum. Pre
terea demones pñt multipliciter
corpora transmutare. vt Aug⁹.
iij. de trini. dicit. ⁊ patet in malefi
ciatis. ergo licet vti etiam eorꝫ vir
tute ad tollendum illa. Sed re/
uera in oppositum sunt dicta om
nium sanctorꝫ doctorꝫ vt satis et
sparsim hincinde patuit. Vñ ad
primũ dicitur. q̃ si res naturales
simpliciter adhibentur ad aliq̃s
effectus ꝓducendos ad quos pu
tantur habere naturalem ꝗtutem
nõ est illicitum. Si vero adhiu/
gantur vel caracteres aliqui. vel a
liqua quecũq̃ ignota ⁊ vane ob/
seruatõnes que manifestũ est na/
turalem nõ habere sup hoc effica
tiam erit supstitiosum ⁊ illicitum
Vñ sanctus Tho. secũda secũde
q. xcvi. ar. ij. in pede q̃stionis tra/
crans hanc materiã dicit q̃ i his
quesiũt ad aliquos effectus corpo
les inducendos. vt puta sanitatem
vel aliq̃d huius. considerandũ est
vtruꝫ videãtur naturaliter posse
tales effectus causare ⁊ quia licꝫ
causas naturales adhibere ad su/
os effectus. ideo nõ est illicitum
Si autẽ videãtur non posse na/
turaliter tales effectus causare. cõ
sequens est q̃ nõ adhibentur ad
hos effectus causandos tanquã
cause. sed solũ quasi signa. ⁊ sic pti
nent ad pacta significationũ cum
demonib unita. Vñ Aug⁹. xxi d̃
ciuit dei. allicũtur demones per
creaturas quas non ipi sed deus
cõdidit delectabilib pro sua diui
litate diuersis nõ vt animalia ci/
bis sed vt spũs signis per varia ge
nera lapidum herbarum lignorꝫ
aialium carminũ rituũ. Ad se/
cũdum dicit idem doctor ꝗtutes
naturales corporꝫ naturaliuꝫ cõ
sequũtur eorꝫ formas substãtia/
les quas sortiũtur ex impssione
corporꝫ celestium. ⁊ ideo ex eorũ/
dem impssione sortiũtur quasdã
virtutes actiuas. Sed corporuꝫ
artificialiũ forme procedũt ex cõ
ceptõne artificis. ⁊ cum nihil aliõ
sint q̃ compositio ordo ⁊ figura.
vt dicitur i phys. nõ possunt ha/
bere naturalem ꝗtutem ad agen
dum. ⁊ inde est quod ex impssio/
ne celestium corporꝫ nullam vir/
tutem sortiũtur inquantũ sunt ar
tificialia. sed solum ꝓm materiaꝫ
naturalem. falsum est ergo quod
Porphirio videbat vt Aug⁹. di
cit. x de ciui dei. herbis lapidibus
⁊ animantib ⁊ sonis certis qui/
busdam etiam vocib ⁊ figuratõ
nib ac figmentis quibusdam eti/
am obseruatis in celi auersione.
motibus syderum fabricari i ter/
ra. ab hominib potestates ido/
neas varijs effectibus syderum
exequendas. quasi effectus magi/
carum artium ex virtute celestiuꝫ
corporuꝫ prouenirent Sed sicut
aug⁹ ibi subdit totũ hꝰ ad demões

pertinet ludificatores animarum sibi subditarum. Unde etiam imagines quas astronomicas vocant ex operatione demonum habent cum signum est quod necesse est eis inscribi quosdam caracteres que naturaliter nihil operant. non enim est figura principium actionis naturalis. sed in hoc distant astronomice imagines a nigromanticis quod in nigromanticis fiunt expresse invocationes. vnde et ad expressa pacta cum demonibus inita pertinent. Astronomice ad tacita pacta propter figurarum et caracterum signa

Ad tertium. nō est homini potestas super demones ꝑmissa vt eis licite vti possit ad quodcunque voluerit. sed est ei contra demones bellum indictum. vñ nullo modo licet homini demonum auxilio vti per pacta tacita vel expressa. hec Thomas. Ad ꝓpositum quia dicit nullo modo. nec etiam quibus cum quibus videlicet se demon quocunque modo possit immiscere. Si tamen sunt adeo vana vt et fragilitas humana pro recuperanda sanitate illa aggreditur. doleat de preteritis caueat de futuris orat vt sibi debitum dimittatur et in tentationem non amplius inducatur inquit Augustinus in fine regule.

Remedia contra grandines et suffumenta maleficiata.

Capitulum septimum

Valiter de

nique iumenta maleficiata possint remediari. sil'r et tempestates aeris. Notanda sunt primo quedam remedia illicita q̄ a quibusdam practicantur. Nam q̄busdam verbis aut factis superstitiosis vt qui vermes in digitis aut membris per quedam verba et carmina illicita curant. de quibus carminibus qualiter cognoscuntur vt sint licita vel non in p̄cedenti capitulo tactum est Alij sunt qui suffumenta maleficiata nō aquam bñdictam spargunt. sed ori infundunt. Primum remedium verborum esse illicitum vltra p̄missa Bull sepe allegat sic demonstrat. Si enim verbis inesset virtus et dicamus verbis vt verbis. tunc ex quinque modis erit vnum. vel ex parte materie i. aeris aut ex parte forme: hoc est soni. aut ex modo significandi. aut ex parte omnium simul. Nam primum. quia aer non interficit nisi sit venenosus. sonus etiam nō quia excellens obiectum corrumpit potentiam. nec tertium. quia tunc hoc nomen diabolus vel mors. inferius illa nocerent semper et sanitas bonitas semper p̄desset Item nec omnia simul. quia totum aggregatum ex partibus inualidis etiam totum est inualidum. Nec valet si obijcitur deus contulit vim verbis sicut herbis et lapidibus. quia sique virtutes insunt quibusdam verbis aut sacramentalibus aut alijs bñdictionibus et carminibus licitis has habent in se nō vt verb

ba sed ex institutõne ⁊ ordinatõe
diuina ⁊ ex pacto dei. sicut si dñs
diceret. quicũq; hoc fecerit faciam
ei hanc gratiam. ⁊ sic verba in sa/
cramentis efficũt quod signant.
quãuis fm alios etiam habẽt vir
tutem intrinsecã. sed prima opio
qr iam deseruit ideo amplectitur
De alijs autẽ verbis ⁊ carminib⁹
patet ex pmissis q vt verba sunt
verba composita vl' prolata aut
figurata nihil efficiũt sed inuoca/
tio nois diuini ⁊ obsecratio q̃ est
per sacra quedã protestatio com/
mittendum effectũ diuine volun
tati. psunt Remedia etiaz operũ
que illicita videntur vt supra ta/
cum est. Et etiam vbi in pribus
sueuie plurimũ practicatur q pri
ma die May ante ortum sol' mu
lieres villane exeũt ⁊ ex siluis vel
arboribꝰ deferunt ramos de sali/
cibus aut alios frondes ⁊ ad mo
dum circuli plectentes in introitu
stabuli suspendũt. asserentes q p
integrum annũ iumenta cũcta il
lesa a maleficis remanẽt ⁊ preser
uãtur. hoc q̃dem remediuz fm o/
pinionẽ illorum q̃ dicũt vana va
nis contũdere posse nõ esset illici/
tum sicut nec etiã qui p carmina
ignota morbos expellerent. Sz
sine offensione pcedendo dicam⁹
q si prima die vel secũda mulier
vel quicũq; egrediatur ñ habens
respectũ ad solis occasuz vel ortũ
colligit herbas frõdes aut ramos
cũ orõne dñica aut simbolo fidei.
suspẽdit illa sup ostũ stabuli bo/
na fide pmittẽs effectuz custodie
diuine volũtati nõ erit repbensi/
bilis vt s̃ in pcedenti capo ex ver
bis Piero. ⁊ habet. xx vi. q. vltia.
licet herbas ⁊ petras hic etiaz su
stinenti demoniũ sine incantatõe
Ad idem sunt q̃ intra vineas aut
segetes signuz crucis frondes aut
florez benedictos in die palmarꝫ
continẽt erigũt ⁊ asserũt q vndi/
q̃ frugibus p grandines lesis se/
getes in eorꝫ campis illesi reman
serũt. De q̃bus iuxta distinctõem
tactam discernendũ videt. Ad
idem. Sũt que pro cõseruatione
lactis ne vicz vacce per maleficia
priuentur integrũ liquorẽ lactis
quẽ die sabbati colligunt paupi/
bus gratis p deo distribuũt et p
hmõi elemosynaz asserũt vaccas
etiam sub vbertate amplioz lactꝫ
a maleficijs pseruari In quo ope
re nihil supstitiosuz iudicatur dũ/
modo pietatis cãm quã pauperi
bus exhibent etiam diuinã pieta
tẽ implorare. p conseruatõne iusti
orũ taliter proponũt. vt tamẽ af
fectum custodie diuine prouiden
tie pro suo bñplacito relinquũt.
Preterea nyder in suo precepto/
rio. pcepto. i. ca. ri. dicit q etiam p
carmina scripta ⁊ verba sacra li/
cet iumẽta sicut homies infirmos
bñdicere ⁊ per ea que incantatõis
spẽm habere videntur dũmodo
septem pmisse conditõnes seruan
tur. dicit etiam q a deuotis perso
nis ⁊ virginibus experientiã ha/
buerit q adhibito signo crucis
super vaccam. ⁊ dominica oratio
ne cum salutatõe angelica trinies

vel circiter cessat opus demonis.
si est per maleficiuz. Et in suo for
micario constat q̃ malefici de riti
bus ecclesie veneratis ⁊ seruatis
sua maleficia ꝓpediri fatentur vt
p aque benedicte aspsionem. p sa
lis consecrati sumptõem. p cande
larum in die purificatõnis ⁊ pal
marum in die palmar consecra
tarũ vsum licituz. ⁊ similia. q̃ ad
hoc talia ecclesia exorcisat vt vires
demonis ĩminuant. Preterea q̃
malefice q̃ndo volunt iumentuz
priuare liquore lactis solent ex il
la domo in qua iumentũ morat.
modicũ lactis vel butyri ex illo iu
mento coagulatuz petere. vt ⁊ sic
consequenter valeant p suam ar
tem iumentũ maleficiare. Jõ sint
cayte mulieres a q̃b suspecte bu
iusmõi petunt ne eis in minimo
mutent aut donent. Preterea
sunt certe mulieres q̃ duz sentiũt
q̃ in coagulando butyr nil pro
ficiũt sicut in vasis oblongis ad
hoc aptis laborare solent. tunc si
subito ex suspecte malefice domo
modicum butyri habere pñt. tria
frusta seu bolos ex illo butiro fa
ciunt. ⁊ sub sanctissime trinitatis ĩ
uocatõne patris ⁊ filij ⁊ spũsan
cti illa frusta in vasculũ proiici
unt. ⁊ sic omne maleficiũ fugatur.
Ubi iter incidit. Uanũ vanis cõ
tũdere. tantũmodo ex eo q̃ buty
ruz a malefica suspecta habz mu
tuare. q̃ si absq̃z hoc sub iuocatio
ne sanctissime trinitatis orõnem
dñicam adiũgendo etiam si de p
prio butyro siue alieno si ꝓprium
nõ haberet. tres petias ĩmitteret.
effectum diuine volũtati cõmit
tens irrep̃hensibilis maneret. licz
ꝓmẽdãda nõ esset ꝓter tres vicz
petias butyri ĩmissas cõmendan
da aũt si per aspsionem aque bñ
dicte salis exorcisati ĩmissionem
cum orõne. vt supra maleficium
fugaret. Preterea quia sepe om
ma iumenta maleficijs interficiũ
tur aduertere debent q̃bus talia
accidunt. ⁊ sub limine ostij stabu
li aut presepe vel vbi adequãtur.
terra amoueatur ⁊ alia terra cuz
aspsiõe aque bñdicte ad illa loca
reponat q̃ sepe malefice fasse iũt
maleficij aliq̃ instra ad illa loca
occultasse fasse q̃ ad instantiam
demonum tantũmodo foueam
facere habebant demon aũt ma
leficium reposuisse q̃d q̃dem ma
leficium res vilissima erat. vt la
pis lignum vel mus aut serpens
aliquis. constat eñ q̃ dyabolus
maleficia opatur per se nec in illis
rebus indiget consensu aut ⁊ pdi
tionem malefice querit. vñ ⁊ ipaz
aliquo mõ cooperari cogit. Con
tra grandines vero ⁊ tẽpestates
vltra ea que supra de signo crucis
erecto hoc remedium practicat la
pilli eñ tres ex grandine in ignẽ
sub iuocatione sanctissime trinita
tis subijciũtur. oratio dñica cum
angelica salutatiõe bis aut ter ad
iũgitur euangeliuz Johãnis In
principio erat verbum cuz signo
crucis vndiq̃z contra tempestatẽ
ante ⁊ retro. ⁊ ex omni parte terre
subinfertur. Et tũc cum in fine re

plicat trinies verbum caro factũ
est ⁊ trinies expost dixerit p euãge
lica dicta fugiat tempestas ista.
subito siqdem tempestas ex male
ficio fuit procurata cessabit. hec
verissima experimenta nec suspe/
cta iudicanť. hoc ipm eñ q̃ lapil
li in ignem pjciũtur si absq̃ ĩuo/
catione diuini nois fieret supstiti
osum censeretur. Qd si dicatur.
nũquid sine illis lapill' sedari pos
sit tempestas. Respondeť vtiq̃
p alia sacra ẽba. Proijciens autẽ
intendit dyabolus molestare dũ
eius facturam p inuocatõnes san
ctiss me trinitatis destruere cona/
tur. Ad ignem potius q̃ ad aq̃
proijcit quia citius dum resoluũ/
tur. eo etiam citius eius factura ď
struitur effectum tñ custodie diui
ne volũtati cõmittit. Est ad hoc
q̃ malefica quedã a iudice inter/
rogata an p aliquem modum tẽ/
pestates a maleficis concitate se/
dari possent. Respondit: possunt
p hoc vicz Aduro vos grandi/
nes ⁊ ventos per quinq̃ vulnera
christi. ⁊ p tres clauos q̃ eius ma
nus ⁊ pedes perforarũt. ⁊ p quat
tuor euãgelistas sanctos matthe
um. marcum. lucam. ⁊ iohãnem.
vt in aquas resoluti descendatis.
Fatentur etiam multe licet q̃das
sponte. quedã in torturis ⁊ diffi/
culter. q̃ q̃nq̃ sũt per que multũ ĩ
pediũtur. Aliquãdo in toto. ali/
quando in parte aliquãdo ne in
personas hois fiant. aliquãdo ne
in suis amicis. Et sunt. fidem in/
tegram vel dei precepta seruanti/
bus se signo crucis ⁊ oratõne mu
nientibus. Ritus ⁊ cerimonias
ecclesie colentibus publicam iu/
sticiam bene exequentib. ⁊ chri/
sti passionez verbo vel mente ru
minantibus. Unde ⁊ nider vbi
supra. Ea de causa vnũsaliter vť
cõmuniter in ecclesia campane cõ
tra auram pulsantur. tum vt tan
quam tubas deo consecratas de
mones recedant a suis maleficijs
tum etiam vt populus excitatus
deum contra tempestates inuo/
cet. Et eandẽ ob causam cum al/
taris sacramento ⁊ sacris verbis
ad auram sedandam proceditur
p̃ munitur ex antiquissima consue
tudine ecclesiarum in gallia ⁊ in
germania. Sed quia hic modus
circa deportatõem sacramenti ad
auram sedandam videtur multis
quoddam supstitiosum. nõ intel/
ligentes regulas per quas agno/
scitur aliquid supstitiosum vel nõ
Ideo cõsiderãdum est q̃ quinq̃
dantur regule seu considerationes
per quas quilibet cognoscere põt
An opus deo exhibitum sit sup/
stitiosum. id est supra modus xpi
ane religionis obseruatum. vť sit
ad debitum cultum ⁊ honorem
deo exhibendum tam in cordis
q̃ corporis actibus ex vera ẽtu/
te religionis progrediens. ista eñ
eliciũtur ex glosa super illud apo
stoli ad Collo. ij. que sunt ratões
habẽtia sapiẽtie in supstitiõe q̃ di
cit. Supstitio est religio sup̃ mo/

dum seruata. vt etiã supra tactuz
est. Prima est q̃ in oibus operi/
bus nostris cuz gloria dei debeat
esse principalis finis nr̃. Juxta il/
lud. Siue manducatis siue bibi/
tis siue aliud q̃d faciatis oñia in
gloriã dei facite. Ideo in oñi ope
re ad religionem ptinens christia
nam attendaꝫ an opus sit ad glo
riam dei. ⁊ homo in opere det pri
cipaliter gloriã deo. ita q̃ p ipm
opus ⁊ mens hois deo subijciaꝫ.
Et q̃dem licet ꝓter hanc regulã
cerimonialia vl' etiã iudicialia ve
teris testamenti iam in nouo nõ
exercentur cum sciamus illa sub
figura. hec autẽ in veritate iam eẽ
ꝓpalata. tamẽ deportatio sacram̃
ti vel reliquiaꝫ ad auram sedan/
dam nõ videtur contra hanc re/
gulam militare. Item cũ secũda
regula sit. q̃ attendatur an opus
quod fit sit ad corpis exercitiũ. vl'
refrenatiuũ cõcupiscẽtie vel absti/
nentie corpalis. modo tñ virtuti
debito hoc est fm ritũ ecclesie vel
fm moralem doctriñã. qz aplus
dicit. Rho. xij. Rõnabile sit ob/
sequm vestz. ⁊ ꝓter hanc secũdã
regulam fatue faciũt. vouẽtes nõ
pectinare caput sabbato. vel ieiu/
nare die dñico tanq̃z melioz die ⁊
similia. nõ videtur iterũ q̃ depor
tatio sacramenti ꝛc̃ sit supstitiosũ
Item cũ tercia regula sit q̃ atten/
datur an opus sit fm statutũ vni
uersalis ecclesie. vel fm sacre scri/
pture testimoniũ. vel saltez fm p/
ticularem ecclesie ritũ. aut de con
suetudine generali. que fm Zlu/
gustinũ pro lege habẽda est. Un
⁊ beatus Gregoriꝰ scribit angli/
coz epo. conqrenti. q̃ sunt diuise
ecclesie cõsuetudines in missaz ce
lebratõne. respõdit Gregoriꝰ. pla
cet. vt siue in Romana siue i gal
liaz siue in quacũqz ecclesia aliq̃d
inueniſti q̃ plus oipotenti deo pos
sit placere sollicite eligas. diuerse
enim cõsuetudines ecclesie in cultu
diuino in nullo veritati repugnãt
⁊ ideo seruande. ⁊ eas pterire illi/
citum est. Ideo vt in principio ta
ctum est antiq̃ssime ꝛsuetudines
ecclesiaz gallie ⁊ quarũdam ger/
manie cũ decreuerunt eucharistiã
ad auraz deportare nõ poterit
esse illicituz vez q̃d nõ in patulo
sed in sacrario absconditto ⁊ inclu
so. Item cũ quarta regula sit q̃ i/
spiciaꝫ q̃ opus q̃d fit habeat na/
turalem ꝓprietatem ad effectum
q̃ exspectatur. alias enim si hoc non
habet censetur supstitiosum. ex q̃
cõsideratõne caracteres ignoti et
noia suspecta. etiam imagines a/
stronomice ⁊ nigromantice resu/
tantur oia tanq̃z suspecta. Ideo ⁊
ex hac cõsideratõne nõ possumus
dicere q̃ deportatio reliq̃arũ aut
eucharistie contra dyabolicas in/
festatõnes sit supstitiosuz imo re/
ligiosissimũ. cuz ibi tota salus no
stra cõtra aduersariũ contineaꝫ.
Item cũ quinta regula sit vt attẽ
datur q̃ opus q̃d fit nõ ꝑbeat oc/
casionem scandali vel ruine quia
tũc licet non esset supstitiosum ta
men ꝓter scandalũ esset dimittẽ
dum vel differenduz. vel occulte

sine scandalo faciendum. Ideo si deportatio talis sine scandalo fieri potest. vel saltem occulte. tunc nō est obmittendū. Ex ista eim regula sepe obmittūtur bñdictōnes per verba deuota. siue super infirmos. siue vt ad collum alligent. ⁊ hoc a secularib. obmittūtur dico q̄ saltem nō publice fiunt vbi occasione ruine in alijs simplicib. prestare possent. Hec sufficiāt quo ad remedia contra grādines per verba ⁊ opera licita.

Remedia quedā occulta contra quasdam occultas demonuz infestatōnes.

Capitulum. viij.

Ed iam iterum suspenditur iudiciuz ad scribendū remedia contra quedam terre frugum nocumenta. q̄ per vermes interdum ⁊ scinifes. p turmas ad longissima terrarum spacia in aere volantes. ita vt superficiem terre cooperire videant. radicitus cūcta virentia tam in vinetis q̄z segetib. ⁊ graminib. consumatos imittūtur. Item remedia contra pueros opere demonū cambitos. Ad primū tamē dicēdum iuxta sanctum Thomā secūda secūde. q. xc. vbi petit. An liceat adiurare irrōnalem creaturā Respondit q̄ sic per modum tamen cōpulsionis. que referri tunc debet ad dyabolum qui in nocumentum nostrum vtitur irrōnabilibus creaturis. ⁊ talis est modus adiurandis in ecclesie exorcismis per quos demonū potestas excluditur ab irrōnabilibus creaturis. Si eim intentio referetur q̄ ad irrōnalem creaturam quo ad se que nihil intelligit vana esset Ex quo datur intelligi q̄ per exorcismos licitos ⁊ adiuratōnes possunt depelli. diuina tamen assistente clementia taliter vt prius populo ieunia ꝓcessiones ⁊ alie deuotiones inūgantur. propter adulteria eim ⁊ multiplicatōem criminum hmōi mala imittuntur. vnde ⁊ ad confessiones homines inducendi sunt. In nōnullis etiam prouintijs excōmunicatōnes fulminantur. sed tunc vim adiuratōnis sup demones sortiūtur Est ⁊ alia horribilis dei pmissio sup homines vbi interdum mulieribus subtractis proprijs filijs ⁊ pueris alieni a demonib. supponūtur. et hi q̄dez pueri vulgariter campsores i almanico ⁊ vechselkind nūcupati sunt in triplici differentia. Nam aliqui sunt semp macilenti eiulantes. cum tamen quatuor mulieres nulla vbertate lactē vnū lactare sufficerent. Aliqui ꝓ sū t incubor demonū opere producti quor tamē filij nō sunt sed ꝓprie illius hominis ⁊ viri cuius semē receperūt vt succubi vel in sōnis viros polluentes. hos eim pueros interdum diuina pmissione supponunt subtractis proprijs filijs. Est ⁊ tertium genus vbi interdū demones in specie paruulor apparent

y

parentes nūtricibus se cōiungūt.
Cōmune in oibus tribus q̃ mul/
tum ponderosi. macilentes non
crescūt. ⁊ nulla vbertate lactis vt
premissum est lactātur. Et sepius
dicūtur euanuisse. Quare aūt di/
uina pietas talia pmittit. dici po
test q̃ ex duplici causa Primo q̃
parentes pueros nimis diligunt.
vñ propter eoꝝ vtilitatez talia p/
mittūtur Secūdo. q̃ p̄sumendū
est q̃ hmōi mulieres q̃bus talia
accidunt vt plurimū sunt supsti/
tiose. ⁊ in multis alias a demoni/
bus seducūtur. Unde ⁊ dñs verus
zelotes fm rectum zelum qui est
vehemens amor in ꝓpriam spon
sam ex quo alium nō solum acce
dere non patitur. sed nec signa ad
ulterij vel suspitōnis vt maritus
zelosus sup aiam quaz p̄cioso san
guine emit ⁊ p fidem desponsauit
sustinere pōt in tactu colloq̃o ap
propinq̃tione quocūq̃ mō cū ini
mico dyabolo ⁊ aduersario salu/
tis. Et si signa adulterij marit⁹ ze
losus nō patitur. q̃ntum tūc tur/
batur q̃ndo adulterium cōnuttit.
vnde nō mirum si ꝓprij subtrahū
tur filij ⁊ adulterini supponūtur.
Et q̃dez vt fortius ista imprimā
tur. ⁊ q̃ntum deus aiam zelatur ⁊
nō vult nec signa suspitōnem cau
santia pati. Patet et antiq̃ lege
vbi vt populū suū funditus elon
garet ab idolatria. phibuit nō so/
lum idolatriam. sed multa alia q̃
occasionem possent p̄bere ad ido
latriam ⁊ que etiā in se non videē/
tur habere vtilitatē quā tamē in
suo mystico sensu mirabiliter reti
nent. vñ non solum dixit. Exodi
xxij. Maleficos nō patieris viue
re sup terram sed ⁊ hoc adiunxit.
nō habitet ī terra tua ne forte pec
care te faciat. sicut copulatrix occi
ditur ⁊ puagari inter hoies non
pmittitur. Nota zelum dei Deu
tro xxij. deus p̄cepit. Niduz cū
ouis aut pullis desup cubantem
matrem nō deberent simul serua
re. sed matrē permittere auolare.
quia hoc gentiles ad sterelitatem
ꝓtebant. zelotes dñs in suo popu
lo noluit tale signuz adulterij pa/
ti. sic iam vetule inuentōem dena
rij signum magni fortunij ⁊ p op
positum vbi thesauz sōniarent
iudicant. Item p̄cepit omnia vasa
cooperiri. ⁊ vasculū non habens
operculū imūdum censeri. Erroz
erat vt veniētes de nocte demōib⁹
aut vt vetule dicunt. die seligen.
sed sunt malefice vel demones in
earum effigijs debent oia consu/
mere vt post abū dantius tribuāt
Colozāt q̃dam et dicūt sebrettes
sunt. contra determiatōem docto
rum q̃ preter hoies ⁊ angelos nō
sunt alie creature rōnales. vñ nō
sunt nisi demones. Item Leuiti.
xix. Ne in rotūdum attōdetis co
mam nec radetis barbaz. Illa ei
faciebant idolatre in veneratōem
idolozum. Item Deutro xxij. vt
viri nō induerentur vestib⁹ muli
erum nec ecōuerso q̃ ille in venes
rationem dee veneris ⁊ alij in ve/
neratōnem martis ⁊ dee priapis.
Item ea de causa iussit destrui a/

ras idolorum. ⁊ Ezechias destru
xit serpentem eneū quādo popu/
lus ei voluit offerre dicēs cupruz
est. Et ea de causa inhibuit som/
nia non obseruari ⁊ auguria. ⁊ p/
cepit vt vir aut mulier in quo phi
tonicus spūs esset occideretur si/
cut iam sunt ⁊ varsagerin nūcupa
ri que oia quia suspitōnē generant
ad adulteriū spirituale ideo vt di
ctum est ex zelo quem deus habz
ad alas sibi desponsatas sicut spō
sus ad sponsam inhibuit Sic etiā
am ⁊ nos pdicatores ⁊ aiarum re
ctores aduertere debemus q̄ nul
lum sacrificiū deo magis acceptū
ēz zelus animaz. vt Hyeronimꝰ
sup Ezechielez testat. Unde ⁊ cō
sequenter in tertia pte operis ō ex
terminio maleficaz quo ad vltia
remedia tractandū erit. hoc ipm e
nim vltimū ecclesie refugium ad
q̄ d etiā ex diuino obligat vt dictū
est precepto. Maleficos ne patia
ris viuere sup terram vbi ⁊ reme
dia contra maleficos sagittarios
includūtur. cum ⁊ hoc ipm genus
nisi p seculare brachium poterit
exterminari. Remedium duz
quis intuitu cōmodi temporalis se
ex toto demōi deuouit. sicut expe/
rientia sepe docuit p veram cōfes/
sionem licet a dyaboli potestate
liberabātur. tamē diu ⁊ post gra/
uissime molestati ⁊ pcipue noctur
nis temporibz fuerunt. ⁊ hoc i eo
rum penam deus permisit. signū
autem q̄ liberati erant ex illo ag
scebatur. q̄a pecunia in bursis aut
capsulis post confessionem defi/
ciebat superque pluria gesta de/
duci possent. sed breuitatis causa
obmittuntur.

Sequitur tercia pars totius o
peris sup modos exterminandi.
vel ad minus puniendi p debitaz
iusticiam in foro ecclesiastico ⁊ ci/
uili. ⁊ habebit questiones. xxxv. ge
neralis tamē ⁊ introductoria pre
mittitur.

Trū male/

fice ⁊ earum fautores rece
ptatores ⁊ defensores ita subijciū
tur iudicio ecclesiastico diocesano
rum ⁊ ciuili q̄ ab earum inq̄sitio/
ne valeant heretice prauitatis in
quisitores eē exonerati. Et argui
tur q̄ sic. Nam in ca accusatus. §
sane. li. vi. dicitur. Sane cum ne/
gocium fidei quod summe priui/
legiatum existit. per occupatōnes
alias non debeat impediri pestis
inquisitores heretice a sede apo/
stolica deputati. de diuinatōnibz
aut sortilegijs nisi heresim saperēt
manifeste intromittere se non de
bent nec punire talia exercentes.
sed relinquere suis iudicibus puni
endos. Nec videtur obstare q̄
heresis maleficarum hic non ex/
primitur. Tum quia eisdem pe/
nis in foro conscientie puniūtur.
de conse. dist. ij. pro dilectione.
Si diuinatoz ⁊ malefico pecca